

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

คณะผู้วิจัย

ผศ.ดร. ประกอบศิริ ภักดีพิณิจ	หัวหน้าโครงการ
ผ.ศ.ดร.สุดสันต์ สุทธิพิศาล	ผู้ร่วมงานวิจัย
ดร.ปรมพร ศิริกุลชยานนท์	ผู้ร่วมงานวิจัย
ดร.บุษเกตน์ อินทรปาสาน	ผู้ร่วมงานวิจัย
ดร.สิปปนันท์ นวลละออง	ผู้ร่วมงานวิจัย
นางสาวปานณนาถ บัวเงิน	ผู้ช่วยนักวิจัย

1. ความสำคัญ และที่มาของปัญหา

จากการที่คณะกรรมการมรดกโลกได้มีมติรับรองคุณค่าของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ว่าเป็นมีความสำคัญระดับสากล เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ.2556 ที่กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย จึงมีผลให้วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในบัญชีเบื้องต้นก่อนการเสนอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก (Tentative List) หลังจากนั้นประเทศไทยในฐานะที่เป็นผู้เสนอวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารขึ้นเป็นมรดกโลกจะต้องจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ (Nomination File) ส่งให้ คณะกรรมการมรดกโลก ภายในต้นปี พ.ศ.2557 เพื่อรับการประเมินของหน่วยงานที่ปรึกษาของคณะกรรมการมรดกโลก (Advisory Bodies) แล้วประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกซึ่งใช้เวลาต่อจากนั้นอีกประมาณ 2 ปี

ในปัจจุบันคณะทำงานนำเสนอวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารขึ้นเป็นมรดกโลก กำลังจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ตามคู่มือการเตรียมการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก (Preparing World Heritage Nominations Manual) เป็นภาษาไทย ซึ่งกำหนดวันรวบรวมเอกสารคือวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2557 แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆเพื่อพิจารณา หลังจากนั้นจะมีการจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิและคณะทำงานภายในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2557 เพื่อดำเนินการปรับแก้ก่อนที่จะนำไปแปลเป็นภาษาอังกฤษ แล้วนำเสนอคณะกรรมการมรดกโลกต่อไป อนึ่งในรายงานฉบับสมบูรณ์จะประกอบด้วยส่วนต่างๆตามรูปแบบที่คณะกรรมการมรดกโลกกำหนด (Format for the Nomination of Properties for Inscription on the World Heritage List) ซึ่งมีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งด้วย

หลังจากนั้นรายงานฉบับสมบูรณ์จะถูกจัดส่งให้หน่วยงานที่ปรึกษาของคณะกรรมการมรดกโลก (Advisory Bodies) ประเมิน ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวนี้อาจมีแผนต่างๆที่อยู่ในรายงานฉบับสมบูรณ์จะต้องเริ่มดำเนินการ โดยมีการตรวจสอบและการประเมินของหน่วยงานที่ปรึกษาของคณะกรรมการ

มรดกโลกอยู่ตลอดเวลา เพื่อจะต้องรายงานผลต่อคณะกรรมการมรดกโลกในการพิจารณาขึ้นทะเบียนต่อไป

จากกระบวนทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปของการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (Suttipisan, 2008: 8-11) รวมถึงการผสานประโยชน์ของการอนุรักษ์และการพัฒนา ทำให้แนวทางการจัดการพื้นที่มรดกโลกได้เปลี่ยนแปลงไปด้วย การท่องเที่ยวเป็นทั้งภัยคุกคามและโอกาสต่อการจัดการพื้นที่มรดกโลก (UNESCO, 2009) จึงทำให้ต้องมีการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่อดำรงไว้ซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืน (United Nations, 2012) การอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมในปัจจุบันนอกจากจะให้ความสำคัญกับโบราณสถานและอนุสรณ์สถานแล้ว ยังให้ความสำคัญกับบริบทและพื้นที่โดยรอบโบราณสถานและอนุสรณ์สถานนั้นๆด้วย

มรดกวัฒนธรรมของเอเชียส่วนใหญ่มีลักษณะเฉพาะตามบริบททางวัฒนธรรมของเอเชีย ดังนั้นการให้ความหมาย ให้คุณค่า รวมไปถึงการบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรม The Hoi An Protocols (2005) เอกสารอ้างอิงในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของเอเชียโดยเฉพาะ ได้ให้ความสำคัญและกำหนดแนวทางในการจัดการมรดกวัฒนธรรมด้วยวิธีการเฉพาะ เพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งคุณค่าจากความเป็นแก่นแท้ (Authenticity) และ คุณค่าจากการบูรณาการเชื่อมโยง (Integrity)

The Seoul Declaration on Tourism in Asia's Historic Towns and Areas (ICOMOS, 2005) ได้ให้ความสำคัญกับความสมดุลของการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ ประสพการณ์ของนักท่องเที่ยวมากกว่าจำนวนนักท่องเที่ยว การสื่อความหมาย (Interpretation) จะต้องถูกบูรณาการเข้ากับแผนการอนุรักษ์และแผนการท่องเที่ยว การดำรงไว้ซึ่งความเป็นแก่นแท้ (Authenticity) รวมทั้งการติดตามผลกระทบต่างๆที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว นอกจากนั้นยังได้กำหนดกลยุทธ์และแนวทางการดำเนินการโดยจะต้องให้ชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมหลัก (Key Stakeholders and Participants) ร่วมกับภาคส่วนอื่นๆทั้งในการพัฒนาแผนอนุรักษ์และแผนการจัดการการท่องเที่ยว รวมทั้งการดำเนินการตามแผนนั้น ซึ่งต้องรวมไปถึงพื้นที่โดยรอบ (Settings) ของพื้นที่อนุรักษ์ แผนการจัดการการท่องเที่ยวนี้จะต้องดำรงไว้ซึ่งความยั่งยืนของพื้นที่อนุรักษ์ และ ต้องมีการแบ่งปันประสพการณ์เพื่อสร้างเครือข่ายของการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวด้วย

Burra Charter (1999: Article 25) บันทึกไว้ว่า “The cultural significance of many places is not readily apparent, and should be explained by interpretation” นั่นคือคุณค่าทางวัฒนธรรมในบางที่ไม่สามารถรับรู้ได้ชัดเจน จึงควรต้องใช้การสื่อความหมายเพื่อช่วยให้รับรู้คุณค่าทางวัฒนธรรมนั้นได้ ในทางกลับกันมรดกวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องมือสื่อความหมายที่ดีที่สุดของคุณค่าทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ภายในตัวเอง

จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น โครงการวิจัยนี้จึงพยายามที่จะศึกษาในประเด็นการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม เพื่อช่วยให้ทุกคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับรู้คุณค่าโดดเด่นระดับสากลของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อให้ได้มาซึ่งแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และเป็นส่วนหนึ่งในการเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

โครงการวิจัยนี้ได้ถูกออกแบบบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นช่องทางให้นักวิจัย นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรต่างๆเข้าไปมีส่วนร่วมกับคนในชุมชนและผู้มีหน้าที่รับผิดชอบใน

การดำเนินการขึ้นทะเบียนวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นมรดกโลก นักวิจัย นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้ข้อมูลหลักหรือเป็นผู้ร่วมปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการลดอคติในการดำเนินการวิจัย เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นเอกสารส่วนหนึ่งในการพิจารณาของหน่วยงานที่ปรึกษาของคณะกรรมการมรดกโลก (Advisory Bodies) ด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อรวบรวมเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก
- 2) เพื่อเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก
- 3) เพื่อจัดทำแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

3. ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยที่มุ่งจะนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการที่จะใช้เป็นส่วนหนึ่งของเอกสารประกอบการพิจารณาของหน่วยงานที่ปรึกษาของคณะกรรมการมรดกโลก (Advisory Bodies) ขึ้นทะเบียนวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นมรดกโลก

- 1) ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ พื้นที่โดยรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ที่ไม่เป็นส่วนหนึ่งของที่เป็นส่วนหนึ่งของคุณค่าโดดเด่นระดับสากลของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารแต่สามารถปรับใช้ (Adaptive Use) เพื่อการสื่อความหมายของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารได้
- 2) ขอบเขตด้านระยะเวลา โครงการวิจัยนี้วางแผนที่จะใช้เวลาดำเนินการวิจัย 12 เดือน
- 3) ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ด้านเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก และการเสนอแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก
- 4) ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลาจำนวน

1 ปี

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) คณะทำงานในการขึ้นทะเบียนวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นมรดกโลกได้ใช้ผลงานวิจัยเพื่อเป็นส่วนประกอบในการดำเนินการตามแผนการจัดการการท่องเที่ยวบริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและพื้นที่โดยรอบ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนบริหารจัดการพื้นที่มรดกโลก ในการที่จะเชื่อมโยงกับพื้นที่มรดกโลกทั้งในประเทศและประเทศอื่นๆ อีกทั้งยังสร้างความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม

2) คนในชุมชนที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล เสนอความคิดเห็น กำหนดแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนผ่านทางกระบวนการทำวิจัย นอกจากนี้ผลการวิจัยจะมีส่วนทำให้ชุมชนมีพื้นที่ในการนำเสนออัตลักษณ์ของชุมชนต่อนานาชาติผ่านการท่องเที่ยว รวมทั้งสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางสังคมของชุมชนท้องถิ่น

3) คนในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ใช้ผลการวิจัยซึ่งได้แก่ แผนการสื่อความหมายและการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้ชุมชนสามารถใช้การท่องเที่ยวในการพัฒนาตนเอง ยกกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ในท้องถิ่นให้ดีขึ้น อนุรักษ์ความหลากหลายและพัฒนาคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม

4) สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราชสามารถใช้ผลการวิจัยในการจัดทำโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในเตรียมความพร้อมด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่อยู่ในความรับผิดชอบเพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นมรดกโลก

5) กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬาสามารถใช้ผลการวิจัยประกอบการวางแผนบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและ จัดเตรียมงบประมาณด้านการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการขึ้นทะเบียนวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นมรดกโลก นอกจากนี้ยังใช้คู่มือการเตรียมความพร้อมด้านการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าระดับสากล (Universal Values) ที่อาจจะขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกได้ในอนาคต

6) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสามารถใช้ผลการวิจัยประกอบการวางแผน จัดทำกลยุทธ์ และ โครงการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวในกลุ่มมหัทศวรรษสองสมุทร รวมทั้งเชื่อมโยงกับกลุ่มการท่องเที่ยวอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มการท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะ กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มการท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลก

7) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถใช้ผลการวิจัยประกอบการวางแผนและจัดทำโครงการส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก

8) ผลงานวิจัยบางส่วนถูกเก็บไว้ในพื้นที่วิจัย ได้แก่ ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกโลก ความมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวตั้งแต่เริ่มต้น ชิดความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น และ เครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

ในฐานะที่เป็นมรดกโลก ทำให้คนในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแผนงานวิจัยนี้สามารถได้รับผลประโยชน์จากการวิจัยได้ทันทีตั้งแต่เข้าร่วมแผนงานวิจัย

9) วิธีดำเนินการวิจัย ตั้งแต่การกำหนดประเด็นวิจัย การออกแบบวิธีวิจัย จนถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ซึ่งสามารถใช้เป็นตัวอย่างหรือกรณีศึกษาในการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการผสมผสานผลประโยชน์ของการอนุรักษ์และการพัฒนา โดยที่ความยั่งยืนของทรัพยากรทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นเป้าหมายร่วม

10) นักวิจัยรุ่นใหม่จากหลายสาขาวิชาและสถาบันได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน โดยมีผู้ใช้งานวิจัยเป็นที่ปรึกษาแผนงานวิจัย เพื่อกำกับให้ผลงานวิจัยสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อีกทั้งยังเป็นการบูรณาการระหว่างศาสตร์ และ ข้ามศาสตร์ต่างๆ โดยมีการท่องเที่ยวเป็นทั้งเป้าหมายร่วมและเครื่องมือในการบูรณาการ ภายใต้กระบวนการค้น แนวคิด และ หลักการระดับสากล

5. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มที่ 1 กลุ่มหน่วยงานสนับสนุน ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มผู้ประกอบการ NGO สมาคมอื่นๆ ที่ไม่ใช่สมาคมในกลุ่มผู้ประกอบการ อาทิเช่น สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา สถานศึกษา สมาคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลรับผิดชอบมรดกโลก

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก

กลุ่มที่ 3 กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มที่ 4 กลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่มีต่อขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยประชากร คือ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยว จังหวัดนครศรีธรรมราช (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) โดยพบสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราชในปี 2555 ซึ่งมียอดรวมทั้งสิ้น 2,423,367 คน ทั้งนี้ ได้คำนวณสูตรการกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (1970) และมีค่าความคลาดเคลื่อน 3% จึงทำให้ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 400 คน ซึ่งจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ได้กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ รวมทั้งหมด 467 คน คิดเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 413 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 54 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยถือเอาความสะดวกหรือความง่ายต่อ

การรวบรวมข้อมูล (Convenience sampling) และได้เก็บข้อมูลในพื้นที่บริเวณวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร

6. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

6.1 ข้อมูล และแหล่งข้อมูล

1) การเก็บข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ ซึ่งรวมถึงเอกสารประวัติศาสตร์ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ รายงานจากคณะทำงานต่างๆในการขึ้นทะเบียนวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นมรดกโลก เพื่อรวบรวมส่วนของเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยแหล่งข้อมูลต่างๆ ตลอดจน ได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสารทางวิชาการ ตำรา รายงานแนวความคิด และบทความจากวารสารต่างๆ ที่เป็นหลักการแนวความคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2) การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ คณะผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือทางการวิจัยในการรวบรวมเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก และการเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จนสามารถนำไปสู่การจัดทำแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

6.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 กลุ่มหน่วยงานสนับสนุน ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มผู้ประกอบการ NGO สมาคมอื่นๆ ที่ไม่ใช่สมาคมในกลุ่มผู้ประกอบการ อาทิเช่นสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา สถานศึกษา สมาคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลรับผิดชอบมรดกโลก

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก

กลุ่มที่ 3 กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มที่ 4 กลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่มีต่อความต้องการด้านสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยประชากร คือ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยว จังหวัดนครศรีธรรมราช (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) โดยพบสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราชในปี 2555 ซึ่งมียอดรวมทั้งสิ้น 2,423,367 คน ทั้งนี้ ได้คำนวณสูตรการกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ

Morgan (1970) และมีค่าความคลาดเคลื่อน 3% จึงทำให้ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 400 คน ซึ่งจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ได้กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ รวมทั้งหมด 467 คน คิดเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 413 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 54 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยถือเอาความสะดวกหรือความง่ายต่อการรวบรวมข้อมูล (Convenience sampling) และได้เก็บข้อมูลในพื้นที่บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

3.3 เครื่องมือและการแปลผลการศึกษา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อรวบรวมเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

1. การรวบรวมเนื้อหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้นำมาการจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นสำคัญของเนื้อหา วิเคราะห์ด้วยการทบทวนวรรณกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Review) และ การวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) แล้วจัดเก็บเป็นชุดของเนื้อหาของการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม

2. การสำรวจ เป็นการสำรวจเพื่อให้ทราบบริบทของพื้นที่ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชและบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้ได้เนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

3. การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามเกณฑ์ในการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก (เกณฑ์ข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 6) และข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ผู้มีความรู้ความสามารถด้านวัฒนธรรม รวมถึงนักท่องเที่ยวและผู้ที่อยู่ในพื้นที่ โดยสัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนมรดกโลกวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้ประยุกต์รูปแบบการวิจัยแบบ EFR (Ethnographic Futures Research) เพื่อหาภาพในอนาคตต่อไป

4. การจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ครั้งที่ 1 เป็นการรวมกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นในประเด็นความต้องการด้านเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ทั้งนี้ได้ดำเนินร่วมกับโครงการ การเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นมรดกโลก โดยการจัดประชุมมีผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งประกอบไปด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น หน่วยงาน

เอกชนต่างๆ กลุ่มสมาคมที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลรับผิดชอบมรดกโลก รวมทั้ง กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้นำชุมชนสมาชิกในชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 36 คน ในการจัดการประชุมได้รวบรวมข้อมูลด้านความต้องการและข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในพื้นที่ และนำข้อมูลมาสรุปประเด็น เรียงลำดับความต้องการด้านเนื้อหา จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การเสนอเนื้อหาในการสื่อความหมายที่เหมาะสมทางวัฒนธรรม ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชต่อไป

5. แบบสอบถามความต้องการด้านเนื้อหาการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถาม 2 ภาษา คือ ภาษาไทย สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และภาษาอังกฤษ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามรวมนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ทั้งหมด 467 คน คิดเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 413 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 54 คน โดยสามารถแสดงรายละเอียด ได้ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ด้านข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าความถี่ ร้อยละ (percentage) และค่าเฉลี่ย (mean)

ส่วนที่ 2 ด้านพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าความถี่ ร้อยละ (percentage) และค่าเฉลี่ย (mean)

ส่วนที่ 3 ความต้องการด้านเนื้อหาการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า 6 ระดับ คือ ไม่ต้องการ ต้องการน้อยที่สุด ต้องการน้อย ต้องการปานกลาง ต้องการมาก ต้องการมากที่สุด สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

6. การจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ครั้งที่ 2 เป็นการนัดประชุมเพื่อนำเสนอข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทย ชาวต่างชาติ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ ในด้านเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อบริการขึ้นทะเบียนมรดกโลก ทั้งนี้ ได้ดำเนินร่วมกับโครงการ การเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อบริการเป็นมรดกโลก โดยการนัดประชุมมีผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งประกอบไปด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลาง และท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ กลุ่มสมาคมที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลรับผิดชอบมรดกโลก รวมทั้ง กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจ

ร้านอาหาร ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 48 คน ในการนำเสนอข้อมูลความต้องการด้านเนื้อหา ได้สอบถามข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเนื้อหาในการสื่อความหมายที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทย ชาวต่างชาติ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การเสนอแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เหมาะสมต่อไป

7. แบบสอบถามความเที่ยงตรงของเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยแบบสอบถามชุดนี้ได้สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาที่ได้นำไปใช้ในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยประยุกต์ใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency หรือ IOC) เป็นเครื่องมือในการหาคำตอบ ทั้งนี้ผู้ทำวิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้ตรวจสอบและให้คะแนนรายข้อตามดุลยพินิจของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำผลที่ได้มาปรับเนื้อหาเพื่อใช้ในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ให้มีความสมบูรณ์

8. การจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ครั้งที่ 3 เป็นการนำเสนอประเด็นด้านเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ทั้งนี้ ได้ดำเนินการร่วมกับโครงการ การเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นมรดกโลก โดยการจัดประชุมมีผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งประกอบไปด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลาง และท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ กลุ่มสมาคมที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลรับผิดชอบมรดกโลก รวมทั้ง กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 76 คน ในการนำเสนอ ได้สอบถามข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมประชุม เพื่อนำข้อมูลมาสรุปประเด็น และวิเคราะห์ นำไปสู่การพัฒนาด้านเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกต่อไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

1. การสำรวจ เพื่อให้ทราบบริบทของพื้นที่ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชและบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

2. การจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นการรวมกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นในประเด็นความต้องการด้านเครื่องมือในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในพื้นที่ ทั้งนี้ ได้ดำเนินการร่วมกับโครงการ การเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นมรดกโลก โดยการจัดประชุมมีผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งประกอบไปด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ กลุ่มสมาคมที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลรับผิดชอบมรดกโลก รวมทั้ง กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้นำชุมชนสมาชิกในชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 36 คน ในการจัดการประชุมได้รวบรวมข้อมูลด้านความต้องการและข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในพื้นที่ และนำข้อมูลมาสรุปประเด็น เรียงลำดับความต้องการด้านเครื่องมือ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การเสนอเครื่องมือในการสื่อความหมายที่เหมาะสมทางวัฒนธรรม ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อไป

3. แบบสอบถามความต้องการด้านเครื่องมือในการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้ ได้ใช้แบบสอบถาม 2 ภาษา คือ ภาษาไทย สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และภาษาอังกฤษ สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามรวมนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ ทั้งหมด 467 คน คิดเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 413 คน และนักท่องเที่ยวต่างชาติ จำนวน 54 คน โดยสามารถแสดงรายละเอียด ได้ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ด้านข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าความถี่ ร้อยละ (percentage) และค่าเฉลี่ย (mean)

ส่วนที่ 2 ด้านพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าความถี่ ร้อยละ (percentage) และค่าเฉลี่ย (mean)

ส่วนที่ 3 ความต้องการด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ คือ ต้องการน้อยที่สุด ต้องการน้อย ต้องการปานกลาง ต้องการมาก ต้องการมากที่สุด สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

4. การจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ครั้งที่ 2 เป็นการรวมกลุ่มเพื่อนำเสนอข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทย ชาวต่างชาติ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ ในด้านเครื่องมือในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ทั้งนี้ ได้ดำเนินร่วมกับโครงการ การเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นมรดกโลก โดยการจัดประชุมมีผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งประกอบไปด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลาง และท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ กลุ่มสมาคมที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลรับผิดชอบมรดกโลก รวมทั้ง กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 48 คน ในการนำเสนอข้อมูลความต้องการด้านเครื่องมือ ได้สอบถามข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือในการสื่อความหมายที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทย ชาวต่างชาติ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อไป

5. การจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ครั้งที่ 3 เป็นการนำเสนอประเด็นด้านเครื่องมือในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ทั้งนี้ ได้ดำเนินร่วมกับโครงการ การเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นมรดกโลก โดยการจัดประชุมมีผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งประกอบไปด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลาง และท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ กลุ่มสมาคมที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลรับผิดชอบมรดกโลก รวมทั้ง กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 76 คน ในการนำเสนอ ได้สอบถามข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมประชุม เพื่อนำข้อมูลมาสรุปประเด็น และวิเคราะห์ นำไปสู่การพัฒนาด้านเครื่องมือในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกต่อไป

6 การออกแบบเครื่องมือในการสื่อความหมาย โดยแบ่งออกเป็น เครื่องมือสื่อความหมาย ภายในพื้นที่ และเครื่องมือสื่อความหมายภายนอกพื้นที่ โดยการออกแบบได้คำนึงถึงความต้องการ ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมถึง ความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังได้พัฒนาเครื่องมือการสื่อความหมายโดย คำนึงถึงคนทุกกลุ่ม สามารถสื่อและสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การจัดทำแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดก โลก

1. การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Analysis) เป็นการสังเคราะห์ จากผลการสำรวจ เพื่อให้ทราบบริบทของพื้นที่ การสัมภาษณ์ การจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นทางด้านเนื้อหาและ เครื่องมือในการสื่อความหมาย รวมทั้ง การสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและ ชาวต่างชาติที่มีต่อการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใน วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำไปสู่การร่างแนวทางการจัดการการสื่อ ความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยแนวทางการจัดการ ได้อยู่ภายใต้แนวคิด หลักการและกฎเกณฑ์ด้านการสื่อความหมายวัฒนธรรมของแหล่งมรดกโลก

2. การจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นการนำเสนอแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ของวัดพระ มหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ซึ่งในการ จัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ ได้ดำเนินร่วมกับโครงการ การเสริมสร้างขีด ความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัด นครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นมรดกโลก โดยการจัดประชุมมีผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งประกอบไป ด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ กลุ่มสมาคมที่เกี่ยวข้องกับ ทางด้านการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลรับผิดชอบมรดก โลก รวมทั้ง กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำ เที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก กลุ่มประชาชนใน ท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช จำนวน 60 คน โดยได้นำข้อมูลมาสรุปและแยกแยะประเด็น เพื่อนำไปสู่การพัฒนา แผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ที่เหมาะสมสำหรับวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

7. ผลการศึกษา

7.1 การศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ได้ทำการศึกษาความต้องการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ทราบข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว รูปแบบและพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว รวมทั้งศึกษาความต้องการการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวภายในวัดพระมหาธาตุฯ ในประเด็นด้านความรู้ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย ด้านประโยชน์ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย ด้านคุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือ วิธีการในการสื่อความหมาย และด้านคุณลักษณะของเครื่องมือการสื่อ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามรวมนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ทั้งหมด 467 คน คิดเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 413 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 54 คน และสามารถแสดงรายละเอียดพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ดังต่อไปนี้

ด้านข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวโดยภาพรวม พบว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี มีการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี พบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด และส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด ทั้งนี้ สามารถอธิบายได้ตามกลุ่มของนักท่องเที่ยวแต่ละประเภทได้ คือ พบกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.30 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 43.70 พบว่าส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.00 มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.30 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 27.40 และพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 53.00

ด้านพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมพบว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมาวัดพระธาตุ เพื่อกราบพระขอพร เสริมมงคลให้กับชีวิต คิดเป็นร้อยละ 44.70 และเป็นกลุ่มที่เดินทางท่องเที่ยวเป็นครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 26.20 นิยมเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 58.70 และมีระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวเฉลี่ย ประมาณ 3 วัน มีจำนวนผู้ร่วมเดินทางประมาณ 3-4 คน ส่วนใหญ่เลือกเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันเสาร์และอาทิตย์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.40 พบว่านักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้ตัดสินใจพักค้างคืน คือ โรงแรมหรือรีสอร์ทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.90 และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่เลือกเดินทางมาจากญาติพี่น้อง ครอบครัว คนรู้จัก มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.10 ตลอดจนได้พบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สภาพภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวไม่เป็นระเบียบไม่มีความสวยงาม เป็นปัญหาที่พบในการเดินทางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.60

ความต้องการด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมพบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ มีความต้องการทางด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อยู่ในระดับมาก ($x = 4.16$) และเมื่อแยกเป็นกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยพบว่ามีความต้องการทางด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อยู่ในระดับมาก ($x = 4.13$) แต่เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวต่างชาติพบว่ามีความต้องการทางด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อยู่ในระดับมากที่สุด ($x = 4.37$) ทั้งนี้ หากพิจารณาประเด็นความต้องการทางด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ในภาพรวมของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ พบว่ามีความต้องการคุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมายมากที่สุด และอยู่ในระดับมากที่สุด ($x = 4.20$) รองลงมา คือ ด้านประโยชน์ที่ควรได้รับจากการสื่อความหมาย พบความต้องการอยู่ในระดับมาก ($x = 4.19$) ด้านความรู้ที่ควรได้รับจากการสื่อความหมาย พบความต้องการอยู่ในระดับมาก ($x = 4.14$) และด้านคุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือ วิธีการในการสื่อความหมาย พบความต้องการอยู่ในระดับมาก ($x = 4.12$)

7.2 การรวบรวมเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

ในการดำเนินงานรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาพัฒนาเนื้อหาการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก สามารถวิเคราะห์และสรุปประเด็นเนื้อหาในการนำเสนอข้อมูล คือ 1) ด้านพุทธศิลป์ ได้กล่าวถึงความงามทางสถาปัตยกรรมและความชาญฉลาดในเชิงช่าง 2) ด้านพุทธภูมิ กล่าวถึงอิทธิพลต่อการสืบต่อด้านสถาปัตยกรรมและเผยแพร่วัฒนธรรมลัทธิเถรวาทแบบลังกาวงศ์ และ 3) พุทธศรัทธา ได้มีเนื้อหาที่กล่าวถึงความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธ

ในประเด็นเนื้อหาดังกล่าวได้จากการวิเคราะห์ผลจากความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ พบความต้องการด้านความรู้ที่ควรได้รับจากการสื่อความหมายพบความต้องการความรู้ทางด้านประวัติความเป็นมาของโบราณสถานในพื้นที่มากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($x = 4.44$) ด้านความต้องการประโยชน์ที่ควรได้รับจากการสื่อความหมาย พบความต้องการการสื่อความหมายที่ช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเริ่มต้นปกป้องและรักษาวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อมอย่างถูกวิธีมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($x = 4.28$) และด้านความต้องการคุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมาย พบความต้องการให้มีเนื้อหาในการสื่อความหมาย สามารถแสดงให้เห็นเอกลักษณ์หรือคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด โดยภาพรวมพบความต้องการอยู่ใน

ระดับมากที่สุด ($x_{\square} = 4.29$) ตลอดจนกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว ที่ได้พบความต้องการเนื้อหาในการสื่อความหมายของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชในประเด็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นมากที่สุด (56 คะแนน) รองลงมา คือ ด้านประวัติความเป็นมา (49 คะแนน) และประเพณีวัฒนธรรม (37 คะแนน)

7.3 การเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

การเสนอเครื่องมือสื่อความหมายที่เหมาะสมกับเนื้อหาในการสื่อความหมายที่นำเสนอ นั้นคำนึงถึงกลุ่มผู้ใช้งานที่หลากหลายเป็นหลัก โดยเน้นใช้การออกแบบกราฟฟิก (เลขศิลป์) เป็นลักษณะของภาพลายเส้นที่เข้าใจง่าย เข้าถึงคนทุกกลุ่ม ครอบคลุมทั้งการใช้งานในพื้นที่ ณ ขณะเวลานั้นๆ และการใช้งานนอกพื้นที่ โดยมีการกำหนดกลุ่มสีหลักในการออกแบบเครื่องมือสื่อความหมายให้ไปในทิศทางเดียวกัน คือ การเลือกสีจากสีหลักที่สะท้อนตัวหนังสือ โดยนำมาปรับให้เป็นสีที่เหมาะสมต่อการออกแบบ เพื่อให้ดึงดูดต่อกลุ่มผู้ชม และไม่ขัดแย้งกับพื้นที่ในคราวเดียวกัน โดยมีสีหลักคือ สีเหลืองเข้ม แทนสีของหนัง และสีอื่นๆตามที่ปรากฏบนตัวหนังสือ ได้แก่ สีฟ้าเข้ม สีส้มสดใส สีขาว สีดำ และสีใกล้เคียงตามความเหมาะสม ซึ่งจากการเลือกสีเพื่อใช้สื่อความหมายทางการท่องเที่ยวดังกล่าว นั้น มีความสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่พบว่ามีความต้องการด้านความรู้ที่ควรได้รับจากการสื่อความหมาย คือ สามารถทำให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของชุมชน และสามารถสะท้อนสภาพกิจกรรมของชุมชนได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($x_{\square} = 4.23$) ซึ่งการเลือกใช้สีที่สะท้อนจากเอกลักษณ์ของหนังตะลุง ถือเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ได้เช่นกัน และสำหรับการเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ทั้งนี้ ได้สร้างเครื่องมือสื่อความหมาย ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น

1) เครื่องมือสื่อความหมายภายในพื้นที่ เป็นเครื่องมือสื่อความหมายภายในพื้นที่ ร่วมกับการเข้ามายังพื้นที่ของนักท่องเที่ยว ณ เวลานั้น เพื่อให้สามารถเข้าใจถึงเนื้อหาและความสำคัญตามที่ต้องการจะสื่อ คือ ป้าย เส้นทางเดินและศึกษาด้วยตนเอง สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ศูนย์สื่อความหมาย และกิจกรรมพิเศษ

2) เครื่องมือสื่อความหมายภายนอกพื้นที่ เป็นเครื่องมือสื่อความหมายภายนอกพื้นที่ ผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่ในขณะนั้น อาจใช้เพื่อให้ข้อมูลก่อนเข้าถึงพื้นที่ หรือเพื่อเสริมความเข้าใจโดยไม่อิงกับพื้นที่ โดยมีเครื่องมือต่างๆ คือ กราฟฟิกภาพแบบเคลื่อนไหว หรือ โมชัน กราฟฟิก (motion graphic) การใช้สื่อดิจิทัล และการกำหนดแนวคิดประชาสัมพันธ์พิเศษ

ทั้งนี้ ในการพัฒนาเครื่องมือในการสื่อความหมายได้พัฒนาเพื่อให้สอดคล้องจากการศึกษา ด้านความต้องการเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ของ

นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเว็บไซต์แนะนำแหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสมมากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ คู่มือแนะนำเที่ยว ป้ายสื่อความหมายอธิบายข้อมูล หรือบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว และด้านความต้องการ คุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือ วิธีการในการสื่อความหมาย พบความต้องการของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้เครื่องมือในการสื่อความหมายมีเอกลักษณ์ สามารถสะท้อนสถาปัตยกรรมชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด โดยพบความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ จากการศึกษาด้านความต้องการเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่าคนในพื้นที่ให้ความสำคัญต่อวิธีการสื่อความหมายโดยใช้คนมากที่สุด (58 คะแนน) รองลงมา คือ สิ่งพิมพ์/แผ่นพับ/โปสเตอร์ (30 คะแนน) และเว็บไซต์/สื่อออนไลน์ (29 คะแนน)

7.4 แผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

การเสนอแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกนั้น ได้ทำการศึกษาบริบทในพื้นที่มาเป็นประเด็นในการพิจารณาร่วมกับการระดมความคิดเห็นจากกลุ่มประชาชนในพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เชี่ยวชาญ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ได้ร่วมให้ข้อมูลและคัดเลือกประเด็นหลักในสื่อความหมายและเครื่องมือในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้ แผนในการสื่อความหมายมีหัวข้อหลัก คือ พุทธศิลป์ พุทธภูมิ และพุทธศรัทธา พร้อมคำสำคัญอธิบายตามหัวข้อหลัก และได้พิจารณาวางแผนเครื่องมือสื่อความหมายที่เหมาะสม สอดคล้องกับหัวข้อหลักและคำสำคัญ มีการกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบระยะเวลาในการดำเนินงาน รวมทั้ง การจัดทำโปรแกรมการประเมินแผนการสื่อความหมาย เพื่อทบทวนและพิจารณาว่าเนื้อหาและเครื่องมือการสื่อความหมาย มีความเหมาะสม สามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งหรือไม่

แบบสรุปปิดโครงการวิจัย (จัดทำแยกต่างหากจากรายงานฉบับสมบูรณ์)

สัญญาเลขที่ RDG5750041.....ชื่อโครงการการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุ
วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก.....หัวหน้าโครงการผศ.ดร. ประกอบศิริ ภัคดี
พินิจ.....หน่วยงาน.....สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เลขที่ 19 หมู่ 2 ถนน
พหลโยธิน ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000..โทรศัพท์ 0850560041.....โทรสารอีเมล
prakobsirip@hotmail.com

สถานะผลงาน ☐ ปกปิด ☐ ไม่ปกปิด

ความสำคัญ / ความเป็นมา

จากการที่คณะกรรมการมรดกโลกได้มีมติรับรองคุณค่าของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ว่ามีความสำคัญระดับสากล เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2556 ที่กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา จึงมีผลให้วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในบัญชีเบื้องต้นก่อนการเสนอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก (Tentative List) หลังจากนั้นประเทศไทยในฐานะที่เป็นผู้เสนอวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารขึ้นเป็นมรดกโลกจะต้องจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ (Nomination File) ส่งให้ คณะกรรมการมรดกโลก ภายในต้นปี พ.ศ. 2557 เพื่อรับการประเมินของหน่วยงานที่ปรึกษาของคณะกรรมการมรดกโลก (Advisory Bodies) แล้วประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกซึ่งใช้เวลาต่อจากนั้นอีกประมาณ 2 ปี ในปัจจุบันคณะทำงานนำเสนอวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารขึ้นเป็นมรดกโลก กำลังจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ตามคู่มือการเตรียมการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก (Preparing World Heritage Nominations Manual)

ดังนั้น โครงการวิจัยจึงพยายามที่จะศึกษาในประเด็นการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม เพื่อช่วยให้ทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับรู้คุณค่าโดดเด่นระดับสากลของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อให้ได้มาซึ่งแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และเป็นส่วนหนึ่งในการเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก นอกจากนี้ โครงการวิจัยนี้ได้ถูกออกแบบบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นช่องทางให้นักวิจัย นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรต่างๆเข้าไปมีส่วนร่วมกับคนในชุมชนและผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการขึ้นทะเบียนวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นมรดกโลก นักวิจัย นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้ข้อมูลหลักหรือเป็นผู้ร่วมปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการลดอคติในการดำเนินการวิจัย เพื่อให้ผลการวิจัยจะสามารถใช้เป็นเอกสารส่วนหนึ่งในการพิจารณาของหน่วยงานที่ปรึกษาของคณะกรรมการมรดกโลก (Advisory Bodies) ด้วย

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อรวบรวมเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก
2. เพื่อเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก
3. เพื่อจัดทำแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

ผลการวิจัย (สั้น ๆ ที่บ่งชี้ประเด็นข้อค้นพบ กระบวนการ ผลผลิต และการเรียนรู้)

จากการศึกษาพบว่าด้านเนื้อหาการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการ การท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยสามารถสรุปประเด็นเนื้อหาในการนำเสนอ คือ ด้าน

พุทธศิลป์ ด้านพุทธภูมิ และพุทธศรัทธา สำหรับด้านเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ได้เน้นใช้การออกแบบกราฟฟิก (เลขนศิลป์) เป็นลักษณะของภาพลายเส้นที่เข้าใจง่าย และการกำหนดกลุ่มสีหลักในการออกแบบได้นำสีหลักที่สะท้อนจากตัวหนังสือตะลุม คือ สีเหลืองเข้ม สีฟ้าเข้ม สีส้มแสด สีขาว สีดำ และสีใกล้เคียงตามความเหมาะสม นอกจากนี้ แผนการเสนอแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยนำเนื้อหาการสื่อความหมายที่ได้จากการสรุป ทั้ง 3 ประเด็น คือ ด้านพุทธศิลป์ ด้านพุทธภูมิ และด้านพุทธศรัทธา เป็นหัวข้อหลักในการนำเสนอพร้อมพัฒนาออกแบบเครื่องมือในการสื่อความหมายให้มีความเหมาะสมกับประเด็นเนื้อหา โดยกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบและระยะเวลาในการดำเนินงาน ตลอดจนการประเมินความเหมาะสมของเนื้อหาและเครื่องมือในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม ให้สามารถพัฒนาแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกได้อย่างสมบูรณ์

คำสืบค้น (Keywords)

การสื่อความหมายทางวัฒนธรรม (Cultural Interpretation)
การจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management)
มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage)
มรดกโลก (World Heritage Site)
วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช (WatPhramahathatVoramahaviharn, Nakon Si Thammarat Province)

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (ดูคำจำกัดความ และตัวอย่างด้านหลังแบบฟอร์ม)

☐ **ด้านนโยบาย** **โดยใคร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง).....**
มีการนำไปใช้อย่างไร
.....
.....

☒ **ด้านสาธารณะ** **โดยใคร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง) ..นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ.....**
มีการนำไปใช้อย่างไร
นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ เกิดความรู้ความเข้าใจ ทราบประวัติความเป็นมา ความสำคัญ ได้ตระหนักถึงคุณค่าที่ควรแก่การอนุรักษ์ ตลอดจน ได้ทราบข้อปฏิบัติตนที่เหมาะสมเมื่อเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

☒ **ด้านชุมชนและพื้นที่** **โดยใคร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)ชุมชน.....**
มีการนำไปใช้อย่างไร
ชุมชนที่ดูแลวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้เกิดความรู้ความเข้าใจทราบประวัติความเป็นมา ความสำคัญ ได้ตระหนักถึงคุณค่าที่ควรแก่การอนุรักษ์ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวไว้แก่คนรุ่นหลังได้

☐ **ด้านพาณิชย์** **โดยใคร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)**
มีการนำไปใช้อย่างไร
.....
.....

☐ **ด้านวิชาการ** **โดยใคร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)**
มีการนำไปใช้อย่างไร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)
.....
.....

.....

ยังไม่มีการนำไปใช้ (โปรดกรอกในกรอบถัดไป)

(กรณีที่ยังไม่มีการใช้ประโยชน์) ผลงานวิจัยมีศักยภาพในการนำไปใช้ประโยชน์

✓ ด้านนโยบาย ☐ ด้านสาธารณะ ✓ ด้านชุมชนและพื้นที่ ☐ ด้านพาณิชย์ ☐ ด้านวิชาการ

ข้อเสนอแนะเพื่อให้ผลงานถูกนำไปใช้ประโยชน์

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถนำข้อมูลแผนการพัฒนาการสื่อความหมายของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดย สามารถนำข้อมูลงานวิจัย เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้

การเผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ (กรุณาให้รายละเอียด พร้อมแนบหลักฐาน)

1. สิ่งพิมพ์ หรือสื่อทั่วไป

☐ หนังสือพิมพ์ ☐ วารสาร ☐ โทรทัศน์ ☐ วิทยุ ☐ เว็บไซต์ ☐ คู่มือ/แผ่นพับ ☐ จัดประชุม/อบรม ☐ อื่น ๆ

.....นำไปสร้างวีดิทัศน์สื่อความหมายวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จัดทำโดย โครงการวิจัย "การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก".....

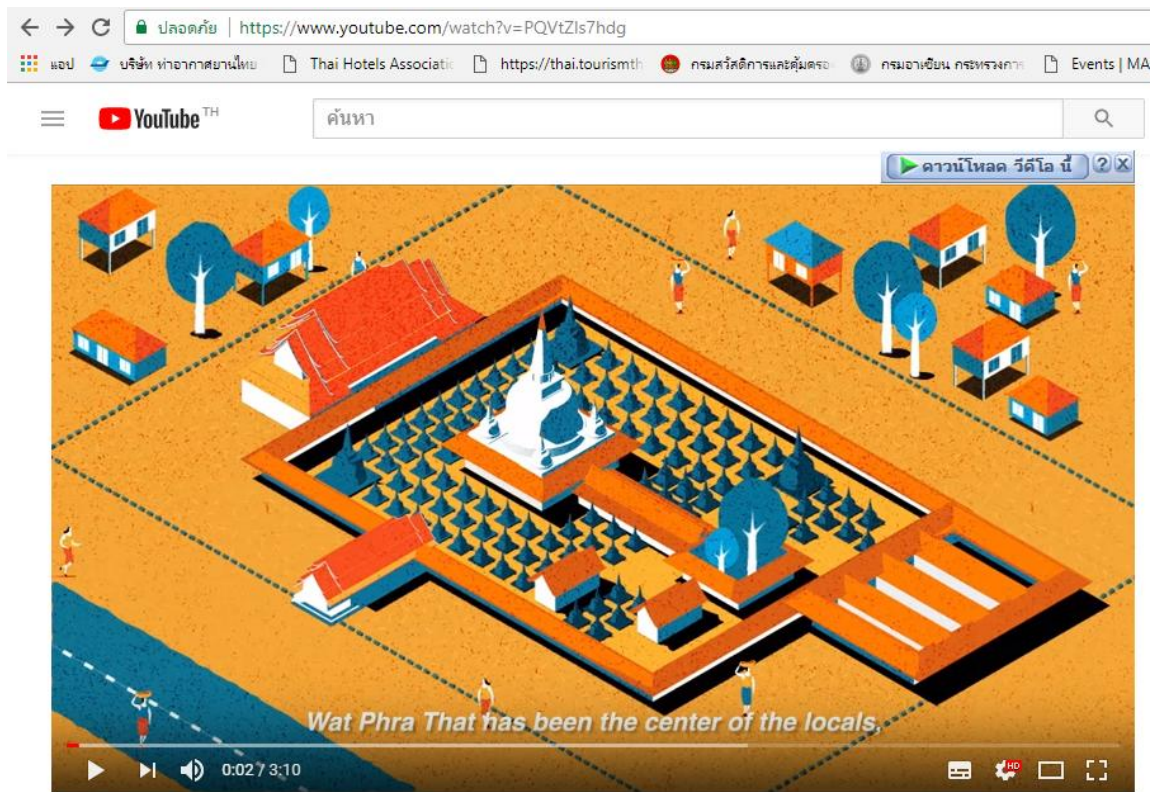
2. สิ่งพิมพ์ทางวิชาการ (วารสาร, การประชุม ให้ระบุรายละเอียดแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง เพื่อการค้นหาซึ่งควรประกอบด้วยชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง แหล่งพิมพ์ ปี พ.ศ. (ค.ศ.) ฉบับที่ หน้า)

.....
.....

แนบหลักฐานประกอบการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

<https://www.youtube.com/watch?v=POVtZls7hdg>

Introduction to Wat Phramahathat Woramahawihan, Nakonsithammarat

Introduction to Wat Phramahathat Woramahawihan, Nakonsithammarat

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมเนื้อหาการสื่อความหมาย เครื่องมือการสื่อความหมาย และการเสนอแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยการศึกษาจากกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช และกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่

ด้านเนื้อหาการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการ การท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ตามเกณฑ์ในการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกของ UNESCO ในเกณฑ์ข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 6 โดยสามารถสรุปประเด็นเนื้อหาในการนำเสนอ คือ 1) ด้านพุทธศิลป์ ที่ได้กล่าวถึงความงามทางสถาปัตยกรรมและความชาญฉลาดในเชิงช่าง 2) ด้านพุทธภูมิ กล่าวถึงอิทธิพลต่อการสืบต่อด้านสถาปัตยกรรมและเผยแพร่วัฒนธรรมลัทธิเถรวาทแบบลังกาวงศ์ และ 3) พุทธศรัทธา ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธ ทั้งนี้ จากการสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยวด้านเนื้อหาในการสื่อความหมาย พบความต้องการด้านความรู้ที่ควรได้รับจากการสื่อความหมายพบความต้องการความรู้ทางด้านประวัติความเป็นมาของโบราณสถานในพื้นที่มากที่สุด และคุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมาย สามารถแสดงให้เห็นเอกลักษณ์หรือคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด สำหรับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่พบความต้องการด้านเนื้อหาในการสื่อความหมายในประเด็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านประวัติความเป็นมาและประเพณีวัฒนธรรม

ด้านเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ได้นำเสนอเครื่องมือโดยคำนึงถึงกลุ่มผู้ใช้งานที่มีหลากหลาย โดยสามารถแบ่งเครื่องมือสื่อความหมายในพื้นที่และการสื่อความหมายนอกพื้นที่ ทำให้สามารถเข้าถึงได้ทุกกลุ่ม ทั้งนี้ ได้เน้นใช้การออกแบบกราฟฟิก (เลขศิลป์) เป็นลักษณะของภาพลายเส้นที่เข้าใจง่าย และการกำหนดกลุ่มสีหลักในการออกแบบได้นำสีหลักที่สะท้อนจากตัวหนังสือ คือ สีเหลืองเข้ม สีฟ้าเข้ม สีส้มสด สีขาว สีดำ และสีใกล้เคียงตามความเหมาะสม นอกจากนี้ ในการพัฒนาเครื่องมือในการสื่อความหมายได้พิจารณาจากผลการศึกษาความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยพบว่าทั้งสองกลุ่มมีความต้องการเครื่องมือที่เป็นป้ายสื่อความหมายอธิบายข้อมูล และมีคฤุเทศ์ท้องถิ่น หรือนักสื่อความหมาย นอกจากนี้ ยังได้พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการเครื่องมือในการสื่อความหมายที่มีคุณลักษณะที่สามารถแสดงเอกลักษณ์และสะท้อนให้เห็นถึงสถาปัตยกรรมชุมชนในท้องถิ่นได้

สำหรับแผนการเสนอแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยนำเนื้อหาการสื่อความหมายที่ได้จากการสรุป ทั้ง 3 ประเด็น คือ ด้านพุทธศิลป์ ด้านพุทธภูมิ และด้านพุทธ

ศรัทธา เป็นหัวข้อหลักในการนำเสนอพร้อมพัฒนาออกแบบเครื่องมือในการสื่อความหมายให้มีความเหมาะสมกับประเด็นเนื้อหา โดยกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบและระยะเวลาในการดำเนินงาน ตลอดจนการประเมินความเหมาะสมของเนื้อหาและเครื่องมือในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม ให้สามารถพัฒนาแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกได้อย่างสมบูรณ์

Abstract

The study “Cultural Interpretation for Tourism to Nominate WatPhraMahathat, Nakhon Si Thammarat, Thailand as a World Heritage site” objective was to study the meaningfulness of the content, Interpretation tool, the proposed cultural interpretation plan for cultural interpretation for tourism of WatPhraMahathat, Nakhon Si Thammarat in order to support the World Heritage-listed initiative. The population of the study is tourists from Thailand and foreigners traveling in WatPhraMahathat, Nakhon Si Thammarat and those involved in tourism in the area.

Regarding the content of cultural interpretation dimension which appropriate for tourism management to Nominate WatPhraMahathat, Nakhon Si Thammarat, Thailand as a World Heritage site; The presentation summary for this dimension included : 1) the Buddhist art; is regarding architectural beauty and intelligence in its craftsmanship, 2) the Buddhist land; is concerning the influence on continuation of architecture and propagation of Theravada Buddhism of Lanka in Thailand, and 3) the Buddhist faith; is concerning the importance of WatPhraMahathat, Nakhon Si Thammarat at the heart and soul of the Buddhist. According to inquiries from travelers' needs in terms of content interpretation; The result of the study reveal the needs of knowledge that should be conveyed to meet the demand for knowledge concerning the history of historic sites in the area the most and the characteristics of the content in the interpretation tool can demonstrate the uniqueness and value of the tourist destination the most. Furthermore, for stakeholders in the area, the result of the study shows the needed content to be able to convey the unique issues the most, followed by its history and culture.

For the interpretation tools for cultural interpretation for tourism to nominate WatPhraMahathat, Nakhon Si Thammarat, Thailand as a world heritage site dimension, it offers tools that taking wide variety of user into account by divide the interpretation tools into 2 main groups; which are local tools and tools presented outside Wat PhraMahathat, Nakhon Si Thammarat area; making it accessible to all groups. The interpretation tools focus on the use of graphic design which is the appearance of lines that are easy to understand, and determining the main color by the design of the color that reflected from the shadow puppet, which are dark yellow, blue, dark orange, orange, white, black and other similar colors. Furthermore, in order to develop the interpretation tool, the study was based on the needs of tourists and stakeholders as it were founded that both groups need interpretative signage to explain information about the site, and there is also need for local guide or

interpretation person. In addition, the result of the study founded that most travelers need a tool to convey the unique attributes that can reflect the vernacular architecture.

For the proposed interpretation plan for cultural interpretation for tourism to nominate WatPhraMahathat, Nakhon Si Thammarat, Thailand as a world heritage site dimension, Researcher had taken the 3 topics from content of cultural interpretation dimension as in 1) the Buddhist art, 2) the Buddhist land; and 3) the Buddhist faith to be the main topic for the presentation and develop interpretation tool that is appropriate with the main content. Through assigning responsible agency and cultural interpretation tool to be able to develop a complete interpretation plan for cultural interpretation for tourism to nominate WatPhraMahathat, Nakhon Si Thammarat, Thailand as a world heritage site.

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ด
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ถ
สารบัญ	ธ
สารบัญตาราง	บ
สารบัญภาพ.....	ผ
สารบัญแผนภาพ	พ
 1 บทนำ	 1
ความสำคัญ และที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
กรอบการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
 2 ทบทวนวรรณกรรม	 7
เกณฑ์การขึ้นทะเบียนมรดกโลกและเกณฑ์ในการประเมิน	9
การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการทัศนในการศึกษาวัฒนธรรม (Cultural Studies).....	13
แนวคิดวัฒนธรรมทางสายตา	14
แนวคิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม.....	16
ที่ตั้งและความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช	19
 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	 26
ข้อมูลและแหล่งข้อมูล.....	28
ประชากร กลุ่มตัวอย่าง	29
เครื่องมือและการแปลผลการศึกษา	30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการศึกษา.....	46
4.1 การศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	47
4.2 เพื่อรวบรวมเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก	68
4.3 การเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก	83
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	122
5.1 แผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกนั้น.....	122
5.2 อภิปรายผล.....	148
 บรรณานุกรม	 155
ภาคผนวก	159

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	48
2 แสดงพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระ มหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	51
3 แสดงความคิดเห็นด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชของกลุ่มตัวอย่าง นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ.....	55
4 แสดงความคิดเห็นด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชของกลุ่มตัวอย่าง นักท่องเที่ยวชาวไทย.....	56
5 แสดงความคิดเห็นด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชของกลุ่มตัวอย่าง นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ.....	58
6 แสดงลำดับความต้องการด้านความรู้ที่ควรได้รับการสื่อความหมายมากที่สุด 3 อันดับแรก.....	61
7 แสดงลำดับความต้องการประโยชน์ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย มากที่สุด 3 อันดับแรก.....	62
8 แสดงลำดับคุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือ/วิธีการในการสื่อความหมาย มากที่สุด 3 อันดับแรก.....	63
9 แสดงลำดับความต้องการคุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมาย	64
10 แสดงความต้องการด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดิน ทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	64
11 แสดงความต้องการเนื้อหาในการสื่อความหมาย ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชของคนในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	69
12 สรุปคะแนนความต้องการด้านเนื้อหาในการสื่อความหมายของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย.....	70

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
13 แสดงลำดับความต้องการด้านความรู้ที่ควรได้รับการสื่อความหมายมากที่สุด 3 อันดับแรก.....	71
14 แสดงลำดับความต้องการประโยชน์ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย มากที่สุด 3 อันดับแรก.....	72
15 แสดงลำดับความต้องการคุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมาย	73
16 แสดงความต้องการเครื่องมือ วิธีในการสื่อความหมาย ของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชของคนที่พื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	84
17 สรุปคะแนนความต้องการด้านวิธีในการสื่อความหมายของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย.....	85
18 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว ที่เหมาะสมกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชของกลุ่ม ตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ	87
19 แสดงลำดับความต้องการเครื่องมือในการสื่อความหมายของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ของกลุ่มนักท่องเที่ยวตัวอย่างและกลุ่ม ชุมชนในพื้นที่	88
20 แสดงลำดับคุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือ/วิธีการในการสื่อความหมาย มากที่สุด 3 อันดับแรก.....	89
21 แสดงประเภทของป้ายสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการ ท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	95
22 เสนอแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก...	124
28 การประเมินแผนการสื่อความหมาย	147

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แผนที่อาณาจักรศรีวิชัย ประมาณพุทธศตวรรษที่ 13.....	22
2 การสำรวจพื้นที่ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช และบริเวณใกล้เคียง (จากการสำรวจวันที่ 12 ตุลาคม 2557)	30
3 การจัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อระดมความคิดเห็นด้านเนื้อหาของการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช (จากการจัดประชุมวันที่ 1 ธันวาคม 2557).....	32
4 การจัดประชุมเพื่อนำเสนอข้อมูลด้านความต้องการเนื้อหาของการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช (ภาพจากการจัดประชุมวันที่ 30 มิถุนายน 2558)	35
5 นำเสนอประเด็นด้านเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก (ภาพจากการจัดประชุมวันที่ 22 สิงหาคม 2558)	37
6 การจัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อระดมความคิดเห็นด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช (จากการจัดประชุมวันที่ 1 ธันวาคม 2557).....	38
7 การจัดประชุมเพื่อนำเสนอข้อมูลด้านความต้องการเครื่องมือการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช (ภาพจากการจัดประชุมวันที่ 30 มิถุนายน 2558)	42
8 นำเสนอประเด็นด้านเครื่องมือในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก (ภาพจากการจัดประชุมวันที่ 22 สิงหาคม 2558)	45
9 การนำเสนอแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก (ภาพจากการจัดประชุม วันที่ 14 พฤศจิกายน 2558).....	51
10 แสดงความต้องการของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร	59
11 แสดงการเปรียบเทียบความต้องการของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร	60

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
12 ผังบริเวณวัดพระบรมธาตุรวมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช	77
13 พระธาตุยอดทอง	82
14 ตัวหนังสือของภาคใต้	91
15 กลุ่มสีหลักที่นำมาปรับให้เหมาะต่อการออกแบบ	91
16 แสดงพื้นที่และการเข้าถึง	94
17 ตัวอย่างป้ายห้ามที่แสดงด้วยป้ายวงกลม	98
18 ตัวอย่างป้ายแสดงเส้นทาง	99
19 ป้ายกำหนดจุดหรือสถานที่	100
20 ตัวอย่างป้ายกำหนดจุดสถานที่บริเวณศูนย์สื่อความหมาย	101
21 ตัวอย่างป้ายแสดงแผนที่	102
22 ตัวอย่างโครงสร้างป้ายแสดงแผนที่	103
23 ตัวอย่างป้ายข้อมูล	104
24 ตัวอย่างป้ายประชาสัมพันธ์	105
25 ตัวอย่างโครงสร้างป้ายประชาสัมพันธ์	106
26 แสดงเส้นทางเดินและศึกษาด้วยตนเอง	107
27 ภาพกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์แกะไม้ ที่สนามบินนานาชาติ ประเทศสิงคโปร์	110
28 ตัวอย่างการเขียนภาพบนผืนทรายด้วยน้ำ	111
29 การแบ่งฉากของภาพถ่ายเส้นตามเนื้อหาจำนวน 20 ฉาก	115
30 ตัวอย่างป้ายสแกน QR CODE ขนาดเล็ก เพื่อใช้ในสื่อสิ่งพิมพ์หรือประชาสัมพันธ์ นอกพื้นที่ต่างๆ	116
31 ภาพประชาสัมพันธ์พิเศษตามแนวคิด 10 อย่างต้องห้ามพลาดในวัดพระมหาธาตุ รวมหาวิหาร	118
32 ตัวอย่างภาพปกและขนาดของคู่มือแนะนำเที่ยวที่เหมาะสม และสอดคล้องกับการ ออกแบบสื่ออื่นๆสำหรับวัดพระมหาธาตุรวมหาวิหาร	120

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
2 กรอบการดำเนินการวิจัย.....	27

บทที่ 1

บทนำ

ในการศึกษาเรื่อง “การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก” มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

จากการที่คณะกรรมการมรดกโลกได้มีมติรับรองคุณค่าของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ว่ามีความสำคัญระดับสากล เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2556 ที่กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา จึงมีผลให้วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในบัญชีเบื้องต้นก่อนการเสนอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก (Tentative List) หลังจากนั้นประเทศไทยในฐานะที่เป็นผู้เสนอวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารขึ้นเป็นมรดกโลกจะต้องจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ (Nomination File) ส่งให้ คณะกรรมการมรดกโลก ภายในต้นปี พ.ศ. 2557 เพื่อรับการประเมินของหน่วยงานที่ปรึกษาของคณะกรรมการมรดกโลก (Advisory Bodies) แล้วประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกซึ่งใช้เวลาต่อจากนั้นอีกประมาณ 2 ปี

ในปัจจุบันคณะทำงานนำเสนอวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารขึ้นเป็นมรดกโลก กำลังจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ตามคู่มือการเตรียมการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก (Preparing World Heritage Nominations Manual) เป็นภาษาไทย ซึ่งกำหนดวันรวบรวมเอกสารคือวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2557 แล้วนำส่งผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆเพื่อพิจารณา หลังจากนั้นจะมีการจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิและคณะทำงานภายในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 เพื่อดำเนินการปรับแก้ก่อนที่จะนำไปแปลเป็นภาษาอังกฤษ แล้วนำส่งคณะกรรมการมรดกโลกต่อไป อนึ่งในรายงานฉบับสมบูรณ์จะประกอบด้วยส่วนต่างๆตามรูปแบบที่คณะกรรมการมรดกโลกกำหนด (Format for the Nomination of Properties for Inscription on the World Heritage List) ซึ่งมีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งด้วย

หลังจากนั้นรายงานฉบับสมบูรณ์จะถูกจัดส่งให้หน่วยงานที่ปรึกษาของคณะกรรมการมรดกโลก (Advisory Bodies) ประเมิน ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวนี้อาจมีแผนต่างๆที่อยู่ในรายงานฉบับสมบูรณ์จะต้องเริ่มดำเนินการ โดยมีการตรวจสอบและการประเมินของหน่วยงานที่ปรึกษาของคณะกรรมการมรดกโลกอยู่ตลอดเวลา เพื่อจะต้องรายงานผลต่อคณะกรรมการมรดกโลกในการพิจารณาขึ้นทะเบียนต่อไป

จากกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงไปของการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (Suttipisan, 2008: 8-11) รวมถึงการผสมผสานประโยชน์ของการอนุรักษ์และการพัฒนา ทำให้แนวทางการจัดการพื้นที่มรดกโลกได้เปลี่ยนแปลงไปด้วย การท่องเที่ยวเป็นทั้งภัยคุกคามและโอกาสต่อการจัดการพื้นที่มรดกโลก (UNESCO, 2009) จึงทำให้ต้องมีการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่อบำรุงรักษาซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืน (United Nations, 2012) การอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมในปัจจุบันนอกจากจะให้ความสำคัญกับโบราณสถานและอนุสรณ์สถานแล้ว ยังให้ความสำคัญกับบริบทและพื้นที่โดยรอบโบราณสถานและอนุสรณ์สถานนั้นๆด้วย

มรดกวัฒนธรรมของเอเชียส่วนใหญ่ มีลักษณะเฉพาะตามบริบททางวัฒนธรรมของเอเชีย ดังนั้นการให้ความหมาย ให้คุณค่า รวมไปถึงการบริหารจัดการ มรดกวัฒนธรรม The Hoi An Protocols (2005) เอกสารอ้างอิงในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของเอเชียโดยเฉพาะ ได้ให้ความสำคัญและกำหนดแนวทางในการจัดการมรดกวัฒนธรรมด้วยวิธีการเฉพาะ เพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งคุณค่าจากความเป็นแก่นแท้ (Authenticity) และ คุณค่าจากการบูรณาการเชื่อมโยง (Integrity)

The Seoul Declaration on Tourism in Asia's Historic Towns and Areas (ICOMOS, 2005) ได้ให้ความสำคัญกับความสมดุลของการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวมากกว่าจำนวนนักท่องเที่ยว การสื่อความหมาย (Interpretation) จะต้องถูกบูรณาการเข้ากับแผนการอนุรักษ์และแผนการท่องเที่ยว การดำรงไว้ซึ่งความเป็นแก่นแท้ (Authenticity) รวมทั้งการติดตามผลกระทบต่างๆที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว นอกจากนั้นยังได้กำหนดกลยุทธ์และแนวทางการดำเนินการโดยจะต้องให้ชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมหลัก (Key Stakeholders and Participants) ร่วมกับภาคส่วนอื่นๆทั้งในการพัฒนาแผนอนุรักษ์และแผนการจัดการการท่องเที่ยว รวมทั้งการดำเนินการตามแผนนั้น ซึ่งต้องรวมไปถึงพื้นที่โดยรอบ (Settings) ของพื้นที่อนุรักษ์ แผนการจัดการการท่องเที่ยวนี้จะต้องดำรงไว้ซึ่งความยั่งยืนของพื้นที่อนุรักษ์ และ ต้องมีการแบ่งปันประสบการณ์เพื่อสร้างเครือข่ายของการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวด้วย

Burra Charter (1999: Article 25) บันทึกไว้ว่า “The cultural significance of many places is not readily apparent, and should be explained by interpretation” นั่นคือคุณค่าทางวัฒนธรรมในบางที่ไม่สามารถรับรู้ได้ชัดเจน จึงควรต้องใช้การสื่อความหมายเพื่อช่วยให้รับรู้คุณค่าทางวัฒนธรรมนั้นได้ ในทางกลับกันมรดกวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องมือสื่อความหมายที่ดีที่สุดของคุณค่าทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ภายในตัวเอง

จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น โครงการวิจัยนี้จึงพยายามที่จะศึกษาในประเด็นการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม เพื่อช่วยให้ทุกคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับรู้คุณค่าโดดเด่นระดับสากลของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อให้ได้มาซึ่งแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการ

ท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และเป็นส่วนหนึ่งในการเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

โครงการวิจัยนี้ได้ถูกออกแบบบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นช่องทางให้นักวิจัย นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรต่างๆเข้าไปมีส่วนร่วมกับคนในชุมชนและผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการขึ้นทะเบียนวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นมรดกโลก นักวิจัย นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้ข้อมูลหลักหรือเป็นผู้ร่วมปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการลดอคติในการดำเนินการวิจัย เพื่อให้ผลการวิจัยจะสามารถใช้เป็นเอกสารส่วนหนึ่งในการพิจารณาของหน่วยงานที่ปรึกษาของคณะกรรมการมรดกโลก (Advisory Bodies) ด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อรวบรวมเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก
- 2) เพื่อเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก
- 3) เพื่อจัดทำแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

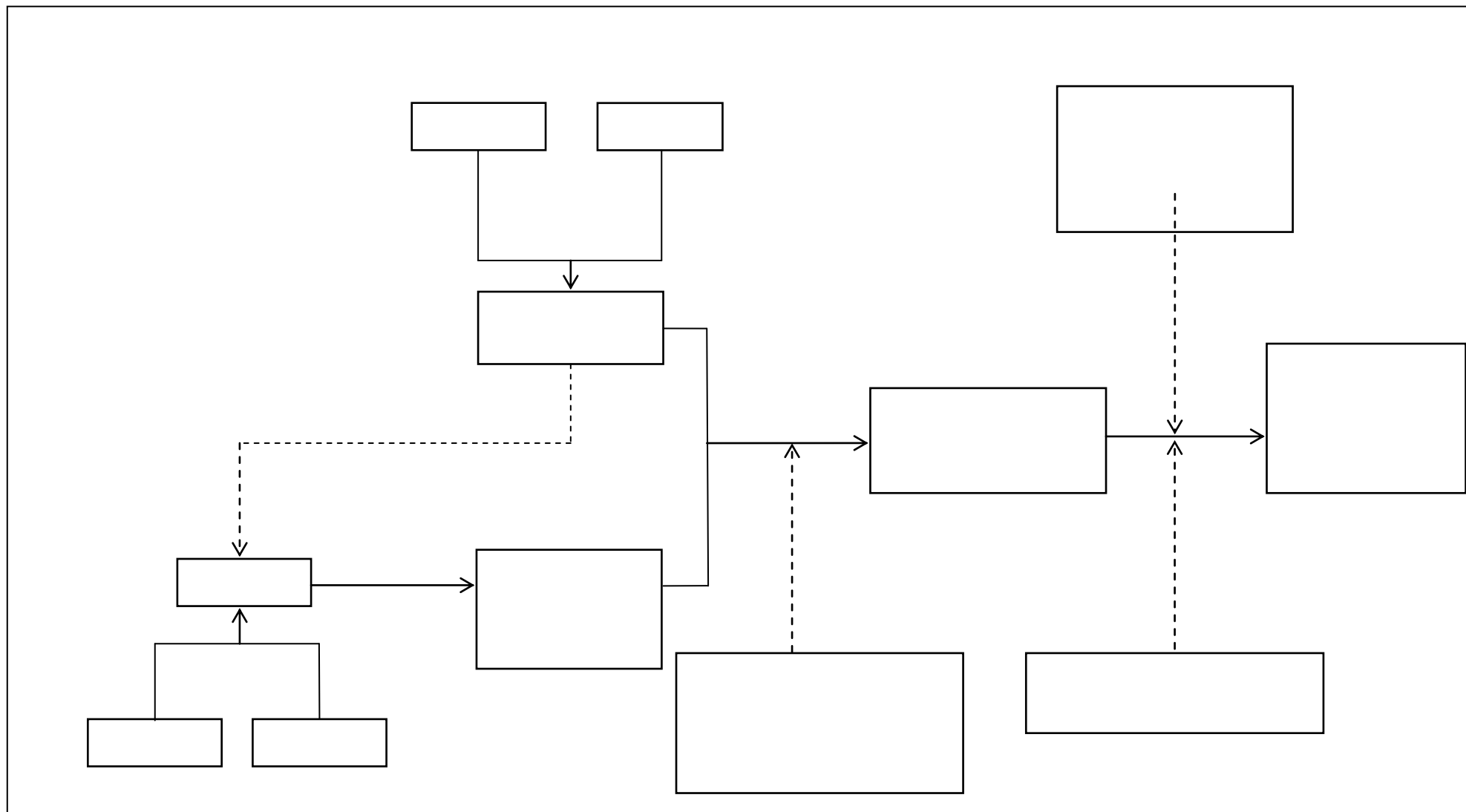
งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัย ที่มุ่งจะนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการที่จะใช้เป็นส่วนหนึ่งของเอกสารประกอบการพิจารณาของหน่วยงานที่ปรึกษาของคณะกรรมการมรดกโลก (Advisory Bodies) ขึ้นทะเบียนวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นมรดกโลก

1)ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ พื้นที่โดยรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ที่ไม่เป็นส่วนหนึ่งของที่เป็นส่วนหนึ่งของคุณค่าโดดเด่นระดับสากลของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารแต่สามารถปรับใช้ (Adaptive Use) เพื่อการสื่อความหมายของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารได้

2)ขอบเขตด้านระยะเวลา โครงการวิจัยนี้วางแผนที่จะใช้เวลาดำเนินการวิจัย 12 เดือน

3)ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การสื่อความหมาย ทางวัฒนธรรม ของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามเกณฑ์ในการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก (เกณฑ์ข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 6)และการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งทั้งหมดนี้อยู่ในบริบทของการเตรียมความพร้อมด้านการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกโลก

1.4 กรอบการวิจัย

แผนภาพที่1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ

1) คณะทำงานในการขึ้นทะเบียนวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นมรดกโลกได้ใช้ผลงานวิจัยเพื่อเป็นส่วนประกอบในการดำเนินการตามแผนการจัดการการท่องเที่ยวบริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและพื้นที่โดยรอบ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนบริหารจัดการพื้นที่มรดกโลก ในการที่จะเชื่อมโยงกับพื้นที่มรดกโลกทั้งในประเทศและประเทศอื่นๆ อีกทั้งยังสร้างความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม

2) คนในชุมชนที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเสนอความคิดเห็น กำหนดแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนผ่านทางกระบวนการวิจัย นอกจากนั้นผลการวิจัยจะมีส่วนทำให้ชุมชนมีพื้นที่ในการนำเสนออัตลักษณ์ของชุมชนต่อนานาชาติผ่านการท่องเที่ยว รวมทั้งสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางสังคมของชุมชนท้องถิ่น

3) คนในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ใช้ผลการวิจัยซึ่งได้แก่ แผนการสื่อความหมายและการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้ชุมชนสามารถใช้การท่องเที่ยวในการพัฒนาตนเอง ยกกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ในท้องถิ่นให้ดีขึ้น อนุรักษ์ความหลากหลายและพัฒนาคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม

4) สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราชสามารถใช้ผลการวิจัยในการจัดทำโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในเตรียมความพร้อมด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่อยู่ในความรับผิดชอบเพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นมรดกโลก

5) กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬาสามารถใช้ผลการวิจัยประกอบการวางแผนบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และ จัดเตรียมงบประมาณด้านการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการขึ้นทะเบียนวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นมรดกโลก นอกจากนั้นยังใช้คู่มือการเตรียมความพร้อมด้านการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าระดับสากล (Universal Values) ที่อาจจะขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกได้ในอนาคต

6) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสามารถใช้ผลการวิจัยประกอบการวางแผน จัดทำกลยุทธ์ และ โครงการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวในกลุ่มมหานครสองสมุทร รวมทั้งเชื่อมโยงกับกลุ่มการท่องเที่ยวอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มการท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะ กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มการท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลก

7) องค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถใช้ผลการวิจัยประกอบการวางแผนและจัดทำโครงการส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก

8) ผลงานวิจัยบางส่วนถูกเก็บไว้ในพื้นที่วิจัย ได้แก่ ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกโลก ความมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวตั้งแต่เริ่มต้น ชีตความสามารถในการจัดการการ

ท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น และ เครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารในฐานะที่เป็นมรดกโลก ทำให้คนในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแผนงานวิจัยนี้สามารถได้รับผลประโยชน์จากการวิจัยได้ทันทีตั้งแต่เข้าร่วมแผนงานวิจัย

9) วิธีดำเนินการวิจัย ตั้งแต่การกำหนดประเด็นวิจัย การออกแบบวิธีวิจัย จนถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ซึ่งสามารถใช้เป็นตัวอย่างหรือกรณีศึกษาในการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการผสมผสานผลประโยชน์ของการอนุรักษ์และการพัฒนา โดยที่มียั่งยืนของทรัพยากรทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นเป้าหมายร่วม

10) นักวิจัยรุ่นใหม่จากหลายสาขาวิชาและสถาบันได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน โดยมีผู้ใช้งานวิจัยเป็นที่ปรึกษาแผนงานวิจัย เพื่อกำกับให้ผลงานวิจัยสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อีกทั้งยังเป็นการบูรณาการระหว่างศาสตร์ และ ข้ามศาสตร์ต่างๆ โดยมีการท่องเที่ยวเป็นทั้งเป้าหมายร่วมและเครื่องมือในการบูรณาการ ภายใต้กระบวนการทัศน์ แนวคิด และ หลักการระดับสากล

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและงานวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิจัย โดยมีประเด็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ความหมายของแหล่งมรดกวัฒนธรรม แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการทัศน์ในการศึกษาวัฒนธรรม แนวคิด วัฒนธรรมทางสายตา การสื่อความหมายประวัติศาสตร์ภูมิทัศน์วัฒนธรรม การสื่อความหมายศิลปะ และสถาปัตยกรรมศาสตร์ การสื่อความหมายมรดกทางวัฒนธรรม ข้อมูลเชิงพื้นที่ของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร และ แนวคิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 เกณฑ์การขึ้นทะเบียนมรดกโลกและเกณฑ์ในการประเมิน

2.2 การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการทัศน์ในการศึกษาวัฒนธรรม

2.4 แนวคิดวัฒนธรรมทางสายตา

2.5 แนวคิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม

2.6 ที่ตั้งและความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 เกณฑ์การขึ้นทะเบียนมรดกโลกและเกณฑ์ในการประเมิน

ข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารประกอบการเสนอบัญชีรายชื่อเบื้องต้น (Tentative List) ของ UNESCO นั้นได้กำหนดเกณฑ์ในการขึ้นมรดกโลกจำนวน 10 เกณฑ์(สำนักงานปลัดกระทรวง วัฒนธรรม, 2555)ดังต่อไปนี้

- i) เป็นตัวแทนของผลงานชิ้นเอกของอัจฉริยภาพจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์
- ii) แสดงออกถึงการแลกเปลี่ยนคุณค่าต่างๆ ของมนุษย์ ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือภายใน พื้นที่วัฒนธรรมหนึ่งของโลกในแง่พัฒนาการทางสถาปัตยกรรม หรือเทคโนโลยี ศิลปะที่ยิ่งใหญ่ ผังเมือง หรือการออกแบบภูมิทัศน์
- iii) เป็นประจักษ์พยานเพียงหนึ่งเดียว หรืออย่างน้อยมีลักษณะพิเศษ ของการสืบทอดทาง วัฒนธรรม หรือของอารยธรรมที่ยังดำรงอยู่หรือสูญไปแล้ว
- iv) เป็นตัวอย่างที่โดดเด่นของประเภทอาคาร กลุ่มสถาปัตยกรรมหรือเทคโนโลยี ซึ่งแสดง ถึงช่วงเวลาที่สำคัญช่วงหนึ่ง หรือหลายช่วง ในประวัติศาสตร์ของมนุษย์

- v) เป็นตัวอย่างที่โดดเด่นของการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่สืบทอดกันมา การใช้ที่ดิน หรือการใช้สอยพื้นที่ในทะเล ซึ่งเป็นตัวแทนของวัฒนธรรม (หรือหลายวัฒนธรรม) หรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเมื่อสิ่งแวดล้อมมีความอ่อนไหวเนื่องจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจย้อนคืน
- vi) มีความสัมพันธ์โดยตรง หรือความสัมพันธ์เชิงรูปธรรม กับเหตุการณ์หรือประเพณีที่ดำรงอยู่ กับความคิด หรือกับความเชื่อ กับงานศิลปะและวรรณกรรม ที่มีความสัมพันธ์โดดเด่นเป็นสากล (คณะกรรมการเห็นว่าเกณฑ์นี้ควรใช้ร่วมกับเกณฑ์อื่นๆ ในการพิจารณา)
- vii) มีปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่สวยงามหรือพื้นที่ที่มีความงามตามธรรมชาติเป็นพิเศษและมีความสำคัญทางสุนทรียศาสตร์
- viii) เป็นตัวอย่างที่โดดเด่นอันเป็นตัวแทนช่วงเวลาสำคัญในประวัติศาสตร์ของโลก รวมถึงการบันทึกชีวิต กระบวนการทางธรณีวิทยาสำคัญที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องในพัฒนาการของภูมิลักษณะหรือลักษณะของธรณีสัณฐานหรือภูมิทัศน์วรรณคดีที่สำคัญ
- ix) เป็นตัวอย่างที่โดดเด่นอันเป็นตัวแทนของกระบวนการทางนิเวศวิทยาและชีววิทยาที่ดำเนินอยู่ในวิวัฒนาการและการพัฒนาการของพื้นที่บนดิน พื้นที่น้ำจืด ระบบนิเวศชายฝั่งและในทะเล และชุมชนของพืชและสัตว์
- x) มีแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติที่สำคัญที่สุดและมีความหมายมากที่สุดสำหรับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในแหล่งที่ตั้ง รวมถึงพื้นที่ที่มีสปีชีส์ที่ถูกคุกคามซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นเป็นสากลในแง่ของวิทยาศาสตร์หรือการอนุรักษ์

จากเกณฑ์ข้อ i-vi ใช้สำหรับพิจารณารับรองการเป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม และเกณฑ์ข้อ vii-x ใช้สำหรับพิจารณารับรองการเป็นแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติซึ่งหากเป็นแหล่งมรดกโลกแบบผสมจะต้องเข้าเกณฑ์ทั้งสองแบบอย่างน้อยส่วนละ 1 เกณฑ์ อย่างไรก็ตามจาก เอกสารประกอบการเสนอบัญชีรายชื่อเบื้องต้น (Tentative List) ต่อ UNESCO วัดพระธาตุมหาวิหาร ขึ้นเป็นมรดกโลก โดยสำนักโบราณคดี กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม (2556) ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช (2556) นั้นได้มีความเห็นว่าจะเลือกใช้เกณฑ์ข้อ i ii และ vi (เกณฑ์ข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 6) ใช้สำหรับพิจารณารับรองการเป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมของวัดมหาธาตุมหาวิหาร นครศรีธรรมราช

นอกจากเรื่องเกณฑ์ในการขึ้นมรดกโลกจำนวน 10 เกณฑ์ที่ต้องพิจารณาแล้วยังมี สิ่งสำคัญ 2 ประการที่ระบุไว้ในแนวทางการปฏิบัติ ได้แก่ การประเมินความแท้และการประเมินความครบถ้วนของแหล่งมรดกที่ได้รับการนำเสนอ

การประเมินความแท้ (Authenticity)

การประเมินความแท้ันั้นต้องคำนึงถึงคุณสมบัติประเภทต่างๆ ในการพิจารณาการถ่ายทอด และการแสดงออกถึงคุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากล ประกอบด้วย

- รูปแบบและรูปทรง
- วัสดุและเนื้อหา
- การใช้สอยและหน้าที่การใช้สอย
- ประเพณี เทคนิค และระบบการบริหารจัดการ
- ตำแหน่งที่ตั้งและสภาพโดยรอบ
- ภาษาและรูปแบบของมรดกเชิงนามธรรมอื่นๆ
- จิตวิญญาณและความรู้สึก

การประเมินความครบถ้วน (Integrity)

ความจำเป็นในการประเมินความครบถ้วนนั้นจะต้องมีความเข้าใจที่ชัดเจนในศักยภาพคุณค่า ที่โดดเด่นเป็นสากล ได้แก่

- มีองค์ประกอบ(คุณสมบัติ) ทุกอย่างที่เป็นในการแสดงออกถึงคุณค่าที่โดดเด่นเป็นสากล ของแหล่งมรดก
- มีขนาดที่เพียงพอในการยืนยันความเป็นตัวแทนที่สมบูรณ์ของลักษณะเด่นและกระบวนการ ต่างๆ ซึ่งถ่ายทอดนัยสำคัญของแหล่งมรดก
รับผลกระทบทางลบจากการพัฒนาและ/หรือ การทอดทิ้ง

2.2 การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว

การสื่อความหมายทางวัฒนธรรม (Cultural Interpretation) หมายถึง “กิจกรรมทุกอย่าง ที่มีเจตนาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ของสาธารณชนและเสริมสร้างความเข้าใจต่อแหล่งมรดกวัฒนธรรม ทั้งนี้รวมถึงสิ่งพิมพ์ทางวิชาการและทั่วไป การบรรยายสาธารณะ อุปกรณ์ที่ติดตั้งในแหล่ง โปรแกรม การศึกษาทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ กิจกรรมชุมชน และการศึกษาค้นคว้า การฝึกอบรม และ การประเมินกระบวนการสื่อความหมายนั้นๆ” (อิโคโมสไทย , 2550)นอกจากนั้นแล้วการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม หมายรวมถึงการรวบรวมองค์ความรู้จากแหล่งข้อมูลที่มีคุณภาพ ถูกต้อง ครบถ้วน ไม่มีอคติ ไม่คาดเดา ดำเนินการตรวจสอบและรับรองข้อมูลตามหลักวิชาการ การใช้สื่อและวิธีการสื่อสารที่เหมาะสม เพื่อนำส่งข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และมีคุณภาพ นอกจากนั้นแล้วยังรวม การควบคุม ตรวจสอบข้อมูลให้มีคุณภาพและทันสมัยอยู่เสมอ รวมทั้งพัฒนาการใช้สื่อและวิธีการ สื่อสารที่ร่วมสมัยอีกด้วยจะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม เป็นการบูรณาการ การ ศึกษาศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และ การสื่อสารประยุกต์ เข้าด้วยกันเพื่อต้องการให้ความรู้ ความ

เข้าใจต่อสาธารณะชนด้วยสื่อต่างๆ แนวคิดนี้จึงเป็นผลพวงของทฤษฎีของศาสตร์ต่างๆข้างต้น จนสามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

จุดประสงค์สำคัญของสื่อความหมายทางวัฒนธรรม คือการสื่อถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม (Cultural Value) ของมรดกวัฒนธรรม จะเห็นได้ว่าการสื่อความหมายนั้นประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญคือ ส่วนเนื้อหา (Contents) และ ส่วนเครื่องมือ (Tools) สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แล้วการท่องเที่ยวจึงถูกจัดว่าเป็นกิจกรรมการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ส่วนมรดกวัฒนธรรม หรือ ภูมิทัศน์วัฒนธรรมถูกจัดว่าเป็นทั้งส่วนเนื้อหาและเครื่องมือของการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม

The Principles for the Conservation of Heritage Sites in China (China ICOMOS, 2002) ได้ให้การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเป็นเจตนาหลักเพื่อสร้างผลประโยชน์เชิงสังคม ซึ่งถูกจัดอยู่ในหมวดเดียวกับงานประจำด้านการบริหารจัดการและการบำรุงรักษา

The Proposed Final Draft of The ICOMOS Charter for the Interpretation and Presentation of Cultural Heritage Sites (ICOMOS, 2007) กล่าวว่า การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมมีความเกี่ยวข้องกับ ความเป็นแก่นแท้ (Authenticity) บูรณภาพทางปัญญา (Intellectual Integrity) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) และ ยังเคารพต่อนัยสำคัญทางวัฒนธรรมและบริบท (Cultural Significance and Context) อีกด้วย นอกจากนั้นยังให้ความสำคัญต่อการรับรู้คุณค่าของมรดกวัฒนธรรมเป็นสิทธิของทุกคน ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญต่อคนที่เห็นคุณค่า ชื่นชม รับรู้ เข้าใจ และ สื่อความหมายภูมิทัศน์วัฒนธรรม แทนที่การให้ความสำคัญต่อภูมิทัศน์วัฒนธรรมเท่านั้นด้วย

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของการสื่อความหมายมรดกวัฒนธรรมเริ่มเป็นรูปเป็นร่างขึ้นโดย Tilden (1957) ผู้ที่ถูกเรียกได้ว่าเป็นบิดาแห่งการสื่อความหมาย ซึ่งได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า “การสื่อความหมายคือกิจกรรมการศึกษาซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะสะท้อนให้เห็น ความหมายและความสัมพันธ์ผ่านการใช้วัตถุต้นแบบ โดยประสบการณ์ตรง โดยสื่อ ซึ่งจะสื่อสารได้เข้าใจง่ายกว่าข้อเท็จจริง” นอกจากนั้นแล้วยังกล่าวถึงการสื่อความหมายและภูมิทัศน์ไว้ว่า “กระบวนการสื่อสารใดๆที่ถูกออกแบบเพื่อแสดงให้เห็นถึงความหมายและความสัมพันธ์ต่างๆ ของมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติสู่สาธารณชน ผ่านการมีประสบการณ์โดยตรงกับวัตถุ งานศิลปะ ภูมิทัศน์หรือสถานที่จริง”

หลักการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม 6 ข้อ ของ Tilden (1957) มีดังนี้

1) การสื่อความหมายใดที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดแสดง หรือ ไม่สามารถบรรยายให้เหมาะสมกับบุคลิกและประสบการณ์ของผู้ชมถือว่าใช้ไม่ได้

2) ข้อมูลแต่เพียงอย่างเดียวไม่ใช้การสื่อความหมาย แต่การสื่อความหมายต้องอาศัยข้อมูลเป็นฐาน ทั้งสองอย่างนี้แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามการสื่อความหมายรวมข้อมูลอยู่ด้วย

3) การสื่อความหมายเป็นศิลปะหลายแขนง ถึงแม้ว่าอุปกรณ์และเครื่องมืออาจเป็นวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือ สถาปัตยกรรมศาสตร์ก็ตาม ซึ่งศิลปะนั้นสามารถเรียนรู้กันได้

4) เป้าหมายหลักของการสื่อความหมายไม่ใช่การสอน แต่เป็นการกระตุ้นให้อยากเรียนรู้

5) การสื่อความหมายจะต้องมีเป้าหมายในการนำเสนอภาพรวม ไม่ใช่แค่เพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง และ จะต้องให้ข้อมูลกับผู้ฟัง/ผู้ชม โดยมีคนเป็นเป้าหมาย ไม่ใช่แค่พูดอะไรก็ได้

6) การสื่อความหมายสำหรับเยาวชน (อายุต่ำกว่า 12 ปี) ไม่ควรลดทอนข้อมูลที่สื่อความกับผู้ใหญ่ หากแต่ต้องเลือกใช้แนวทางและทักษะการนำเสนอที่เหมาะสม ถ้าจะให้ดีที่สุดคือแยกใช้การนำเสนอคนละโปรแกรมกัน

นอกจาก Tilden แล้ว Beck and Gable (1998) เห็นด้วยกับคำว่า กิจกรรมทางการศึกษา โดยขยายความให้เห็นถึงสำคัญของการสื่อความหมายที่ต้องถ่ายทอดผ่านเครื่องมือ “การสื่อความหมายมุ่งที่จะถ่ายทอดความหมายเกี่ยวกับแหล่งวัฒนธรรมและธรรมชาติต่างๆ การสื่อความหมายกระตุ้นให้เกิดความเข้าใจ ความชื่นชม และการปกป้องโบราณสถานและสถานที่ทางธรรมชาติผ่านการใช้สื่อต่างๆ” ส่วน Hall and McArthur (1998) เห็นว่าการสื่อความหมายจะสามารถเข้าถึงคนได้มากกว่าการใช้คำว่าการศึกษาเพราะการสื่อความหมายนำเสนอการเรียนรู้แบบบันเทิงในเวลาเดียวกัน

ICOMOS Charter for the Interpretation and Preservation of Cultural Heritage Sites (2007) ให้ความสำคัญในการนำเสนอองค์ประกอบที่จับต้องไม่ได้ของสถานที่นั้น โดยเฉพาะเมื่อเป็นสถานที่ที่ยังเป็นชุมชน เกี่ยวพันกับชุมชน และยังมีการดำรงชีวิตอยู่ โดยยกตัวอย่างองค์ประกอบเหล่านั้น เช่น ประเพณีทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ เรื่องราว ดนตรี การเต้นรำ การละคร วรรณคดี ทัศนศิลป์ ข้อปฏิบัติประจําถิ่น และมรดกทางด้านอาหาร รวมถึงประเพณีท้องถิ่น และประวัติศาสตร์ บอกเล่าด้วย กฎบัตรฉบับนี้ยังระบุหลักการสำคัญของการสื่อความหมายของมรดกวัฒนธรรมดังต่อไปนี้

1) การสื่อความหมายและโปรแกรมการนำเสนอจะต้องเป็นช่องทางการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมให้มหาชนเข้าถึงแหล่งมรดกวัฒนธรรม

2) การสื่อความหมายและการนำเสนอจะต้องใช้ข้อมูลผ่านการยอมรับด้วยระเบียบวิธีทางวิชาการ และ การศึกษาจากประเพณีวัฒนธรรมที่ยังดำรงอยู่

- 3) การสื่อความหมายและโปรแกรมการนำเสนอของแหล่งมรดกวัฒนธรรมจะต้องเชื่อมโยงกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่โดยรอบด้วย
- 4) การสื่อความหมายและโปรแกรมการนำเสนอของแหล่งมรดกวัฒนธรรมจะต้องดำรงไว้ซึ่งความเป็นแก่นแท้ทางวัฒนธรรม
- 5) แผนการจัดการด้านการสื่อความหมายของแหล่งมรดกวัฒนธรรมต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมอยู่ตลอดเวลา พร้อมกับความยั่งยืนของสังคม เศรษฐกิจ และ สิ่งแวดล้อม เป็นเป้าหมายหลัก
- 6) การสื่อความหมายและโปรแกรมการนำเสนอของแหล่งมรดกวัฒนธรรม ต้องเป็นผลจากการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายรวมทั้งคนในชุมชนเจ้าบ้านและชุมชนใกล้เคียงด้วย
- 7) การวิจัยอย่างต่อเนื่อง การประเมินผลและการฝึกอบรม ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสื่อ

National Trust Australia และ Museums Australia (2007) ได้จัดทำคู่มือการสื่อความหมายขึ้น โดยมีเนื้อหาตอนหนึ่งระบุถึงเครื่องมือในการสื่อความหมาย ว่ามีหลายรูปแบบและวิธีการ แต่ไม่ว่าจะรูปแบบใดก็ทำหน้าที่เป็นเพียงพาหนะที่มีไว้เพื่อ

- 1) สื่อสารเรื่องราวและข้อความไปสู่ผู้ชมอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) สร้างเสริมประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว
- 3) สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น

โดยเครื่องมือที่ใช้นั้นแบ่งออกเป็น กิจกรรมสื่อความหมายจากการนำชมโดยผู้อื่น เช่น การนำเดิน การบรรยาย การแสดง การสาธิต หรือกิจกรรมพิเศษอื่นๆ จะทำให้เกิดการสื่อสารสองทางที่เข้าถึงผู้ชมได้อย่างชัดเจนที่สุด อย่างไรก็ตามข้อเสียคือ การสิ้นเปลืองแรงคน และจำเป็นต้องฝึกอบรมให้ไปในทิศทางที่ตรงกันกับเนื้อหา อีกรูปแบบหนึ่งคือ กิจกรรมการสื่อความหมายจากการนำชมด้วยตนเอง เช่น สิ่งพิมพ์ นิทรรศการ ข้อมูลต่างๆ ป้ายข้อมูล สื่อภาพ วิดีทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น แม้ว่าจะมีข้อจำกัดจากการสื่อสารทางเดียว แต่มีความหลากหลายและสามารถเลือกใช้เนื้อหาที่เหมาะสมกับสื่อแต่ละประเภทได้ เป็นการประหยัดงบประมาณ และหากมีการเลือกใช้อย่างเหมาะสมจะสร้างความเข้าใจและประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตัวเองโดยไม่จำกัดพื้นที่ให้แก่ผู้ชมได้ดีกว่า ในการเลือกสื่อ

การจัดทำแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหารนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการทำคู่มือการเตรียมความพร้อมด้านการจัดการท่องเที่ยวฯ คณะผู้วิจัยจึงได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม โดยเริ่มจาก

-ความหมายและประโยชน์ของการสื่อความหมาย ซึ่งมีผู้อธิบายความหมายไว้มากมาย แต่อาจจำกัดความได้ว่า การสื่อความหมายนั้นเป็นกิจกรรมแบบหนึ่งที่มีผู้ถ่ายทอดและสื่อความสำคัญของสถานที่นั้นๆ แหล่งวัฒนธรรมนั้นๆ ต่อสาธารณะ เพื่อจุดประสงค์ต่างๆ

-ขั้นตอนของการสื่อความหมาย คือ กระบวนการเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมเพื่อสื่อสารความสำคัญของสถานที่/แหล่งวัฒนธรรมนั้นๆออกไป

-เนื้อหาในการสื่อความหมาย หรือ คุณค่าของสถานที่หรือมรดกทางวัฒนธรรมนั้นๆที่ต้องการสื่อสารออกไป จำเป็นต้องมีการเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมต่อบริบททางวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ

-เครื่องมือในการสื่อความหมาย ในปัจจุบันมีเครื่องมือในการสื่อความหมายเพิ่มขึ้นมากมาย เครื่องมือแต่ละชนิดอาจเหมาะสมต่อเนื้อหา ผู้ชม และพื้นที่ที่แตกต่างกันไป ซึ่งเนื้อหาที่ทบทวนวรรณกรรมนี้ได้มุ่งไปที่เครื่องมือชนิดต่างๆที่มีความเหมาะสมต่อบริบทที่แตกต่างกัน โดยเมื่อมีเนื้อหาที่เหมาะสมเพื่อสื่อสารแล้ว จำเป็นต้องเลือกวิธีการหรือเครื่องมือที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่สุด

-แนวคิดในการเลือกเครื่องมือการสื่อความหมายที่เหมาะสมต่อบริบททางวัฒนธรรมและชุมชน ซึ่งเป็นวิธีการและแนวคิดในการเลือกเครื่องมือที่มีมากมายนั้นให้เหมาะสมต่อมรดกทางวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับชุมชนเป็นหลัก

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการทัศน์ในการศึกษาวัฒนธรรม (Cultural Studies)

อมรา พงศาพิชญ์ (2549: 6-11) ได้แบ่งกระบวนการทัศน์ของการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมไว้ 2 แบบ คือ Cultural Evolutionism และ Cultural Diffusionism โดยมีรายละเอียด กล่าวคือ

1. Cultural Evolutionism ซึ่งพัฒนาขึ้นจากแนวคิดในยุคเดียวกับ Biological Evolution ของ Charles Darwin โดยกระบวนการทัศน์นี้เน้นถึงการปรับตัวของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว ซึ่งทำให้แบ่งมนุษย์ออกเป็นกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆโดยใช้ความแตกต่างของเครื่องมือ วัสดุ และเทคโนโลยี ของแต่ละกลุ่มวัฒนธรรม กระบวนการทัศน์นี้ช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมแบบข้ามเวลา (Diachronic) หรือ แบบแนวตั้ง (Vertical) โดยที่การเปลี่ยนแปลงของเวลาเป็นลักษณะจากบนลงล่าง จากอดีตสู่ปัจจุบันและอนาคต ย้อนกลับไม่ได้โดยวิถีธรรมชาติ เปรียบเสมือนแรงโน้มถ่วงที่ทำให้วัตถุ

ตกจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามมิติของเวลานี้เป็นการศึกษารากเหง้า ความ เป็นมา หรือ ประวัติศาสตร์ของวัฒนธรรมนั้นๆ (Livi-Strauss, 1963: 1-27; Jakobson and Morris, 1956)

2. Cultural Diffusionism เป็นกระบวนทัศน์ของการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้นมา หลังจาก Cultural Evolutionism โดยเน้นการเปรียบเทียบวัฒนธรรมของกลุ่มต่างๆ ทั้งความเหมือน และความต่างกันของวัฒนธรรม โดยการเปรียบเทียบนี้ให้ความสำคัญกับแก่นของวัฒนธรรมและ บริบทของวัฒนธรรม (Cultural Core and Cultural Contexts) ไม่ใช่ต้นกำเนิดวัฒนธรรม (Cultural Origin) ซึ่งการพยายามที่จะหาต้นกำเนิดวัฒนธรรมนั้นมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์เชิง อำนาจแบบหนึ่ง อาจนำมาซึ่งความขัดแย้งทางวัฒนธรรม (Cultural Conflict) ที่บานปลายได้ กระบวนทัศน์ Cultural Diffusionism นี้ช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมแบบร่วมเวลา (Synchronic) หรือ แบบแนวระนาบ (Horizontal) โดยพิจารณาความสัมพันธ์กันของวัฒนธรรมตามมิติเชิงพื้นที่เพื่อให้ เกิดความเข้าใจเชิงเปรียบเทียบของวัฒนธรรมเฉพาะที่กำลังศึกษากับวัฒนธรรมที่อื่นๆ ในช่วงเวลา เดียวกัน (Livi-Strauss, 1963: 1-27; Jakobson and Morris, 1956)

กระบวนทัศน์ของการศึกษาวัฒนธรรมทั้ง 2 แบบนี้ไม่เป็นกระบวนทัศน์ที่ขัดแย้งกัน แต่เป็น กระบวนทัศน์ที่เสริมซึ่งกันและกัน ซึ่งผลของการเสริมกันนี้ทำให้การศึกษาวรรณกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีความซับซ้อน จากการที่เป็นเรื่องของการแบ่งชนชั้นทางสังคม จนกลายเป็นเรื่องราวกรรมของการเมืองเชิงวัฒนธรรม และ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจต่างๆ การศึกษา เกี่ยวกับวัฒนธรรมในมิติและบริบทต่างๆ จะใช้ 2 กระบวนทัศน์นี้เป็นหลัก ซึ่งการทำทำความเข้าใจ วัฒนธรรมที่ต้องการศึกษา จะนำมาซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการสื่อความหมายทาง วัฒนธรรม

2.4 แนวคิดวัฒนธรรมทางสายตา

วัฒนธรรมทางสายตา คือ “วัฒนธรรมภาพที่ได้เข้ามาแทนที่วัฒนธรรมตัวหนังสือ ซึ่งเดิมที พัฒนามาจากกระบวนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ และจากความรู้ในสาขาวิชาดังกล่าวได้ขยายขอบเขตความรู้ ไปเชื่อมต่อกับศาสตร์อื่นอีกมากมายในลักษณะสหวิทยาการ” (สมเกียรติ ตั้งนยะโม , 2549, pp. 8-9) แนวคิดวัฒนธรรมทางสายตาจึงถูกนำมาใช้ใน วัฒนธรรมศึกษา ภาษาศาสตร์ การสื่อสาร จิตวิทยา ปรัชญา สังคมวิทยาร่วมสมัย รวมทั้งการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมด้วย

วัฒนธรรมทางสายตาไม่ใช่เฉพาะภาพที่มองเห็นเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงวิสัยทัศน์ในการเข้าใจทุกสิ่งทุกอย่างที่มองเห็นด้วย วัฒนธรรมทางสายตาเป็นการบูรณาการแนวคิดของศาสตร์ต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจและอธิบายความตั้งใจของผู้ส่งสาร พร้อมทั้งทำความเข้าใจและอธิบายการแปลความจากสิ่งที่ผู้รับสารมองเห็น การแปลความของมรดกวัฒนธรรมก็คือความพยายามใช้แนวคิดวัฒนธรรมทางสายตาในการสำรวจมรดกวัฒนธรรมเพื่อให้เข้าใจถึงคุณค่าและนัยสำคัญของมรดกวัฒนธรรมนั้นๆ (Suttipisan, 2007)

เมื่อพิจารณามรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดวัฒนธรรมทางสายตา (Mirzoeff, 1998, 1999; Mitchell, 2005) จะพอสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. มรดกวัฒนธรรมมีความหมายแฝง (Connotative Meanings) ซ่อนอยู่เหมือนกับในภาษา
2. คุณค่าของความเชื่อมโยงระหว่างคนและมรดกวัฒนธรรม รวมทั้งเนื้อหาเชิงสัญลักษณ์ซึ่งถูกกำหนดโดยคนและการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม จะเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
3. มรดกวัฒนธรรม รวมถึง สัญลักษณ์ สัญลักษณ์ และ พิธีกรรม ที่เกี่ยวข้องเป็นผลผลิตของวัฒนธรรมมีทั้งสิ่งที่จับต้องได้ (Tangible) และจับต้องไม่ได้ (Intangible)
4. มโนคติร่วมทางวัฒนธรรมรวมถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจะถูกผสมผสานเข้ากับมรดกวัฒนธรรม
5. แนวคิดและทฤษฎีด้านสัญลักษณ์วิทยาสามารถช่วยอธิบายเพื่อทำความเข้าใจมรดกวัฒนธรรมได้

สัญลักษณ์วิทยาเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับระบบของสัญลักษณ์ ที่ปรากฏอยู่ในความคิดของมนุษย์ อันถือเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวของเรา สัญลักษณ์อาจจะได้แก่ ภาษา รหัส สัญลักษณ์ เครื่องหมาย ฯลฯ หรือหมายถึงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้มีความหมายแทนของจริง ตัวจริง ในตัวบทและในบริบทหนึ่งๆ การนำแนวคิดและทฤษฎีสัญลักษณ์วิทยามาใช้ในการศึกษาการสื่อสารของมนุษย์ ถือเป็นการศึกษาในแนวทางใหม่ และเป็นจุดเน้นที่ต่างไปจากการศึกษาดั้งเดิมที่มุ่งศึกษาการสื่อสารแบบเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องอยู่กับสาร ช่องทาง เครื่องส่ง ผู้รับ เสี่ยงรบกวน และการย้อนกลับ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานของการสื่อสาร สัญลักษณ์เป็นแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาอธิบายการสื่อสารของมนุษย์ว่า การสื่อสารคือจุดกำเนิดของความหมาย ซึ่งการศึกษาแนวนี้จะไม่สนใจความล้มเหลวของการสื่อสาร และไม่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลและความถูกต้อง แต่เป็นแนวทางการศึกษาเชิงสังคมหรือความแตกต่างของวัฒนธรรมระหว่างผู้ให้และผู้รับสาร ตลอดจนความหลากหลายของความหมายภายในระบบภาษา วัฒนธรรม และความความเป็นจริงที่ไม่สามารถแสดงผลเป็นลูกศรหรือเป็นเส้นตรงของกระแสการไหลของข่าวสาร แต่เป็นการศึกษาเชิงโครงสร้าง โดยมุ่งความสนใจไปที่การวิเคราะห์โครงสร้างที่กลุ่ม

ความสัมพันธ์ที่ทำให้สาร หมายถึง บางสิ่งที่มันสร้างเครื่องหมายบนกระดาษ หรือเสียง ไปยังสารที่จะถูกส่งออกไปในการสื่อสารแต่ละครั้ง ดังนั้นการศึกษาแนวสัญญวิทยาถือว่าตัวกำหนดของการสื่อสารขึ้นอยู่กับสังคมและสิ่งรอบตัวบนโลกของมนุษย์ ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับกระบวนการของการสื่อสาร แต่ระบบสัญลักษณ์ทำการควบคุมการสร้างความหมายของตัวบทให้เป็นไปอย่างมีความสลับซับซ้อนอย่างแฝงเร้น และต้องขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละวัฒนธรรม(Corner, 1983; Eagleton, 1983; E. T. Hall, 1980; S. Hall, 1990, 1997, 2005; S. Hall & Jefferson, 1976; S. Hall & others, 1990; Nöth, 1995; Panofsky, 1974; Peirce, 1955; Saussure, 1974, 1997)

2.5 แนวคิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม

นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม Mckercher และ du Cros ได้จำแนกออกเป็น 5 ประเภท โดยพิจารณาจากตัวแปร 2 ตัว คือ การให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมก่อนการท่องเที่ยว และระดับความลึกของประสบการณ์ที่ได้รับหลังจากการเดินทางท่องเที่ยวโดยสามารถแยกออกได้ดังนี้ 1) นักท่องเที่ยวที่มีจุดหมายมาท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (the purposeful cultural tourist) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นแรงจูงใจหลักในการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์แบบลึกซึ้ง 2) นักท่องเที่ยวเพื่อชมวัฒนธรรม (the sightseeing cultural tourist) ชมวัฒนธรรมเป็นหลักแต่ได้รับประสบการณ์ตื้นๆ 3) นักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ไม่ได้วางแผนแต่ได้ผลประโยชน์ (the serendipitous cultural tourist) ไม่ได้ท่องเที่ยวเพื่อเหตุผลทางวัฒนธรรม แต่หลังจากที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมกลับได้รับประสบการณ์อย่างลึกซึ้ง 4) นักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบเรื่อยเปื่อย (the casual cultural tourist) แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่ในระดับต่ำ ผลก็คือการได้รับประสบการณ์ต่ำตามไปด้วย 5) นักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบังเอิญ (the incidental cultural tourist) ไม่ได้มีจุดหมายเพื่อจะท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแต่ก็ได้ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผลคือเกิดความรู้ทางวัฒนธรรมอย่างผิวเผิน (เลิศพร ภาระสกุล, 2555: หน้า 433 - 434) ส่วนบริษัทโลกจำกัด ได้กล่าวถึงนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นกลไกที่จะแบ่งนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกจากการท่องเที่ยวแบบทั่วไปอย่างเห็นได้ชัด ทั้งอาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ โลกทัศน์ รสนิยม และความสนใจที่ให้ความสำคัญไปทางด้านการศึกษา ก่อให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นถึงความแตกต่าง และความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากภูมิลำเนาของตนเอง บ่ง

บอกถึงความเป็นนักคิด นักแสวงหาประสบการณ์เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตมากกว่าการเดินทาง
ท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว จะคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อวัฒนธรรมชุมชน หรือประเทศ
ที่ตนได้เข้าไปท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความพร้อมที่จะจ่ายค่าบริการในอัตราที่สูงกว่า
รูปแบบการท่องเที่ยวแบบทั่วไป ตลอดจนให้ความสำคัญต่อผลกระทบที่มีต่อวัฒนธรรม และ
สิ่งแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548: หน้า 291)

โดยรวมสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถแบ่งออกได้ 2
ลักษณะ คือ 1) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้ประสบการณ์แบบผิวเผิน ให้ความสำคัญกับการ
เดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อความเพลิดเพลินกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
ที่สวยงาม แปลกตา หรือมีความแตกต่างจากภูมิภานาของตน โดยไม่ได้ให้ความสำคัญถึงการศึกษา
ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง หรือให้
เวลากับการรับรู้ข้อมูลทางวัฒนธรรมที่น้อย 2) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้ประสบการณ์อย่าง
ลึกซึ้ง ให้ความสำคัญกับการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาของแหล่งท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด และพร้อมที่จะเข้าไปแฝงตัวอยู่กับชุมชนเพื่อให้ได้ประสบการณ์ที่แท้จริง
ตลอดจนให้เวลากับการศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างมีอิสระทางด้านเวลา

คุณสมบัติของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประกอบไปด้วย

- 1) เป็นผู้เดินทางท่องเที่ยวยังท้องถิ่นใดแล้ว ก็มีความประสงค์ที่จะสร้างสัมพันธภาพร่วมกัน
และเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันกับชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ
- 2) เป็นผู้ที่ไม่รู้ใฝ่เรียน เพื่อเพิ่มพูน คุณค่าในการท่องเที่ยว คุณภาพชีวิต เรียนรู้วิถีชีวิต
วัฒนธรรมของผู้อื่น และระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้นๆ
- 3) เป็นผู้ที่มีความประทับใจ ตื่นเต้น ซาบซึ้ง และแปลกใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ได้เข้าไป
เยี่ยมชม เช่น ชมโบราณสถาน การแสดงพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน เรียนรู้การทำอาหาร เป็นต้น
- 4) เป็นผู้มีอาชีพมั่นคง มีความต้องการความปลอดภัยต่อการเดินทาง ต้องการที่พักสะอาด
ต้องการอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ
- 5) เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกต่อการรักษาคุณค่าคุณภาพสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น อีกทั้งมี
ความห่วงใยต่อการเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อม
(บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548: หน้า 291)

แต่อย่างไรก็ตามเงื่อนไขของเข้าถึงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอาจถูกเปลี่ยนแปลงด้วยข้อจำกัดของการติดต่อระหว่างกันทั้งปัญหาทางด้านภาษา ความไม่ปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว และ/หรือ ธรรมชาติของการท่องเที่ยว (Nature of Tourism) อาทิ การเดินทางต้องเป็นไปตามเส้นทางทางด้านภูมิศาสตร์ ระยะเวลาการเยือนเป็นช่วงสั้นๆ หรือมีจุดที่ต้องการแวะหลายแห่งในเส้นทาง trip ความจำกัดในแง่ของเวลา อันเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พยายามที่จะดูทุกอย่างในช่วงเวลานั้นๆ จึงถูกจำกัดด้วยเวลา ตลอดจนข้อจำกัดในเรื่องของสถานที่ (Spatial constraint) ที่พักของนักท่องเที่ยวอาจจะอยู่ในที่ที่ไม่เปิดโอกาสให้ติดต่อกับคนในท้องถิ่น โรงแรมที่พักมักจะตั้งอยู่ในย่านธุรกิจการค้า หรือศูนย์กลางของเมือง สิ่งสำคัญอีกประการคือความไม่สมดุลกันในเรื่องของฐานะทางเศรษฐกิจระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยวมีความสามารถในการใช้จ่ายใช้สอยสูงกว่าคนในท้องถิ่น จึงนำไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในท้องถิ่น มีลักษณะเป็นกิจกรรมเพื่อการเงิน หรือให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจ (Cash-generating activities) ดังนั้นความสัมพันธ์ทางด้านไมตรีจิต และวัฒนธรรมจึงลดลงเป็นการติดต่อทางการค้า ความสัมพันธ์ในลักษณะที่ควรเป็นจึงกลายเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพ่อค้ากับลูกค้า (เลิศพร ภาระสกุล , 2540: หน้า 57)

การเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแน่นอนว่าวัฒนธรรมของผู้ให้บริการกับผู้ให้บริการย่อมมีความแตกต่างกัน ฉะนั้นข้อจำกัดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจำเป็นต้องมีการศึกษา และยอมรับถึงความแตกต่างในวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวได้ ไม่แสดงปฏิกิริยาที่ส่งผลกระทบต่อคนในท้องถิ่นผู้ซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรม หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อันจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่ง Jafari ได้กล่าวไว้ว่า เนื่องจากนักท่องเที่ยวมักมีพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากพฤติกรรมปกติเมื่ออยู่บ้านของตน เจ้าของบ้านเองมีพฤติกรรมที่แตกต่างไปเมื่อให้บริการนักท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้รวมกันเป็นวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นใหม่ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวจะมีพฤติกรรมที่มาจากทั้งวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว (tourist culture) และวัฒนธรรมของชาติตน ผสมผสานกันอีกทั้ง ศุภลักษณ์ อัครางกูร , (2547: หน้า 129-130) กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า นอกจากวัฒนธรรมของแต่ละชาติ นักท่องเที่ยวมีวัฒนธรรมเป็นพฤติกรรมนักท่องเที่ยว สร้างขึ้นจากกลุ่มผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในกระบวนการท่องเที่ยว ด้วยความแตกต่างของวัฒนธรรม ผู้ให้บริการจำเป็นต้องเข้าใจความแตกต่างของนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศถึงวัฒนธรรม เพื่อหลีกเลี่ยงความเข้าใจผิด หรือแม้กระทั่งความขัดแย้ง ในธุรกิจบริการ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริการ และผู้รับบริการเกิดมากขึ้น ซึ่งการบริการนี้เองเป็นภาพที่นักท่องเที่ยวรับรู้ และตัดสินใจในการพึงพอใจในการได้รับบริการ บริการที่ประทับใจในความคิดของผู้ให้บริการอาจเป็นสิ่งที่ไม่พึงพอใจสำหรับนักท่องเที่ยว

เนื่องจากความแตกต่างของวัฒนธรรม ตัวอย่าง ของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในประเทศ ญี่ปุ่น และในประเทศจีน ทางผู้ให้บริการชาวจีนไม่เข้าใจในความแตกต่างของนักท่องเที่ยว ให้บริการที่ตนเองคิดว่าดี แต่การรับรู้ของนักท่องเที่ยวตรงกันข้าม ทางมัคคุเทศก์ชาวจีนติดตามนักท่องเที่ยวอเมริกันไปทุกหนทุกแห่ง ซึ่งตัวมัคคุเทศก์เองคิดว่าตนให้บริการที่ใกล้ชิด และเอาใจใส่ตลอดเวลา แต่ นักท่องเที่ยวอาจมองว่ามัคคุเทศก์ขาดความไว้วางใจ และระเมิดความเป็นส่วนตัวมากเกินไป ในทางกลับกันนักท่องเที่ยวชาวจีนในสหรัฐอเมริกา อาจคาดหวังบริการในรูปแบบที่ใกล้ชิด ซึ่งผู้ให้บริการชาวอเมริกันมิได้ให้ จึงเห็นได้ว่าความไม่เข้าใจในวัฒนธรรมซึ่งกันและกันอาจก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจสำหรับนักท่องเที่ยว

วัฒนธรรมที่เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนที่สุด คือ วัฒนธรรมเอเชีย และวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่ง samar and porter (ศุกลักษณ์ อัครางกูร , 2547: หน้า 129-130) ได้กล่าวว่าผู้คนที่มาจากต่าง วัฒนธรรมมีความคาดหวัง และพฤติกรรมในการพบปะในรูปแบบของตน และความต่างนี้เองมีอิทธิพลโดยตรงต่อการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งประกอบกันเป็นสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยว ด้วยภูมิหลังของนักท่องเที่ยวแต่ละชาติ ทำให้พฤติกรรมการรับรู้ที่เหมาะสมแตกต่างกัน พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับตนเอง การเป็นมิตร เปิดเผย ตรงไปตรงมา ความมั่นใจ ความเป็นกันเอง การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นสิ่งที่ชาวอเมริกันให้ความสำคัญ แต่ในทางตรงกันข้าม วัฒนธรรมของชาวเอเชียอาจมองว่าสิ่งเหล่านี้เป็นความไม่สุภาพ ก้าวร้าว ขาดความอ่อนน้อม ฉะนั้นจึงเป็นสิ่งที่ควรทำความเข้าใจในคุณค่าของแต่ละวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมให้เกิดผลกระทบทางบวกมากกว่าทางลบ

ดังนั้น นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องคำนึงถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลอดจนจะต้องปรับทัศนคติ และพฤติกรรมวัฒนธรรมภูมิสำเนาของตนเองให้สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีทั้งตัวแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่วนใหญ่จะปรากฏขึ้นในเขตชุมชนท้องถิ่น หรืออาจไม่ได้อยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจซึ่งครบครันด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องมีความพร้อม หรือยอมรับสิ่งอำนวยความสะดวกเท่าที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.6ที่ตั้งและความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาคใต้มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนานและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลจากวัฒนธรรมหลักที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตคนปักษ์ใต้ อาทิเช่น วัฒนธรรมจากอินเดีย จีน รวมถึงวัฒนธรรมพุทธ พราหมณ์ ฮินดู อิสลาม (ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้)

การสื่อความหมายภูมิศาสตร์ที่ตั้ง
ทิศเหนือ จด จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ทิศตะวันออก จด ทะเลอ่าวไทย
ทิศใต้ จด จังหวัดสงขลา พัทลุงและตรัง
ทิศตะวันตก จด จังหวัดตรังและกระบี่

ประชุม ชุมเพ็งพันธุ์ (2546) กล่าวถึง สภาพภูมิอากาศของจังหวัดนครศรีธรรมราชว่าตลอดปีมี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน ฤดูฝน มี 2 ช่วง เพราะรับลมมรสุม 2 ทาง คือ ช่วงแรกรับลมมรสุมทิศตะวันตกเฉียงใต้ ฝนจะตกเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม ช่วงหลังรับลมมรสุมทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ฝนจะตกเดือนพฤศจิกายน – มกราคม และมีลักษณะภูมิประเทศที่อาจแบ่งได้เป็น 3 ตอน คือ

1) บริเวณเทือกเขาตอนกลาง จะมีทิวเขานครศรีธรรมราชวางตัวในแนวเหนือ-ใต้ พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากมี “เขาหลวง” เป็นภูเขาที่สูงที่สุดในภาคใต้ สูง 1 , 784 เมตร ซึ่งมีอิทธิพลต่ออำเภอต่างๆ ให้อยู่ในอิทธิพลของทิวเขานครศรีธรรมราช นอกจากนี้เขาหลวงยังเป็นต้นน้ำของแม่น้ำหลวง (แม่น้ำตาปี) ซึ่งเป็นแม่น้ำสายประวัติศาสตร์สายสำคัญสำหรับวิถีชีวิตของคนปักษ์ใต้อีกด้วย

2) บริเวณที่ราบชายฝั่งด้านตะวันออก เป็นพื้นที่เหมาะแก่การทำนาเพาะปลูก ซึ่งอยู่บริเวณที่ราบชายฝั่งทะเล มีแม่น้ำลำคลองไม่ต่ำกว่า 10 สายไหลลงทะเล

3) บริเวณที่ราบด้านตะวันตก บริเวณนี้เป็นพื้นที่ราบระหว่างภูเขา คือระหว่างทิวเขาภูเก็ตกับทิวเขานครศรีธรรมราช แวดล้อมไปด้วยเนินเขา พื้นที่มีลักษณะยาวขนานกับทิวเขานครศรีธรรมราช นับตั้งแต่ อ.พิปูน ฉวางทุ่งใหญ่ นาบอน และทุ่งสง แม่น้ำตาปี (แม่น้ำหลวง) ก็มาจากท้องที่ อ.ฉวาง ซึ่งไหลอ้อมวงทิวเขานครศรีธรรมราชไปลงทะเลอ่าวไทยที่บ้านดอน จ.สุราษฎร์ธานี นั่นเอง

อีกทั้งประชุม ชุมเพ็งพันธุ์ (2546) ได้กล่าวอีกว่า มีการพบหลักฐานยุคก่อนประวัติศาสตร์ในเขตตะวันตกทิวเขานครศรีธรรมราชที่ยังเหลืออยู่ เช่นที่บ้านลานสกาและที่อื่น ๆ นอกจากนี้ มีการพบหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับพระเจ้าอโศกมหาราช เช่น จากตำนานชาดกทางพุทธศาสนาของอินเดียและลังกา จากจดหมายเหตุจีน จากตำนานเมืองนครศรีธรรมราช และจากโบราณวัตถุสมัยต่าง ๆ ที่ค้นพบในที่ต่างๆ ของภาคใต้ ซึ่งสามารถนำมาเชื่อมโยงกันได้ว่าพื้นที่บริเวณนี้มีพัฒนาการมาอย่างยาวนาน

ตั้งแต่ยุคมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์สมัยหินใหม่ จนถึงทำเกษตรกรรม โดยมีการรวมตัวกันของกลุ่มคน และมีการพัฒนาการด้านภาษาเพื่อการติดต่อโดยใช้ภาษาเดียวกัน มีการพัฒนาของกลุ่มคนในพื้นที่ราบลุ่มชายฝั่งเนื่องจากเป็นที่ตั้งที่มีความเหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการทำเกษตรกรรม

กลุ่มคนที่อยู่ที่นี่มีความหลากหลาย เช่น พวกมอญ เขมร และคนพื้นเมือง ต่อมาพุทธศตวรรษที่ 5-6 เมื่อชนพื้นเมืองได้ติดต่อทำการค้ากับพ่อค้าชาวอินเดียและจีน จึงเกิดการรับความรู้ทางวิทยาการต่างๆ เพิ่มขึ้น และได้รับการถ่ายทอดแนวคิดทางด้านจิตวิญญาณจากนักบวชพุทธพราหมณ์และฮินดู ที่เดินทางมาด้วยกับเรือสินค้าต่างๆ เพื่อเผยแพร่ลัทธิศาสนาของตน ซึ่งชาวอินเดียเข้ามาพัฒนาในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างทางสังคม ศิลปวัฒนธรรม และศาสนา แบบอย่างอินเดีย ดังนั้นจึงเกิดเมืองตามพหุลิงค์เกิดขึ้น ในอดีตนั้นการเดินทางเรือค้าขายบริเวณอ่าวไทยและแหลมอินโดจีนสะดวกมาก หากเกิดเรือล่มที่ไหนก็ต้องไปขึ้นแหลมมลายูตามกระแสคลื่นลมเสมอ ซึ่งขณะนั้นคลองมโหระทึกแพร่หลายมากในภาคใต้และตลอดแหลมมลายูยิ่งกว่าบนแผ่นดินใหญ่ ก็เพราะพ่อค้านักเดินเรือชาวจีนนำเข้ามา

จากเหตุผลดังกล่าวในยุคแรกเริ่มประวัติศาสตร์ ภาคใต้จึงไม่มียุคสำริด ซึ่งจดหมายเหตุจีนได้ให้ความชัดเจนในเรื่องนี้ ส่วนเรื่องชื่อเรียก “เมืองตามพหุลิงค์” นั้นชนชาติอื่นๆ นำไปเรียกเพี้ยนออกไปมากบ้างน้อยบ้าง เช่น จีนเรียก “ตั้ง-หมา-หลิง” หรือ “ตัน-มาลิง” พวกทมิฬเรียก “มัท-มาลิง-คัม” ในคัมภีร์มหานิทเทศเรียก “ตมพลิงคม” ชาวมลายูเพื่อนบ้านเรียก “ลือซอ” เมื่อชาวยุโรป เช่น โปรตุเกส สเปน อังกฤษ ฮอลันดา เดินทางเข้ามายังแหลมมลายู เรียกว่า “ลิกอร์” (Ligor) ตามอย่างชาวมลายู โดยได้คำ “ลือซอ” ไปจากคำว่า “นคร” คนท้องถิ่นนิยมเรียกตัดคำสั้นๆ จากคำว่า “นคร-ศรีธรรมราช” ซึ่งยาวมากไม่มีใครพูด และคำ “นครศรีธรรมราช” นี้เป็นชื่อใหม่ที่เกิดขึ้นเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 17-18 ต่อมาเมื่อเมืองนครศรีธรรมราชหันมายกย่องนับถือพุทธศาสนานิกายลังกาวงศ์ ศาสนาพราหมณ์คงเป็นเพียงศาสนาที่ใช้ในพิธีกรรมและคนที่เป็นพราหมณ์หรือคนเชื้อสายอินเดียเท่านั้น ชื่อเมืองตามพหุลิงค์จึงหายไปนอกจากนั้น คุณประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ (2546) กล่าวถึงคำว่า “ละคร” ว่าจะน่าจะเป็นเพราะเมืองนครศรีธรรมราชมีการละเล่นชนิดหนึ่งที่มีชื่อเสียง คือ “ละคร” หรือละครชาตรี จึงทำให้คนทางภาคกลางนำไปเรียกในทำนองเป็นสมัญญาว่า “เมืองละคร” ในภายหลัง

นับจากอดีตตามพหุลิงค์เป็นเมืองคู่แข่งของศรีวิชัยมาตลอด ซึ่ง Sippanan Nuanla-ong (2010) และ สิปปนนท์ นวลละออง (2555 และ 2557) กล่าวว่า อิทธิพลศรีวิชัยจัดเป็นอารยธรรมที่สำคัญเนื่องจากสามารถแผ่อำนาจไปได้อย่างกว้างขวางในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาทิเช่น ไทย กัมพูชา เรื่อยลงมาถึงตอนล่างทางแหลมมลายู ได้แก่ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย โดยศรีวิชัยแบ่งได้เป็น 3 ยุคด้วยกัน คือ (1) ยุคต้นการกำเนิดของศรีวิชัย ศูนย์กลางอยู่ที่บริเวณ อ.เวียงสระ จ.สุราษฎร์ธานี (2) ยุคที่ 2 ของศรีวิชัย ซึ่งเป็นยุคที่ศรีวิชัยมีความรุ่งเรืองสูงสุด ในราวพุทธศตวรรษที่ 12-15 ขณะนั้นศูนย์กลางของวัฒนธรรมศรีวิชัย อยู่ที่ อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานีและ (3) ยุคที่ 3 เป็นยุคสุดท้าย

ก่อนการเสื่อมของศรีวิชัย ในราวพุทธศตวรรษที่ 16 ศูนย์กลางของวัฒนธรรมศรีวิชัย หรือ เปรียบเสมือนเสาหลักที่ 3 เสาหลักสุดท้าย ซึ่งเคลื่อนที่โดยย้ายไปอยู่ที่บริเวณ จ.นครศรีธรรมราช บริเวณรอบอ่าวบ้านดอน และดูเหมือนจะมีการเพิ่มศูนย์กลางไปที่เกาะสุมาตราหรือปาเลมบัง ประเทศ อินโดนีเซีย อย่างไรก็ตามเมื่อใดก็ตามที่แคว้นตามพรลิงค์เข้มแข็งขึ้นก็จะพยายามตีโต้ศรีวิชัย ดังการ ร่วมมือกับโจฬะโจมตีศรีวิชัย จนเป็นอิสระจากศรีวิชัยได้ในราวพุทธศตวรรษที่ 17-18 นั้นเอง แต่ก็ กลับต้องทำศึกกับพวกชวาแทน โดยตามพรลิงค์ได้ตั้งเมืองขึ้น 12 นครขึ้นสำเร็จทำให้เมือง นครศรีธรรมราชมีอำนาจสูงสุด โดยเมืองขึ้น 12 นครเป็นเมืองบริวารที่คอยปกป้องเขตแคว้น และ เป็นแหล่งหารายได้จากภาษีและจากทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้นครศรีธรรมราชเกิดความเจริญมั่งคั่ง อย่างมาก และ จ.นครศรีธรรมราช ได้นำสัญลักษณ์องค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลางเปล่งรัศมีและมีเมือง 12 นครขึ้นล้อมรอบมาเป็นตราประจำจังหวัด ซึ่งเมือง 12 นคร ได้แก่

- 1) เมืองสายบุรี ปิซวด ถือตราหนู
- 2) เมืองปัตตานี ปิฉลุ ถือตราวัว
- 3) เมืองกะลันตัน ปิซาล ถือตราเสือ
- 4) เมืองปะหัง ปิเถาะ ถือตรากระต่าย
- 5) เมืองไทรบุรี ปิมะโรง ถือตรางูใหญ่
- 6) เมืองพัทลุง ปิมะเส็ง ถือตรางูเล็ก
- 7) เมืองตรัง ปิมะเมีย ถือตราม้า
- 8) เมืองชุมพร ปิมะแม ถือตราแพะ
- 9) เมืองไชยา (บันไทยสมอ) ปิวอก ถือตราลิง
- 10) เมืองท่าทอง (สะอูเลา) ปิระกา ถือตราไก่
- 11) เมืองตะกั่วป่า – ถลาง ปิจอ ถือตราสุนัข
- 12) เมืองกระบี่ ปิกุน ถือตราสุกร

มีหลักฐานสำคัญปรากฏไม่ว่าจะเป็นหนังสือตำนานและศิลาจารึกต่างๆ ในสมัยสุโขทัย กล่าวถึงสุโขทัยได้ขอให้เมืองนครศรีธรรมราชให้ความอนุเคราะห์ส่งพระที่มีความรู้ทางด้านพุทธศาสนา และศิลปกรรมจากลังกามาเผยแผ่ในดินแดนทางภาคเหนืออยู่เสมอ เช่น ตำนานพระพุทธสิหิงค์และ หลวงปู่ครู นอกจากนี้ ในสมัยพระเจ้าอู่ทองแห่งกรุงศรีอยุธยา มีหลักฐานว่าพระเจ้าศรีธรรมโศกราชทำ สงครามแบ่งปันเขตแดนกับพระเจ้าอู่ทอง แสดงว่าเมืองนครศรีธรรมราชยังเป็นอิสระอยู่ในตอนนั้น

ภาพที่ 1 แผนที่อาณาจักรศรีวิชัยประมาณพุทธศตวรรษที่ 13

(Maximum extent of Srivijaya Empire around 8th century A.D., expanding, to the Malay Peninsula, Sumatra, and Central Java. The red arrows show the series of Srivijayan expeditions and conquests, diplomatic alliances, military campaigns, or naval raids.)

ที่มา: Adapted from GunkartaGunawanKartapranata, (2009) in

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Srivijaya_Empire.svg by SippananNuanla-ong (2010)

สิ่งที่น่าสนใจอีก ประการ หนึ่งคือ ความสัมพันธ์ระหว่างคาบสมุทรมลายูกับประเทศอินโดนีเซียเกี่ยวกับเมืองหลวงหรือศูนย์กลางของศรีวิชัย ซึ่งหลักฐานของกรมศิลปากรแสดงให้เห็นว่าบริเวณอ่าวบ้านดอนศูนย์กลางของอิทธิพลอินเดียตั้งแต่ยุคพันพาน นอกจากนี้ ปี พ.ศ. 1200-1300 ไซยาเป็นศูนย์กลางของศรีวิชัยและต่อมาช่วงปลายยุคศรีวิชัยย้ายไปอยู่บริเวณพื้นที่ จ.นครศรีธรรมราช ซึ่งในอดีตนั้นราชวงศ์ไศเลนทร์อยู่ตอนเหนือของมลายูเรียกว่า “ชวกะ” ต่อจากนั้นไปพิชิต “รัฐศรีวิชัย” ในสุมาตรา และราชวงศ์ไศเลนทร์ชอบความหมายของชื่อนี้ เพราะแปลว่า “ผู้ชนะ” ซึ่งมีความหมายที่ดี จึงนำชื่อนี้มาเป็นชื่ออาณาจักรเรื่อยมา

ศรีวิชัยมีอิทธิพลด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่แข็งแกร่งอย่างมาก ที่นี้มีความเชื่อและศาสนาที่หลากหลายจากวัฒนธรรมอินเดีย เช่น ศาสนาพุทธ (มหายาน) ฮินดู (นิกายไวษณพและไศวะ) นอกจากนั้นพระราชและประชาชนของศรีวิชัยนับถือปฏิบัติตามอย่างพุทธมหายานเป็นหลัก ซึ่ง Hall (1968: 78) กล่าวว่าหลักฐานสนับสนุนว่าศรีวิชัยได้สูญเสียนานาจอหลัง พ.ศ. 1773 จากการที่พระเจ้าธรรมราชาจันทรภาณุแห่งตามพรลิงค์ผู้รับใช้ศรีวิชัยได้โจมตีเกาะลังกา 2 ครั้งและได้เสียชีวิตจากการปะทะครั้งที่ 2 หลังจากนั้นตามพรลิงค์ก็มีสัมพันธภาพที่ดีกับสุโขทัยเนื่องจากไม่พอใจศรีวิชัย

การจัดกลุ่มร่องรอยหลักฐานประวัติศาสตร์ โบราณคดี ของภาคใต้ที่มีอายุตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 17-19 ขึ้นไปของกลุ่มเมืองนครศรีธรรมราชโดย ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ (2546)ดังนี้

1. เมืองขนอม (ต.ควนทอง อ.ขนอม จ.นครศรีธรรมราช)
2. เมืองลิขิต-ท่าศาลา (ต.สำเภา อ.ลิขิต.โมคคัลลาน อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช)
3. เมืองท่าเรือ-พระเวียง (ต.ท่าเรือ ต.ศาลามีชัย อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช)
4. เมืองคลองท่อม (ต.คลองท่อมใต้ อ.คลองท่อม จ.กระบี่)
5. เมืองตรัง (ต.เขากอบ อ.ห้วยยอด จ.ตรัง)

อย่างไรก็ตาม ยุคร่วมสมัยสยาม-ไทยนั้นยุคสุโขทัยราวพุทธศตวรรษที่ 19 มีหลักฐานยืนยันว่าไชยาถูกปกครองโดยนครศรีธรรมราช (ตามพรลิงค์) ราวพุทธศตวรรษที่ 18 ก่อนที่สุโขทัยจะปกครองโดยส่วนใหญ่ในแหลมมลายูราวต้นพุทธศตวรรษที่ 19 โดยกรมศิลปากร (2501: 101) กล่าวว่าพระเจ้าโรจน์แห่งสุโขทัยไปภาคใต้โดยทางทะเล พระองค์ต้องการพระสิงหล พระเจ้าศรีธรรมนครแห่งนครศรีธรรมราชจึงได้ถวายพระสิงหลจากลังกาให้พระเจ้าโรจน์ โดยพระองค์ทรงส่งจดหมายให้พระเจ้าโรจน์มารับพระที่นครศรีธรรมราชใน พ.ศ. 1799 นั้นก็แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างนครศรีธรรมราชและสุโขทัยในลักษณะเพื่อนบ้านและมิตรไมตรีไมใช่ความสัมพันธ์ลักษณะผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง

นงคราญ ศรีชาย และวรวิทย์หัตถภาค (2543: 44-45) เสนอข้อสังเกตว่ามีบางเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับนครศรีธรรมราชสัมพันธ์ถึงการแบ่งดินแดนที่บางสะพาน (จ.ประจวบคีรีขันธ์) ระหว่างท้าวอุทองกับพระเจ้าศรีธรรมโศกราชในสมัยอยุธยา พ.ศ. 1893 สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่านครศรีธรรมราชไม่ได้ถูกปกครองโดยอยุธยาในยุคแรกๆ หรือแม้แต่สุโขทัย ทำให้สามารถสรุปได้เช่นกันว่าไชยาและพื้นที่บริเวณอ่าวบ้านดอนก็ไม่ได้ถูกปกครองโดยสุโขทัยและอยุธยา (ในยุคแรกๆ)

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เดิมเรียกว่า วัดพระบรมธาตุ เป็นวัดใหญ่ ตั้งอยู่ภายในเขตกำแพงเมืองโบราณ ก่อนมาทางทิศใต้ เนื้อที่ 25 ไร่ 2 งาน มีถนนราชดำเนินตัดผ่านหน้าวัด เข้าใจว่า

เดิมคงเป็นถนนโบราณ ประวัติการสร้างวัดไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัดนอกจากประวัติจากตำนานที่กล่าวถึงการก่อสร้างพระมหาธาตุ ซึ่งเป็น เอกสารที่เขียนขึ้นจากคำบอกเล่าภายหลังเหตุการณ์จริงเป็นเวลายาวนานมาก หลักฐานทางเอกสาร ที่ชัดเจน ปรากฏขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ กล่าวว่าวัดนี้เป็นวัดที่ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษา ต่อมาพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ อุปราชปักษ์ใต้ทรงพระสงฆ์จากวัดเพชรจริก มาดูแล รักษาวัด และคราวที่รัชกาลที่ 6 เสด็จประพาสเมืองนคร ได้โปรดพระราชทานนามวัดว่า วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารประวัติ จากตำนานที่เล่าเรื่องการก่อสร้างพระบรมธาตุมีหลายสำนวนสามารถประมวล เนื้อหาได้ว่า เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน เมืองต่าง ๆ ในแคว้นแคว้นชมพูทวีปได้แบ่งพระบรมสารีริกธาตุไปเก็บ รักษา เคารพบูชา มีเมืองหนึ่งชื่อเมืองทนต์บุรี ได้พระทันตธาตุมาเก็บรักษาไว้ ต่อมาเมื่อกษัตริย์จากเมืองอื่นยกทัพ มาเพื่อขอแบ่งพระทันตธาตุ กษัตริย์สิงหาราชเจ้าเมืองทนต์บุรีเห็นว่าจะรักษาเมืองไว้มิได้ จึงให้พระนางเหมชาลา และเจ้าชายทนต์กุมารพระธิดาและพระโอรสอัญเชิญพระทันตธาตุ ลงเรือหนีไปลังกา เผอิญเรือกำปั่นถูกพายุพัด เรือแตกทั้งสองพระองค์มาขึ้นฝั่ง ณ หาดทรายแก้ว แล้วฝังพระทันตธาตุไว้ เรื่องราวดำเนินต่อไปจนทั้งสอง พระองค์ได้กลับ ไปลังกาโดยมีพระทันตธาตุสวน หนึ่งยังฝังอยู่ที่หาดทรายแก้วต่อมาพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ได้มาพบพระทันตธาตุ และโปรดให้สร้างพระบรมธาตุเจดีย์ ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุและสร้างเมือง ณ หาดทรายแก้ว จนสำเร็จเมืองดังกล่าวก็คือ เมืองนครศรีธรรมราชพระบรมธาตุเจดีย์ก็คือ พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช ซึ่งเชื่อกันว่าเดิมเป็นเจดีย์แบบอิทธิพลศิลปะ ศรีวิชัย คือเป็นเจดีย์ทรงมณฑป มีหลังคาเป็น สรูปห้ายอด คล้ายพระบรมธาตุเจดีย์ที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 13-15 ต่อมา พระสุอุปแบบศรีวิชัยทรุดโทรมลง จึงได้มีการสร้างเจดีย์องค์ใหญ่ทรงลังกาซึ่งเป็นเจดีย์องค์ปัจจุบันครอบไว้ เชื่อกันว่าในขณะนั้นคือราวพุทธศตวรรษที่ 18 อิทธิพลพุทธศาสนาแบบลังกาในดินแดน นครศรีธรรมราช เข้มแข็งมาก นครศรีธรรมราชจึงได้รับอิทธิพลทั้งศาสนาและศิลปกรรมจากลังกา ศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัทรดิศดิสกุลทรงวินิจฉัยว่าพระบรมธาตุเจดีย์ปัจจุบันมีลักษณะคล้ายเจดีย์กิริเวเทระในเมืองโปลอนนารูระ ประเทศ ศรีลังกา สร้างในสมัยพระเจ้าปารกกรมพามุหาราช ราวต้นพุทธศตวรรษที่ 18 พระบรมธาตุเจดีย์ ก็ควรสร้างหลัง จากนั้นมากส่วนสถาปัตยกรรมอื่น ๆ ภายในวัดพระมหาธาตุฯ ล้วนเป็นของที่สร้างขึ้นในสมัยอยุธยาเป็นส่วนใหญ่จะมีสิ่งก่อสร้างในสมัย ธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้นอยู่บ้าง เช่น วิหารทับเกษตร วิหารพระแอต เป็นต้น

นอกจากนี้สุเมธ รุจิณชัยกุล (2556) ได้มีความเห็นไว้ว่า การก่อสร้างพระธาตุเจดีย์มีพื้นฐานวิศวกรรมและเทคนิคที่สามารถลดข้อจำกัดโดยวางตัวเจดีย์บนพื้นทรายที่อยู่ริมทะเลได้ โดยมีการวางผังทั้งในแนวราบและแนวตั้งได้ระยะที่ถูกต้อง และแม้วัสดุที่ก่อสร้างจะเป็นอิฐ ดินเผา และปูนที่ผสมกับวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นก็สามารถทนแดด ทนฝน และพายุได้นับจากอดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ย่อมแสดงถึงภูมิปัญญาและอัจฉริยภาพของนายช่างผู้เป็นสถาปนิก อย่างไรก็ตามผังโครงสร้างมีลักษณะ

คล้ายปราสาทหินนครวัด ประเทศกัมพูชา และถึงแม้การวางผังพระธาตุเจดีย์จะไม่สมมาตรแต่ก็ดูงามตา นอกจากนี้ที่ยอดของพระธาตุเจดีย์ยังเป็นทองคำแสดงออกถึงคุณค่าทางนามธรรมและมีความงดงามอย่างหาที่ติไม่ได้ ลักษณะเจดีย์เป็นรูปทรงระฆังคว่ำ ซึ่งมีที่มาจากเจดีย์กิริวิหาร เมืองโปลงนารูวะ ประเทศศรีลังกา แต่มีการดัดแปลงทรวดทรงแตกต่างออกไป ทั้งนี้คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าจากการศึกษาการออกแบบสถาปัตยกรรมของเจดีย์พระธาตุเบื้องต้นนั้นการออกแบบเจดีย์ให้มีลักษณะสูงเด่นนั้นนอกจากจะเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาที่สูงส่ง แล้วน่าจะใช้เพื่อเป็นจุดหมายตาและเป็นการสร้างกำลังใจแก่นักเดินทางในการเดินทางด้วย

จากการศึกษาอิทธิพลของวิถีวัฒนธรรมบนคาบสมุทรภาคใต้ของไทย โดยเฉพาะบริเวณภาคใต้ตอนบนผ่านทางการจดบันทึกและร่องรอยทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ประกอบกับการสำรวจลงพื้นที่จริงของคณะผู้วิจัยนั้นทำให้สามารถเข้าใจสภาพสังคมและความเป็นอยู่ของคนปักษ์ตามวิถีวัฒนธรรมแบบศรีวิชัยและตามคติเมืองสิบสองนักษัตรเพิ่มมากขึ้น ซึ่งวัฒนธรรมทั้งสองแบบนี้อิทธิพลและมีความเจริญรุ่งเรืองอย่างยาวนาน และมีความเกี่ยวข้องตั้งแต่ “ยุคสุวรรณปุระ” จนกระทั่งถึง “ยุคต้นของกรุงอยุธยา” โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของพุทธศาสนาและพราหมณ์ฮินดูร่วมกับวัฒนธรรมชนชาวน้ำ จากการศึกษาค้นคว้าหลักฐานจำนวนมากเกี่ยวกับพระโพธิสัตว์ เทวรูปพระนารายณ์ และพระเจดีย์ นอกจากนี้วัฒนธรรมปักษ์ใต้ยังได้รับอิทธิพลจากความเจริญรุ่งเรืองของวัฒนธรรมสังคมอินเดียและจีนจากการแผ่อิทธิพลทางการค้า การที่ภาคใต้ตอนบนเป็นศูนย์กลางการค้าข้ามทวีปและศูนย์กลางการเผยแผ่ศาสนาทำให้เกิดการหลอมรวมทางวัฒนธรรมหลายยุคหลายสมัยด้วยกัน

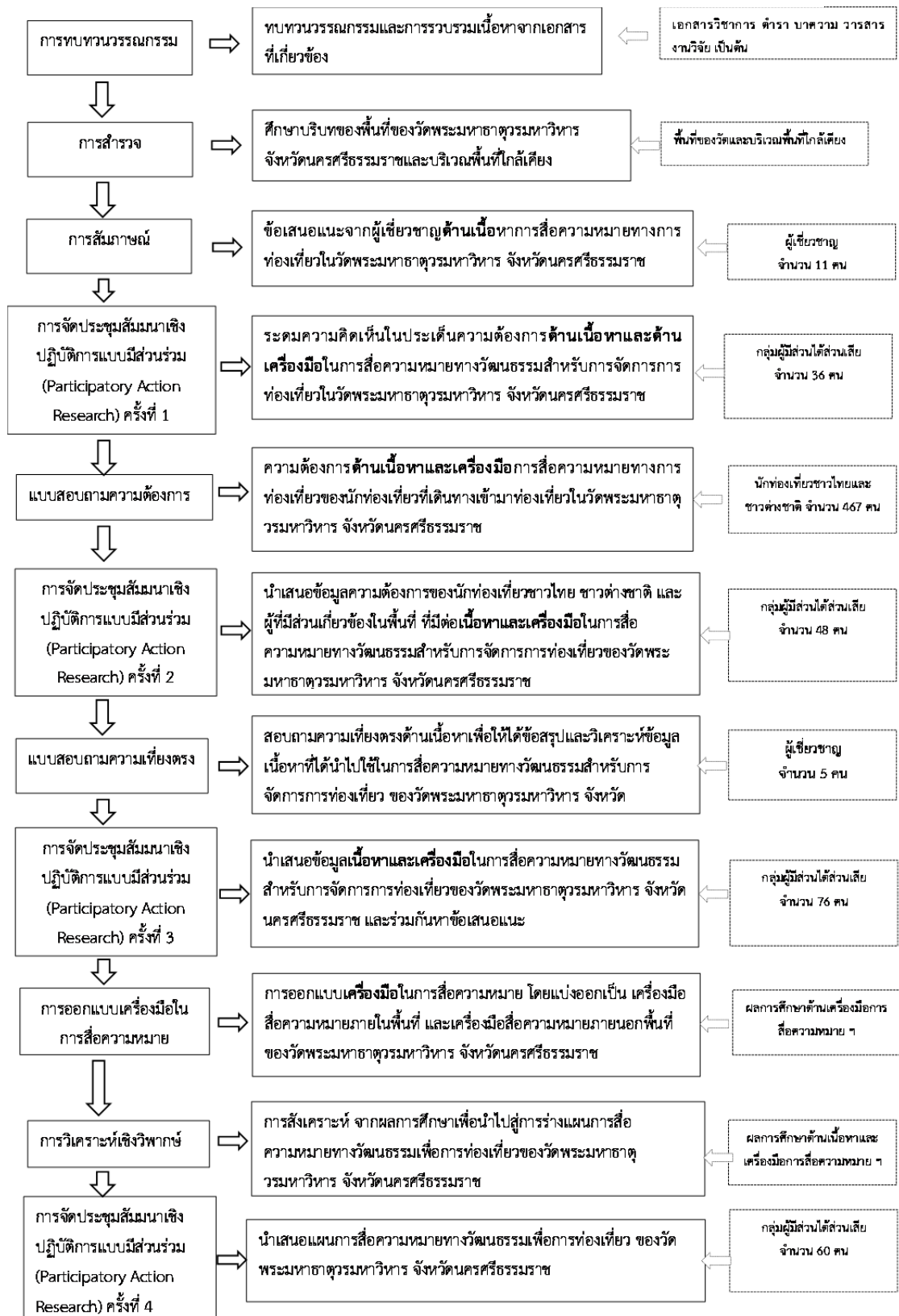
บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก” เป็นงานวิจัยที่รวบรวมเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยได้นำเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร รวมทั้ง การจัดทำแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ทั้งนี้ในการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงได้ดำเนินงานวิจัย โดยมีขั้นตอนดังรายละเอียดดังนี้

- 3.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล
- 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือและการแปลผลการศึกษา

ทั้งนี้ มีกรอบในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 กรอบการดำเนินการวิจัย

3.1 ข้อมูล และแหล่งข้อมูล

1) การเก็บข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ ซึ่งรวมถึงเอกสารประวัติศาสตร์ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ รายงานจากคณะทำงานต่างๆ ในการขึ้นทะเบียนวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นมรดกโลก เพื่อรวบรวมส่วนของเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยแหล่งข้อมูลต่างๆ มีดังต่อไปนี้

- สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
- ศูนย์วิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
- หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ข้อมูลภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช
- คณะทำงานต่างๆ ในการขึ้นทะเบียนวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นมรดกโลก
- เอกสารส่วนตัวจากผู้เชี่ยวชาญ/ตัวแทนชุมชน/ปราชญ์ท้องถิ่นในพื้นที่
- สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ

ตลอดจน ได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสารทางวิชาการ ตำรา รายงานแนวความคิด และ บทความจากวารสารต่างๆ ที่เป็นหลักการ แนวความคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2) การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ คณะผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือทางการวิจัยในการรวบรวมเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก และการเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จนสามารถนำไปสู่การจัดทำแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 กลุ่มหน่วยงานสนับสนุน ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มผู้ประกอบการ NGO สมาคมอื่นๆ ที่ไม่ใช่สมาคมในกลุ่มผู้ประกอบการ อาทิเช่น สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา สถานศึกษา สมาคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลรับผิดชอบมรดกโลก

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก

กลุ่มที่ 3 กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มที่ 4 กลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่มีต่อความต้องการด้านสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยประชากร คือ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยว จังหวัดนครศรีธรรมราช (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) โดยพบสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราชในปี 2555 ซึ่งมียอดรวมทั้งสิ้น 2,423,367 คน ทั้งนี้ ได้คำนวณสูตรการกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (1970) และมีค่าความคลาดเคลื่อน 3% จึงทำให้ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 400 คน ซึ่งจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ได้กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ รวมทั้งหมด 467 คน คิดเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 413 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 54 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยถือเอาความสะดวกหรือความง่ายต่อการรวบรวมข้อมูล (Convenience sampling) และได้เก็บข้อมูลในพื้นที่บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

3.3 เครื่องมือและการแปลผลการศึกษา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อรวบรวมเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

1. การรวบรวมเนื้อหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้นำมาการจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นสำคัญของเนื้อหา วิเคราะห์ด้วยการทบทวนวรรณกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Review) และ การวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) แล้วจัดเก็บเป็นชุดของเนื้อหาของการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม

2. การสำรวจ เป็นการสำรวจเพื่อให้ทราบบริบทของพื้นที่ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชและบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้ได้เนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

ภาพที่ 2 การสำรวจพื้นที่ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช และบริเวณใกล้เคียง (จากการสำรวจวันที่ 12 ตุลาคม 2557)

3. การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามเกณฑ์ในการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก (เกณฑ์ข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 6) และข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ผู้มีความรู้ความสามารถด้านวัฒนธรรม รวมถึงนักท่องเที่ยวและผู้ที่อยู่ในพื้นที่ โดยสัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนมรดกโลกวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้ประยุกต์รูปแบบการวิจัยแบบ EFR (Ethnographic Futures Research) เพื่อหาภาพในอนาคตต่อไป จำนวน 11 คน มีรายละเอียดคุณสมบัติ ต่อไปนี้

- 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโบราณคดีในฐานะนักวิชาการ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักโบราณคดี
- 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสถาปัตยกรรมในฐานะนักวิชาการ ตำแหน่ง คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- 3) ผู้ทรงคุณวุฒิกรมศิลปากรในฐานะนักวิชาการ ตำแหน่ง กรมศิลปากร และ ICOMOS Thailand
- 4) ที่ปรึกษาโครงการจัดตั้งศูนย์นวัตกรรม (Craft Innovation Center) ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน)
- 5) นักวิจัย มหาวิทยาลัย ศิลปากรและอาจารย์พิเศษ
- 6) อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์
- 7) อาจารย์ประจำ และผู้ช่วยคณบดีฝ่ายสื่อสารองค์กร คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- 8) อาจารย์ประจำ และรองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาและศิษย์เก่าสัมพันธ์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- 9) ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช
- 10) อาจารย์ประจำวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- 11) ผู้ประกอบการ

4. การจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ครั้งที่ 1 เป็นการรวมกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นในประเด็นความต้องการด้านเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ทั้งนี้ ได้ดำเนินร่วมกับโครงการ การเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นมรดกโลก โดยการจัดประชุมมีผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งประกอบไปด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ กลุ่มสมาคมที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลรับผิดชอบมรดกโลก รวมทั้ง กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง และธุรกิจ

เจ้าหน้าที่ระลีก กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 36 คน ในการจัดการประชุมได้ รวบรวมข้อมูลด้านความต้องการและข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในพื้นที่ และนำ ข้อมูลมาสรุปประเด็น เรียงลำดับความต้องการด้านเนื้อหา จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การเสนอเนื้อหาในการสื่อความหมายที่เหมาะสมทางวัฒนธรรม ของวัดพระ มหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชต่อไป

ภาพที่ 3 การจัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อระดมความคิดเห็นด้านความต้องการเนื้อหาของการสื่อ ความหมายทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช (จากการ จัดประชุมวันที่ 1 ธันวาคม 2557)

5. แบบสอบถามความต้องการด้านเนื้อหาการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้ ได้ใช้แบบสอบถาม 2 ภาษา คือ ภาษาไทย สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และภาษาอังกฤษ สำหรับ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามรวมนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ ทั้งหมด 467 คน คิดเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 413 คน และนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ จำนวน 54 คน โดยสามารถแสดงรายละเอียด ได้ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ด้านข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าความถี่ ร้อยละ (percentage) และค่าเฉลี่ย (mean)

ส่วนที่ 2 ด้านพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระ มหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์คือ ค่าความถี่ ร้อยละ (percentage) และค่าเฉลี่ย (mean)

ส่วนที่ 3 ความต้องการด้านเนื้อหาการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ คือ ต้องการน้อยที่สุด ต้องการน้อย ต้องการปานกลาง ต้องการมาก ต้องการมากที่สุด สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

สำหรับด้านความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้แบ่งระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวไว้ 5 ระดับ คือ

1 หมายถึง	ความต้องการด้านเนื้อหาการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในระดับน้อยที่สุด
2 หมายถึง	ความต้องการด้านเนื้อหาการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในระดับน้อย
3 หมายถึง	ความต้องการด้านเนื้อหาการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในระดับปานกลาง
4 หมายถึง	ความต้องการด้านเนื้อหาการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในระดับมาก
5 หมายถึง	ความต้องการด้านเนื้อหาการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ในระดับมากที่สุด

ทั้งนี้ ได้มีเกณฑ์การแปลผล โดยการแบ่งระดับการประเมินค่า 6 ระดับ ในแบบสอบถามที่ใช้กับนักท่องเที่ยว สามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยการกำหนดอันตรภาคชั้น

$$\begin{aligned}
 \text{อันตรภาคชั้น (class Interval)} &= \frac{\text{พิสัย (Range)}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 0}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

ดังนั้น จึงกำหนดระดับของการแปลผลเป็น 6 ระดับ แต่ละระดับมีค่าคะแนนแตกต่างกัน 0.80 คะแนน ดังนี้

0.80 – 1.00	หมายถึง พบความต้องการด้านเนื้อหาการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ในระดับน้อยที่สุด
2.60 – 1.81	หมายถึง พบความต้องการด้านเนื้อหาการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ในระดับน้อย
2.61 – 3.40	หมายถึง พบความต้องการด้านเนื้อหาการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ในระดับปานกลาง

- 3.41 – 4.20 หมายถึง พบความต้องการด้านเนื้อหาการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว
ของนักท่องเที่ยวในระดับมาก
- 4.21 – 5.00 หมายถึง ความต้องการด้านเนื้อหาการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของ
นักท่องเที่ยว ในระดับมากที่สุด

การทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

ในการทำแบบสอบถามผู้วิจัยได้ทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา เพื่อให้แบบสอบถามมี
เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาหรือประเด็นที่ต้องการสามารถวัดได้ครบถ้วน โดยผู้วิจัย
ได้สร้างแบบสอบถามจากการประมวลศึกษาเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี รวมทั้งผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
เพื่อเป็นพื้นฐานในสร้างประเด็นคำถามที่สามารถครอบคลุมเนื้อหา ซึ่งค่าสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพ
คือ ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC : index of item
objective congruence) หรือดัชนีความเหมาะสมโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินเนื้อหา
ของข้อคำถามเป็นรายข้อโดยใช้เกณฑ์เพื่อหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา

- +1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามในแบบประเมินสอดคล้องกับประเด็นวิจัย
0 เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามในแบบประเมินสอดคล้องกับประเด็นวิจัย
-1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามในแบบประเมินไม่สอดคล้องกับประเด็นวิจัย

นำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยได้เลือกเฉพาะข้อที่มีผลคะแนนตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไป

6. การจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)
ครั้งที่ 2 เป็นการนัดประชุมเพื่อนำเสนอข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทย ชาวต่างชาติ
และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ ในด้านเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการ
การท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียน
เป็นมรดกโลก ทั้งนี้ ได้ดำเนินร่วมกับโครงการ การเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการ
จัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็น
มรดกโลก โดยการจัดประชุมมีผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งประกอบไปด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลาง

และท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ กลุ่มสมาคมที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลรับผิดชอบมรดกโลก รวมทั้ง กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 48 คน ในการนำเสนอข้อมูลความต้องการด้านเนื้อหา ได้สอบถามข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเนื้อหาในการสื่อความหมายที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทย ชาวต่างชาติ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การเสนอแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เหมาะสมต่อไป

ภาพที่ 4 การจัดประชุมเพื่อนำเสนอข้อมูลด้านความต้องการเนื้อหาของการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช (ภาพจากการจัดประชุมวันที่ 30 มิถุนายน 2558)

7. แบบสอบถามความเที่ยงตรงของเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยแบบสอบถามชุดนี้ได้สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาที่ได้นำไปใช้ในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยประยุกต์ใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency หรือ IOC) เป็นเครื่องมือในการหาคำตอบ ทั้งนี้ผู้ทำวิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้ตรวจสอบและให้คะแนนรายข้อตามดุลยพินิจของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำผลที่ได้มาปรับเนื้อหาเพื่อใช้ในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ให้มีความสมบูรณ์

ในการทำแบบสอบถามผู้วิจัยได้ทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาที่ได้นำไปใช้ในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ค่าสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพ คือ ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC : index of item objective congruence) หรือดัชนีความเหมาะสมโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประเมินเนื้อหาของข้อคำถามเป็นรายข้อโดยใช้เกณฑ์เพื่อหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา

- +1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามในแบบสอบถามสอดคล้องกับประเด็นวิจัย
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามในแบบสอบถามสอดคล้องกับประเด็นวิจัย
- 1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามในแบบสอบถามไม่สอดคล้องกับประเด็นวิจัย

นำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

ค่า IOC ≥ 0.5

IOC ที่เหมาะสม = 0.5 ขึ้นไป

ดังนั้น จึงกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ แต่ละระดับมีค่า IOC ดังนี้

0.00 – 0.49 หมายถึง ข้อคำถามควรปรับปรุง/ไม่เหมาะสม

0.50 – 1.00 หมายถึง ข้อคำถามมีความเหมาะสม/เห็นด้วย สามารถใช้ได้

8. การจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ครั้งที่ 3 เป็นการนำเสนอประเด็นด้านเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ทั้งนี้ ได้ดำเนินร่วมกับโครงการ การเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นมรดกโลก โดยการจัดประชุมมีผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งประกอบไปด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลาง และท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ กลุ่มสมาคมที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลรับผิดชอบมรดกโลก รวมทั้ง กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 76 คน ในการนำเสนอ ได้สอบถามข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมประชุม เพื่อนำข้อมูลมาสรุปประเด็น และวิเคราะห์ นำไปสู่การพัฒนาด้านเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกต่อไป

ภาพที่ 5 นำเสนอประเด็นด้านเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก (ภาพจากการจัดประชุมวันที่ 22 สิงหาคม 2558)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

1. การสำรวจ เพื่อให้ทราบบริบทของพื้นที่ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชและบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

2. การจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นการรวมกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นในประเด็นความต้องการด้านเครื่องมือในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในพื้นที่ ทั้งนี้ ได้ดำเนินการร่วมกับโครงการ การเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นมรดกโลก โดยการจัดประชุมมีผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งประกอบไปด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ กลุ่มสมาคมที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลรับผิดชอบมรดกโลก รวมทั้ง กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้นำชุมชนสมาชิกในชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 36 คน ในการจัดการประชุมได้รวบรวมข้อมูลด้านความต้องการและข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในพื้นที่ และนำข้อมูลมาสรุปประเด็น เรียงลำดับความต้องการด้านเครื่องมือ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การเสนอเครื่องมือในการสื่อความหมายที่เหมาะสมทางวัฒนธรรม ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อไป

ภาพที่ 6 การจัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อระดมความคิดเห็นด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช (จากการจัดประชุมวันที่ 1 ธันวาคม 2557)

3. แบบสอบถามความต้องการด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของ

นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้ ได้ใช้แบบสอบถาม 2 ภาษา คือ ภาษาไทย สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และภาษาอังกฤษ สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามรวมนักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวต่างชาติ ทั้งหมด 467 คน คิดเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 413 คน และนักท่องเที่ยวต่างชาติ จำนวน 54 คน โดยสามารถแสดงรายละเอียด ได้ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ด้านข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าความถี่ ร้อยละ (percentage) และค่าเฉลี่ย (mean)

ส่วนที่ 2 ด้านพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าความถี่ ร้อยละ (percentage) และค่าเฉลี่ย (mean)

ส่วนที่ 3 ความต้องการด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ คือ ต้องการน้อยที่สุด ต้องการน้อย ต้องการปานกลาง ต้องการมาก ต้องการมากที่สุด สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

สำหรับด้านความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อ ได้แบ่งระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวไว้ 5 ระดับ คือ

1 หมายถึง	ความต้องการด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในระดับน้อยที่สุด
2 หมายถึง	ความต้องการด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในระดับน้อย
3 หมายถึง	ความต้องการด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในระดับปานกลาง
4 หมายถึง	ความต้องการด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในระดับมาก
5 หมายถึง	ความต้องการด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในระดับมากที่สุด

ทั้งนี้ ได้มีเกณฑ์การแปลผล โดยการแบ่งระดับการประเมินค่า 6 ระดับ ในแบบสอบถามที่ใช้กับนักท่องเที่ยวน สามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยการกำหนดอันตรภาคชั้น

$$\begin{aligned}
 \text{อันตรภาคชั้น (class Interval)} &= \frac{\text{พิสัย (Range)}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 0}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

ดังนั้น จึงกำหนดระดับของการแปลผลเป็น 6 ระดับ แต่ละระดับมีค่าคะแนนแตกต่างกัน 0.80 คะแนน ดังนี้

0.80 – 1.00	หมายถึง พบความต้องการด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ในระดับน้อยที่สุด
2.60 – 1.81	หมายถึง พบความต้องการด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ในระดับน้อย
2.61 – 3.40	หมายถึง พบความต้องการด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ในระดับปานกลาง
3.41 – 4.20	หมายถึง พบความต้องการด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ในระดับมาก
4.21 – 5.00	หมายถึง ความต้องการด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ในระดับมากที่สุด

การทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

ในการทำแบบสอบถามผู้วิจัยได้ทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา เพื่อให้แบบสอบถามมีเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาหรือประเด็นที่ต้องการสามารถวัดได้ครบถ้วน โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามจากการประมวลศึกษาเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี รวมทั้งผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในสร้างประเด็นคำถามที่สามารถครอบคลุมเนื้อหา ซึ่งค่าสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพคือ ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC : index of item objective congruence) หรือดัชนีความเหมาะสมโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินเนื้อหาของข้อคำถามเป็นรายชื่อโดยใช้เกณฑ์เพื่อหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา

+1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามในแบบประเมินสอดคล้องกับประเด็นวิจัย
 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามในแบบประเมินสอดคล้องกับประเด็นวิจัย
 -1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามในแบบประเมินไม่สอดคล้องกับประเด็นวิจัย
 นำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยได้เลือกเฉพาะข้อที่มีผลคะแนนตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไป

4. การจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ครั้งที่ 2 เป็นการรวมกลุ่มเพื่อนำเสนอข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทย ชาวต่างชาติ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ ในด้านเครื่องมือในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ทั้งนี้ ได้ดำเนินร่วมกับโครงการ การเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นมรดกโลก โดยการจัดประชุมมีผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งประกอบไปด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลาง และท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ กลุ่มสมาคมที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลรับผิดชอบมรดกโลก รวมทั้ง กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 48 คน ในการนำเสนอข้อมูลความต้องการด้านเครื่องมือ ได้สอบถามข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือในการสื่อความหมายที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทย ชาวต่างชาติ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อไป

ภาพที่ 7 การจัดประชุมเพื่อนำเสนอข้อมูลด้านความต้องการเครื่องมือการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช (ภาพจากการจัดประชุมวันที่ 30 มิถุนายน 2558)

5. การจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ครั้งที่ 3 เป็นการนำเสนอประเด็นด้านเครื่องมือในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ทั้งนี้ ได้ดำเนินร่วมกับโครงการ การเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นมรดกโลก โดยการจัดประชุมมีผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งประกอบไปด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลาง และท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ กลุ่มสมาคมที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลรับผิดชอบมรดกโลก รวมทั้ง กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 76 คน ในการนำเสนอ ได้สอบถามข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมประชุม เพื่อนำข้อมูลมาสรุปประเด็น และวิเคราะห์ นำไปสู่การพัฒนาด้านเครื่องมือในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกต่อไป

ภาพที่ 8 นำเสนอประเด็นด้านเครื่องมือในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก (ภาพจากการจัดประชุมวันที่ 22 สิงหาคม 2558)

6. การออกแบบเครื่องมือในการสื่อความหมาย โดยแบ่งออกเป็น เครื่องมือสื่อความหมายภายในพื้นที่ และเครื่องมือสื่อความหมายภายนอกพื้นที่ โดยการออกแบบได้คำนึงถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมถึงความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังได้พัฒนาเครื่องมือการสื่อความหมายโดยคำนึงถึงคนทุกกลุ่ม สามารถสื่อและสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การจัดทำแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

1. การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Analysis) เป็นการสังเคราะห์ จากผลการสำรวจเพื่อให้ทราบบริบทของพื้นที่ การสัมภาษณ์ การจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นทางด้านเนื้อหาและเครื่องมือในการสื่อความหมาย รวมทั้ง การสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่มีต่อการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำไปสู่การวางแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยแนวทางการจัดการได้อยู่ภายใต้แนวคิด หลักการและกฎเกณฑ์ด้านการสื่อความหมายวัฒนธรรมของแหล่งมรดกโลก

2. การจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ครั้งที่ 4 เป็นการนำเสนอแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ซึ่งในการจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ ได้ดำเนินร่วมกับโครงการ การเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นมรดกโลก โดยการจัดประชุมมีผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งประกอบไปด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ กลุ่มสมาคมที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลรับผิดชอบมรดกโลก รวมทั้ง กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 60 คน โดยได้นำข้อมูลมาสรุปและแยกแยะประเด็น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ที่เหมาะสมสำหรับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

ภาพที่ 9 การนำเสนอแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก (ภาพจากการจัดประชุม วันที่ 14 พฤศจิกายน 2558)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง “การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมเนื้อหาเพื่อใช้ในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช และได้นำเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้ง การจัดทำแผน การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทั้งนี้ ได้ดำเนินงานตามความต้องการ ความคิดเห็นของคนในพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช และนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ และจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวสามารถนำเสนอผลการดำเนินงาน ได้ตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.1การศึกษา พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.2การรวบรวมเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามเกณฑ์ในการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

4.3 การเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

ในการดำเนินงานวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนั้น ได้ดำเนินการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยการศึกษารูปแบบการเดินทางของนักท่องเที่ยว รวมทั้งความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเนื้อหาในการสื่อความหมายและเครื่องมือ สื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับการศึกษาวัตถุประสงค์ที่กำหนดในงานวิจัย ทั้งนี้ สามารถอธิบายผลการศึกษาได้ตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.1 การศึกษา พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุ
วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ได้ทำการศึกษาความต้องการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่
เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช
เพื่อให้ทราบข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว รูปแบบและพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว รวมทั้ง
ศึกษาความต้องการการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวภายในวัดพระมหาธาตุฯ ในประเด็นด้าน
ความรู้ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย ด้านประโยชน์ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย ด้าน
คุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือ วิธีการในการสื่อความหมาย และด้านคุณลักษณะของเครื่องมือการ
สื่อความหมาย โดยใช้การคำนวณสูตรการกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan
(1970) โดยใช้ค่าความคลาดเคลื่อน 3 % โดยจะใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยถือเอาความสะดวกหรือ
ความง่ายต่อการรวบรวมข้อมูล (Convenience sampling) ช่วงเวลาของการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน
ธันวาคม 2557 – กุมภาพันธ์ 2558 ในวันหยุดสุดสัปดาห์ตั้งแต่เวลา 9.00-16.00 น. โดยเก็บข้อมูล
บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และได้ใช้แบบสอบถามทั้ง 2 ภาษา คือ ภาษาไทย สำหรับ
นักท่องเที่ยวชาวไทย และภาษาอังกฤษ สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถาม
รวมนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ ทั้งหมด 467 คนคิดเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย
จำนวน 413 คน และนักท่องเที่ยวต่างชาติ จำนวน 54 คน และ สามารถแสดงรายละเอียด
พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัด
นครศรีธรรมราช ได้ดังต่อไปนี้

4.1.1 ด้านข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.1.2ด้านพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.1.3ความต้องการด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.1.1ด้านข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ด้านข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวโดยภาพรวม พบว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี มีการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี พบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด และส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด ทั้งนี้ สามารถอธิบายได้ตามกลุ่มของนักท่องเที่ยวแต่ละประเภทได้ คือ พบกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.30 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 43.70 พบว่าส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.00 มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.30 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 27.40 และพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 53.00

เมื่อพิจารณาแยกเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย พบผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.70 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 42.30 โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.50 พบระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 43.10 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 27.40 และมีสถานภาพโสดคิดเป็น ร้อยละ 51.00สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ พบเพศชายมากกว่าเพศหญิง เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53.70 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 46.30 และมีอายุน้อยกว่า หรือเท่ากับ 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.90 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 44.40 พบอาชีพ

เป็นพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.80 และส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 68.50 ดังตารางข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

ตารางที่1 แสดงข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มตัวอย่าง	นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ		นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ						
ชาย	203	43.70	174	42.30	29	53.70
หญิง	262	56.30	237	57.70	25	46.30
รวม	465	100.0	411	100.0	54	100.0
อายุ						
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	59	12.60	45	10.90	14	25.90
21 -30 ปี	173	37.00	163	39.50	10	18.5
31 - 40 ปี	103	22.10	94	22.80	9	16.70
41 - 50 ปี	70	15.00	60	14.50	10	18.50
51 - 60 ปี	47	10.10	37	9.00	10	18.50
ตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป	15	3.20	14	3.40	1	1.90
รวม	467	100.0	413	100.0	54	100.0
ระดับการศึกษาสูงสุด						
ประถมศึกษาหรือ น้อยกว่า	24	5.20	14	3.40	10	18.50
มัธยมต้น	37	8.00	28	6.90	9	16.70
มัธยมปลาย หรือ อาวช.	92	19.90	90	22.10	2	3.70

กลุ่มตัวอย่าง	นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ		นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อนุปริญญา หรือ ปวส.	45	9.70	41	10.00	4	7.40
ปริญญาตรี	200	43.30	176	43.10	24	44.40
ปริญญาโทหรือสูง กว่า	64	13.90	59	14.50	5	9.30
รวม	462	100	408	100	54	100
อาชีพ						
นักเรียน / นักศึกษา	80	17.30	66	16.10	14	25.90
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	112	24.20	100	24.40	12	22.20
พนักงาน บริษัทเอกชน	127	27.40	112	27.40	15	27.80
รับจ้างทั่วไป	53	11.40	52	12.70	1	1.90
เจ้าของกิจการ	66	14.30	54	13.20	12	22.20
พ่อบ้าน / แม่บ้าน	15	3.20	15	3.70	0.00	0.00
อื่น ๆ	10	2.20	10	2.40	0.00	0.00
รวม	463	100	409	100	54	100
สถานภาพสมรส						
โสด	247	53.00	210	51.00	37	68.50
สมรส / อยู่ด้วยกัน	216	46.40	199	48.30	17	31.50
หย่าร้าง / แยกกันอยู่	3	0.6	3	0.70	0.00	0.00
รวม	466	100	412	100.0	37	68.50

4.1.2ด้านพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระ
มหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

โดยภาพรวมพบว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมาวัดพระธาตุ เพื่อกกราบพระขอพร เสริมมงคลให้กับชีวิต คิดเป็นร้อยละ 44.70 และเป็นกลุ่มที่เดินทางท่องเที่ยวเป็นครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 26.20 นิยมเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 58.70 และมีระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวเฉลี่ย ประมาณ 3 วัน มีจำนวนผู้ร่วมเดินทางประมาณ 3-4 คน ส่วนใหญ่เลือกเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันเสาร์และอาทิตย์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.40 พบว่านักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้ตัดสินใจพักค้างคืน คือ โรงแรมหรือรีสอร์ทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.90 และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่เลือกเดินทางมาจากญาติพี่น้อง ครอบครัว คนรู้จัก มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.10 ตลอดจนได้พบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สภาพภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวไม่เป็นระเบียบไม่มีความสวยงาม เป็นปัญหาที่พบในการเดินทางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.60

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแบ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ พบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ เดินทางมาเที่ยววัดพระธาตุเป็นครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 68.50 และเลือกวันเดินทางเป็นวันธรรมดามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.00 ซึ่งแตกต่างกับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ได้พบว่าเดินทางมาที่วัดพระธาตุมากกว่า 5 ครั้งขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 24.80 และเลือกเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันเสาร์ – อาทิตย์ คิดเป็นร้อยละ 40.80 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลส่วนบุคคลที่พบนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน ซึ่งบริษัทเอกชนส่วนใหญ่มีวันหยุดตรงกับวันเสาร์ และอาทิตย์ นอกจากนี้ ในการใช้เวลาอยู่ที่วัดพระธาตุ พบนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่ที่วัดไม่เกิน 1 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 32.10 และบางกลุ่มใช้เวลาอยู่ที่วัดไม่เกิน 2 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 32.10 เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่พบว่าบางกลุ่มใช้เวลาอยู่ที่วัดพระธาตุไม่เกิน 2 ชั่วโมง เช่นเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 48.10 แต่พบนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติบางกลุ่มที่ใช้เวลาในวัดพระธาตุไม่เกิน 30 นาที คิดเป็นร้อยละ 48.10

สำหรับข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ได้รับแหล่งข้อมูลมาจากญาติพี่น้อง ครอบครัว และคนรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 40.40 แต่กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ได้รับแหล่งข้อมูลมาจากพนักงานบริษัทนำเที่ยว ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 37.00 ตลอดจนในการเดินทางมาท่องเที่ยวยังวัดพระธาตุธรรมหาวิหาร นักท่องเที่ยวชาวไทยได้สังเกตเห็นปัญหาทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวไม่เพียงพอต่อความต้องการ อาทิ ที่จอดรถ ห้องสุขา ขนส่งมวลชนที่บริการ

เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ป้ายบอกทาง เป็นต้น โดยคิดเป็นร้อยละ 27.40 อาจเป็นไปได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวมากถึง ร้อยละ 58.70 จึงทำให้สถานที่จอดรถไม่เพียงพอในทางกลับกัน กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ ได้เล็งเห็นปัญหาทางด้านภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวไม่เป็นระเบียบ ยกตัวอย่างเช่น ร้านค้ามีจำนวนมาก มีขยะมูลฝอย รวมทั้งปัญหาสินค้าของที่ระลึกมีราคาแพงโดยคิดเป็นร้อยละ 50.00

ตารางที่2 แสดง พฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มตัวอย่าง	นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ		นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.
พฤติกรรมการเดินทาง ของนักท่องเที่ยว ทั้งหมด						
ระยะเวลาในการ เดินทางท่องเที่ยว (วัน)	2.95	2.73	2.84	2.86	3.78	1.73
	Min = 1		Min = 1		Min = 1	
	Max = 30		Max = 30		Max = 7	
จำนวนผู้ร่วมเดินทาง (คน)	3.94	3.46	4.27	3.83	1.42	0.66
	Min = 1		Min = 0		Min = 1	
	Max = 30		Max = 30		Max = 4	

กลุ่มตัวอย่าง	นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ		นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ช่วงวันที่ชอบเลือกเดินทางท่องเที่ยวมากที่สุด						

กลุ่มตัวอย่าง	นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ		นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วันธรรมดา	139	30.10	104	25.40	35	66.0
วันเสาร์-อาทิตย์	182	39.40	167	40.80	15	28.30
วันหยุดนักขัตฤกษ์/ เทศกาล	76	16.50	74	18.10	2	3.80
ช่วงเทศกาล / ประเพณี	65	14.10	64	15.60	1	1.90
รวม	462	100	409	100	53	100
วัตถุประสงค์หลักในการมาวัดพระมหาธาตุฯ						
กราบพระขอพร เสริม มงคลให้กับชีวิต	208	44.70	183	44.5	25	46.3
สักการบูชาพระบรมธาตุ เจดีย์	183	39.40	161	39.2	22	40.7
ทำบุญตักบาตร/ ถวาย สังฆทาน	22	4.70	15	3.6	7	13.0
ปฏิบัติธรรม	8	1.70	8	1.9	0.00	0.00
เรียนรู้ ศึกษาประวัติ ความเป็นมา	15	3.20	15	3.6	0.00	0.00
ชมศิลปะและ สถาปัตยกรรม	21	4.50	21	5.1	0.00	0.00
อื่น ๆ	8	1.70	8	1.9	0.00	0.00
รวม	465	100.0	411	100.0	54	100.0
จำนวนครั้งที่มาวัดพระมหาธาตุฯ						
ครั้งแรก	124	26.60	87	21.10	37	68.50
ครั้งที่ 2	78	16.70	72	17.50	6	11.10
ครั้งที่ 3	54	11.60	44	10.70	10	18.50
ครั้งที่ 4	36	7.70	35	8.50	1	1.90
ตั้งแต่ครั้งที่ 5 ขึ้นไป	102	21.90	102	24.80	0.00	0.00

กลุ่มตัวอย่าง	นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ		นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำไม่ได้	72	15.50	72	17.50	0.00	0.00
รวม	466	100	412	100	54	100.0
เวลาที่ใช้โดยประมาณในการอยู่ที่วัดพระมหาธาตุ						
ไม่เกิน 30 นาที	72	15.50	46	11.20	26	48.10
ไม่เกิน 1 ชั่วโมง	134	28.80	132	32.10	2	3.70
ไม่เกิน 2 ชั่วโมง	158	34.00	132	32.10	26	48.10
ไม่เกิน 3 ชั่วโมง	51	11.00	51	12.40	0.00	0.00
ตั้งแต่ 3 ชั่วโมงขึ้นไป	34	7.30	34	8.30	0.00	0.00
จำเวลาไม่ได้	16	3.40	16	3.90	0.00	0.00
รวม	465	100	411	100	54	100
พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาถึงวัดพระมหาธาตุ						
รถยนต์ส่วนตัว	273	58.70	238	57.90	35	64.80
รถสาธารณะ	109	23.40	96	23.40	13	24.10
รถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง	36	7.70	34	8.30	2	3.70
รถทัวร์	26	5.60	22	5.40	4	7.40
อื่น ๆ	21	4.50	21	5.10	0.00	0.00
รวม	465	100.0	411	100.0	54	100.0
สถานที่พักค้างคืนในนครศรีธรรมราช เมื่อมาที่วัดพระมหาธาตุ						
บ้านเพื่อน /ญาติ/ คน รู้จัก	128	27.50	119	28.90	9	16.70
โรงแรม / รีสอร์ท	186	39.9	154	37.40	32	59.30
บ้านพัก / เกสต์เฮาส์ / โฮมสเตย์	53	11.40	41	10.00	12	22.20
ไปเช้า-เย็นกลับ(ไม่ได้พัก ค้างคืน)	84	18.00	83	20.10	1	1.90
อื่น ๆ	15	3.20	15	3.60	0.00	0.00

กลุ่มตัวอย่าง	นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ		นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รวม	466	100	412	100	54	100.0
แหล่งข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่เลือกเดินทาง						
พนักงานของบริษัทนำ เที่ยวแนะนำ	61	13.10	41	10.00	20	37.00
นิตยสาร/วารสารการ ท่องเที่ยว	61	13.10	52	12.70	9	16.70
แผ่นพับ/ใบปลิว	29	6.20	24	5.80	5	9.30
อินเทอร์เน็ต	107	23.00	89	21.70	18	33.30
ญาติพี่น้อง/ครอบครัว/ คนรู้จัก	168	36.10	166	40.40	2	3.70
สื่อสาธารณะ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ	24	5.20	24	5.80	0.00	0.00
ป้ายโฆษณา	7	1.50	7	1.70	0.00	0.00
อื่น ๆ	8	1.70	8	1.90	0.00	0.00
รวม	465	100	411	100	54	100
ปัญหาสำคัญที่พบในการเดินทางท่องเที่ยวในครั้งนี้นมากที่สุด						
ความเสื่อมโทรมของ แหล่งท่องเที่ยว	82	17.70	65	15.9	17	31.50
สภาพภูมิทัศน์ในแหล่ง ท่องเที่ยวไม่เป็นระเบียบ สวยงามอาทิ ร้านค้ามี จำนวนมาก ขยะมูลฝอย	137	29.60	110	26.90	27	50.00
สินค้าที่ระลึกมีราคาแพง	58	12.50	51	12.50	7	13.00
สิ่งอำนวยความสะดวกใน แหล่งท่องเที่ยวไม่ เพียงพอต่อความ	113	24.40	112	27.40	1	1.90

กลุ่มตัวอย่าง	นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ		นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต้องการ อาที่ ที่จอดรถ ห้องสุขา ขนส่งมวลชนที่ บริการถึงแหล่งท่องเที่ยว ป้ายบอกทาง ฯลฯ						
คุณภาพของมัคคุเทศก์ ท้องถิ่นยังดีไม่พอ	19	4.10	17	4.20	2	3.70
ค่าบริการนำเที่ยวมีราคา แพง	9	1.90	9	2.20	0.00	0.00
จำนวนนักท่องเที่ยวมาก เกินไป	4	0.90	4	1.0	0.00	0.00
การหลอกลวง นักท่องเที่ยว	7	1.50	7	1.70	0.00	0.00
อัยาศัยไมตรีของคนใน พื้นที่	14	3.00	14	3.40	0.00	0.00
อื่น ๆ	20	4.30	20	4.90	0.00	0.00
รวม	463	100	409	100	54	100

จากการศึกษาความคิดเห็นด้าน เครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้านเครื่องมือการสื่อความหมายที่เหมาะสมกับวัดพระธาตุมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ เว็บไซต์ (web site) แนะนำแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 12.01 รองลงมา คือ คู่มือ นำเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 10.44 ป้ายสื่อความหมายอธิบายข้อมูล หรือป้ายบอกทางไปแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 10.01 มัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือนักสื่อความหมาย คิดเป็นร้อยละ 9.72 และ ศูนย์บริการ ข้อมูลนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 8.36 โดยสามารถแสดงข้อมูลโดยเรียงลำดับความเหมาะสม ได้ดัง ตารางต่อไปนี้

ตารางที่3 แสดงความคิดเห็นด้าน เครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ของกลุ่มตัวอย่าง นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ		
อันดับที่	เครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช	ร้อยละ
1	เว็บไซต์ (web site) แนะนำแหล่งท่องเที่ยว	12.01
2	คู่มือแนะนำเที่ยว	10.44
3	ป้ายสื่อความหมายอธิบายข้อมูล หรือบอกทางไปแหล่งท่องเที่ยว	10.01
4	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น / นักสื่อความหมาย	9.72
5	ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว	8.36
6	แผ่นพับหรือโปสเตอร์บอกข้อมูลต่างๆ / สื่อสิ่งพิมพ์	6.36
7	วีดิทัศน์ / สารคดีสั้น หรือภาพเคลื่อนไหว	6.36
8	ป้ายแผนที่หรือเส้นทางท่องเที่ยว	6.36
9	พิพิธภัณฑ์ชุมชน	6.00
10	นิทรรศการ	5.86
11	Social media เช่น Blog , Twitter , Facebook	5.86
12	เส้นทางศึกษาธรรมชาติ / วัฒนธรรม	5.36
13	สื่ออิเล็กทรอนิกส์เช่น E-learning , E-book	3.57
14	การสาธิต / การแสดง	2.64
15	อื่นๆ	1.00

ในภาพรวมพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นส่วนใหญ่ที่คิดว่าเว็บไซต์แนะนำแหล่งท่องเที่ยว มีความเหมาะสมมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 อาจเนื่องมาจากเว็บไซต์เป็นช่องทางที่สามารถสืบค้นข้อมูลได้ง่าย ดังนั้น ในการพัฒนาเครื่องมือทางการสื่อสารความหมาย ควรเล็งเห็นถึงความสำคัญในการให้ข้อมูลของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารผ่านทางเว็บไซต์ เพื่อให้สอดคล้องกับความคิดเห็นส่วนใหญ่ของกลุ่มนักท่องเที่ยวดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม เมื่อแยกพิจารณาเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ในการศึกษาประเด็น ทางด้าน เครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว พบว่าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเครื่องมือทางการ สื่อความหมายของวัดพระธาตุที่มีความเหมาะสมมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ เว็บไซต์ (web site) แนะนำแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 11.96 รองลงมา คือ คู่มือแนะนำเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 10.67 ป้ายสื่อ ความหมายอธิบายข้อมูล หรือบอกทางไปแหล่งท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 10.18 มัคคุเทศก์ท้องถิ่น / นัก สื่อความหมาย คิดเป็นร้อยละ 9.70 และ ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 8.40 โดย สามารถแสดงข้อมูลโดยเรียงลำดับความเหมาะสม ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงความคิดเห็นด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวัด พระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย		
อันดับที่	เครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวัดพระ มหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช	ร้อยละ
1	เว็บไซต์ (web site) แนะนำแหล่งท่องเที่ยว	11.96
2	คู่มือแนะนำเที่ยว	10.67
3	ป้ายสื่อความหมายอธิบายข้อมูล หรือบอกทางไปแหล่งท่องเที่ยว	10.18
4	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น / นักสื่อความหมาย	9.70
5	ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว	8.40
6	แผ่นพับหรือโปสเตอร์บอกข้อมูลต่างๆ / สื่อสิ่งพิมพ์	6.81
7	วีดิทัศน์ / สารคดีสั้น หรือภาพเคลื่อนไหว	6.14
8	ป้ายแผนที่หรือเส้นทางท่องเที่ยว	6.06
9	พิพิธภัณฑ์ชุมชน	5.98
10	นิทรรศการ	5.73
11	Social media เช่น Blog , Twitter , Facebook	5.49
12	เส้นทางศึกษาธรรมชาติ / วัฒนธรรม	5.41
13	สื่ออิเล็กทรอนิกส์เช่น E-learning , E-book	3.71
14	การสาธิต / การแสดง	2.50
15	อื่นๆ	1.13

สำหรับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ กลับพบความคิดเห็นที่แตกต่างกับนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มีความคิดเห็นว่าเครื่องมือทางการสื่อสารความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพระธาตุวรมหาวิหารมากที่สุด คือ คู่มือนำเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 12.42 ซึ่งคุณลักษณะของคู่มือนำเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถนำติดตัวกลับได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเก็บไว้เป็นของที่ระลึกพกพาได้สะดวกสบาย มีภาพและคำอธิบาย ที่อาจจะมีหลากหลายภาษา เป็นต้น ซึ่งเหตุผลดังกล่าวอาจเป็นสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเล็งเห็นถึงความสำคัญของคู่มือนำเที่ยวได้ในทางกลับกันนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มีความคิดเห็นว่าเว็บไซต์แนะนำแหล่งท่องเที่ยว มีความเหมาะสมอยู่ในอันดับที่ 8 เมื่อเปรียบเทียบกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความคิดเห็นว่า เว็บไซต์มีความเหมาะสมอยู่ในอันดับที่ 1 ดังนั้น ในการพัฒนาเครื่องมือสื่อสารความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ควรพิจารณาความสำคัญในการให้ความรู้ที่ควรได้รับการสื่อสารความหมายผ่านช่องทางเว็บไซต์แนะนำแหล่งท่องเที่ยว และคู่มือนำเที่ยว ทั้งนี้ สามารถแสดงข้อมูล ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยแสดงข้อมูลเรียงลำดับความเหมาะสม ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงความคิดเห็นด้าน เครื่องมือการสื่อสารความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

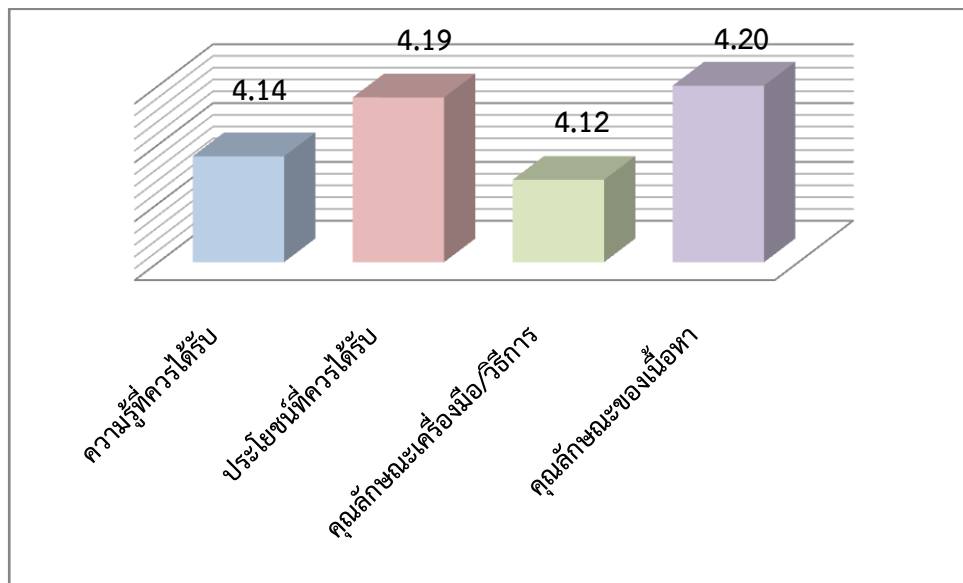
กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

อันดับที่	เครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช	ร้อยละ
1	คู่มือนำเที่ยว	12.42
2	ป้ายแผนที่หรือเส้นทางท่องเที่ยว	12.42
3	วีดิทัศน์ / สารคดีสั้น หรือภาพเคลื่อนไหว	11.18
4	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น / นักสื่อความหมาย	9.31
5	แผ่นพับหรือโปสเตอร์บอกข้อมูลต่างๆ / สื่อสิ่งพิมพ์	9.31
6	ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว	8.69
7	ป้ายสื่อความหมายอธิบายข้อมูล หรือบอกทางไปแหล่งท่องเที่ยว	8.07
8	เว็บไซต์ (web site) แนะนำแหล่งท่องเที่ยว	6.21
9	นิทรรศการ	4.96
10	พิพิธภัณฑ์ชุมชน	4.34
11	การสาธิต / การแสดง	4.34
12	Social media เช่น Blog , Twitter , Facebook	3.72
13	เส้นทางศึกษาธรรมชาติ / วัฒนธรรม	2.48
14	สื่ออิเล็กทรอนิกส์เช่น E-learning , E-book	2.48
15	อื่นๆ	0.00

4.1.3 ความต้องการ ด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ในภาพรวมพบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมีความต้องการทางด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$) และเมื่อแยกเป็นกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยพบว่ามีความต้องการทางด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$) แต่เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติพบว่ามีความต้องการทางด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.37$) ทั้งนี้ หากพิจารณาประเด็นความต้องการทางด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ในภาพรวมของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ พบว่ามีความ

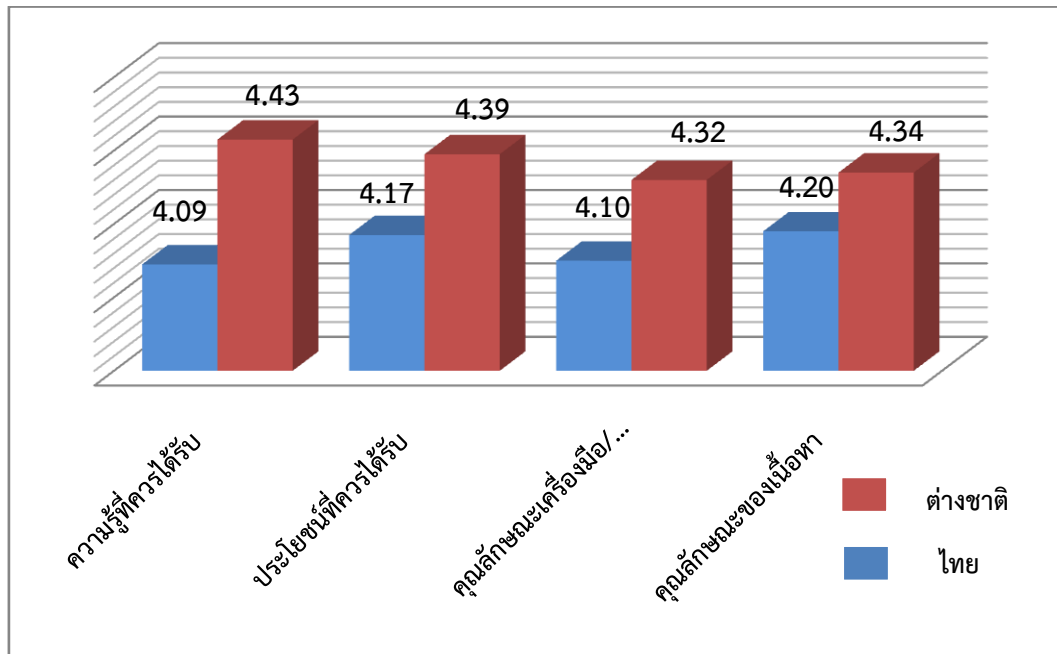
ต้องการคุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมายมากที่สุด และอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$) รองลงมา คือ ด้านประโยชน์ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย พบความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$) ด้านความรู้ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย พบความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$) และด้านคุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือ วิธีการในการสื่อความหมาย พบความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$) ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 10 แสดงความต้องการของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ
ด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

จากภาพรวมดังกล่าวทำให้เห็นถึงความต้องการการสื่อความหมายทางด้านคุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมายมากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาแยกเป็นกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย และกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีความต้องการสื่อความหมายทางด้านคุณลักษณะของเนื้อหามากที่สุด และพบความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$) ซึ่งต่างจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ ที่มีความต้องการความรู้ที่ควรได้รับการสื่อความหมายมากที่สุด และอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.43$) และเมื่อพิจารณาถึงความต้องการรองลงมาอันดับที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมีความต้องการประโยชน์ที่ควรได้รับการสื่อความหมายเหมือนกัน ซึ่งสามารถแสดงการเปรียบเทียบความต้องการ ด้านการสื่อความหมายทางการ

ท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติในแต่ละประเด็น ได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 11 แสดงการเปรียบเทียบความต้องการของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

จากผลการศึกษา ความต้องการทางด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร พบความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่มีประเด็นความต้องการที่เหมือนและแตกต่างกัน ทั้งนี้ เมื่อได้พิจารณาข้อมูลในรายละเอียดย่อยแต่ละด้าน พบลำดับความต้องการที่สอดคล้องกันของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติทั้งนี้ สามารถอธิบายความต้องการทางด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารได้ดังต่อไปนี้

ด้านความรู้ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย พบความต้องการความรู้ทางด้าน ประวัติความเป็นมาของโบราณสถานในพื้นที่ มากที่สุด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.44$) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยพบความต้องการมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.38$) เช่นเดียวกันกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ พบความต้องการมากที่สุด และอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.94$)อาจเนื่องจากวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เป็นปูชนียสถานศักดิ์สิทธิ์สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบกับมีประวัติที่เก่าแก่และยาวนาน จนกลายเป็นเอกลักษณ์ที่มี

ทรงคุณค่าในพื้นที่ได้ และจากการศึกษาทำให้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาเครื่องมือสื่อความหมายที่สามารถให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือน ที่เกี่ยวข้องกับทางด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาของโบราณสถานในพื้นที่ ด้านประเพณี ความเชื่อ วิถีชีวิตของคนในพื้นที่ อาทิเช่น ภาษาถิ่น อาหารท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับลำดับความต้องการด้าน ความรู้ที่ควรได้รับการสื่อความหมายมากที่สุด 3 อันดับแรก โดยสามารถแสดงรายละเอียดได้ตามตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 แสดงลำดับความต้องการด้าน ความรู้ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย มากที่สุด 3 อันดับแรก

ความต้องการด้านความรู้ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย	ภาพรวม		นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ	
	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย
ประวัติความเป็นมาของโบราณสถานในพื้นที่	1	4.44	1	4.38	1	4.94
ความโดดเด่น เอกลักษณะของสถาปัตยกรรม อันสะท้อนให้เห็นถึงศิลปท้องถิ่น	2	4.37	2	4.37	2	4.92
ความโดดเด่น เอกลักษณะด้านประเพณีความเชื่อ	3	4.36	3	4.26	3	4.57

ด้านความต้องการ ประโยชน์ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย พบความต้องการการสื่อความหมายที่ช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเริ่มต้นปกป้องและรักษาวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อมอย่างถูกวิธี มากที่สุด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.28$) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยพบความต้องการมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.26$) เช่นเดียวกันกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่พบความต้องการมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.48$) ซึ่งจากความต้องการให้มีการช่วยกระตุ้นนักท่องเที่ยว ให้เริ่มปกป้องและรักษา ประเพณี สิ่งแวดล้อม อย่างถูกวิธี อาจสืบเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม อันเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชน อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เก่าแก่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช และจากเหตุผลดังกล่าว จึงมีความเป็นไปได้ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เกิดความต้องการประโยชน์ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย คือ การสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวได้เห็นถึงความสำคัญของวัดพระมหาธาตุ

รวมหาวิหาร และเกิดการตระหนักให้นักท่องเที่ยวเกิดความรักความหวงแหน เกิดความต้องการที่
อยากป้องกันและรักษามรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ไว้ ทั้งนี้ สามารถแสดง
ลำดับความต้องการประโยชน์ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้ตามตาราง
ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 แสดงลำดับ ความต้องการประโยชน์ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย มากที่สุด 3
อันดับแรก

ความต้องการประโยชน์ที่ควรได้รับการ สื่อความหมาย	ภาพรวม		นักท่องเที่ยว ชาวไทย		นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ	
	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย
ช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเริ่มต้นป้องกัน และรักษาวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อมอย่างถูกวิธี	1	4.28	1	4.26	1	4.48
ช่วยให้ประชาชนมีความภาคภูมิใจต่อ ประเทศชาติ และถิ่นฐานต่อไป	2	4.24	2	4.22	2	4.46
ให้นักท่องเที่ยวมีวิสัยทัศน์กว้างไกล และ เกิดความเข้าใจในภาพรวมในด้าน วัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อมมากขึ้น	2	4.24	3	4.21	3	4.44
ช่วยประชาสัมพันธ์ (บอกต่อ) ให้ผู้อื่นได้ รู้จักแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้มากขึ้น	3	4.23	3	4.21	-	-

ด้านความต้องการ คุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือ/วิธีการในการสื่อความหมาย พบความ
ต้องการให้เครื่องมือในการสื่อความหมายมีเอกลักษณ์ สามารถสะท้อนสถาปัตยกรรมชุมชนท้องถิ่น
มากที่สุด โดยภาพรวมพบความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.23$) และเมื่อพิจารณาแยกเป็น
นักท่องเที่ยวชาวไทยพบความต้องการมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.21$) เช่นเดียวกันกับ
นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่พบความต้องการมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.90$)จากความ

ต้องการดังกล่าวทำให้สามารถพิจารณาได้ว่า คุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือ ควรที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ หรือการนำเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมชุมชนท้องถิ่นที่มีความโดดเด่น มาปรับประยุกต์ พัฒนาในการออกแบบเครื่องมือสื่อความหมาย ให้สอดคล้องและมีความกลมกลืนในพื้นที่ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบความต้องการคุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือ และวิธีการในการสื่อความหมายที่มีความรวดเร็วในการตอบสนอง ขนาดและสีของตัวอักษรควรมองเห็นได้อย่างชัดเจน ไม่มีขนาดเล็ก หรือใหญ่จนเกินไป มีการเลือกใช้แบบอักษรที่อ่านได้ง่าย และควรคำนึงถึงสีตัวอักษรที่ไม่ควรกลมกลืนไปกับพื้นหลังของตัวอักษร รวมทั้ง ควรคำนึงถึงวิธีการในการสืบค้นข้อมูล หรือรับข้อมูล โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่ เช่น เว็บไซต์ที่สืบค้นข้อมูลของวัดพระมหาธาตุ เป็นต้น ทั้งนี้ สามารถแสดงลำดับความต้องการ คุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือ/วิธีการในการสื่อความหมาย มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้ตามตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 8 แสดงลำดับ คุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือ/วิธีการในการสื่อความหมาย มากที่สุด 3 อันดับแรก

ความต้องการด้านคุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือ/วิธีการในการสื่อความหมาย	ภาพรวม		นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ	
	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย
มีเอกลักษณ์หรือสะท้อนสถาปัตยกรรมชุมชนท้องถิ่น	1	4.23	1	4.21	1	4.90
มีความรวดเร็วในการตอบสนอง	2	4.21	2	4.19	2	4.55
ขนาดและสีของตัวอักษรควรมองเห็นได้ชัดเจน	3	4.19	3	4.16	3	4.50
สามารถเข้าถึงเพื่อสืบค้นข้อมูล หรือรับข้อมูลจากที่อื่นได้ โดยไม่ต้องอยู่ในพื้นที่	-	-	3	4.16	-	-

ด้านความต้องการ คุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมาย พบความต้องการให้มีเนื้อหาในการสื่อความหมาย สามารถแสดงให้เห็นเอกลักษณ์หรือคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด โดยภาพรวมพบความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.29$) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยพบความต้องการมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.28$) เช่นเดียวกันกับนักท่องเที่ยว

ชาวต่างชาติ ที่พบความต้องการมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$)ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการด้านประโยชน์ที่จะได้รับการสื่อความหมาย ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการให้การสื่อความหมายสามารถช่วยกระตุ้นให้เกิดการปกป้องรักษาวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อมอย่างถูกวิธี ซึ่งหากเนื้อหาในการสื่อความหมายสามารถสะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ หรือคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวได้ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดการเริ่มต้นปกป้องรักษาในพื้นที่ได้ ทั้งนี้ สามารถแสดงลำดับความต้องการคุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมาย มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้ตามตารางดังนี้

ตารางที่9 แสดงลำดับความต้องการ คุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมาย มากที่สุด 3 อันดับแรก

ความต้องการด้านคุณลักษณะของ เนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมาย	ภาพรวม		นักท่องเที่ยว ชาวไทย		นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ	
	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย
แสดงให้เห็นเอกลักษณ์หรือคุณค่าของ แหล่งท่องเที่ยว	1	4.29	1	4.28	1	4.68
สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อม	1	4.29	2	4.24	2	4.40
มีใจความสำคัญที่สามารถทำให้เข้าใจ เนื้อหาได้	2	4.19	3	4.18	3	4.38
ใช้ภาษาในการอธิบายเนื้อหาที่เข้าใจง่าย	3	4.18	-	-	-	-

จากความต้องการดังกล่าว ทำให้พิจารณาได้ว่านักท่องเที่ยวได้เล็งเห็นคุณค่า ตระหนักถึง
 ความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยต้องการที่จะรักษา ปกป้อง และอนุรักษ์วัดพระ
 มหาธาตุวรมหาวิหาร โดยมีความต้องการให้พื้นที่มีการจัดการด้านสื่อความหมาย ให้คนที่มาเยือนใน
 พื้นที่ได้ทราบประวัติความเป็นมาของโบราณสถานในอดีต เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้มาเยือนเกิดความ
 รัก ความหวงแหน ที่จะป้องกัน รักษาวัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อม โดยมีรูปแบบเครื่องมือ
 วิธีการในการนำเสนอมีเอกลักษณ์ สามารถสะท้อนสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น ตลอดจนมีเนื้อหาที่
 สามารถแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์หรือคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวได้

ตารางที่ 10 แสดงความต้องการด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดิน
 ทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มตัวอย่าง	นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ			นักท่องเที่ยวชาวไทย			นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
ด้านความรู้ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย									
ประวัติความเป็นมาของโบราณสถาน ในพื้นที่	4.44	0.76	มากที่สุด	4.38	0.80	มากที่สุด	4.94	0.23	มากที่สุด
ความโดดเด่น เอกลักษณ์ของ สถาปัตยกรรม อันสะท้อนให้เห็นถึง ศิลปะท้องถิ่น	4.37	0.78	มากที่สุด	4.37	0.79	มากที่สุด	4.92	0.26	มากที่สุด
ความโดดเด่น เอกลักษณ์ด้าน ประเพณี ความเชื่อ	4.36	0.52	มากที่สุด	4.26	0.75	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด
ความโดดเด่น เอกลักษณ์ด้าน วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน พื้นที่ อาทิ ภาษาถิ่น อาหารท้องถิ่น เป็นต้น	4.29	0.73	มากที่สุด	4.23	0.80	มากที่สุด	4.46	0.69	มากที่สุด
การปฏิบัติตนในการเข้าชมแหล่ง ท่องเที่ยว	4.24	0.78	มากที่สุด	4.22	0.79	มากที่สุด	4.44	0.60	มากที่สุด
การตระหนักถึงการเป็นศูนย์รวม	4.13	0.76	มากที่สุด	4.11	0.78	มากที่สุด	4.44	0.63	มากที่สุด

กลุ่มตัวอย่าง	นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ			นักท่องเที่ยวชาวไทย			นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
จิตใจของคนในชุมชน									ที่สุด
ประวัติความเป็นมาในการก่อตั้ง ชุมชนในพื้นที่	4.03	0.81	มาก	4.01	0.84	มาก	4.33	0.61	มากที่สุด
ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ใน พื้นที่	4.02	0.82	มาก	4.00	0.83	มาก	4.31	0.60	มากที่สุด
สภาพพื้นที่ ระบบนิเวศในภาพรวม	4.01	0.85	มาก	3.98	0.87	มาก	4.25	0.64	มากที่สุด
วิธีการ / ความสำคัญของการอนุรักษ์ ทรัพยากร	3.95	0.85	มาก	3.92	0.88	มาก	4.24	0.54	มากที่สุด
พันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ที่มีในพื้นที่	3.93	0.98	มาก	3.84	0.82	มาก	4.16	0.42	มาก
ลักษณะอาชีพ การทำมาหากินของ คนในชุมชนพื้นที่	3.91	0.82	มาก	3.80	0.96	มาก	4.11	0.66	มาก
รวม	4.14	0.95	มาก	4.09	0.82	มาก	4.43	0.53	มากที่สุด
ประโยชน์ที่ควรได้รับการสื่อ ความหมาย									
ช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเริ่มต้น ป้องกันและรักษาวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อมอย่างถูกวิธี	4.28	0.81	มากที่สุด	4.26	0.79	มากที่สุด	4.48	0.69	มากที่สุด
ช่วยให้ประชาชนมีความภาคภูมิใจ ต่อประเทศชาติ และถิ่นฐานต่อไป	4.24	0.80	มากที่สุด	4.22	0.81	มากที่สุด	4.46	0.60	มากที่สุด
ให้นักท่องเที่ยวมีวิสัยทัศน์กว้างไกล และเกิดความเข้าใจในภาพรวมใน ด้านวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อม มากขึ้น	4.24	0.81	มากที่สุด	4.21	0.80	มากที่สุด	4.44	0.79	มากที่สุด
ช่วยประชาสัมพันธ์ (บอกต่อ) ให้ ผู้อื่นได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้มาก ขึ้น	4.23	0.79	มากที่สุด	4.21	0.81	มากที่สุด	4.42	0.71	มากที่สุด
ให้นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยใน การท่องเที่ยวในพื้นที่	4.22	0.78	มากที่สุด	4.20	0.80	มาก	4.39	0.69	มากที่สุด

กลุ่มตัวอย่าง	นักท่องเที่ยวยาวไทย และชาวต่างชาติ			นักท่องเที่ยวยาวไทย			นักท่องเที่ยวยาว ชาวต่างชาติ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
ทำให้ง่ายต่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.19	0.76	มาก	4.16	0.83	มาก	4.38	0.62	มากที่สุด
ช่วยลดการทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติและช่วย บำรุงรักษาวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อมของพื้นที่	4.17	0.81	มาก	4.16	0.77	มาก	4.37	0.71	มากที่สุด
ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมของ แต่ละท้องถิ่น	4.14	0.81	มาก	4.10	0.82	มาก	4.31	0.72	มากที่สุด
ได้เข้าใจเกี่ยวกับลักษณะทาง กายภาพของพื้นที่	4.04	0.77	มาก	4.01	0.79	มาก	4.29	0.60	มากที่สุด
รวม	4.19	0.86	มาก	4.17	0.88	มาก	4.39	0.68	มากที่สุด
คุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือ/ วิธีการในการสื่อความหมาย									
มีเอกลักษณ์หรือสะท้อน สถาปัตยกรรมชุมชนท้องถิ่น	4.23	0.82	มากที่สุด	4.21	0.78	มากที่สุด	4.90	0.29	มากที่สุด
มีความรวดเร็วในการตอบสนอง	4.21	0.81	มากที่สุด	4.19	0.83	มาก	4.55	0.71	มากที่สุด
ขนาดและสีของตัวอักษรควรมองเห็น ได้ชัดเจน	4.19	0.77	มาก	4.16	0.82	มาก	4.50	0.74	มากที่สุด
สามารถเข้าถึงเพื่อสืบค้นข้อมูล หรือ รับข้อมูลจากที่อื่นได้ โดยไม่ต้องอยู่ ในพื้นที่	4.18	0.82	มาก	4.16	0.84	มาก	4.37	0.62	มากที่สุด
รูปแบบตัวหนังสืออ่านง่าย	4.17	0.80	มาก	4.12	0.84	มาก	4.33	0.67	มากที่สุด
มีรูปภาพแสดงประกอบการบรรยาย	4.16	0.84	มาก	4.12	0.82	มาก	4.31	0.57	มากที่สุด
ใช้วัสดุที่มีความคงทน แข็งแรง	4.12	0.82	มาก	4.09	0.84	มาก	4.31	0.77	มากที่สุด
มีสีสันดึงดูดให้น่าสนใจ	4.11	0.85	มาก	4.09	0.86	มาก	4.27	0.68	มาก

กลุ่มตัวอย่าง	นักท่องเที่ยวยาวไทย และชาวต่างชาติ			นักท่องเที่ยวยาวไทย			นักท่องเที่ยวยาว ชาวต่างชาติ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
									ที่สุด
สามารถโต้ตอบกับนักท่องเที่ยวยาวได้	4.07	0.81	มาก	4.07	0.85	มาก	4.12	0.70	มาก
ใช้วัสดุในห้องถิ่น	4.05	0.84	มาก	4.03	0.83	มาก	4.09	0.70	มาก
บำรุงรักษาง่าย	4.04	0.81	มาก	4.01	0.85	มาก	4.09	0.70	มาก
ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย	3.99	0.94	มาก	3.97	0.96	มาก	4.09	0.48	มาก
รวม	4.12	0.82	มาก	4.10	0.84	มาก	4.32	0.63	มากที่สุด
คุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือ การสื่อความหมาย									
แสดงให้เห็นเอกลักษณ์หรือคุณค่า ของแหล่งท่องเที่ยว	4.29	0.81	มากที่สุด	4.28	0.79	มากที่สุด	4.68	0.54	มากที่สุด
สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อม	4.29	0.78	มากที่สุด	4.24	0.83	มากที่สุด	4.40	0.68	มากที่สุด
มีใจความสำคัญที่สามารถทำให้ เข้าใจเนื้อหาได้	4.19	0.81	มาก	4.18	0.82	มาก	4.38	0.68	มากที่สุด
ใช้ภาษาในการอธิบายเนื้อหาที่เข้าใจ ง่าย	4.18	0.80	มาก	4.17	0.83	มาก	4.33	0.54	มากที่สุด
เนื้อหาในการอธิบายเชื่อมโยงกับสิ่ง รอบตัวของนักท่องเที่ยวยาว	4.15	0.78	มาก	4.16	0.87	มาก	4.31	0.72	มากที่สุด
เรียบเรียงเนื้อหาตามลำดับก่อนหลัง ของเรื่องที่น่าสนใจ	4.15	0.82	มาก	4.13	0.83	มาก	4.22	0.66	มากที่สุด
มีความเพลิดเพลิน ไม่น่าเบื่อหน่าย	4.15	0.85	มาก	4.12	0.79	มาก	4.11	0.71	มาก
รวม	4.20	0.80	มาก	4.18	0.82	มาก	4.34	0.64	มากที่สุด

กลุ่มตัวอย่าง	นักท่องเที่ยวยาวไทย และชาวต่างชาติ			นักท่องเที่ยวยาวไทย			นักท่องเที่ยวยาว ชาวต่างชาติ		
รวมทั้งหมด	4.16	0.85	มาก	4.13	0.84	มาก	4.37	0.62	มากที่สุด

4.2 เพื่อรวบรวมเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

จากการรวบรวมเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามเกณฑ์ในการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ได้มีการออกแบบเนื้อหาการสื่อความหมายให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยสามารถอธิบายรายละเอียดได้ ดังต่อไปนี้

4.2.1 ด้านความต้องการเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

4.2.2 ด้านความต้องการเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

4.2.3 เนื้อหาการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

4.2.1 ด้านความต้องการเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

ผลการศึกษาด้านความต้องการเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกนั้น ได้ดำเนินการ จัดประชุมระดมความคิดเห็นด้านความต้องการเครื่องมือสื่อความหมายที่เหมาะสมสำหรับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัด นครศรีธรรมราช โดย การจัดการประชุมประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น หน่วยงานเอกชน ต่างๆ สถานศึกษา สมาคมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรับผิดชอบมรดกโลก กลุ่มผู้ประกอบการ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ และกลุ่มประชาชนในท้องถิ่น ที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไปในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น ทั้งนี้สามารถสรุปประเด็นทางด้านความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 11แสดงความต้องการเนื้อหาในการสื่อความหมายของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
จังหวัดนครศรีธรรมราชของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

ประเด็นในการสื่อความหมาย	ลำดับที่ 1			ลำดับที่ 2			ลำดับที่ 3			คะแนน
	ความถี่	คะแนน (3)	รวม	ความถี่	คะแนน (2)	รวม	ความถี่	คะแนน (1)	รวม	รวมทั้งหมด
1. ประวัติความเป็นมา	14	3	42	1	2	2	5	1	5	49
2. เอกลักษณ์ที่โดดเด่น	10	3	30	11	2	22	4	1	4	56
3. ประเพณีวัฒนธรรม	0	3	0	15	2	30	7	1	7	37
4. ภูมิศาสตร์สภาพพื้นที่	0	3	0	1	2	2	1	1	1	3
5. ทรัพยากรธรรมชาติ	0	3	0	4	2	8	6	1	6	14
6. แหล่งวัฒนธรรมอื่น	6	3	18	1	2	2	2	1	2	22
7. อาชีพการทำมาหากิน	0	3	0	0	2	0	5	1	5	5
8. การปฏิบัติตนในการสักการะ	3	3	9	3	2	6	6	1	6	21
9. ศูนย์รวมจิตใจ***	3	3	9	0	2	0	0	1	0	9

ประเด็นในการสื่อ ความหมาย	ลำดับที่ 1			ลำดับที่ 2			ลำดับที่ 3			คะแนน
	ความถี่	คะแนน (3)	รวม	ความถี่	คะแนน (2)	รวม	ความถี่	คะแนน (1)	รวม	รวม ทั้งหมด
รวม	36		108	36		72	36		36	216

จากตารางแสดงความต้องการเนื้อหาในการสื่อความหมายของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชสามารถสรุปคะแนนโดยเรียงลำดับความต้องการทางด้านการสื่อความหมายของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง ที่12 สรุปคะแนนความต้องการด้านเนื้อหาในการสื่อความหมายของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

อันดับที่	เนื้อหาในการสื่อความหมาย	คะแนน
1	เอกลักษณ์ที่โดดเด่น	56
2	ประวัติความเป็นมา	49
3	ประเพณี วัฒนธรรม	37
4	แหล่งวัฒนธรรมอื่น	22
5	การปฏิบัติตนในการสักการะ	21
6	ทรัพยากรธรรมชาติ	14
7	***ศูนย์รวมจิตใจ***	9
8	อาชีพการทำมาหากิน	5

อันดับที่	เนื้อหาในการสื่อความหมาย	คะแนน
9	ภูมิศาสตร์ สภาพพื้นที่	3

จากการสรุปคะแนนด้านความต้องการเนื้อหาในการสื่อความหมายของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงให้เห็นว่าคนในพื้นที่ให้ความสำคัญต่อเนื้อหาในการสื่อความหมายในประเด็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นมากที่สุด (56 คะแนน) รองลงมา คือ ด้านประวัติความเป็นมา (49 คะแนน) และประเพณีวัฒนธรรม (37 คะแนน) และจากการศึกษาทางด้านความต้องการด้านเนื้อหาในการสื่อความหมาย ทำให้ทราบความต้องการของคนในพื้นที่ และสามารถ นำผลการศึกษามาออกแบบเพื่อพัฒนาเนื้อหาการสื่อความหมายให้สอดคล้องกับทางด้านความต้องการดังกล่าวได้

4.2.2 ด้านความต้องการเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

การศึกษาในด้านความต้องการด้านเนื้อหาการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเป็นการศึกษาความคิดเห็น ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้แบบสอบถามเพื่อให้ทราบ ด้านความรู้ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย ประโยชน์ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย และคุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมายที่สอดคล้องกับความต้องการนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและ ชาวต่างชาติ ซึ่งผลการศึกษาความต้องการทางด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ได้พบความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่มีลำดับความต้องการ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1) ด้านความรู้ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย

ผลการศึกษา ด้านความรู้ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย ได้พบความต้องการ ของนักท่องเที่ยวที่ต้องการความรู้ทางด้านประวัติความเป็นมาของโบราณสถานในพื้นที่มากที่สุด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.44) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยพบความต้องการด้านการสื่อความหมาย เป็นอันดับที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.38) เช่นเดียวกันกับ

นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ พบความต้องการด้านการสื่อความหมาย เป็นอันดับที่ 1 และ อยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{X}$ = 4.94) โดยสามารถแสดงรายละเอียดได้ตามตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่13 แสดงลำดับความต้องการด้านความรู้ที่ควรได้รับการสื่อความหมายมากที่สุด 3 อันดับแรก

ความต้องการด้านความรู้ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย	ภาพรวม		นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ	
	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย
ประวัติความเป็นมาของโบราณสถานในพื้นที่	1	4.44	1	4.38	1	4.94
ความโดดเด่น เอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรม อันสะท้อนให้เห็นถึงศิลปท้องถิ่น	2	4.37	2	4.37	2	4.92
ความโดดเด่น เอกลักษณ์ด้านประเพณีความเชื่อ	3	4.36	3	4.26	3	4.57

2) ด้านความต้องการประโยชน์ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย

ด้านความต้องการประโยชน์ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย พบความต้องการการสื่อความหมายที่ช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเริ่มต้นปกป้องและรักษาวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อมอย่างถูกวิธี มากที่สุด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.28) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยพบความต้องการด้านประโยชน์ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย เป็นอันดับที่ 1

และอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.26$) เช่นเดียวกันกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่พบความต้องการด้านการประโยชน์ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย เป็นอันดับที่ 1 และ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.48$) โดยสามารถแสดงลำดับความต้องการประโยชน์ที่ควร ได้รับการสื่อความหมายมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้ตามตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่14 แสดงลำดับความต้องการประโยชน์ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย มากที่สุด 3 อันดับแรก

ความต้องการประโยชน์ ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย	ภาพรวม		นักท่องเที่ยว ชาวไทย		นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ	
	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย
ช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเริ่มต้นป้องกัน และรักษาวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อมอย่างถูกวิธี	1	4.28	1	4.26	1	4.48
ช่วยให้ประชาชนมีความภาคภูมิใจต่อ ประเทศชาติ และถิ่นฐานต่อไป	2	4.24	2	4.22	2	4.46
ให้นักท่องเที่ยวมีวิสัยทัศน์กว้างไกล และ เกิดความเข้าใจในภาพรวมในด้าน วัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อมมากขึ้น	2	4.24	3	4.21	3	4.44
ช่วยประชาสัมพันธ์ (บอกต่อ) ให้ผู้อื่นได้ รู้จักแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้มากขึ้น	3	4.23	3	4.21	-	-

3) ด้านความต้องการคุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมาย

ด้านความต้องการคุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมายพบความต้องการให้มีเนื้อหาในการสื่อความหมาย สามารถแสดงให้เห็นเอกลักษณ์หรือคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด โดยภาพรวมพบความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.29) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยพบความต้องการด้านคุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมาย เป็นอันดับที่ 1 และ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.28) เช่นเดียวกันกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ที่พบความต้องการด้านคุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมาย เป็นอันดับที่ 1 และ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.68) ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการด้านประโยชน์ที่จะได้รับจากการสื่อความหมาย ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการให้การสื่อความหมายสามารถช่วยกระตุ้นให้เกิดการปกป้องรักษาวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อมอย่างถูกวิธี ซึ่งหากเนื้อหาในการสื่อความหมายสามารถสะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ หรือคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวได้ อาจจะก่อให้เกิดการเริ่มต้นปกป้องรักษาในพื้นที่ได้ เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ สามารถแสดงลำดับความต้องการคุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมายมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 15 แสดงลำดับความต้องการคุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมายมากที่สุด 3 อันดับแรก

ความต้องการคุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมาย	ภาพรวม		นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวต่างชาติ	
	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย
แสดงให้เห็นเอกลักษณ์หรือคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว	1	4.29	1	4.28	1	4.68
สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อม	1	4.29	2	4.24	2	4.40
มีใจความสำคัญที่สามารถทำให้เข้าใจเนื้อหาได้	2	4.19	3	4.18	3	4.38
ใช้ภาษาในการอธิบายเนื้อหาที่เข้าใจง่าย	3	4.18	-	-	-	-

จากผลการศึกษา ความต้องการดังกล่าว ทำให้พิจารณาได้ว่านักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้เล็งเห็นคุณค่า ตระหนักถึงความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยต้องการที่จะรักษา ปกป้อง และอนุรักษ์วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยมีความต้องการให้พื้นที่มีการจัดการ

ด้านสื่อความหมาย ให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือนในพื้นที่ได้ทราบประวัติความเป็นมาของโบราณสถานในอดีต เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้มาเยือนเกิดความรัก ความหวงแหน ที่จะป้องกัน รักษาวัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อม โดยมีรูปแบบเครื่องมือ วิธีการในการนำเสนอมีเอกลักษณ์ สามารถสะท้อนสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น ตลอดจนมีเนื้อหาที่สามารถแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์หรือคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวได้

4.2.3 ด้านการรวบรวมเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามเกณฑ์ในการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

1) ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการสังเคราะห์ส่วนเนื้อหาเพื่อการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

โครงการย่อยที่ 1 การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกอ้างอิงเกณฑ์คุณค่าที่โดดเด่นเป็นสากลในเกณฑ์ข้อ i, ii และ vi (และความจริงแท้และครบถ้วน) ตามมติการประชุมเมื่อปลายปี พ.ศ.2556 ในการประชุมสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ 8 เรื่อง พระธาตุสุ่มรดกโลก ในวันที่ 13-15 ธันวาคม พ.ศ.2556 ที่จัดขึ้น ณ โรงแรมทวินโลตัส อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้เสนอไปยังศูนย์มรดกโลกให้อยู่ในบัญชีชั่วคราว (Tentative List)

หลักเกณฑ์ข้อที่ 1 (i) เป็นตัวแทนของผลงานชิ้นเอกของอัจฉริยภาพจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์

หลักเกณฑ์ข้อที่ 2 (ii) แสดงออกถึงการแลกเปลี่ยนคุณค่าต่างๆ ของมนุษย์ ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือภายในพื้นที่วัฒนธรรมหนึ่งของโลกในแง่พัฒนาการทางสถาปัตยกรรม หรือเทคโนโลยี ศิลปะที่ยิ่งใหญ่ ผังเมือง หรือการออกแบบภูมิทัศน์

หลักเกณฑ์ข้อที่ 6 (vi) มีความสัมพันธ์โดยตรง หรือความสัมพันธ์เชิงรูปธรรม กับเหตุการณ์หรือประเพณีที่ดำรงอยู่กับความคิด หรือกับความเชื่อ กับงานศิลปะและวรรณกรรม ที่มีความสัมพันธ์โดดเด่นเป็นสากล (ดูภาคผนวก5)

2) รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

ในการศึกษาข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการสังเคราะห์ส่วนเนื้อหาเพื่อการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ในด้านเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของวัดมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช และความสำคัญของพื้นที่รอบ ๆ ตามข้อกำหนดและเกณฑ์เกี่ยวกับการเสนอการขึ้นทะเบียนมรดกโลกทางวัฒนธรรม นั้นได้พบความสอดคล้องด้านความต้องการด้านเนื้อหาในการสื่อความหมายของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว มีความต้องการเนื้อหาในการสื่อความหมายที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น มากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 (56 คะแนน) และสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พบว่ามีความต้องการด้านความรู้ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย คือ ความโดดเด่น เอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงศิลปะของท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.37) รวมทั้ง ความต้องการคุณลักษณะของเนื้อหาในเครื่องมือการสื่อความหมายที่สามารถสะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์หรือคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในลำดับที่ 1 และอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.29) จากความต้องการดังกล่าว สามารถพิจารณาได้ว่า เนื้อหาในการนำเสนอข้อมูลความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความสอดคล้องกับความต้องการสื่อความหมายของนักท่องเที่ยวและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

จึงสรุปประเด็นเนื้อหาเพื่อนำเสนอข้อมูล เป็นหัวข้อหลัก 3 ประการ คือ พุทธศิลป์ ความงามทางสถาปัตยกรรมและความชาญฉลาดในเชิงช่าง พุทธภูมิ อิทธิพลต่อการสืบต่อด้านสถาปัตยกรรมและเผยแพร่วัฒนธรรมลัทธิเถรวาทแบบลังกาวงศ์ และพุทธศรัทธา ความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธ โดยประเด็นดังกล่าวพบความสอดคล้องกับความต้องการด้านเนื้อหาในการสื่อความหมายของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ของกลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ โดยมีเนื้อหาของแต่ละหัวข้อหลักดังนี้

2.1 พุทธศิลป์: ความงามทางสถาปัตยกรรมและความชาญฉลาดในเชิงช่าง

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เนื้อหาการสื่อความหมาย ใช้แนวคิดที่แสดงการเป็นตัวแทนผลงานของการสร้างจากอัจฉริยะของมนุษย์ คือ “พุทธศิลป์” เป็นสื่อแทนที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ด้านศิลปกรรม หรือตัวแทนของความงามและเป็นผลงานชิ้นเอกที่จัดทำขึ้นด้วยความสร้างสรรค์อันชาญฉลาดของผู้สร้าง ได้แก่ เป็นผลงานการแสดงถึงการออกแบบอาคาร และการออกแบบแผนผังของสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา ส่วนยอดของพระบรมธาตุเจดีย์ ประดับด้วยทองคำ อัญมณี ลูกปัดแก้ว และพระพุทธรูปอันวิจิตรงดงาม แสดงถึงการบูชาพระพุทธเจ้าอย่างสูงสุด

สถูปทรงกลมขนาดใหญ่ มีต้นแบบมาจากสถูปในศิลปะลังกา และปียอดทรงดอกบัวตูมที่ประดับด้วย ลูกปัดแก้ว ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะสุโขทัย จึงเป็นการออกแบบสถาปัตยกรรมชิ้นเลิศจาก อัจฉริยภาพของศิลปิน ผู้สร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมที่สำคัญที่สุดภายในวัด คือ พระเจดีย์ทรงกลม ขนาดใหญ่ เรียกว่า “พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช ” สันนิษฐานว่าเมื่อแรกสร้างอาจมีลักษณะ ทางสถาปัตยกรรมแบบศิลปะศรีวิชัย ครั้นสมัยพุทธศตวรรษที่ 13-15 และมาปรับปรุงรูปทรงในช่วง พุทธศตวรรษที่ 18 สำหรับปียอดของพระบรมธาตุประดับด้วยอัญมณีและดอกไม้ทองคำที่ พุทธศาสนิกชนนำขึ้นประดับเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร หรือ ที่ชาวนครเรียกว่า วัดพระธาตุ โบราณสถานสถานที่ ศักดิ์สิทธิ์ และเป็นมิ่งขวัญชาวเมืองนครศรีธรรมราชตลอดจนพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของเมืองแสดงออกถึงวัฒนธรรมพุทธศาสนาแบบมหายาน เมืองนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลาง การเผยแพร่พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทแบบลังกาวงศ์ ตัวเมืองตั้งอยู่บนหาดทรายชายทะเล เรียกว่า หาดทรายแก้ว ลักษณะเป็นสันดอนทรายชายฝั่งที่เกิดจากการสะสมตะกอนในทะเลขนาด ใหญ่จนเกิดเป็นผืนแผ่นดินขึ้น เป็นแนวยาวขนานกันไปกับทะเลกลายเป็นกำแพงธรรมชาติ ความชาญฉลาดของบรรพบุรุษในการเลือกทำเลที่ตั้งในการสร้างเมืองและเพื่อสร้างวัดพระบรมธาตุ นั้น มีความ สอดคล้องกับภูมิประเทศที่เป็นช่องเขา มีความอุดมสมบูรณ์ น้ำไหลขนานทั้งสองฝั่ง เป็นเส้นทาง การค้าภาคพื้นมหาสมุทรที่รุ่งเรือง การเดินทางสามารถเชื่อมต่อระหว่างทะเลทั้งสองด้านบนคาบขนาดใหญ่ของแหลมสมุทรมลายู และบริเวณหมู่เกาะต่าง ๆ ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของเจดีย์ของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร มีความสวยงามและตั้งอยู่ในทำเลที่มองเห็นได้อย่างเด่นชัด โดยเฉพาะสำหรับนักเดินเรือ เนื่องจากแม้ว่าจะสร้างตั้งอยู่บนสันทราย ดังนั้น จึงสามารถเป็นจุดสังเกตสำคัญสำหรับนักเดินทางใน อดีตนับตั้งแต่ยุคศรีวิชัย

เจดีย์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารมีการออกแบบตามคติพุทธศิลป์ในสมัยของพระเจ้า อโศกมหาราช แต่น่าจะมีการสร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นยุคปลายของศรีวิชัย ตัวองค์ ระฆังมีการออกแบบที่สง่างามสมส่วน โดยได้มีการลดสัดส่วนความกว้างให้ดูสวยงาม องค์ระฆังของ พระบรมธาตุเจดีย์จึงถูกออกแบบให้มีรูปร่างเพรียวขึ้น และมีการประยุกต์จากลักษณะศิลปะแบบ ลังกาโดยมีการผสมผสานกับศิลปะพื้นถิ่น โดยการออกแบบมีความสัมพันธ์ระหว่างความสูงกับความ กว้างในอัตราส่วน 2: 1 (1 วา เท่ากับ 2 เมตร) คือ สูง 28 วา น่าจะมีที่มาจากรูปธรรม 28 และ กว้าง 14 วา น่าจะมีที่มาจากวิญญาน 14 ตามปรัชญาทางพุทธศาสนา

ภาพที่ 12: ผังบริเวณวัดพระบรมธาตุรวมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช
 ที่มา : มรดกพุทธศิลปะสถาปัตยกรรม วัดพระมหาธาตุรวมหาวิหาร
 รายละเอียดผังบริเวณวัดพระบรมธาตุรวมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช
 (ดูภาคผนวกที่ 2)

พระบรมธาตุเจดีย์
 พระระเบียงทับเกษตร
 เจดีย์ราย
 วิหารมหาภิเนษกรมณ/ วิหารพระม้า
 วิหารเขียน
 วิหารโพธิ์ลังกา/โพธิมณฑิย
 วิหารธรรมศาลา

พระวิหารหลวง
วิหารศรีธรรมโศกราช
วิหารพระกัจจายนะ
พระระเบียง

2.2 พุทธภูมิ :อิทธิพลต่อการสืบต่อด้านสถาปัตยกรรมและเผยแพร่ วัฒนธรรมลัทธิเถรวาท แบบลังกาวงศ์

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เนื้อหาการสื่อความหมาย ใช้แนวคิดที่แสดงการถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงคุณค่าของมนุษย์ตามกาลเวลาหรือในวัฒนธรรมด้านใดด้านหนึ่งของโลกในการพัฒนาด้านสถาปัตยกรรม หรือทางเทคโนโลยี ศิลปะสถาปัตยกรรม โบราณ การออกแบบผังเมือง หรือการออกแบบภูมิทัศน์ คือ “พุทธภูมิ” เป็นสื่อแทนที่แสดงถึงการสืบทอดคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนา พัฒนาการสถาปัตยกรรม การก่อสร้าง และแผนผัง ที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างศิลปะของคาบสมุทรไทยตอนบนกับศิลปะลังกา นอกจากนี้ ยังเป็นสถานที่รับพุทธศาสนาเถรวาทมาจากศรีลังกา และเผยแผ่ไปยังอาณาจักรสุโขทัยและอยุธยา ที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอาณาจักรวิชัย ที่ปรากฏเจดีย์ทรงระฆังในอาณาจักรเหล่านี้ เป็นต้นธารพุทธศาสนานิกายเถรวาทแบบลังกาวงศ์ และมีวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมจนเกิดเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตน ได้รับอิทธิพลด้านสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมจากพุทธศาสนานิกายเถรวาทแบบลังกาวงศ์ ผสมผสานกับลักษณะท้องถิ่นและมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องจนมีลักษณะเฉพาะเป็นอัตลักษณ์ของนครศรีธรรมราชและสืบทอดต่อมาจนเป็นวัฒนธรรมสำคัญของภาคใต้ในปัจจุบัน

1) ด้านพัฒนาการด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมองค์เจดีย์แบบลังกาวงศ์ในพื้นที่ต่าง ๆ ต้นแบบให้เกิดเจดีย์ในพื้นที่ต่างๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช และภาคใต้ที่ใกล้เคียง

พระบรมธาตุเจดีย์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นต้นแบบในการส่งต่อวัฒนธรรมพุทธศาสนานิกายเถรวาทแบบลังกาวงศ์ในคาบสมุทรมหานครใต้และขยายไปจนทั่วดินแดนในแถบอื่นๆ ในอดีตนั้นนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่วัฒนธรรมลัทธิเถรวาท (เป็นศูนย์กลางให้คนรู้จักลัทธิเถรวาท และทำให้คนมานับถือลัทธินี้มากขึ้นเกิดเป็นชุมชนรายรอบ) ต่อมาเกิดชุมชนใกล้เคียง ที่แสดงถึงพัฒนาการสถาปัตยกรรมของบ้านเรือนชุมชนที่เกิดขึ้นตั้งแต่แรกสร้างพระธาตุจนถึงปัจจุบัน โดย “เมืองพระเวียง” ถือเป็นเมืองสำคัญสมัยตามพราลิงค์ ในอดีตต้องสู้รบกับศรีวิชัยอยู่เสมอ จึงถูกสร้างเป็นเมืองขนาดใหญ่ เป็นเมืองที่มีประชากรอาศัยอยู่จำนวนมาก เพราะมีความมั่นคงแข็งแรงมาก หากชุดค้นไปจุดใดก็มักจะพบเศษกระเบื้องถ้วยชามอยู่เสมอ ซึ่งสัมพันธ์กับเมืองท่าเรือ ตำบลท่าเรือ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีคลองออกนอกทะเลอ่าวไทยที่อ่าวปากนคร ซึ่งเป็นลำน้ำสำคัญที่ใช้เดินเรือสำเภาในอดีต

พระบรมธาตุเจดีย์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นทั้งต้นแบบและแรงบันดาลใจในการสร้างพุทธศาสนสถาปัตยกรรมในคาบสมุทรมหานครไทย-มาลายู (ดูภาคผนวกที่ 3) ได้แก่

- เจดีย์ยักษ อำเภอมะเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- เจดีย์วัดจะทิ้งพระ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา
- เจดีย์วัดพระธาตุน้อย อำเภอฉวางจังหวัดนครศรีธรรมราช
- เจดีย์วัดเขียนบางแก้ว อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง
- เจดีย์ประธานวัดเจดีย์งาม อำเภอร่อนนวด จังหวัดสงขลา
- เจดีย์พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ศรีรัตนมหาธาตุ วัดพะโคะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา

2) ด้านการเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่วัฒนธรรมลัทธิเถรวาท

จากการเป็นศูนย์กลางคาบสมุทรมหานคร วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจึงแสดงถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับพุทธศาสนสถาปัตยกรรมในบริเวณอื่นๆ เช่น พุทธคยา อนูราธปุระ โปโลนาลุวะ นครวัด-นครธม บุโรพุทโธ รวมทั้งสุโขทัยและอยุธยา พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชได้มาสถาปนาชุมชนนครศรีธรรมราชขึ้น ทำการก่อพระสถูปเจดีย์ อุปถัมภ์เผยแพร่พระพุทธศาสนากว้างขวางไปพร้อมกับความเจริญรุ่งเรืองของชุมชนจนกลายเป็นเมืองศูนย์กลางทางการเมืองและเศรษฐกิจ ศิลปวัฒนธรรมในสมัยนั้นอันตรงกับยุคสมัยแห่งราชอาณาจักรศรีวิชัย ดังเช่นตัวอย่างของแผนผังของนครวัด ประเทศกัมพูชา และ แผนผังของบุโรพุทโธ ประเทศอินโดนีเซียความสำคัญของ “โบโรพุทโธ(Borobudur)” นั้นคือการเป็นแหล่งมรดกโลกของพุทธศาสนานิกายมหายาน มีลักษณะที่โดดเด่นจากขนาดที่ใหญ่โตมหึมาครอบคลุมภูเขาเล็กๆ บนที่ราบลุ่มเกดู (Kedu) สร้างโดยราชวงศ์ไศเลนทร์ โดยนำโครงสร้างแผนผังมา

จากนครวัด ประเทศกัมพูชา “โบโรพุทโธ (Borobudur)” เป็นจุดเด่นของอิทธิพลด้านสถาปัตยกรรมของศรีวิชัยในอินโดนีเซีย สถาปัตยกรรมของโบโรพุทโธจะมีลักษณะเป็นรูปดอกบัว มี 8 ชั้นละม้ายคล้ายรูปทรงของปิระมิด มีการแกะสลักเล่าเรื่องราวต่างๆ ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนาในด้านอื่นๆ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน คือ ชั้นกามาภูมิ ชั้นรูปภูมิ และชั้นอรูปภูมิ อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลในแหล่งโบราณสถานพบว่าโบโรพุทโธมีการบูรณะหลายครั้ง ครั้งล่าสุดโดย UNESCO ในปี พ.ศ. 2516-2526 และในบริเวณใกล้เคียงยังพบแหล่งโบราณสถานที่สำคัญอื่นๆ อีก นอกจากนั้นแผนผังของพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชมีความคล้ายคลึงกันกับแผนผังของโบโรพุทโธอีกด้วย

2.3 พุทธศรัทธา : ความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธ

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร มีคุณค่าในความเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คน เกิดศรัทธาของพุทธศาสนิกชนผ่านประเพณีพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระบรมธาตุองค์นี้ทั้งประเพณีประจำปี วิถีชีวิตของผู้คน จนถึงการนำเครื่องบูชามาสักการะต่อองค์พระบรมธาตุในฐานะสัญลักษณ์แห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นพุทธศาสนสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก มีพุทธศาสนิกชนจำนวนมหาศาลเดินทางเข้ามาร่วมพิธีกรรมปีละหลายครั้ง

(1) ความศรัทธาเป็นบ่อเกิดประเพณี

องค์พระบรมธาตุเจดีย์ถือเป็นศูนย์รวมทางจิตวิญญาณและความศรัทธาของชาวพุทธศาสนิกชนอันบ่งบอกถึงความเป็นพุทธมามกะ โดยมีประเพณีจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีที่มีสัมพันธ์กับพระบรมธาตุเจดีย์และวัดพระมหาธาตุฯ ที่สำคัญคือ

(1.1) ประเพณีตลอดทั้ง 12 เดือนที่เกี่ยวข้องกับพระธาตุ

เนื่องจากองค์พระบรมธาตุฯ เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและศูนย์รวมแห่งศรัทธาจากพุทธศาสนิกชนจากหลากหลายพื้นที่ จึงเกิดประเพณีตลอด 12 เดือนที่วัดพระมหาธาตุ (ภาคผนวก 4) ประเพณีที่สำคัญที่สุด คือ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ศรัทธาสู้ผืนผ้า ภาพพระบฏ จัดในวันมาฆบูชา/อาสาฬหบูชา/วิสาขบูชา พุทธศาสนิกชนหลังไหล พิธีปฏิบัติอีกอย่างหนึ่ง คือ การนำผ้าขึ้นธาตุ ตามตำนานเชื่อว่า หากใครได้นำผ้าขึ้นธาตุ และบนขอพรในเรื่องใด สิ่งนั้นก็จะจริงดังหวัง งานแห่ผ้าขึ้นธาตุซึ่งถือเป็นงานบุญประจำปีที่มีผู้คนจากทั่วสารทิศมาร่วมสร้างบุญกุศลที่ยิ่งใหญ่ “งานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ” เดิมที

ชาวบ้านจะจัดทำผ้าพระบฏ แล้วนำมาเรียงร้อยกันเป็นผืนยาวเพื่อนำมาพันรอบองค์พระธาตุ เพื่อแสดงถึงความศรัทธาต่อองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้ารวมถึงพระธรรมที่พระองค์ทรงประกาศและแสดงไว้ ปัจจุบันใช้เป็นผ้าสีขาวยาว แดง เหลือง แทน ประเพณีนี้จะจัดขึ้นในราวช่วงวันมาฆบูชา และวันวิสาขบูชา ของทุกปี โดยในแต่ละปีจะมีทั้งพุทธศาสนิกชนและคนจากศาสนาอื่นๆ มาร่วมพิธีเป็นอันมากอันเป็นการเชื่อมโยงศาสนาและการเผยแผ่พระศาสนา

(1.2) การสวดด้าน

การสวดด้าน ดำเนินเกี่ยวกับเมืองและพระบรมธาตุ ในวันพระ 8 ค่ำ และ 14 ค่ำ ที่ระบียงคตสี่ทิศทุกวันพระ มีประเพณีการสวดด้านซึ่งนำวรรณกรรมที่เกี่ยวกับตำนานเมืองและตำนานพระธาตุมาสวดเป็นภาษาถิ่น สวดด้านเป็นประเพณีที่ชาวนครศรีธรรมราชเรียกว่า “สวดหนังสือ” ที่จัดขึ้นเพื่อให้คนมาอ่าน (สวด) หนังสือร้อยกรองเป็นภาษาถิ่นของชาวนครศรีธรรมราชประเภทนิทานต่างๆ เรื่องที่นำมาสวดนำมาจากหนังสือชุด(หรือสมุดข่อย) เนื้อหาจักรๆ วงศ์ๆ หรือไม่ก็วรรณกรรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช และพระบรมธาตุเจดีย์ โดยจะสวดกันที่บริเวณระบียงคต พระระบียงรอบพระบรมธาตุเจดีย์ทั้ง 4 ด้าน ในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเท่านั้น และจะมีเฉพาะในวันพระ 8 ค่ำ และ 15 ค่ำ

(2) ศรัทธาสู่วิถีชีวิตประจำวัน

ความเชื่อและวัฒนธรรมตั้งแต่เกิดจนตายเป็นความศรัทธาของคนได้ที่ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ประกอบด้วยพื้นฐานความเชื่อทางศาสนา การประกอบอาชีพ สภาพแวดล้อมรอบตัว ซึ่งความศรัทธาต่อองค์พระบรมธาตุเจดีย์นั้นได้ผูกโยงกับการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คน เช่น

2.1) บทเพลงกล่อมเด็ก

วิถีตลอดชีวิตสัมพันธ์กับการสักการบูชาพระธาตุ : เกิด (เพลงกล่อมเด็ก) แก่ (บำเพ็ญสาธารณกุศล) เจ็บ (ที่พึ่งทางใจ) ตาย (ทำบุญอุทิศส่วนกุศลแด่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว) มาสวดเป็นภาษาถิ่นโดยสวดบริเวณระบียงคตรอบพระบรมธาตุทั้ง 4 ทิศ

เพลงกล่อมเด็ก เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมานับจากอดีตจนกระทั่งปัจจุบันอันแสดงถึงแนวคิด ความเชื่อ โดยนัยแห่งผลงานศิลปะและวรรณกรรมที่มีความโดดเด่นได้แก่ การเชื่อว่าพระธาตุเจดีย์เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ต้องมาบูชาและบำรุงรักษา ซึ่งมีผลก่อให้เกิดมุขปาฐะและวรรณกรรม บทกวี บทกล่อมเด็กมากมายที่มีความเกี่ยวเนื่องมาจากการทำบุญพระธาตุเจดีย์หรือการทำบุญเพื่อสร้างหรือเพื่อบูรณะ นำมาสู่การเกิดประเพณีการแห่ผ้าขึ้นธาตุอันส่งผลอิทธิพลต่อไปยังที่อื่นๆ เช่น เจดีย์พระบรมธาตุ จ และยังก่อให้เกิดประเพณีทำบุญเดือนสิบ ชัยนาท.

นอกจากนี้ประเพณีเดือน มีการทำขนมท้องถิ่นที่มีทั้งความสวยงามและแสดงออกถึงฝีมือทางศิลปะ เป็นต้น มโนราห์ หนังตะลุง อาทิตื่น สืบยังก่อให้เกิดการอนุรักษ์การเล่นพื้นบ้าน

ไปคอนเหอ	แต่ก่อนเขาเล่าลือ
พระศรีธรรมโศกราชมีवासนา	ก่อพระบรมธาตุยอดทองคำ
มีมหาชนมาบูชา	ผู้คนมานับถืออุปถัมภ์
ก่อพระบรมธาตุยอดทองคำ	เข้าค่าคนมาไหว้
เมืองคอนเหอ	มีพระนอนแจ่มหน้า
มีโพธิ์ลังกา	มีพระอุ้มทอง
มียักษ์เขี้ยวยาว	ถือไม้ตะบอง
มีพระอุ้มทอง	ฆ้องกลองอยู่เคียงกัน
ไปเมืองคอนเหอ	ไปแลพระนอนพระนั่ง
พระพิงเสาดั่ง	หลังคามุงเบื้อง
เข้าไปในห้อง	ไปแลพระทองทรงเครื่อง
หลังคามุงเบื้อง	ทรงเครื่องดอกไม้ไหว
เมืองคอนเหอ	มีพระนอนทรงเครื่อง
มีศาลาหน้าเมือง	เจดีย์ทองสูงใหญ่
มีตลาดวัดศพ	สองปากประตูชัย
เจดีย์ทองใหญ่	ใครไปยกมือไหว้

(เพลงร้องเรือ หรือเพลงกล่อมเด็กบทนี้ นิยมร้องกันในแถบจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง และ สงขลา)

2.2) ความสัมพันธ์ในการสักการะประจำวันจนถึงการนอนหันหัวไปตามทิศที่ตั้งพระธาตุ

วิถีชาวพุทธทุกคน การจัดห้องพระและห้องนอนอย่างเหมาะสม นอกจากจะทำให้ผู้อยู่อาศัยมีความสงบสุขแล้ว การผสมผสานด้วยหลักความเชื่อ ความศรัทธา ทิศมงคล จึงนิยมจัดห้องพระ ห้องนอนที่หันหัวนอนไปยังทิศที่องค์พระธาตุตั้งอยู่ ทั้งนี้ยังสามารถส่งเสริมให้คนในบ้านมีบารมี และได้รับโชคลาภอีกด้วย เจ้าของบ้านควรคำนึงถึงตำแหน่ง และขนาดของห้องพระ เพื่อให้สมาชิกภายในบ้าน สามารถใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม ให้จิตใจผ่องใส และสงบนิ่งอย่างแท้จริง เพื่อเสริมให้บ้านที่อยู่อาศัย มีความสงบ ร่มเย็น รวมถึงเจ้าบ้านเอง อาจได้รับโชคลาภ หรือเจอพบแต่สิ่งดี ๆ

3) ความศรัทธาสู่การบูชาพระธาตุด้วยแก้วแหวนเงินทอง

องค์พระบรมธาตุเจดีย์ มีรูปแบบสถาปัตยกรรมทรงระฆัง เป็นที่รวมแห่งความเลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชน มีจุดเด่นที่ยอดเจดีย์ ซึ่งหุ้มด้วยทองคำแท้ จากความเชื่อ เรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่าองค์พระธาตุประกอบด้วยทองรูปพรรณและของมีค่ามากมายจรดปลายเจดีย์ ในอดีตประชาชนชาวนครศรีธรรมราชและจังหวัดใกล้เคียงนิยมนำทรัพย์สินเงินทองที่มีค่ามาถวายเป็นพุทธบูชา ซึ่งเรียกว่าเอาของมา “ขึ้นธาตุ” ทรัพย์สินมีค่าที่ทำด้วยทอง เงิน นาก ประกอบด้วย เครื่องประดับ เช่น สร้อย แก้วแหวนเงินทอง พระพุทธรูปทองคำ ต้นไม้เงิน ต้นไม้ทอง เข็มทองคำ ถ้วยชาม ซึ่งเป็นของที่พุทธศาสนิกชนนำมาถวายแด่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อให้ตนได้พบกับนิพพานเป็นพุทธบูชาขึ้นธาตุมีเป็นจำนวนมาก มีทั้งที่บรรจุไว้ในปัลลียอดขององค์เจดีย์ และที่นำมาถวายองค์พระธาตุ อย่างไรก็ตามปัจจุบันหลักฐานโบราณวัตถุที่ผู้ขึ้นถือนับถือและศรัทธานำสิ่งของที่มีค่ามาถวายกราบนมัสการพระธาตุจำนวนมากนั้นมีทั้งที่เก็บไว้ที่บริเวณพระธาตุและที่ปัจจุบันได้เก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานของวัดออกไปอยู่ที่วิหารโพธิ์ลังกาและวิหารสามจอม ซึ่งเป็นสาขาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ชื่อว่า “นครศรีธรรมราชพิพิธภัณฑสถาน” นั้นเอง

ภาพที่ 13 พระธาตุยอดทอง
ที่มา: เฉลิม จิตรามาศ (2558)

4.3 การเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

การเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกนั้น ได้นำข้อมูลจากการรวบรวมเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยนำเนื้อหาที่ได้มาออกแบบเพื่อสร้างเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ทั้งนี้ ได้มีการออกแบบเครื่องมือให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยสามารถอธิบายรายละเอียดได้ ดังต่อไปนี้

4.3.1 ด้านความต้องการเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

4.3.2 ด้านความต้องการเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

4.3.3 การเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

**4.3.1 ด้านความต้องการเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการ
การท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้น
ทะเบียนเป็นมรดกโลก ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย**

การศึกษาในด้านความต้องการเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ได้ดำเนินการจัดประชุมเพื่อการระดมความคิดเห็นด้านความต้องการเครื่องมือสื่อความหมายที่เหมาะสมสำหรับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งในการจัดประชุมประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ สถานศึกษา สมาคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรับผิดชอบมรดกโลก กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และกลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไปในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น โดยสามารถสรุปประเด็นทางด้านความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 16 แสดงความต้องการเครื่องมือ วิธีในการสื่อความหมาย ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชของคนในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

วิธีการสื่อความหมาย	ลำดับที่ 1			ลำดับที่ 2			ลำดับที่ 3			คะแนนรวมทั้งหมด
	ความถี่	คะแนน (3)	รวม	ความถี่	คะแนน (2)	รวม	ความถี่	คะแนน (1)	รวม	
1. คน	16	3	48	4	2	8	2	1	2	58
2. สิ่งพิมพ์/แผ่นพับ/โปสเตอร์	0	3	0	12	2	24	6	1	6	30
3. หนังสือแนะนำเที่ยว	0	3	0	0	2	0	4	1	4	4
4. ป้ายข้อมูล	3	3	9	3	2	6	2	1	2	17
5. นิทรรศการ	0	3	0	0	2	0	0	1	0	0
6. วิดีทัศน์	2	3	6	3	2	6	0	1	0	12
7. เส้นทางศึกษาวัฒนธรรม	3	3	9	0	2	0	1	1	1	10
8. พิพิธภัณฑ์ชุมชน	0	3	0	2	2	4	1	1	1	5
9. ศูนย์บริการข้อมูล	4	3	12	3	2	6	5	1	5	23

วิธีการสื่อ ความหมาย	ลำดับที่ 1			ลำดับที่ 2			ลำดับที่ 3			คะแนนรวม ทั้งหมด
	ความถี่	คะแนน (3)	รวม	ความถี่	คะแนน (2)	รวม	ความถี่	คะแนน (1)	รวม	
10. เว็บไซต์/สื่อ ออนไลน์	3	3	9	7	2	14	6	1	6	29
11. สื่อ อิเล็กทรอนิกส์ (GR/APP)	4	3	12	2	2	4	6	1	6	22
12. AUDIO (หุฟัง บรรยาย)	0	3	0	0	2	0	0	1	0	0
13. กิจกรรมพิเศษ (EVENT)	1	3	3	0	2	0	3	1	3	6
รวม	36		108	36		70	36		36	216

จากตารางแสดงความต้องการเครื่องมือ วิธีการสื่อความหมายของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปคะแนนและเรียงลำดับความต้องการทางด้านการ สื่อความหมายของคนในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 17 สรุปคะแนนความต้องการด้านวิธีการสื่อความหมายของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

อันดับที่	วิธีการสื่อความหมาย	คะแนน
1	มัลติมีเดีย	58
2	สิ่งพิมพ์ โบสเตอร์/แผ่นพับ/	30
3	เว็บไซต์สื่อออนไลน์/	29
4	ศูนย์บริการข้อมูล	23
5	สื่ออิเล็กทรอนิกส์)GR/APP(	22
6	ป้ายข้อมูล	17
7	วีดิทัศน์	12
8	เส้นทางศึกษาวัฒนธรรม	10
9	กิจกรรมพิเศษ)EVENT(	6
10	พิพิธภัณฑ์ชุมชน	5

อันดับที่	วิธีการสื่อความหมาย	คะแนน
11	หนังสือนำเที่ยว .	4
12	นิทรรศการ	0
12	AUDIO (หูฟังบรรยาย)	0

จากการสรุปคะแนนด้านความต้องการด้านวิธีการสื่อความหมายของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงให้เห็นว่าคนในพื้นที่ให้ความสำคัญต่อวิธีการสื่อความหมายโดยใช้คนมากที่สุด (58 คะแนน) รองลงมา คือ สิ่งพิมพ์/แผ่นพับ/โปสเตอร์ (30 คะแนน) และเว็บไซต์/สื่อออนไลน์ (29 คะแนน) และจากการศึกษาทางด้านความต้องการด้านสื่อความหมาย ทำให้ทราบความต้องการของคนในพื้นที่ และสามารถออกแบบ เพื่อพัฒนาเครื่องมือให้สอดคล้องกับความต้องการดังกล่าวได้

4.3.2 ด้านความต้องการเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ

จากการศึกษาในด้านความต้องการเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ เป็นการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้แบบสอบถามเพื่อให้ทราบคุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือและวิธีการในการสื่อความหมายที่สอดคล้องกับความต้องการนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยในภาพรวมพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเว็บไซต์แนะนำแหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสมมากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ คู่มือนำเที่ยว ป้ายสื่อความหมายอธิบายข้อมูล หรือบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ อาจเนื่องจากเว็บไซต์ถือเป็นช่องทางที่สามารถสืบค้นข้อมูลได้ง่าย และมีความสะดวกรวดเร็ว ดังนั้น ในการออกแบบพัฒนาเครื่องมือทางการสื่อความหมายควรให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

อย่างไรก็ตาม เมื่อแยกพิจารณาเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ในการศึกษาประเด็นทางด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว พบว่าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้านเครื่องมือทางการสื่อความหมายของวัดพระธาตุที่มีความเหมาะสมมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ เว็บไซต์ (web site) แนะนำแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ รองลงมา คือ คู่มือนำเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ป้ายสื่อความหมาย

อธิบายข้อมูล หรือบอกทางไปแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น / นักสื่อความหมาย คิดเป็นร้อยละ และศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ

ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ พบความคิดเห็นที่แตกต่างกับนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าเครื่องมือทางการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพระธาตุดุสิตมากที่สุด คือ คู่มือแนะนำเที่ยว ซึ่งคุณลักษณะของคู่มือแนะนำเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถนำติดตัวกลับได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเก็บไว้เป็นของที่ระลึก สามารถพกพาได้สะดวกสบาย มีภาพประกอบที่สามารถสร้างเข้าใจได้ง่ายขึ้น รวมทั้งคำอธิบายที่อาจมีหลากหลายภาษา เป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้ และจากเหตุผลดังกล่าวอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเล็งเห็นถึงความสำคัญของคู่มือแนะนำเที่ยว ในทางกลับกันนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มีความคิดเห็นว่าเว็บไซต์แนะนำแหล่งท่องเที่ยว มีความเหมาะสมอยู่ในอันดับที่ 8 เมื่อเปรียบเทียบกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความคิดเห็นว่า เว็บไซต์มีความเหมาะสมอยู่ในอันดับที่ 1 ดังนั้น ในการพัฒนาเครื่องมือสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวัดพระธาตุดุสิต ควรให้ความสำคัญในการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือให้สอดคล้องตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ตารางที่ 18 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวัดพระธาตุดุสิต จังหวัดนครศรีธรรมราชของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ

เครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวัดพระธาตุดุสิต จังหวัดนครศรีธรรมราช	ชาวไทย	ต่างชาติ
	ร้อยละ	ร้อยละ
เว็บไซต์ (web site) แนะนำแหล่งท่องเที่ยว	11.96	6.21
คู่มือแนะนำเที่ยว	10.67	12.42
ป้ายสื่อความหมายอธิบายข้อมูล หรือบอกทางไปแหล่งท่องเที่ยว	10.18	8.07
มัคคุเทศก์ท้องถิ่น / นักสื่อความหมาย	9.70	9.31
ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว	8.40	8.69
แผ่นพับหรือโปสเตอร์บอกข้อมูลต่างๆ / สื่อสิ่งพิมพ์	6.81	9.31
วีดิทัศน์ / สารคดีสั้น หรือภาพเคลื่อนไหว	6.14	11.18
ป้ายแผนที่หรือเส้นทางท่องเที่ยว	6.06	12.42
พิพิธภัณฑ์ชุมชน	5.98	4.34
นิทรรศการ	5.73	4.96
Social media เช่น Blog , Twitter , Facebook	5.49	3.72
เส้นทางศึกษาธรรมชาติ / วัฒนธรรม	5.41	2.48
สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น E-learning , E-book	3.71	2.48

การสาธิต / การแสดง	2.50	4.34
อื่นๆ	1.13	0.00

จากการศึกษาเมื่อได้เปรียบเทียบความต้องการเครื่องมือในการสื่อความหมายของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชของกลุ่มคนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ชาวต่างชาติ ทำให้ได้ข้อเสนอเครื่องมือในการสื่อความหมาย ที่ควรพิจารณาเป็นอันดับต้น ๆ ให้มีเหมาะสมกับทั้งสองกลุ่ม ประกอบด้วย ป้ายสื่อความหมายอธิบายข้อมูล หรือบอกทางไปแหล่งท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมายอธิบายข้อมูล หรือบอกทางไปแหล่งท่องเที่ยว เว็บไซต์ (web site) แนะนำแหล่งท่องเที่ยว มีคฤเทศก์ท้องถิ่น / นักสื่อความหมาย และแผ่นพับหรือโปสเตอร์บอกข้อมูลต่างๆ / สื่อสิ่งพิมพ์ รวมทั้งศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว โดยสามารถแสดงข้อมูลการเปรียบเทียบความต้องการได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 19 แสดงลำดับความต้องการเครื่องมือในการสื่อความหมายของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ของกลุ่มนักท่องเที่ยวตัวอย่างและกลุ่มชุมชนในพื้นที่

เครื่องมือในการสื่อความหมาย	แสดงลำดับความต้องการ	
	กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	กลุ่มนักท่องเที่ยว
มีคฤเทศก์ท้องถิ่น / นักสื่อความหมาย	1	3
ป้ายสื่อความหมายอธิบายข้อมูล หรือบอกทางไปแหล่งท่องเที่ยว	5	1
ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว	4	5
แผ่นพับหรือโปสเตอร์บอกข้อมูลต่างๆ / สื่อสิ่งพิมพ์	3	7
คู่มือแนะนำเที่ยว	8	5
นิทรรศการ	9	8
วีดิทัศน์ / สารคดีสั้น หรือภาพเคลื่อนไหว	6	6
เว็บไซต์ (web site) แนะนำแหล่งท่องเที่ยว	2	2
เส้นทางศึกษาธรรมชาติ / วัฒนธรรม	7	9
พิพิธภัณฑ์ชุมชน	8	11
การสาธิต / การแสดง		12
ป้ายแผนที่หรือเส้นทางท่องเที่ยว	5	4
สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น E-learning , E-book	5	10

เครื่องมือในการสื่อความหมาย	แสดงลำดับความต้องการ	
	กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	กลุ่มนักท่องเที่ยว
Social media เช่น Blog , Twitter , Facebook		13
กิจกรรมพิเศษ (EVENT)	8	
AUDIO (หูฟังบรรยาย)	9	

นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาด้านความต้องการคุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือวิธีการในการสื่อ/ความหมาย โดยพบความต้องการของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้เครื่องมือในการสื่อความหมายมีเอกลักษณ์ สามารถสะท้อนสถาปัตยกรรมชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด โดยภาพรวมพบความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($x = 4.23$) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยพบความต้องการมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($x = 4.21$) เช่นเดียวกันกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่พบความต้องการมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($x = 4.90$) จากความต้องการดังกล่าวทำให้สามารถพิจารณาได้ว่า คุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือ ควรที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ หรือการนำเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมชุมชนท้องถิ่นที่มีความโดดเด่น มาปรับประยุกต์ พัฒนาในการออกแบบเครื่องมือสื่อความหมาย ให้สอดคล้องและมีความกลมกลืนในพื้นที่ได้ เป็นต้น ตลอดจนความต้องการด้านคุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือ และวิธีการในการสื่อความหมายที่มีความรวดเร็วในการตอบสนอง ขนาดและสีของตัวอักษรควรมองเห็นได้อย่างชัดเจน ไม่มีขนาดเล็ก หรือใหญ่จนเกินไป มีการเลือกใช้แบบอักษรที่อ่านได้ง่าย และควรคำนึงถึงสีตัวอักษรที่ไม่ควรกลมกลืนไปกับพื้นหลังของตัวอักษร รวมทั้ง ควรคำนึงถึงวิธีการในการสืบค้นข้อมูล หรือรับข้อมูล โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่ เช่น เว็บไซต์ที่สืบค้นข้อมูลของวัดพระมหาธาตุ เป็นต้น ทั้งนี้ สามารถแสดงลำดับความต้องการคุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือวิธีการในการสื่อความหมาย/ มากที่สุด ได้ตาม อันดับแรก 3 ตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 20 แสดงลำดับความต้องการด้านคุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือ/วิธีการในการสื่อความหมาย มากที่สุด 3 อันดับแรก

ความต้องการด้านคุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือ/วิธีการในการสื่อความหมาย	ภาพรวม		นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ	
	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย
มีเอกลักษณ์หรือสะท้อนสถาปัตยกรรมชุมชนท้องถิ่น	1	4.23	1	4.21	1	4.90
มีความรวดเร็วในการตอบสนอง	2	4.21	2	4.19	2	4.55
ขนาดและสีของตัวอักษรควรมองเห็นได้	3	4.19	3	4.16	3	4.50

ชัดเจน						
สามารถเข้าถึงเพื่อสืบค้นข้อมูล หรือรับข้อมูลจากที่อื่นได้ โดยไม่ต้องอยู่ในพื้นที่	-	-	3	4.16	-	-

ในการศึกษาข้อมูลทางด้านความต้องการเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ของคนในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ สามารถนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ พิจารณาออกแบบและพัฒนาเครื่องมือเพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจากผลการศึกษาดังกล่าว ตลอดจนนำไปสู่การเสนอแนวทางในการเสนอเครื่องมือในการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว บนพื้นฐานแนวคิดที่ได้จากการรวบรวมเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

4.3.3 การเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

การเสนอเครื่องมือสื่อความหมายที่เหมาะสมกับเนื้อหาในการสื่อความหมายที่นำเสนอ นั้นคำนึงถึงกลุ่มผู้ใช้งานที่หลากหลายเป็นหลัก โดยเน้นใช้การออกแบบกราฟฟิก (เลขศิลป์) เป็นลักษณะของภาพลายเส้นที่เข้าใจง่าย เข้าถึงคนทุกกลุ่ม ครอบคลุมทั้งการใช้งานในพื้นที่ ณ ขณะเวลานั้นๆ และการใช้งานนอกพื้นที่ โดยมีการกำหนดกลุ่มสีหลักในการออกแบบเครื่องมือสื่อความหมายให้ไปในทิศทางเดียวกัน คือ การเลือกสีจากสีหลักที่สะท้อนตัวหนังสือ โดยนำมาปรับให้เป็นสีที่เหมาะสมต่อการออกแบบ เพื่อให้ดึงดูดต่อกลุ่มผู้ชม และไม่ขัดแย้งกับพื้นที่ในคราวเดียวกัน โดยมีสีหลักคือ สีเหลืองเข้ม แทนสีของหนัง และสีอื่นๆตามที่ปรากฏบนตัวหนังสือ ได้แก่ สีฟ้าเข้ม สีส้มแสด สีขาว สีดำ และสีใกล้เคียงตามความเหมาะสม ซึ่งจากการเลือกสีเพื่อใช้สื่อความหมายทางการท่องเที่ยว ดังกล่าวนั้น มีความสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่พบว่ามีความต้องการด้านความรู้ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย คือ สามารถทำให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของชุมชน และสามารถสะท้อนสภาพกิจกรรมของชุมชนได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($x_{\square} = 4.23$) ซึ่งการเลือกใช้สีที่สะท้อนจากเอกลักษณ์ของหนังตะลุง ถือเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ได้เช่นกัน

ภาพที่ 14 ตัวหนังตะลุงของภาคใต้

ภาพที่ 15 กลุ่มสีหลักที่นำมาปรับให้เหมาะต่อการออกแบบ

สำหรับการเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ทั้งนี้ ได้สร้างเครื่องมือสื่อความหมาย ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น

- 1) เครื่องมือสื่อความหมายภายในพื้นที่
- 2) เครื่องมือสื่อความหมายภายนอกพื้นที่

โดยสามารถอธิบายรายละเอียดเครื่องมือสื่อความหมายภายในพื้นที่และนอกพื้นที่ ได้ดังต่อไปนี้

1) เครื่องมือสื่อความหมายภายในพื้นที่

เครื่องมือสื่อความหมายภายในพื้นที่ ใช้ร่วมกับการเข้ามายังพื้นที่ของนักท่องเที่ยว ณ เวลานั้น เพื่อให้สามารถเข้าใจถึงเนื้อหาและความสำคัญตามที่ต้องการจะสื่อ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1.1) การสื่อความหมายโดยใช้ตัวบุคคล
- 1.2) พื้นที่และการเข้าถึง
- 1.3) ป้าย
- 1.4) เส้นทางเดินและศึกษาด้วยตนเอง
- 1.5) สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ
- 1.6) ศูนย์สื่อความหมาย

1.7) กิจกรรมพิเศษ

1.1) การสื่อความหมายโดยใช้ตัวบุคคล

การสื่อความหมายโดยใช้ตัวบุคคล เป็นเครื่องมือการสื่อสารสองทิศทาง ที่เจ้าหน้าที่และนักท่องเที่ยวสามารถตอบโต้ซึ่งกันและกัน เป็นการให้บริการข้อมูล ความรู้ สร้างความเข้าใจ เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สอบถามเมื่อเกิดข้อสงสัย และในขณะเดียวกันก็สามารถควบคุมการดำเนินงาน สถานการณ์ให้เป็นไปตามกระบวนการสื่อความหมาย หรือขั้นตอนตามที่วางแผนไว้ได้ ทั้งนี้ การให้บริการข้อมูลโดยใช้ตัวบุคคลจะมีลักษณะ คือ

- การให้บริการข้อมูลทั่วไป เป็นการตอบคำถามของนักท่องเที่ยว และแจกข้อมูลข่าวสารภายในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึง การรับแจ้งข้อมูลข่าวสาร การร้องเรียนของนักท่องเที่ยวที่มาเยือน

- การเดินนำเที่ยว เป็นกิจกรรมที่พานักท่องเที่ยวไปยังจุดต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลที่สำคัญภายในบริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยลักษณะการเปิดให้บริการนำชมในพื้นที่ ควรจัดให้มีผู้นำชมที่อยู่ประจำภายในวัดเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวทั่วไป ในกรณีที่นักท่องเที่ยวไม่ได้นัดหมายก่อนล่วงหน้า ซึ่งในกรณีที่นักท่องเที่ยวจำนวนมาก ในช่วงเทศกาล หรือช่วงวันหยุดยาว ผู้นำชมอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการได้ อย่างไรก็ตาม หากกลุ่มที่มาเยือนได้ติดต่อประสานงาน ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเดินทางเข้าชม ระยะเวลาในการเข้าชมแก่เจ้าหน้าที่ หรือผู้ดูแลบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวภายในวัด ก็จะสามารถจัดเตรียมผู้นำชมให้แก่กลุ่ม คณะนักท่องเที่ยวที่ได้แจ้งมาก่อนล่วงหน้าได้

- การพูดคุยกับกลุ่ม คือ การพูดบรรยาย นำเสนอข้อมูล สถานที่จัดเตรียมไว้ เช่น ห้องประชุม เป็นรูปแบบการพูดที่สามารถทำให้ผู้เข้าฟัง เกิดความเข้าใจประวัติศาสตร์ ความเป็นมา และเห็นคุณค่า ความสำคัญของสถานที่ก่อนที่จะเที่ยวชมภายในวัด โดยข้อมูลสามารถนำเสนอตามรูปแบบเนื้อหาการสื่อความหมายที่เหมาะสมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร คือ

พุทธศิลป์ : ความงามทางสถาปัตยกรรมและความชาญฉลาดในเชิงช่าง

พุทธภูมิ : อิทธิพลต่อการสืบต่อด้านสถาปัตยกรรมและเผยแพร่ วัฒนธรรมลัทธิเถรวาท แบบลังกาวงศ์

พุทธศรัทธา : ความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธ

ทั้งนี้ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการบรรยายได้สอบถามข้อมูล ในประเด็นที่เกิดข้อสงสัย ซึ่งการตอบคำถามแก่ผู้มาเยือนควรจะเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมดังกล่าวด้วย

- การสาธิต เป็นวิธีการสื่อความหมายที่ใช้คนในการนำเสนอเรื่องราว เช่น การสาธิต หรือการแสดงให้ชม

นอกจากนี้ การสื่อความหมายโดยใช้ตัวบุคคล ผู้นำชมควรมีความรู้ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่บรรยาย และควรมีความรู้ความเข้าใจในบริบททางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ชุมชน ความเชื่อ พิธีกรรม และสามารถอธิบายลักษณะองค์ประกอบสถาปัตยกรรมต่างๆ ภายในวัดได้ ทั้งนี้ ผู้นำชมควรมีทักษะ ควรมีความสามารถในการเล่า การเชื่อมโยงเรื่องราว ตลอดจนมีความสามารถในการจัดการ แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ ดังนั้น สิ่งสำคัญในการพัฒนาเครื่องมือสื่อความหมายโดยใช้ตัวบุคคล ควรมีการเตรียมความพร้อมในด้านองค์ความรู้ การพัฒนาทักษะในการนำชม การพัฒนาบุคลิกภาพของผู้นำชม และเทคนิคการนำเสนอเรื่องราวให้มีความน่าสนใจ สามารถสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานในระหว่างการนำชมพร้อมกับการเรียนรู้ ให้นักท่องเที่ยวสามารถร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนนำไปสู่การสร้างประสบการณ์ที่ดีในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชได้

ข้อเสนอแนะในการจัดอบรม

- จัดให้มีการอบรมทักษะความรู้ความสามารถของมัคคุเทศก์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลอย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง เพื่อเพิ่มพูนทักษะ
- มัคคุเทศก์และบุคลากรควรเข้าอบรมเพื่อทบทวนและเพิ่มพูนความสามารถอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- จัดกลุ่มยุวมัคคุเทศก์และอาสาสมัครมัคคุเทศก์ เพื่อสร้างงานและโอกาสให้แก่คนในพื้นที่ คนที่เข้าร่วม มัคคุเทศก์อาชีพ ยุวมัคคุเทศก์ อาสาสมัครมัคคุเทศก์ บุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

1.2) พื้นที่และการเข้าถึง

พื้นที่และการเข้าถึง เป็นการกำหนดจุดเข้าออกเพื่อเข้าไปนมัสการพระบรมธาตุฯ และเข้าไปยังอาคารต่างๆ เพียงจุดเดียวเท่านั้น

ภาพที่ 16 แสดงพื้นที่และการเข้าถึง

โดยควรให้นักท่องเที่ยวเดินจากลานจอดรถ ไปยังจุดแรก ซึ่งประกอบด้วย

1.2.1) ศูนย์สื่อความหมาย เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับรู้ข้อมูล และความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ก่อนเข้าชม

1.2.2) จุดจำหน่ายสินค้าที่ระลึก สามารถเลือกที่จะแวะก่อนหรือหลังการเข้าไปนมัสการพระบรมธาตุฯ ได้

1.2.3) จุดให้บริการเครื่องแต่งกาย สำหรับผู้ที่แต่งกายไม่สุภาพด้วยกระโปรงสั้นเหนือเข่า กางเกงขาสั้นเหนือเข่า เสื้อเกะออก เสื้อเอวลอย เสื้อไม่มีแขนหรือสายเดี่ยวทุกชนิด มีจุดให้บริการยืมให้บริการเสื้อแขนยาวและผ้าถุงสวม ก่อนเข้าไปยังพื้นที่ด้านในของวัด

1.2.4) จุดถอดรองเท้า เพื่อเป็นการจัดระเบียบการวางรองเท้าภายในบริเวณวัด และเพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินเข้าไปยังพื้นที่ด้านในของวัดโดยไม่สวมรองเท้า ซึ่งนอกจากจะเป็นการแสดงความเคารพและศรัทธาต่อสถานที่แล้ว ยังเป็นการรื้อฟื้นกายภาพเดิมของพื้นที่ที่เคยตั้งอยู่บนสันทรายเพื่อเสริมการสื่อความหมายของพื้นที่อีกด้วย

ทั้งนี้ ได้กำหนดทางออกในบริเวณเดียวกัน ซึ่งหลังจากที่นักท่องเที่ยวเดินออกมาจากบริเวณด้านในของวัดแล้ว จำเป็นต้องแวะเปลี่ยนรองเท้าหรือผ่านงูกลับในบริเวณจุดนี้ สามารถเลือกซื้อของที่ระลึกได้ ก่อนไปชมบริเวณอื่นๆต่อไป

1.3) ป้าย

ป้าย ถือเป็นเครื่องมือการสื่อความหมายที่สามารถดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางด้วยตนเอง หรือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้วางแผนการท่องเที่ยวล่วงหน้า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าผลรวมของกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการป้ายสื่อความหมายอธิบายข้อมูลมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 และเมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติพบว่า ป้ายแผนที่ หรือเส้นทางท่องเที่ยว พบความต้องการมากที่สุดเป็นอันดับ 1 รวมทั้งพบความต้องการคุณลักษณะของเครื่องมือควรมีคุณลักษณะ ที่มีขนาดสีของตัวอักษรที่สามารถมองเห็นได้ชัดมากเป็นอันดับ 1 เช่นกัน จึงทำให้เห็นความสอดคล้องของรายละเอียดป้ายสื่อความหมายที่ได้ออกแบบที่ควรมีคุณลักษณะร่วม คือ

- 1) มีขนาดที่พอเหมาะที่นักท่องเที่ยวสามารถสังเกตเห็นได้จากระยะไกล
- 2) ตั้งป้ายให้อยู่ในจุดหรือบริเวณที่มองเห็นได้ง่าย แต่ต้องไม่บดบังบริเวณโบราณสถานหรือรายละเอียดสถาปัตยกรรมที่สำคัญ
- 3) ไม่มีป้ายแบบเดียวกันมากจนเกินไป
- 4) มีสีสันดึงดูดใจหรือการใช้ภาพ ลายเส้น เพื่อสร้างแรงจูงใจ
- 5) รูปแบบตัวหนังสืออ่านง่าย ขนาดและสีของตัวอักษรชัดเจน
- 6) ใช้วัสดุที่คงทน แข็งแรง บำรุงรักษาง่าย เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา

ในระยะยาว

สำหรับป้ายสื่อความหมาย สามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ คือ ป้ายห้าม ป้ายแสดงเส้นทาง ป้ายกำหนดจุดหรือสถานที่ ป้ายแสดงแผนที่ ป้ายสัญลักษณ์หรือประชาสัมพันธ์ต่างๆ โดยมีรายละเอียดของการใช้งาน ดังนี้

ตารางที่ 21 แสดงประเภทของป้ายสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประเภทของป้าย	สี	ลักษณะ	ที่ตั้ง
ป้ายห้าม	แดง ขาว	ใช้สัญลักษณ์สากล ไม่ใช้ตัวอักษร	เฉพาะจุดที่สัมพันธ์ อยู่ในระดับสายตา
ป้ายบอกทาง	ฟ้า ขาว	ใช้ลูกศรที่เห็นชัด และตัวอักษรแสดงชื่อสถานที่สองภาษา	ในระดับสายตา อยู่ในจุดที่เป็นทางแยก นำไปสู่จุดหมาย

ประเภทของป้าย	สี	ลักษณะ	ที่ตั้ง
ป้ายกำหนดจุดหรือสถานที่	เหลืองเข้ม ขาว	ใช้สัญลักษณ์สากล ไม่ใช่ตัวอักษร	ด้านหน้าสถานที่นั้นๆ อยู่ในระดับสายตา
ป้ายแสดงแผนที่	พื้นที่เหลืองเข้ม ใช้ทุกสี	แสดงด้วยกราฟฟิกลายเส้นแบบลดทอน เป็นป้ายภายนอกอาคาร ทำจากวัสดุที่แข็งแรงทนต่อสภาพภูมิอากาศ เห็นชัดเจน เป็นมิตรต่อสายตาไม่สะท้อนแสง	ตั้งอยู่ด้านหน้าศูนย์สื่อความหมาย เป็นป้ายขนาดใหญ่อยู่ในระดับสายตา
ป้ายข้อมูลสถานที่	ฟ้า ขาว	ข้อความกระชับ สำนวนเข้าใจง่าย ผสมกับ กราฟฟิกลายเส้นแบบลดทอน	ด้านในอาคาร ใกล้กับทางเข้า อยู่ในระดับสายตา ไม่ควรติดบดบังส่วนประดับทางสถาปัตยกรรมของอาคารหรือสถานที่นั้นๆ
ป้ายประชาสัมพันธ์อื่นๆ	พื้นที่เหลืองเข้ม ใช้ทุกสี	ป้ายขนาดใหญ่ เนื้อหาเพื่อเป็นการสื่อความหมายในทางอ้อม โดยนำจุดน่าสนใจต่างๆมานำเสนอ	พื้นที่อื่นๆ อยู่ในระดับเหนือสายตา ขนาดใหญ่กว่าป้ายทั่วไป เพื่อให้มองเห็นจากระยะไกล

ในการออกแบบเครื่องมือสื่อความหมาย สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวต่างชาติ พบความต้องการด้านความรู้ที่ควรได้รับการสื่อความหมาย คือ เครื่องมือที่สามารถสื่อข้อมูลการปฏิบัติตนในการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม โดยพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.24$) ป้ายในกลุ่มต่างๆ มีตัวอย่างของการออกแบบเพื่อสื่อความหมายแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ คือ ป้ายห้าม ป้ายแสดงเส้นทาง ป้ายกำหนดจุดหรือสถานที่ ป้ายแสดงแผนที่ ป้ายสัญลักษณ์หรือประชาสัมพันธ์ต่างๆ โดยมีรายละเอียดของการใช้งาน และการแบ่งสีที่แตกต่างกันเพื่อให้จดจำได้ง่าย ดังนี้

1.3.1) ป้ายห้าม แสดงด้วยป้ายทรงกลม

ป้ายห้าม คือ ป้ายที่แสดงด้วยป้ายทรงกลม โดยมีรายละเอียด คือ

สี พื้นสีแดง ลายเส้นสีขาว ซึ่งการใช้สีแดงบนป้ายสื่อความหมายถึง การห้าม ข้อควรระวัง เรื่องฉุกเฉิน เป็นต้น

ลักษณะ ป้ายทรงกลม เพื่อให้ติดตั้งในพื้นที่ทั่วไป ใช้สัญลักษณ์สากล ไม่ใช้ตัวอักษรที่ตั้ง เฉพาะจุดที่สัมพันธ์ อยู่ในระดับสายตา

ห้ามสูบบุหรี่

ห้ามถ่ายรูป

ห้ามใช้โทรศัพท์

ห้ามใช้เสียงดัง

ห้ามปัสสาวะโบราณสถาน

ห้ามแต่งกายไม่สุภาพด้วยกางเกงหรือกระโปรง
สั้น เสื้อสายเดี่ยว

ห้ามจุดธูปเทียนบริเวณนี้

ห้ามสวมรองเท้าเข้าไปภายใน

ภาพที่ 17 ตัวอย่างป้ายห้ามที่แสดงด้วยป้ายวงกลม

1.3.2) ป้ายแสดงเส้นทาง

สำหรับป้ายแสดงเส้นทางที่จัดทำขึ้นมา เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มีความต้องการเครื่องมือสื่อความหมายที่ทำให้ง่ายต่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียด คือ

สี พื้นสีฟ้า ตัวอักษรและลูกศรสีขาว เลือกสีจากกลุ่มสีหลักที่ดูเป็นมิตรและแตกต่าง เนื่องจากเป็นลักษณะป้ายที่เป็นการให้ข้อมูลด้านพื้นที่

ลักษณะ ป้ายสี่เหลี่ยมเพื่อให้เหมาะสมกับรูปแบบของตัวอักษรและลูกศร โดยใช้ลูกศรที่เห็นชัด และตัวอักษรแสดงชื่อสถานที่สองภาษา

ที่ตั้ง ตั้งอยู่ในระดับสายตา อยู่ในจุดที่เป็นทางแยก นำไปสู่จุดหมาย

ภาพที่ 18 ตัวอย่างป้ายแสดงเส้นทาง

1.3.3) ป้ายกำหนดจุดหรือสถานที่

ป้ายกำหนดจุดหรือสถานที่ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

สี พื้นสีเหลืองเข้ม ลายเส้นสีขาว เลือกสีจากกลุ่มสีหลักที่ดูเป็นมิตร และแตกต่างจากป้ายบอกข้อมูลและทาง

ลักษณะ ใช้สัญลักษณ์สากล ไม่ใช่ตัวอักษร โดยกำหนดเป็น

1) ป้ายทรงกลมสำหรับติดตั้งตามพื้นที่ทั่วไป

2) ป้ายสี่เหลี่ยมสำหรับติดตั้งในอาคารศูนย์สื่อความหมายเพื่อความกลมกลืนและสอดคล้องกัน

ที่ตั้ง ด้านหน้าสถานที่นั้นๆ อยู่ในระดับสายตา

จุดจำหน่ายดอกไม้รูปเทียน

จุดปักธูป

ห้องพยาบาล

ลานจอดรถ

ห้องน้ำหญิง/ชาย

ห้องน้ำคนพิการ

ภาพที่ 19 ตัวอย่างป้ายกำหนดจุดหรือสถานที่

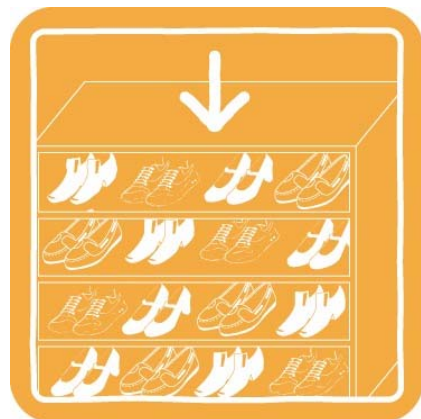
ศูนย์สื่อความหมายและจุดสอบถามข้อมูลนักท่องเที่ยว

จุดจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

จุดให้บริการเครื่องแต่งกาย

จุดถอดและวางรองเท้า

ภาพที่ 20 ตัวอย่างป้ายกำหนดจุดสถานที่บริเวณศูนย์สื่อความหมาย

1.3.4) ป้ายแสดงแผนที่

สี พื้นสีเหลืองเข้ม และใช้ภาพลายเส้นด้วยสีอื่น โดยเป็นสีที่สอดคล้องกับรูปแบบภาพกราฟฟิกหลัก ซึ่งพื้นสีเหลืองเข้มนี้ยังช่วยขับภาพลายเส้นให้ชัดเจน สามารถมองได้นาน

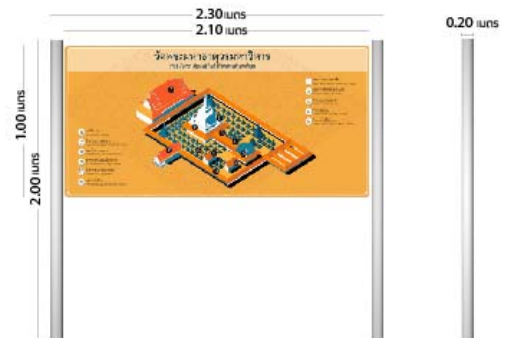
ลักษณะ ป้ายสีเหลี่ยมแสดงด้วยกราฟฟิกลายเส้นแบบลดทอน ที่สอดคล้องกับรูปแบบกราฟฟิกภาพผังวัดอื่นๆ ทำจากวัสดุที่แข็งแรงทนต่อสภาพภูมิอากาศ เห็นชัดเจนจากระยะไกล และสามารถดูพร้อมกันได้หลายคน เป็นมิตรต่อสายตาไม่สะท้อนแสง

ที่ตั้ง ตั้งอยู่ด้านหน้าศูนย์สื่อความหมาย เป็นป้ายขนาดใหญ่อยู่ในระดับสายตา

ภาพที่ 21 ตัวอย่างป้ายแสดงแผนที่

รายละเอียดป้ายสื่อความหมายภายในบริเวณ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

ป้ายแสดงแผนที่บริเวณภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

รายละเอียดวัสดุ

เสา : อลูมิเนียม

ป้าย : แผ่นอะคริลิกหนาไม่ต่ำกว่า 1 นิ้ว ประกอบสองแผ่น

1.3.5) ป้ายข้อมูล

สี พื้นสีฟ้า ตัวหนังสือสีขาว และใช้ภาพลายเส้นด้วยสีอื่น เลือกสีจากกลุ่มสีหลักที่ดูเป็นมิตร และแตกต่าง เนื่องจากเป็นลักษณะป้ายที่เป็นการให้ข้อมูลด้านพื้นที่

ลักษณะ ป้ายสีเหลี่ยมเพื่อใช้ติดภายในอาคารต่างๆ ให้เหมาะสมกับสถาปัตยกรรม ของสถานที่ ใช้ข้อความกระชับ สำนวนเข้าใจง่าย ผสมกับ กราฟฟิคลายเส้นแบบลดทอน

ที่ตั้ง ด้านในอาคาร ใกล้กับทางเข้า อยู่ในระดับสายตา ไม่ควรติดบดบังส่วนประดับทางสถาปัตยกรรมของอาคารหรือสถานที่นั้น

ภาพที่ 23 ตัวอย่างป้ายข้อมูล

1.3.6) ป้ายประชาสัมพันธ์อื่น ๆ

ป้ายประชาสัมพันธ์ มีรายละเอียดในการออกแบบ ดังนี้

สี พื้นสีเหลืองเข้ม และใช้ภาพลายเส้นด้วยสีอื่น โดยเป็นสีที่สอดคล้องกับรูปแบบภาพกราฟฟิกหลัก ซึ่งพื้นสีเหลืองเข้มนี้ยังช่วยขับภาพลายเส้นให้ชัดเจน สามารถมองได้นาน

ลักษณะ ป้ายขนาดใหญ่ เนื้อหาเพื่อเป็นการสื่อความหมายในทางอ้อม โดยนำจุดน่าสนใจต่าง ๆ มานำเสนอ

ที่ตั้ง ป้ายขนาดใหญ่ให้ติดตั้งอยู่ในระดับสายตา ขนาดใหญ่กว่าป้ายทั่วไป เพื่อให้มองเห็นจากระยะไกล

ภาพที่ 24 ตัวอย่างป้ายประชาสัมพันธ์

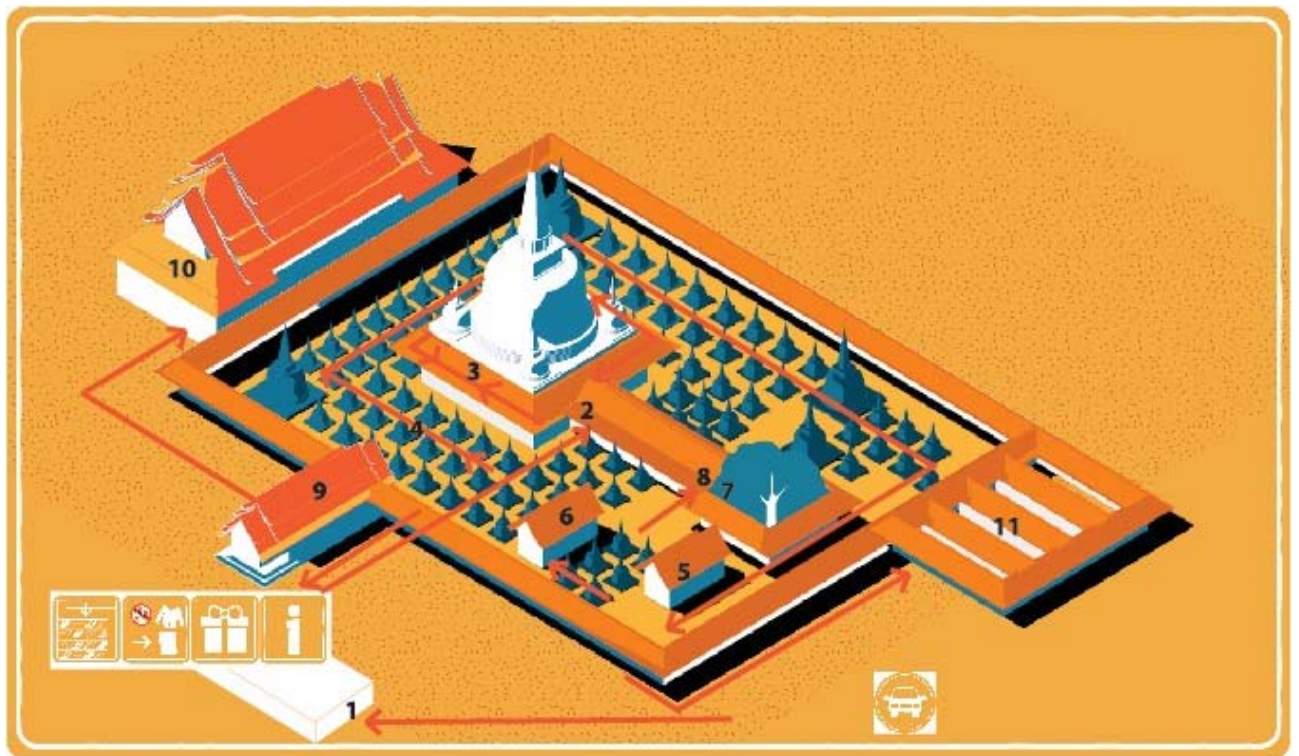
รายละเอียดป้ายสื่อความหมายภายในบริเวณ
วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

ภาพที่ 25 ตัวอย่างโครงสร้างป้ายประชาสัมพันธ์

1.4 เส้นทางเดินและศึกษาด้วยตนเอง

การกำหนดเส้นทางเดินภายในพื้นที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อให้สามารถเข้าชมสถานที่ต่างๆที่มีความสำคัญภายในวัด โดยกำหนดเส้นทางในลักษณะวนทางเดียว โดยใช้เวลาในการเดินตามเส้นทางที่กำหนดประมาณ 30 นาที – 1 ชั่วโมง ตามภาพแสดงเส้นทาง ดังนี้

ภาพที่ 26 แสดงเส้นทางเดินและศึกษาด้วยตนเอง

ในการกำหนดเส้นทางเริ่มต้นจากลานจอดรถ เดินไปยังจุดต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

1. ศูนย์สื่อความหมาย จุดจำหน่ายสินค้าที่ระลึก จุดเปลี่ยนผ่านเครื่องแต่งกาย จุดถอดและวางรองเท้า
2. วิหารพระทรงม้า (เพื่อนมัสการพระบรมธาตุ)
3. พระระเบียงทับเกษตร (เดินวนรอบฐานองค์เจดีย์ เพื่อชมประติมากรรมช้าง)
4. เจดีย์ราย (วนขวาตามเข็มนาฬิกา ผ่านเจดีย์รายไปทางด้านใต้)
5. วิหารพระกัจจายนะ
6. วิหารศรีธรรมโศกราช
7. วิหารโพธิ์ลังกา
8. ศรีธรรมราชพิพิธภัณฑสถาน ภายในวิหารเขียน เพื่อชมเครื่องพุทธบูชา (จากนั้นเดินออกมายังจุดถอดรองเท้าเพื่อสวมรองเท้า)

9. วิหารธรรมศาลา (มีจุดถอดรองเท้าให้)
10. วิหารหลวง (มีจุดถอดรองเท้าให้)
11. กลับมายังลานจอดรถ แวะชมพิพิธภัณฑ์

ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มอาจมีพฤติกรรมการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยอาจเลือกเที่ยวชม หรือศึกษาเฉพาะสถานที่ที่ตนเองสนใจเป็นพิเศษ หรือเที่ยวชมตามความเหมาะสมของเวลา ซึ่งจากการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเที่ยวชมอยู่วัดพระธาตุ ไม่เกิน 2 ชั่วโมง (คิดเป็นร้อยละ 34.00) เมื่อพิจารณาเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่ากลุ่มแรกใช้เวลา ไม่เกิน 1 ชั่วโมง (คิดเป็นร้อยละ 32.10) และกลุ่มที่สอง มีระยะเวลาไม่เกิน 2 ชั่วโมง (คิดเป็นร้อยละ 32.10) สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ พบกลุ่มแรกเที่ยวชมมีระยะเวลาไม่เกิน 30 นาที (คิดเป็นร้อยละ 48.10) และกลุ่มที่สองมีระยะเวลาไม่เกิน 2 ชั่วโมง (คิดเป็นร้อยละ 48.10)

1.5 สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

ในการจัดทำเครื่องมือสื่อความหมายนั้น สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญในการเพิ่มพูนประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวในการมาเยือนยังสถานที่นั้นๆ โดยสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น ควรคำนึงถึงการออกแบบที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และการเข้าถึงได้โดยง่าย โดยเป็นการเสริมการมานมัสการพระบรมธาตุฯ และความสำคัญของวัดพระมหาธาตุฯ เท่านั้น ดังนั้น จึงไม่ควรมีลักษณะที่เด่นเกินสถาปัตยกรรมต่างๆในวัด ทั้งนี้ ควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จำเป็น ได้แก่

- 1) ห้องน้ำ
- 2) ม้านั่ง
- 3) โคมไฟทางเดิน โคมไฟถนนภายใน
- 4) ที่จอดรถ
- 5) ที่จอดรถจักรยาน
- 6) ห้องจำหน่ายดอกไม้ธูปเทียน
- 7) จุดสอบถามข้อมูลนักท่องเที่ยว
- 8) ห้องพยาบาล

1.6 ศูนย์สื่อความหมาย

ศูนย์สื่อความหมาย เป็นเครื่องมือการสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพ และตรงตามวัตถุประสงค์ของการสื่อความหมาย โดยเป็นการรวบรวมเนื้อหาทางการสื่อความหมายมาไว้ในจุดเดียว โดยนำเสนอในรูปแบบนิทรรศการที่สั้น กระชับ เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าไปสู่พื้นที่จริง และเป็นการแก้ปัญหาในข้อจำกัดของปริมาณเนื้อหาที่ต้องการจะสื่อในพื้นที่ เช่น ป้ายข้อมูลต่างๆ อีกทั้งยังสามารถเลือกเนื้อหาการสื่อความหมายมาแนะนำเสนอให้เป็นจุดเดียว เพื่อควบคุมทิศทางของการนำเสนอให้เป็นทิศทางเดียวกันทั้งหมด โดยมีคุณลักษณะสำคัญ คือ

1) ที่ตั้ง ควรตั้งอยู่ในบริเวณที่เข้าถึงได้ก่อนที่จะเข้าไปสู่พื้นที่จริง เพื่อให้ข้อมูลที่ต้องการจะสื่อเข้าถึงนักท่องเที่ยวก่อน

2) สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานต่างๆ ควรรวมอยู่ในบริเวณศูนย์ เช่น จุดสอบถามข้อมูลนักท่องเที่ยว น้ำดื่ม โทรศัพท์สาธารณะ ห้องน้ำ และที่นั่งสำหรับพักผ่อน

3) เนื้อหา เนื้อหาการสื่อความหมายที่คัดสรรแล้ว ตั้งแต่ประวัติความเป็นมาและเอกลักษณ์ ประเพณีวัฒนธรรมวิถีชีวิตของคนในชุมชน สภาพพื้นที่ หรือระบบนิเวศในภาพรวม การปฏิบัติตนในการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น และให้ความรู้ด้านความปลอดภัยระหว่างการท่องเที่ยว ใช้สำนวนเขียนที่เข้าใจง่าย กระชับ และเป็นกันเอง และนำเสนอด้วยการจัดแสดงที่น่าสนใจ เช่น นิทรรศการ รูปภาพประกอบ วิดีทัศน์ สื่อดิจิทัล สื่อภาพและเสียง และการใช้วัตถุทั้งวัตถุจริงและจำลองในการจัดแสดง เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจก่อนที่นักท่องเที่ยวจะเข้าไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวจริง

4) ภาษาที่ใช้ควรจัดทำเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ได้มีโอกาสรับรู้ข้อมูลด้วยเช่นกัน ส่วนภาษาอื่นๆ นั้นอาจดูตามความเหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยวว่ามีชนชาติใดที่นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวจำนวนมากก็สามารถจัดทำเป็นภาษาที่สามได้

5) ระยะเวลาที่ใช้ ควรกระชับ ไม่นานจนเกินไป เนื่องจากจะทำให้นักท่องเที่ยวหมดความสนใจในการเข้าชมพื้นที่จริง

6) การออกแบบ ตัวอาคารควรออกแบบสถาปัตยกรรมให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ส่วนของการออกแบบภายในและการจัดแสดง ใช้กราฟฟิกที่เป็นหนึ่งเดียวกับการออกแบบเครื่องมือสื่อความหมายอื่นๆ

7) เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูล มีความจำเป็นเพื่อให้การสื่อสารเป็นไปในลักษณะของการสื่อสารแบบสองทาง สามารถเติมเต็มความกระจำขจัดให้แก่นักท่องเที่ยวได้

8) มีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้บริการเพื่อค้นคว้าหาข้อมูลทางการท่องเที่ยวและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.7 กิจกรรมพิเศษ

การจัดกิจกรรมพิเศษนั้น จัดขึ้นเพื่อเป็นการสื่อความหมายทางอ้อมแบบหนึ่ง โดยเน้นที่เยาวชน ในการได้เรียนรู้คุณค่าความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ในส่วนต่างๆผ่านกิจกรรมศิลปะแบบต่างๆ ที่สามารถทำได้ในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ไปจนถึงเทศกาลพิเศษ โดยกิจกรรมที่นำเสนอ นั้น จะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ของเยาวชนผ่านการได้ปฏิบัติจริง โดยแบ่งออกเป็น

1) กิจกรรมพิเศษประจำจุด ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ควรเป็นกิจกรรมที่ทำได้ง่าย ลงทุนไม่สูง ใช้เวลาสั้น กระชับ ไม่จำเป็นต้องมีคนนำกิจกรรม สามารถทำได้ด้วยตนเอง โดยมีอุปกรณ์พื้นฐานวางไว้ ณ จุดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องจากการศึกษาข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ที่ได้พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์มากที่สุด (คิดเป็นร้อยละ 40.80)

- กิจกรรมภาพพิมพ์แกะไม้ ทำแม่พิมพ์เป็นภาพสถาปัตยกรรม/ ส่วนประกอบที่สำคัญ หรือสถานที่ต่างๆ ของวัดพระมหาธาตุฯ เป็นจุดกิจกรรมไว้ โดยให้นำกระดาษมาวางทับแม่พิมพ์แล้วฝนสีลงไป จะได้ภาพที่ทำไว้เป็นแม่พิมพ์ สำหรับกิจกรรมภาพพิมพ์แกะไม้ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มทางด้านการจิตใจให้แก่นักท่องเที่ยว และสามารถสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว ถือเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ให้นักท่องเที่ยวสามารถทำร่วมกับคนในพื้นที่ได้ รวมทั้งเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินกับกลุ่มที่ร่วมเดินทาง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่พบว่านิยมเดินทางมาเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3-4 คน นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวสามารถนำภาพพิมพ์แกะไม้ กลับไปเป็นของที่ระลึกหรือของฝาก เพื่อเป็นสัญลักษณ์สร้างความจดจำในการเดินทางท่องเที่ยวได้

ภาพที่ 27 ภาพกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์แกะไม้ ที่สนามบินนานาชาติ ประเทศสิงคโปร์
ที่มาภาพ : ผู้วิจัย (ธันวาคม 2556)

2) กิจกรรมพิเศษตามเทศกาล เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้การประชาสัมพันธ์ และใช้เวลาในการเตรียมความพร้อม จำเป็นต้องมีผู้เข้าร่วม จึงควรเป็นกิจกรรมที่ล้อไปตามเทศกาลประจำปี และกิจกรรมพิเศษตามเทศกาล

- กิจกรรมศิลปะเขียนทราย เป็นกิจกรรมที่สามารถทำในลักษณะการแสดง โดยเชิญศิลปินมาวาดภาพสถานที่หรือสิ่งสำคัญที่สัมพันธ์กับวัดพระมหาธาตุฯ ลงบนผืนทรายโดยใช้น้ำ แล้วให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาในช่วงเทศกาลนั้นเข้าชม ซึ่งนอกจากจะเป็นการนำศิลปะมาถ่ายทอดสิ่งสำคัญของวัดพระมหาธาตุฯ ให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ ในรูปแบบของกิจกรรมแล้ว ยังเป็นการนำเอาทราย ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของพื้นที่ตั้ง มานำเสนออีกด้วย

ภาพที่ 28 ตัวอย่างการเขียนภาพบนผืนทรายด้วยน้ำ

กิจกรรมพิเศษตามเทศกาล ถือเป็นเครื่องมือสื่อความหมายที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวได้เริ่มป้องกัน รักษาวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อมอย่างถูกวิธี ช่วยให้ประชาชนคนในพื้นที่ หรือประชาชนทั่วไปได้เกิดความภาคภูมิใจต่อประเทศชาติ ตลอดจนทำให้นักท่องเที่ยวได้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และเกิดความเข้าใจในภาพรวมทางด้านวัฒนธรรมและประเพณีมากขึ้น ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับจากการสื่อความหมายในลักษณะดังกล่าวพบว่ามีผลสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่อยู่ในระดับมากที่สุด

2. เครื่องมือสื่อความหมายภายนอกพื้นที่

เครื่องมือสื่อความหมายภายนอกพื้นที่ ผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่ในขณะนั้น อาจใช้เพื่อให้ข้อมูลก่อนเข้าถึงพื้นที่ หรือเพื่อเสริมความเข้าใจโดยไม่อิงกับพื้นที่ โดยมีเครื่องมือต่างๆ ดังนี้

2.1 กราฟฟิกภาพแบบเคลื่อนไหว หรือ โมชัน กราฟฟิก (motion graphic)

2.2 การใช้สื่อดิจิทัล

2.3 การกำหนดแนวคิดประชาสัมพันธ์พิเศษ

ในการกำหนดเครื่องมือสื่อความหมายนอกพื้นที่ สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความต้องการด้านความรู้จากการสื่อความหมายที่สามารถเข้าถึงเพื่อสืบค้นข้อมูล หรือรับข้อมูลจากที่อื่นได้ โดยไม่ต้องอยู่ในพื้นที่ในสามอันดับแรก ดังนั้น ในการออกแบบเครื่องมือสื่อความหมายภายนอกพื้นที่ จึงได้เล็งเห็นถึงความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยสามารถเสนอเครื่องมือสื่อความหมายนอกพื้นที่ ได้ดังต่อไปนี้

2.1 กราฟฟิกภาพแบบเคลื่อนไหว หรือ โมชัน กราฟฟิก (motion graphic)

กราฟฟิกภาพแบบเคลื่อนไหว หรือ โมชัน กราฟฟิก (motion graphic) เป็นลักษณะของคลิปวิดีโอสั้นๆ ที่สร้างขึ้นด้วยภาพกราฟิกลายเส้นเคลื่อนไหว ดนตรี และเสียงพากย์ การทำกราฟฟิกภาพแบบเคลื่อนไหวนี้ เป็นเครื่องมือที่สามารถสรุปประเด็นสำคัญและภาพรวมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งทั้งรูปแบบและเนื้อหาของกราฟฟิกภาพแบบเคลื่อนไหวนี้ได้พิจารณาจากความต้องการและความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ลักษณะสำคัญของกราฟฟิกภาพแบบเคลื่อนไหว ประกอบด้วย

1) ลักษณะของภาพกราฟฟิก สร้างเป็นภาพลายเส้นแบบลวดทอน เพื่อให้เข้าใจง่าย เป็นสัญลักษณ์ของลักษณะสถาปัตยกรรม บ้านเรือน และสิ่งต่างๆตามเนื้อเรื่องที่น่าเสนอ

2) สี ใช้สีที่คัดสรรมาเป็นสีหลักของภาพกราฟฟิกทั้งหมดภายในวัดพระมหาธาตุฯ เพื่อให้เกิดความกลมกลืน เป็นหนึ่งเดียวกัน

3) เนื้อเรื่อง นำเอาเนื้อหาที่เลือกมาสำหรับการสื่อความหมายทั้ง 3 หัวข้อได้แก่ พุทธภูมิ พุทธศิลป์ พุทธศรัทธา มาร้อยเรียงให้เป็นเรื่องเดียวกัน และยกเพียงตัวอย่างหัวข้อย่อยจากหัวข้อหลักทั้งสามมานำเสนอ ซึ่งเนื้อเรื่องที่น่าเสนอถ่ายทอดเป็นฉากต่างๆ 20 ฉาก เล่าประวัติความเป็นมาโดยสังเขปตั้งแต่พื้นที่ตั้งที่สัมพันธ์กับภูมิประเทศ ประวัติและสถาปัตยกรรมขององค์เจดีย์ จนถึงความเป็นศูนย์รวมจิตใจและความศรัทธาของผู้คนผ่านการสักการะและการสืบทอดประเพณี

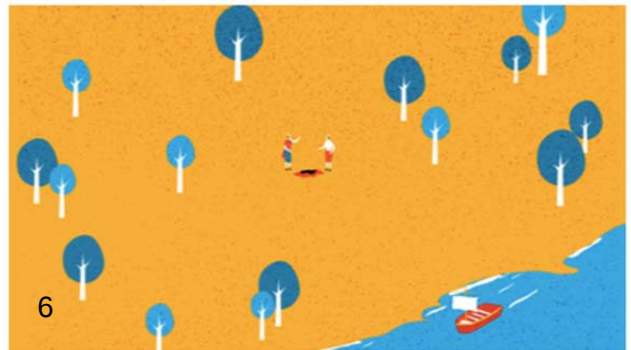
4) ระยะเวลา ไม่ควรเกิน 3 นาที เพื่อให้เหมาะสมในการชมได้ในทุกพื้นที่ โดยไม่ต้องความสนใจไปที่อื่น

5) ลักษณะการเคลื่อนไหวของภาพ ให้ลายเส้นต่างๆเคลื่อนไหวอย่างเหมาะสม เน้นส่วนต่างๆตามเสียงพากย์

6) เสียงพากย์ ในครั้งนี้ได้เลือกใช้เสียงวัยรุ่น เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมที่ใช้สื่อดิจิทัลเป็นหลัก แต่ยังสามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆด้วย

7) ภาษา ทำเป็นสองภาษา โดยใช้ภาษาหลักเป็นเสียงพากย์ และภาษารองขึ้นเป็นคำบรรยายใต้ภาพ

โดยแบ่งฉากของภาพลายเส้นตามเนื้อหาออกเป็น 20 ฉาก ดังนี้

ภาพที่ 29 การแบ่งฉากของภาพลายเส้นตามเนื้อหาจำนวน 20 ฉาก

2.3 การใช้สื่อดิจิทัล

สื่อดิจิทัล เป็นเครื่องมือการสื่อความหมายนอกพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ เหมาะกับยุคสมัยและพฤติกรรมผู้ใช้งานในปัจจุบันซึ่งต้องการความรวดเร็ว สามารถเข้าถึงได้จากทุกสถานที่ สามารถปรับปรุง แก้ไข หรือเพิ่มเติมเนื้อหาได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสื่อดิจิทัลจะปรากฏในรูปแบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) สื่อออนไลน์ เป็นเครื่องมือที่สามารถประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ใช้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลให้ไปในทิศทางเดียวกับที่ผู้จัดต้องการ และยังเป็นการสื่อสารสองทางนอกพื้นที่เพื่อเชื่อมโยงผู้ชม หรือกลุ่มนักท่องเที่ยวใหม่กับพื้นที่ได้ เช่น เฟสบุ๊ค (Facebook) เว็บไซต์ (website) ทั้งนี้ การใช้สื่อออนไลน์ควรคำนึงถึง

- ความถูกต้องของข้อมูลที่นำเสนอ เนื่องจากสื่อออนไลน์เป็นการติดต่อสื่อสารและส่งต่อข้อมูลในระยะเวลาอันรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องตรวจสอบข้อมูลก่อนเผยแพร่ทุกครั้ง
- ข้อมูลมีการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ
- มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบประจำในการตอบข้อซักถาม หรือโต้ตอบกับผู้เข้ามาใช้งาน

จากการกำหนดเครื่องมือสื่อความหมายนอกพื้นที่โดยการใช้สื่อออนไลน์ พบความสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มีความคิดเห็นว่า เว็บไซต์ (web site)

แนะนำแหล่งท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช มากที่สุดเป็นอันดับที่ 1

2) QR Code เป็นเครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดแสดงในปัจจุบัน โดยการใช้ QR Code จะสามารถเชื่อมต่อข้อมูลที่เก็บไว้ยังพื้นที่อันมายังพื้นที่จริง โดยไม่ต้องคำนึงถึงพื้นที่บรรจุข้อมูล ผ่านการเชื่อมต่อทางระบบดิจิทัลด้วยอุปกรณ์สื่อสารแบบสมาร์ทโฟน (smart phone) สัญลักษณ์ QR Code สามารถใช้ในสื่อรูปแบบต่างๆที่หลากหลายได้ ไม่ว่าจะเป็น การนำมาขยายบนป้ายที่ติดตั้งไว้ขนาดใหญ่เพื่อให้สังเกตได้ง่ายภายในพื้นที่ หรือ นำไปใช้ในสื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่อประชาสัมพันธ์อื่นๆ โดยมีภาพขั้นตอนการใช้งานแบบง่ายๆอยู่บนป้ายด้วย และออกแบบป้ายโดยยึดกับกลุ่มสีและรูปแบบของป้ายอื่นๆ

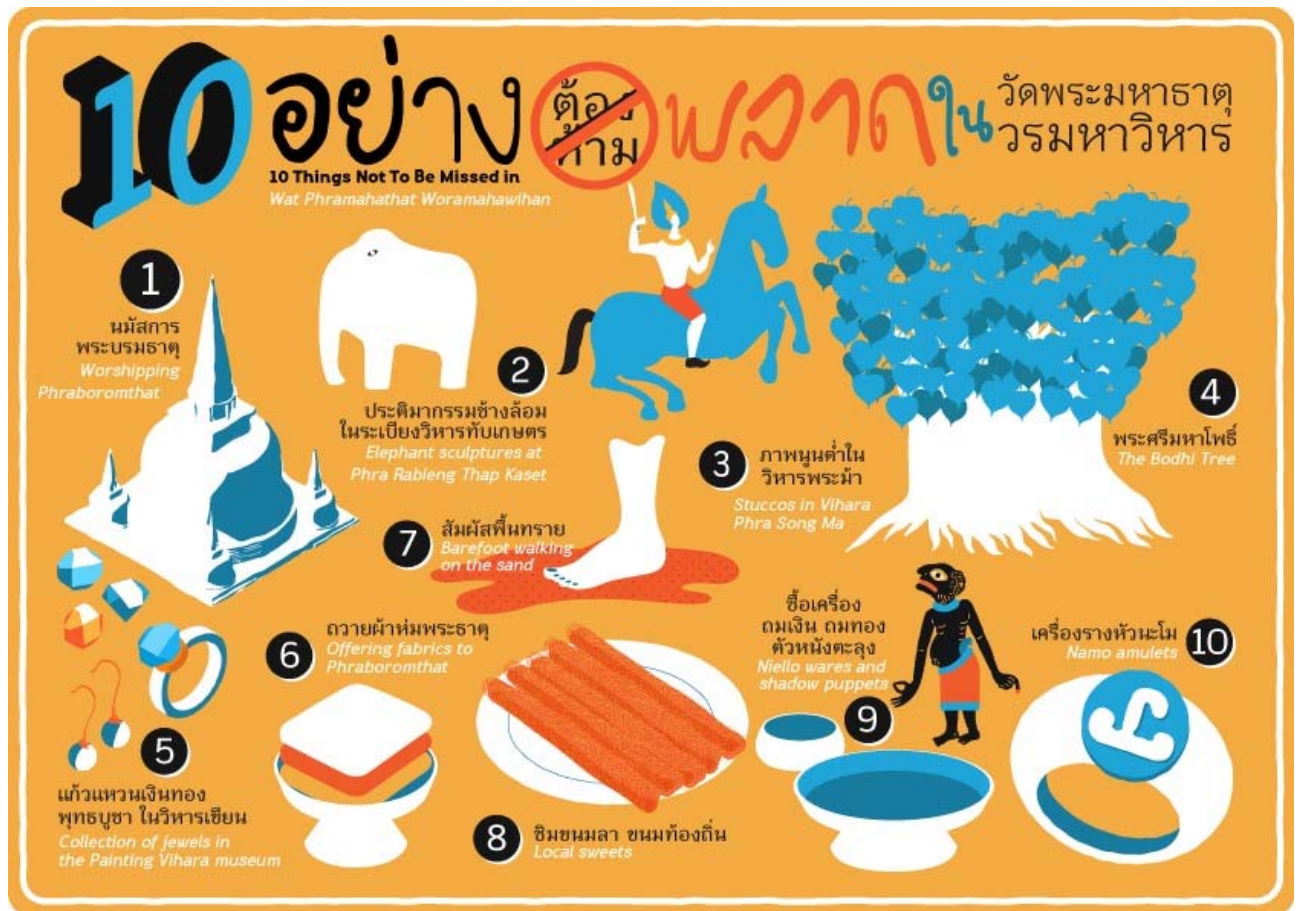
ภาพ 30 ตัวอย่างป้ายสแกน QR CODE ขนาดเล็ก
เพื่อใช้ในสื่อสิ่งพิมพ์หรือประชาสัมพันธ์นอกพื้นที่ต่างๆ

ในการออกแบบเครื่องมือการสื่อความหมายนี้ QR Code จะเชื่อมต่อกับฐานข้อมูลออนไลน์ คือ กราฟฟิกภาพเคลื่อนไหวเรื่องการสื่อความหมายวัดพระมหาธาตุฯ เมื่อนำสมาร์ทโฟนมาสแกน จะส่งผลตรงไปยังกราฟฟิกภาพเคลื่อนไหวสั้นๆแนะนำให้รู้จักวัดพระมหาธาตุฯ

3) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) หรือหนังสือดิจิทัล (Digital Book) เป็นรูปแบบของสิ่งพิมพ์ออนไลน์ ที่มีเนื้อหาข้อมูลเหมือนกันกับคู่มือการท่องเที่ยวที่จัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม เพื่อประหยัดต้นทุนในการผลิต นักท่องเที่ยวสามารถดาวน์โหลด หรือเข้าไปอ่านได้ผ่านการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ หรือสมาร์ทโฟน ซึ่งในปัจจุบันการนำสื่อดิจิทัลมาใช้กับสิ่งพิมพ์ไม่ได้จำกัดเพียงแค่การทำเป็นรูปเล่มเหมือนกับสิ่งพิมพ์ต้นฉบับเท่านั้น ยังสามารถใส่สื่อภาพเคลื่อนไหว เสียง ในลักษณะต่างๆ ที่ซับซ้อนเข้าไปได้อีกด้วย ทั้งนี้ พบสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการสื่อที่มีคุณลักษณะของรูปแบบเครื่องมือ วิธีการในการสื่อความหมายที่มีความรวดเร็ว โดยความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($x_{\square} = 4.21$)

2.4 กำหนดแนวความคิดประชาสัมพันธ์พิเศษ

การกำหนดแนวความคิดประชาสัมพันธ์พิเศษ เป็นกำหนดเป็นแนวคิด “10 อย่างต้องห้ามพลาดในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร” เพื่อสรุปสิ่งสำคัญในวัดที่นักท่องเที่ยวไม่ควรพลาด โดย 10 สิ่งสำคัญที่กำหนดนี้เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและความสำคัญต่อคนในพื้นที่ และต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและรับรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่างๆ เหล่านั้นด้วยเช่นกัน โดยการนำเสนอเป็นภาพสัญลักษณ์พร้อมข้อความประกอบสั้นๆ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งสามารถใช้ภาพนี้มาเสนอในสื่อต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ได้ ทั้งนี้ การกำหนดแนวความคิดการประชาสัมพันธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการให้สื่อสามารถช่วยประชาสัมพันธ์ เป็นการบอกต่อให้ผู้อื่นได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวได้มากขึ้น ซึ่งเป็นความต้องการที่อยู่ในระดับมากที่สุด ($x_{\square} = 4.23$)

ภาพที่ 31 ภาพประชาสัมพันธ์พิเศษตามแนวคิด 10 อย่างต้องห้ามพลาดในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

2.5 คู่มือนำเที่ยว

คู่มือนำเที่ยว เป็นเครื่องมือการสื่อความหมายที่สามารถนำติดตัวในขณะท่องเที่ยวได้ อ่านทบทวนได้หลายครั้งและยังใช้เป็นเอกสารอ้างอิงได้ และหากนักท่องเที่ยวได้อ่านก่อนออกเดินทางจะทำให้เข้าใจข้อปฏิบัติและเลือกกิจกรรมได้เหมาะสมกับเวลาและความต้องการของนักท่องเที่ยว ในส่วนของผู้จัดทำสามารถนำเสนอรายละเอียดได้ตามที่ต้องการ สามารถนำไปเสนอข้อมูลไปยังบุคคลภายนอกได้อย่างกว้างขวาง เช่น วางในร้านค้า แหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงใกล้เคียงเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว และประหยัดเวลาของเจ้าหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์อีกด้วย ทั้งนี้ ได้พบความสอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่ ที่มีความต้องการสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ โปสเตอร์ ในการสื่อความหมายให้แก่นักท่องเที่ยว โดยพบระดับความต้องการอยู่ในอันดับ 2 ซึ่งคู่มือนำเที่ยว ควรมีคุณลักษณะสำคัญ คือ

- ออกแบบด้วยรูปแบบกราฟฟิกลายเส้นและสีชุดเดียวกับสื่อการออกแบบเลขศิลป์อื่นๆของเครื่องมือสื่อความหมาย ภายในมีรูปภาพประกอบการบรรยายเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นสถานที่บรรยายภาพ และความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวรูป ซึ่งสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มีความต้องการให้สื่อมีรูปภาพแสดงประกอบการบรรยายอยู่ในระดับมาก ($x_{\square} = 4.16$)

- ขนาดกะทัดรัดสามารถพกพาได้ และควรใช้วัสดุคุณภาพดีในการจัดพิมพ์ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเก็บไว้เป็นของที่ระลึกได้

- แบบ สีและขนาดตัวหนังสือควรอ่านง่ายไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป เหมาะสมกับขนาดคู่มือนำเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มีความต้องการให้เครื่องมือการสื่อความหมายมีขนาดและสีของตัวอักษรที่มองเห็นได้ชัดเจนอยู่ในระดับมากที่สุด ($x_{\square} = 4.21$) รวมทั้ง ต้องการให้มีรูปแบบตัวหนังสือที่อ่านได้ง่ายอยู่ในระดับมาก ($x_{\square} = 4.17$)

- เนื้อหาควรเป็นข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ใช้ภาษากระชับชัดเจนง่ายต่อการเข้าใจ บอกเล่าประวัติความเป็นมาและเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว การปฏิบัติตนในการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น และให้ความรู้ด้านความปลอดภัยระหว่างการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่พบว่ามีความต้องการให้เครื่องมือสื่อความหมายมีใจความสำคัญที่สามารถทำให้เข้าใจเนื้อหา ($x_{\square} = 4.19$) มีการใช้ภาษาในการอธิบายที่เข้าใจได้ง่าย ($x_{\square} = 4.18$) เนื้อหาในการอธิบายสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งรอบตัว () และการเรียบเรียงเนื้อหาตามลำดับก่องหลังของเรื่องราวการนำเสนอ ($x_{\square} = 4.15$) ซึ่งพบความต้องการของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก

- ภาษาที่ใช้ควรจัดทำเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้มีโอกาสรับรู้ข้อมูลด้วยเช่นกัน ส่วนภาษาอื่นๆ นั้นอาจดูตามความเหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยวว่ามีชนชาติใดที่นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวจำนวนมากก็สามารถจัดทำเป็นภาษาที่สามได้

120

ในการสร้างเครื่องมือการสื่อความหมาย พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความคิดเห็นว่าคู่มือ
นำเที่ยวเป็นเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่มีเหมาะสมกับวัดพระมหาธาตุ
วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช มากที่สุดเป็นอันดับแรก ทั้งนี้ คู่มือนำเที่ยวนอกจากจะจัดทำ
เป็นรูปแบบสิ่งพิมพ์แล้ว ยังสามารถใช้เป็นสื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ดาวน์โหลดอ่านผ่าน
คอมพิวเตอร์ หรือ โทรศัพท์แบบสมาร์ตโฟนอีกด้วย

การเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของ
วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยได้
พิจารณาจากความต้องการของคนในพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้อง ตลอดจนพัฒนาและออกแบบ
เครื่องมือให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ทั้งนี้ ในการ
นำเสนอเครื่องมือในการสื่อความหมายสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องมือสื่อความหมาย
ภายในพื้นที่ และเครื่องมือสื่อความหมายภายนอกพื้นที่ ซึ่งในการเสนอเครื่องมือในการสื่อความหมาย
ในครั้งนี สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้ที่มาเยือน ให้ทราบประวัติศาสตร์ความเป็นมาของ
โบราณสถานในพื้นที่ ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรม และสร้างสัญลักษณ์ในการรับรู้
ถึงข้อควรปฏิบัติในพื้นที่ ซึ่งการออกแบบเครื่องมือสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวในครั้งนี ได้
พิจารณาถึงคุณลักษณะของรูปแบบที่ควรมีเอกลักษณ์ และมีความรวดเร็วในการตอบสนอง โดยได้มี
การออกแบบสีและขนาดของตัวหนังสือให้มีความเหมาะสม และสร้างความน่าสนใจของเครื่องมือโดย
มีรูปภาพแสดงประกอบการบรรยาย และมีสีสะดึงดูน่าสนใจ เป็นต้น

บทที่ 5

แผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

ในการเสนอแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกนั้น ได้ทำการ ศึกษาบริบทในพื้นที่มาเป็นประเด็นในการพิจารณาร่วมกับการระดมความคิดเห็นจากกลุ่มประชาชนในพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เชี่ยวชาญ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ได้ร่วมให้ข้อมูลและคัดเลือกประเด็นหลักในสื่อความหมายและเครื่องมือในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้ได้แผนในการสื่อความหมายดังต่อไปนี้

5.1 แผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกนั้น

พุทธศิลป์ คุณค่าเชิงสร้างสรรค์ผ่านความชาญฉลาดของมนุษย์ (Masterpiece of human creative genius) เป็นตัวแทนผลงานของการสร้างจากอัจฉริยะของมนุษย์ แสดงถึงการออกแบบอาคาร และการออกแบบแผนผังของสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา โดยพระบรมธาตุเจดีย์องค์นี้มีสถาปัตยกรรมขนาดใหญ่มีต้นแบบมาจากสถูปในศิลปะลังกา และปลียอดทรงดอกบัวตูมที่ประดับด้วยลูกปัดแก้ว ที่ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะสุโขทัย จึงเป็นการออกแบบสถาปัตยกรรมชั้นเลิศที่สร้างจากอัจฉริยภาพของศิลปิน

พุทธภูมิ อิทธิพลต่อการสืบต่อด้านสถาปัตยกรรมและเผยแพร่วัฒนธรรมลัทธิเถรวาทแบบลังกาวงศ์ (Interchange of human values over time and space) แสดงถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงคุณค่าของมนุษย์ตามกาลเวลา หรือในวัฒนธรรมด้านใดด้านหนึ่งของโลก ในการพัฒนาด้านสถาปัตยกรรม หรือทางเทคโนโลยีศิลปสถาปัตยกรรมโบราณ การออกแบบผังเมือง หรือการออกแบบภูมิทัศน์โดยพระบรมธาตุเจดีย์ แสดงถึงการสืบทอดคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนา พัฒนาการสถาปัตยกรรม การก่อสร้าง และแผนผัง ที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างศิลปะของ

คาบสมุทรไทยตอนบนกับศิลปะลังกา นอกจากนี้ ยังเป็นสถานที่รับพุทธศาสนาเถรวาทมาจากศรีลังกา และเผยแผ่ไปยังอาณาจักรสุโขทัยและอยุธยา ที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอาณาจักรวิชัย ที่ปรากฏเจดีย์ทรงระฆังในอาณาจักรเหล่านี้

พุทธศรัทธา คุณค่าเชิงสัญลักษณ์เป็นภาพตัวแทนของพระพุทธส่งต่อสู่ความศรัทธาของผู้คน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (Living traditions) มีความสัมพันธ์โดยตรง หรือเห็นได้ชัดเจนกับเหตุการณ์ หรือประเพณีที่ยังคงอยู่ หรือความคิด หรือความเชื่อ งานศิลปกรรม และวรรณกรรม ที่มีความสำคัญโดดเด่นเป็นสากล ประเพณีพิธีกรรมประจำปีที่เกี่ยวข้องกับพระบรมธาตุองค์นี้ คือ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ มีความสัมพันธ์กับพุทธศาสนิกชนในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับโลก ในฐานะสัญลักษณ์แห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นพุทธศาสนสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก มีพุทธศาสนิกชนจำนวนมหาศาลเดินทางเข้าร่วมพิธีกรรมปีละหลายครั้ง

ตารางที่ 22เสนอแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือใน การสื่อ ความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
พุทธศิลป์ พุทธภูมิ พุทธศรัทธา	คุณค่าและความสำคัญ ของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร	คุณค่าและความสำคัญใน ด้าน - ความงามทางสถาปัตยกรรมและความชาญฉลาดในเชิงช่างของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร - การสืบทอดคติความเชื่อทางพุทธศาสนาสู่อิทธิพลต่อการสืบต่อด้านสถาปัตยกรรมและเผยแพร่วัฒนธรรมเถรวาทแบบลังกาวงศ์ภาพตัวแทนพระพุทธองค์สู่ความศรัทธาของผู้คนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสะท้อนความสัมพันธ์โดยตรงต่อความเชื่อ ประเพณี และ วัฒนธรรมของผู้คน เป็น	คน	ภายในพื้นที่การขอกำหนดเขตมรดกโลกของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร	1. ผูกอบรมบุคคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์และความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยให้เนื้อหาเป็นไปในทิศทางเดียวกับหัวข้อหลัก หัวเรื่องข้อความ 2. สร้างกลุ่มยุวมัคคุเทศก์และอาสาสมัครมััคคุเทศก์ 3. จัดอบรมอย่างสม่ำเสมอเพื่อทบทวนและเพิ่มพูนความสามารถของบุคคลากรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน	/			

		ศูนย์รวมจิตใจของ วัฒนธรรมพุทธศาสนา ลัทธิเถรวาท							
หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือใน การสื่อ ความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)

			กราฟิกเคลื่อนไหว (motion graphic)	นอกพื้นที่ โดยใช้ ช่องทางอินเทอร์เน็ต (youtube) และ เชื่อมต่อเข้าสู่พื้นที่ ด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคมต่างๆ	1. สร้างลักษณะกราฟิกแทนภาพจริงจากข้อมูลเบื้องต้น 2. สร้างโครงเรื่อง (storyboard) จากโครงหัวข้อหลักหัวเรื่องข้อความ ควบคุมกับการจัดสัมมนากลุ่ม (focus group) 3. สร้างกราฟิกเคลื่อนไหว ที่สมบูรณ์พร้อมเสียงพากย์และคำบรรยายภาษาอังกฤษ 4. เผยแพร่ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต(youtube) และเชื่อมโยงไปยังสื่ออื่นๆ ด้วยการทำให้ QR code หรือเครื่องมืออื่น 5. ตรวจสอบประสิทธิภาพเครื่องมือตามระยะเวลาที่กำหนด	/			
--	--	--	--------------------------------------	--	--	---	--	--	--

หัวข้อหลัก	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ	เครื่องมือในการ	พื้นที่	การดำเนินงาน	ระยะเวลา
------------	-------------------	---------	-----------------	---------	--------------	----------

(Theme)		(Message)	สื่อความหมาย (Tools)	(Location)		ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
พุทธศิลป์ ความงามทาง สถาปัตยกรรมและ ความชาญฉลาดใน เชิงช่าง	คุณค่าทางพุทธศิลป์ของ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร	วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร เป็นผลงาน การแสดงถึงการ ออกแบบอาคารและการ ออกแบบแผนผังของ สถาปัตยกรรมทางพุทธ ศาสนาที่แสดงถึงการ บูชาพระพุทธเจ้า และ แสดงอัจฉริยภาพของผู้ สร้างสรรค์ แบะความ ชาญฉลาดในการเลือก ทำเลที่ตั้งในการสร้าง เมืองและการตั้งวัดพระ ธาตุที่บูรณาการกับพุทธ ปรัชญา	ผนังข้อมูลประกอบ ภาพ วิดีทัศน์ กราฟิก วัดจุฬาลง แสดงรายละเอียด เนื้อหาต่างๆในเชิง สถาปัตยกรรมด้าน พุทธศิลป์ของวัด พระมหาธาตุ วรมหาวิหาร	ภายในศูนย์สื่อ ความหมาย	1. สร้างโครงเรื่องนำเสนอ ตามลำดับ และบทเนื้อหา ผ่านโครงหัวข้อหลัก หัว เรื่อง ข้อความ 2. ออกแบบและจัดทำผนัง ข้อมูลของนิทรรศการ ภายในศูนย์สื่อความหมาย โดยยึดการออกแบบจาก กราฟิกหลักของพื้นที่ 3. ตรวจสอบสภาพและ ประสิทธิภาพของ เครื่องมือตามระยะเวลาที่ กำหนด			/	ควร ดำเนินการ ให้แล้ว เสร็จ ภายใน ระยะนี้
หัวข้อหลัก	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ	เครื่องมือในการ	พื้นที่	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			

(Theme)		(Message)	สื่อความหมาย (Tools)	(Location)		ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
		ทำเลที่ตั้งในการสร้างเมืองและการตั้งวัดพระธาตุที่บูรณาการกับพุทธปรัชญา	เส้นทางเดินศึกษาด้วยตนเอง จัดทำเป็นป้ายที่มีลูกศรนำทาง โดยกำหนดเวลาเดินตามเส้นทางที่กำหนดประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง	ป้ายหลักแสดงเส้นทางทั้งหมดในผังบริเวณตั้งอยู่ที่จุดเริ่มต้นที่ 1 ส่วนป้ายย่อยพร้อมลูกศรตั้งอยู่ตามจุดเชื่อมต่อทางเดินภายในบริเวณ	1. สำรวจเส้นทางและกำหนดเส้นทางเดินศึกษาด้วยตนเองและจุดติดตั้งป้าย 2. จัดทำป้ายแสดงเส้นทางและป้ายลูกศรบอกเส้นทางเป็นจุดๆ ยึดตามลักษณะกราฟิกหลักของพื้นที่ 3. ติดตั้งป้ายแสดงเส้นทางและทิศทางเดินตามจุดที่เหมาะสม 4. ตรวจสอบสภาพและประสิทธิภาพของเครื่องมือตามระยะเวลาที่กำหนด		/		

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการ สื่อความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
			กิจกรรมพิเศษทาง ศิลปะต่างๆ จัดขึ้น เพื่อนำเสนอคุณค่า ของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร ทั้ง แบบกิจกรรม ประจำจุดในวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ และ กิจกรรมตาม เทศกาล	จุดกิจกรรมที่กำหนด และลานทราย ด้านหน้าทางเข้าไป ยังบริเวณภายใน	1. เลือกกิจกรรมทางศิลปะที่ เหมาะสมกับพื้นที่ ความสำคัญที่ต้องการสื่อ และกลุ่มผู้เข้าร่วม 2. จัดทำสื่อและเครื่องมือที่ใช้ ประกอบกิจกรรม 3. เลือกช่วงเวลาที่เหมาะสม ในการทำกิจกรรม 4. ประชาสัมพันธ์กิจกรรม 5. จัดกิจกรรมพิเศษทั้ง ประจำจุดในวันเสาร์- อาทิตย์ และเทศกาลหลัก 6. ตรวจสอบความพึงพอใจ และประสิทธิภาพของ กิจกรรมที่จัดตาม ระยะเวลาที่กำหนด			/	

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการ สื่อความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
	คุณค่าทางพุทธศิลป์ของ องค์พระบรมธาตุเจดีย์ • รูปแบบองค์เจดีย์ สถาปัตยกรรมแบบ ลังกา • เครื่องประดับยอด องค์เจดีย์	ลักษณะสถาปัตยกรรม เจดีย์ทรงกลมแบบลังกา ฐานของพระบรมธาตุ เป็นบัวรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ท่อนไม้สูง ประดับเครื่อง ยอดอย่างงดงาม มีความ ชาญฉลาดในการ ออกแบบสถาปัตยกรรม เจดีย์ขนาดใหญ่บนสัน ทราย	ป้ายข้อมูลแสดง ภาพองค์พระธาตุ เจดีย์ด้วยกราฟิก และคำอธิบาย	ทางเดินเข้าไป นมัสการองค์พระ ธาตุฯ หรือ จุดที่ มองเห็นองค์พระธาตุ	1. สำรวจพื้นที่และข้อมูล เบื้องต้น 2. เลือกเนื้อหานำเสนอผ่าน หัวข้อหลัก หัวเรื่อง ข้อความ 3. สร้างกราฟิกหลักของพื้นที่ และออกแบบป้ายให้ เหมาะสม ผสานกับการจัด สัมมนากลุ่ม (focus group) 4. ติดตั้งในบริเวณที่ เหมาะสม 5. ตรวจสอบสภาพและ ประสิทธิภาพของ เครื่องมือตามระยะเวลาที่ กำหนด	/			

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการ สื่อความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
	คุณค่าทางพุทธศิลป์ของ พระระเบียงทับเกษตร • พระพุทธรูปสมัย อยุธยาและ รัตนโกสินทร์ • ฐานพระบรมธาตุ เจดีย์ทำเป็นซุ้มมี ประติมากรรมรูปหัว ช้างยืนออกมารองรับ บริเวณฐาน	พระระเบียงทับเกษตร หรือวิหารทับเกษตร เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พระระเบียงตีนธาตุ อยู่ รอบฐานองค์พระบรม ธาตุเจดีย์ ทำเป็นซุ้ม โดยรอบมีหัวช้างยืน ออกมาราวกับเป็นซื่อ คานรับพระบรมธาตุ โดย เป็นคติที่รับมาจากลังกา และส่งอิทธิพลด้าน ศิลปะเรื่องความเชื่อใน การจำลองเขาพระสุเมรุ	ป้ายข้อมูลแสดง ภาพประติมากรรม ช้างล้อมที่ฐานด้วย ภาพกราฟิกและ คำอธิบาย	ภายในพระระเบียง ทับเกษตร วางใกล้ จุดที่มองเห็น ประติมากรรมช้าง	1. สำรวจพื้นที่และข้อมูล เบื้องต้น 2. เลือกเนื้อหานำเสนอผ่าน หัวข้อหลัก หัวเรื่อง ข้อความ 3. สร้างกราฟิกหลักของพื้นที่ และออกแบบป้ายให้ เหมาะสม ผสานกับการจัด สัมมนากลุ่ม (focus group) 4. ติดตั้งในบริเวณที่ เหมาะสม 5. ตรวจสอบสภาพและ ประสิทธิภาพของ เครื่องมือตามระยะเวลาที่ กำหนด	/			

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการ สื่อความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
	คุณค่าทางพุทธศิลป์ของ เจดีย์ราย เจดีย์รายเป็นส่วน บ่งชี้สำคัญระหว่าง องค์พระธาตุกับพุทธ ศาสนานิกายมหายาน โดยสร้างรายรอบ เจดีย์ประธานใน ลักษณะ 3 แถวซ้อน กันเป็นผังสี่เหลี่ยม	การวางผังลักษณะเป็น มณฑลตามแบบพุทธ ศาสนานิกายมหายาน เจดีย์บริวารเหล่านี้สร้าง อย่างมีระเบียบเรียบร้อย ราวสมัยอยุธยาตอน ปลายหรือรัตนโกสินทร์ ตอนต้น เจดีย์บริวาร รอบองค์พระบรมธาตุมี อยู่ทั้งสิ้น 185 องค์ ส่วน ใหญ่จำลองมาจากพระ บรมธาตุเจดีย์ ปัจจุบันผู้ ร่วมปฏิสังขรณ์นำอิฐของ วงศ์ตระกูลไปบรรจุที่ ฐานเจดีย์	ป้ายข้อมูลแสดง ภาพมุมสูงของผัง เจดีย์รายแบบภาพ ทางสถาปัตยกรรม พร้อมคำอธิบาย	บริเวณจุดเชื่อม ทางเดินระหว่าง ทางเข้าไปยังพระ ระเบียงทับเกษตร และทางเดินบริเวณ เจดีย์ราย	1. สำรวจพื้นที่และข้อมูล เบื้องต้น 2. เลือกเนื้อหานำเสนอผ่าน หัวข้อหลัก หัวเรื่อง ข้อความ 3. สร้างกราฟิกหลักของพื้นที่ และออกแบบป้ายให้ เหมาะสม ผสานกับการจัด สัมมนากลุ่ม (focus group) 4. ติดตั้งในบริเวณที่ เหมาะสม 5. ตรวจสอบสภาพและ ประสิทธิภาพของ เครื่องมือตามระยะเวลาที่ กำหนด	/			

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการ สื่อความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
	คุณค่าทางพุทธศิลป์ของ วิหารมหาภิเนษกรมณ หรือวิหารพระม้า • ปูนปั้นนูนต่ำพุทธ ประวัติตอนเจ้าชาย สิทธิตถะเสด็จออก บรรพชาประทับบน หลังม้ากัณทกะแสดง ลักษณะเคลื่อนที่ สมจริง • รูปปั้นเทวดา บรรพ กษัตริย์ สัตว์หิม พานต์ ประสานความ เชื่อระหว่างพุทธและ พราหมณ์	รูปปูนปั้นนูนสูงเป็น ภาพเกี่ยวกับพุทธประวัติ ตอนพระพุทธองค์ทรงม้า ออกบรรพชา ตั้งอยู่ที่ฝา ผนังเชิงบันไดทางขึ้นพระ บรมธาตุ ลวดลายปูนปั้น แสดงอัจฉริยภาพของ ช่างฝีมือซึ่งแสดงให้เห็น ความเข้าใจถึงทฤษฎีของ สัดส่วน มีชีวิตชีวาสมจริง ราวเคลื่อนที่อยู่ และยังมี พระพุทธรูปยืนปางห้าม ญาติ พระสารีบุตร พระ โมคคัลลาน์ที่ผนังตรง ข้ามบันได รวมทั้งรูป บุคคลในท่อน้ำฝนไว้ บริเวณทางขึ้นพระบรม ธาตุ	ป้ายข้อมูลแสดง ภาพพระพุทธรองค์ ทรงม้าด้วยการใช้ ภาพกราฟิกและมี คำอธิบาย	ภายในวิหารใกล้กับ บริเวณภาพปูนปั้น นูนต่ำ	1. สำรวจพื้นที่และข้อมูล เบื้องต้น 2. เลือกเนื้อหานำเสนอผ่าน หัวข้อหลัก หัวเรื่อง ข้อความ 3. สร้างกราฟิกหลักของพื้นที่ และออกแบบป้ายให้ เหมาะสม ผสานกับการจัด สัมมนากลุ่ม (focus group) 4. ติดตั้งในบริเวณที่ เหมาะสม 5. ตรวจสอบสภาพและ ประสิทธิภาพของ เครื่องมือตามระยะเวลาที่ กำหนด	/			

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการ สื่อความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
			ป้ายภาพลายเส้น แสดงตำแหน่งที่ตั้ง ของประติมากรรม สองข้างบันได	ภายในวิหารตรงข้าม กับทางขึ้นบันไดขึ้น ไปสักการะพระบรม ธาตุ	1. สำรวจพื้นที่และข้อมูล เบื้องต้น 2. เลือกเนื้อหานำเสนอผ่าน หัวข้อหลัก หัวเรื่อง ข้อความ 3. สร้างกราฟิกหลักของพื้นที่ และออกแบบป้ายให้ เหมาะสม ผสานกับการจัด สัมมนากลุ่ม (focus group) 4. ติดตั้งในบริเวณที่ เหมาะสม 5. ตรวจสอบสภาพและ ประสิทธิภาพของ เครื่องมือตามระยะเวลาที่ กำหนด	/			

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการ สื่อความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
	คุณค่าทางพุทธศิลป์ของวิหาร เขียน - ปัจจุบันเก็บรักษา ศิลปะวัตถุและเครื่องพุท บูชาโดยพุทธศาสนิกชนใน อดีต - ขึ้นทะเบียนเป็นศรีธรรม ราชพิพิธภัณฑ์สถาน	เดิมเสาและผนังของวิหารนี้มี ภาพเขียนลายเส้นอยู่เต็ม สร้างเมื่อ พ.ศ.1919 ต่อมาบูรณปฏิสังขณใหม่ สร้างผนังรายรอบและสันนิษฐานว่า เคยมีภาพจิตรกรรม ปัจจุบันไม่ ปรากฏและมีการทาสีขาวแทน ใช้ เป็นพื้นที่พิพิธภัณฑ์เก็บรักษาเครื่อง พุทบูชา ต้นไม้เงินต้นไม้ทอง แก้ว แหวนเงินทอง	ป้ายข้อมูลแสดงภาพ เครื่องพุทบูชาที่ จัดเก็บไว้ภายใน พิพิธภัณฑ์ด้วยการใช้ กราฟิกและ คำอธิบาย	ทางเข้าไปยัง ภายในวิหาร เขียน	1. สำรวจพื้นที่และ ข้อมูลเบื้องต้น 2. เลือกเนื้อหา นำเสนอผ่าน หัวข้อหลัก หัว เรื่อง ข้อความ 3. สร้างกราฟิกหลัก ของพื้นที่และ ออกแบบป้ายให้ เหมาะสม ผสาน กับการจัดสัมมนา กลุ่ม (focus group) 4. ติดตั้งในบริเวณที่ เหมาะสม 5. ตรวจสอบสภาพ และประสิทธิภาพ ของเครื่องมือตาม ระยะเวลาที่ กำหนด	/			

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการ สื่อความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
	คุณค่าทางพุทธศิลป์ของวิหาร โพธิ์ลังกา/โพธิ์มณฑิยา ต้นโพธิ์ปลูกไว้ตรงกลาง อาคาร แสดงสัญลักษณ์ การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า หน่อโพธิ์นำมาจากพุทธค ยา ประเทศอินเดีย แสดง ความสัมพันธ์ระหว่างพุทธ ศาสนาในไทยและลังกา	ตั้งอยู่ติดกับวิหารเขียนทางทิศเหนือ สร้างเป็นแบบวิหารครอบปูชนีย สถานต่างๆไป เป็นวิหารสี่เหลี่ยม จัตุรัส ตรงกลางของวิหารมีลาน สำหรับปลูกต้นพระศรีมหาโพธิ์ซึ่งได้ หน่อมาจากลังกา จึงเรียกว่า “โพธิ์ ลังกา”	ป้ายข้อมูลแสดง ความสำคัญของต้น โพธิ์ภายในวิหาร เชื่อมโยงกับที่ลังกา	ข้างทางเข้าไปยัง วิหาร จุดที่ มองเห็นต้นโพธิ์	1. สำรวจพื้นที่และ ข้อมูลเบื้องต้น 2. เลือกเนื้อหา นำเสนอผ่าน หัวข้อหลัก หัว เรื่อง ข้อความ 3. สร้างกราฟิกหลัก ของพื้นที่และ ออกแบบป้ายให้ เหมาะสม ผสาน กับการจัดสัมมนา กลุ่ม (focus group) 4. ติดตั้งในบริเวณที่ เหมาะสม 5. ตรวจสอบสภาพ และประสิทธิภาพ ของเครื่องมือตาม ระยะเวลาที่ กำหนด	/			

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการ สื่อความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
	คุณค่าทางพุทธศิลป์ของ วิหารธรรมศาลา • พระพุทธรูปยืนภายใน วิหารแสดงให้เห็น ความเชื่อมโยงระหว่าง พุทธศิลป์ของ นครศรีธรรมราชและ สุโขทัย	เป็นอาคารถืออิฐถือปูนหลังคามุม กระเบื้องเคลือบสี มีข้อฟ้า ใบระกา ทางหงส์แบบสถาปัตยกรรมไทย มี พระพุทธรูปประทับยืนทรงเครื่องด้าน ละหนึ่งองค์ องค์ด้านตะวันออกเรียกว่า “พระพุทธรูปพระทันธกุมาร” องค์ด้าน ตะวันตกเรียกว่า “พระพุทธรูปพระนาง เหมชาลา”	ป้ายข้อมูลแสดงภาพ พระพุทธรูปภายใน วิหารด้วยการใช้ ภาพกราฟิก และ ข้อมูล	ภายในวิหาร ธรรมศาลา	1. สำรวจพื้นที่และ ข้อมูลเบื้องต้น 2. เลือกเนื้อหา นำเสนอผ่านหัวข้อ หลัก หัวเรื่อง ข้อความ 3. สร้างกราฟิกหลัก ของพื้นที่และ ออกแบบป้ายให้ เหมาะสม ผสาน กับการจัดสัมมนา กลุ่ม (focus group) 4. ติดตั้งในบริเวณที่ เหมาะสม 5. ตรวจสอบสภาพ และประสิทธิภาพ ของเครื่องมือตาม ระยะเวลาที่ กำหนด	/			

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการ สื่อความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
	คุณค่าทางพุทธศิลป์ของ พระวิหารหลวง • อาคารสถาปัตยกรรม อยุธยาตอนปลาย รูปทรงวิหารโค้งแบบ ท้องสำเภา	นับเป็นพระอุโบสถที่กว้างใหญ่ที่สุดใน ภาคใต้ ลักษณะเด่นของอาคารสมัย อยุธยาตอนปลายอย่างชัดเจนคือ รูปทรงวิหารที่โค้งแบบท้องสำเภา เปรียบเสมือนอาคารทั้งหลังเป็นสำเภา นาวาลำใหญ่	ป้ายข้อมูลแสดงภาพ ลักษณะ สถาปัตยกรรมด้วย การใช้กราฟิกเทียบ ลักษณะของสำเภา และอาคาร	ด้านหน้า ทางเข้าวิหาร หลวง	1. สำรวจพื้นที่และ ข้อมูลเบื้องต้น 2. เลือกเนื้อหา นำเสนอผ่านหัวข้อ หลัก หัวเรื่อง ข้อความ 3. สร้างกราฟิกหลัก ของพื้นที่และ ออกแบบป้ายให้ เหมาะสม ผสาน กับการจัดสัมมนา กลุ่ม (focus group) 4. ติดตั้งในบริเวณที่ เหมาะสม 5. ตรวจสอบสภาพ และประสิทธิภาพ ของเครื่องมือตาม ระยะเวลาที่ กำหนด	/			

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการ สื่อความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
	คุณค่าทางพุทธศิลป์ของ วิหารศรีธรรมโศกราช หรือ วิหารสามจอม	ผู้สร้างวิหารนี้คือ สาม จอม (ตำแหน่ง ข้าราชการสมัยโบราณ มี หน้าที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ กลปนา ซึ่ง พระมหากษัตริย์ทรง อุทิศถวายให้แก่วัดต่างๆ) โดยสร้างพร้อมกับเจดีย์ ใหญ่ เรียกชื่อตามผู้สร้าง	ป้ายข้อมูลแสดง ความสำคัญของส ถาปัตยกรรมของ วิหาร	ด้านหน้าทางเข้า วิหาร	1. สำรวจพื้นที่และข้อมูล เบื้องต้น 2. เลือกเนื้อหานำเสนอผ่าน หัวข้อหลัก หัวเรื่อง ข้อความ 3. สร้างกราฟิกหลักของพื้นที่ และออกแบบป้ายให้ เหมาะสม ผสานกับการจัด สัมมนากลุ่ม (focus group) 4. ติดตั้งในบริเวณที่ เหมาะสม 5. ตรวจสอบสภาพและ ประสิทธิภาพของ เครื่องมือตามระยะเวลาที่ กำหนด	/			

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการ สื่อความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
	คุณค่าทางพุทธศิลป์ของ วิหารพระกัจจายนะ	พระพุทธรูปภายในวิหาร นี้คือ พระกัจจายนะ หรือ พระสังกัจจายน์ หรือ พระสุกฺกมฺติเถระ แต่ คนทั่วไปเรียกพระแอต	ป้ายข้อมูลแสดง ความสำคัญของ พระพุทธรูปที่ ประดิษฐานภายใน	ภายในวิหาร ใกล้กับ ทางเข้าวิหาร	1. สำรวจพื้นที่และข้อมูล เบื้องต้น 2. เลือกเนื้อหานำเสนอผ่าน หัวข้อหลัก หัวเรื่อง ข้อความ 3. สร้างกราฟิกหลักของพื้นที่ และออกแบบป้ายให้ เหมาะสม ผสานกับการจัด สัมมนากลุ่ม (focus group) 4. ติดตั้งในบริเวณที่ เหมาะสม 5. ตรวจสอบสภาพและ ประสิทธิภาพของ เครื่องมือตามระยะเวลาที่ กำหนด	/			

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการ สื่อความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
	คุณค่าทางพุทธศิลป์ของ พระระเบียง	ตำแหน่งอาคารในผัง คล้ายระเบียงคดใน สถาปัตยกรรมเขมร มีผล กับการวางตำแหน่ง สถาปัตยกรรมต่างๆใน วัด ซึ่งมักจะเห็นในวัด สมัยอยุธยาตอนต้นที่ นิยมสร้างระเบียงคดหรือ วิหารคดล้อมรอบพระ อุโบสถเจดีย์ประธาน เช่น วัดพระมหาธาตุ หรือ วัด ราชบูรณะ ที่เมืองเก่า อยุธยา	ป้ายข้อมูลแสดง ความสำคัญทาง สถาปัตยกรรมของ พระระเบียง	บริเวณพระระเบียง ด้านทางเข้าไปใน บริเวณภายในของวัด	1. สำรวจพื้นที่และข้อมูล เบื้องต้น 2. เลือกเนื้อหานำเสนอผ่าน หัวข้อหลัก หัวเรื่อง ข้อความ 3. สร้างกราฟิกหลักของพื้นที่ และออกแบบป้ายให้ เหมาะสม ผสานกับการจัด สัมมนากลุ่ม (focus group) 4. ติดตั้งในบริเวณที่ เหมาะสม 5. ตรวจสอบสภาพและ ประสิทธิภาพของ เครื่องมือตามระยะเวลาที่ กำหนด	/			

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการ สื่อความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
พุทธภูมิ การสืบทอดคติ ความเชื่อทางพุทธ ศาสนาสู่อิทธิพล ต่อการสืบต่อด้าน สถาปัตยกรรมและ เผยแพร่วัฒนธรรม เถรวาทแบบลังกา วงศ์	สถาปัตยกรรมองค์เจดีย์ แบบลังกาวงศ์เป็น ต้นแบบให้เกิดเจดีย์ใน พื้นที่ต่างๆในจังหวัด และภาคใต้ที่ใกล้เคียง	เป็นต้นแบบ สถาปัตยกรรมเจดีย์สู่ การสร้างเจดีย์ในพื้นที่ อื่นๆทั้งในจังหวัด นครศรีธรรมราชและ พื้นที่ใกล้เคียงในบริเวณ คาบสมุทรภาคใต้ เช่น 1. พระเจดีย์ศรี มหาธาตุ วัดจะทั้ง พระ สทิงพระ จังหวัดสงขลา 2. พระสุวรรณมาลิก เจดีย์ศรีรัตนมหา ธาตุ วัดพระโคะ สทิงพระ จังหวัด สงขลา	ผนังข้อมูลประกอบ ภาพทาง สถาปัตยกรรมและ เทคโนโลยีแสดง อิทธิพลที่ส่งต่อไป ยังเจดีย์ในบริเวณ ต่างๆ ในเนื้อหาด้าน พุทธภูมิ	ภายในศูนย์สื่อ ความหมาย	1. สร้างโครงเรื่องนำเสนอ ตามลำดับ และบทเนื้อหา ผ่านโครงหัวข้อหลัก หัว เรื่อง ข้อความ 2. ออกแบบและจัดทำผนัง ข้อมูลของนิทรรศการ ภายในศูนย์สื่อความหมาย โดยยึดการออกแบบจาก กราฟิกหลักของพื้นที่ 3. ตรวจสอบสภาพและ ประสิทธิภาพของ เครื่องมือตามระยะเวลาที่ กำหนด			/	

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการ สื่อความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
	ศูนย์กลางในการ เผยแพร่วัฒนธรรมลัทธิ เถรวาท	วัดพระมหาธาตุวรมหาวิ หาร เป็นศูนย์กลาง เชื่อมโยงชุมชนต่างๆใน คาบสมุทร เพื่อเผยแพร่ วัฒนธรรมลัทธิเถรวาท	ผนังแสดงแผนที่ แบบผนังไฟแสดง เส้นทางการเผยแพร่ วัฒนธรรมภายใน ชุมชนคาบสมุทร ผสมกับการใช้ ภาพกราฟิก	ภายในศูนย์สื่อ ความหมาย	- สร้างโครงเรื่องนำเสนอ ตามลำดับ และบทเนื้อหา ผ่านโครงหัวข้อหลัก หัว เรื่อง ข้อความ - ออกแบบและจัดทำผนัง ข้อมูลของนิทรรศการ ภายในศูนย์สื่อความหมาย โดยยึดการออกแบบจาก กราฟิกหลักของพื้นที่ - ตรวจสอบสภาพและ ประสิทธิภาพของ เครื่องมือตามระยะเวลาที่ กำหนด			/	

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการสื่อ ความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
พุทธศรัทธา ภาพตัวแทนพระพุทธรูป ส่งต่อสู่ความศรัทธา ของผู้คนตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน สะท้อนความสัมพันธ์ โดยตรงต่อความเชื่อ ประเพณี และ วัฒนธรรมของผู้คน เป็นศูนย์รวมจิตใจ ของวัฒนธรรมพุทธ ศาสนาวิถีเถรวาท	ศรัทธาวิถีชีวิตประจำวัน	ความศรัทธาในองค์พระบรม ธาตุแสดงผ่านวิถี ชีวิตประจำวัน ทางเพลงกล่อม เด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบูชา พระบรมธาตุ และ ความสัมพันธ์ในการสักการะ ประจำวัน จนถึงกรณอนที่หัน หัวไปตามทิศที่ตั้งพระธาตุฯ	ผนังข้อมูลที่แสดงภาพ ความสำคัญของพระธาตุ ต่อชีวิตประจำวัน และ ช่วงชีวิตของคน เป็น ภาพกราฟิก และ คำอธิบาย ผ่านการใช้ เทคโนโลยี	ศูนย์สื่อ ความหมาย	1. สร้างโครงเรื่อง นำเสนอตามลำดับ และบทเนื้อหาผ่าน โครงหัวข้อหลัก หัวเรื่อง ข้อความ 2. ออกแบบและ จัดทำผนังข้อมูล ของนิทรรศการ ภายในศูนย์สื่อ ความหมายโดยยึด การออกแบบจาก กราฟิกหลักของ พื้นที่ 3. ตรวจสอบสภาพ และประสิทธิภาพ ของเครื่องมือตาม ระยะเวลาที่ กำหนด		/		

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการสื่อ ความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
			ผนังข้อมูลแสดง ภาพกราฟิกประกอบ เสียงเพลงกล่อมเด็ก ให้ เห็นภาพตามเนื้อหาใน เพลง	ศูนย์สื่อ ความหมาย	1. สร้างโครงเรื่อง นำเสนอตามลำดับ และบทเนื้อหาผ่าน โครงหัวข้อหลัก หัวเรื่อง ข้อความ 2. ออกแบบและ จัดทำผนังข้อมูล ของนิทรรศการ ภายในศูนย์สื่อ ความหมายโดยยึด การออกแบบจาก กราฟิกหลักของ		/		

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการสื่อ ความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)
					พื้นที่ 3. ตรวจสอบสภาพ และประสิทธิภาพ ของเครื่องมือตาม ระยะเวลาที่ กำหนด				

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการ สื่อความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)

	ศรัทธาเป็นบ่อเกิดสู่ ประเพณีที่สัมพันธ์กับ พระบรมธาตุและ นครศรีธรรมราชในรอบ 12 เดือน	เกิดประเพณีต่างๆที่ สัมพันธ์กับองค์พระบรม ธาตุ และวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร ไม่ว่าจะเป็น ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระ ธาตุศรัทธาสู่ผืนผ้าภาพ พระบฏ จัดในวัน มาฆบูชา อาสาฬหบูชา วิ สาขบูชา และเกิดการสวดด้าน เป็นการสวดตำนาน เกี่ยวกับเมืองและพระ บรมธาตุในวันพระ 8 ค่ำ และ 14 ค่ำที่บริเวณ ระเบียงคดสี่ด้าน	ผนังข้อมูลแสดงภาพ พิธีต่างๆในรอบปี โดยใช้ภาพกราฟิก พร้อมข้อมูลตัวอักษร	ศูนย์สื่อ ความหมาย	1. สร้างโครงเรื่องนำเสนอ ตามลำดับ และบทเนื้อหา ผ่านโครงหัวข้อหลัก หัวเรื่อง ข้อความ 2. ออกแบบและจัดทำผนัง ข้อมูลของนิทรรศการภายใน ศูนย์สื่อความหมายโดยยึด การออกแบบจากกราฟิกหลัก ของพื้นที่ 3. ตรวจสอบสภาพและ ประสิทธิภาพของเครื่องมือ ตามระยะเวลาที่กำหนด		/		
--	--	--	---	-----------------------	---	--	---	--	--

หัวข้อหลัก (Theme)	หัวเรื่อง (Topic)	ข้อความ (Message)	เครื่องมือในการ สื่อความหมาย (Tools)	พื้นที่ (Location)	การดำเนินงาน	ระยะเวลา			
						ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-6)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7-12)	ระยะที่ 3 (เดือนที่ 13-18)	ระยะที่ 4 (เดือนที่ 19-24)

	ศรัทธาโดยการบูชาพระ บรมธาตุฯ ด้วยเครื่อง ทองเป็นพุทธบูชา	การบูชาด้วยเครื่องทอง เป็นลักษณะเด่นของ ความศรัทธาจาก พุทธศาสนิกชนที่พระ บรมธาตุเจดีย์นี้ ชาวบ้านจะนำต้นไม้เงิน ต้นไม้ทอง เครื่องประดับ ทองต่างๆมาบูชาโดยเดิม จะบรรจุไว้ที่ยอดของ พระบรมธาตุ ปัจจุบัน รักษาไว้ในศรีธรรม ราชพิพิธภัณฑสถาน	ผนังแสดงภาพ จำลองโดยการใช้ ภาพกราฟิก ประกอบคำอธิบาย	ภายในศูนย์สื่อ ความหมาย	1. สร้างโครงเรื่อง นำเสนอตามลำดับ และบท เนื้อหาผ่านโครงหัวข้อหลัก หัวเรื่อง ข้อความ 2. ออกแบบและจัดทำ ผนังข้อมูลของนิทรรศการ ภายในศูนย์สื่อความหมายโดย ยึดการออกแบบจากกราฟิก หลักของพื้นที่ 3. ตรวจสอบสภาพ และประสิทธิภาพของ เครื่องมือตามระยะเวลาที่ กำหนด			/	
--	--	---	--	----------------------------	---	--	--	---	--

Evaluation program

Evaluation Program โปรแกรมการประเมินแผนการสื่อความหมายมีความจำเป็นเพื่อเป็นการ ทบทวนและพิจารณาว่าเนื้อหาและเครื่องมือการสื่อความหมายมีความเหมาะสมและให้ผลตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

ตารางที่ 23 การประเมินแผนการสื่อความหมาย

กิจกรรม	ช่วงเวลา
ปรับปรุงและเพิ่มเติมข้อมูลทางสื่อออนไลน์ให้เป็นปัจจุบัน	ทุกวัน
ประชุมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับฟังปัญหาและอุปสรรคต่างๆในการ ปฏิบัติงานจริง	เดือนละครั้ง
จัดและตกแต่งความเรียบร้อยของภูมิสถาปัตยกรรม	เดือนละครั้ง
จัดอบรมบุคลากร ซึ่งรวมถึงเนื้อหาของการสื่อความหมาย การให้บริการ นักท่องเที่ยว การใช้เครื่องมือการสื่อความหมายและการสร้างเสริม ประสบการณ์ในการเข้าชมของนักท่องเที่ยว	ทุก 3 เดือน
จัดอบรมให้ความรู้แก่ชุมชน จัดกิจกรรมพิเศษต่างๆ เพื่อสร้างความรู้สึกรักเป็น เจ้าของพื้นที่และเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและกลุ่มผู้ให้บริการ ทางการท่องเที่ยว	ทุก 6 เดือน
ตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ ปรับปรุง และเปลี่ยนใหม่ให้ เหมาะสม	ทุก 6 เดือน
ตรวจสอบอาคารโบราณสถาน เพื่อให้แน่ใจว่ามีการอนุรักษ์อย่างเหมาะสม	ทุก 6 เดือน
ตรวจสอบเนื้อหาและสภาพของป้ายต่างๆในพื้นที่ เปลี่ยนใหม่หากจำเป็น	ปีละครั้ง
ตรวจสอบเครื่องมือการสื่อความหมาย ปรับปรุง และเปลี่ยนใหม่หากจำเป็น	ปีละครั้ง
ประเมินประสิทธิภาพของแผนสื่อความหมาย ผ่านการทำแบบประเมินจากผู้	ปีละครั้ง

มีส่วนได้ส่วนเสีย	
-------------------	--

5.2 อภิปรายผล

การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เป็นการศึกษาบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัย นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรต่าง ๆ ชุมชนและผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการขึ้นทะเบียนวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นมรดกโลก โดยมุ่งเน้นให้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงคุณค่าโดดเด่นระดับสากลของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อให้ได้มาซึ่งแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และเป็นส่วนหนึ่งในการเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก และจากการศึกษาวิจัยสามารถปรัายผลได้ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้ ดังต่อไปนี้

1) เพื่อรวบรวมเนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

จากการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ พัฒนาในด้านเนื้อหาการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมให้มีความเหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยทำการสรุปประเด็นเพื่อให้ได้รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา 3 ประเด็น คือ 1) ด้านพุทธศิลป์ ที่ได้กล่าวถึงความงามทางสถาปัตยกรรมและความชาญฉลาดในเชิงช่าง 2) ด้านพุทธภูมิ กล่าวถึงอิทธิพลต่อการสืบต่อด้านสถาปัตยกรรมและเผยแพร่วัฒนธรรมลัทธิเถรวาทแบบลังกาวงศ์ และ 3) พุทธศรัทธา ได้มีเนื้อหาที่กล่าวถึงความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธ ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวได้มีความสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อความหมายอ้างอิงจากเกณฑ์ UNESCO หลักเกณฑ์ข้อที่ 1 ในการเป็นตัวแทนผลงานของการสร้างจากอัจฉริยะของมนุษย์ หลักเกณฑ์ข้อที่ 2 การ

แสดงถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงคุณค่าของมนุษย์ตามกาลเวลา หรือในวัฒนธรรมด้านใดด้านหนึ่งของโลกในการพัฒนาด้านสถาปัตยกรรม หรือทางเทคโนโลยี ศิลปะสถาปัตยกรรม โบราณ การออกแบบผังเมือง หรือการออกแบบภูมิทัศน์และหลักเกณฑ์ข้อที่ 6 ความสัมพันธ์โดยตรงหรือความชัดเจนกับเหตุการณ์ หรือประเพณีที่ยังคงอยู่ ความคิด หรือความเชื่อ งานศิลปกรรม และวรรณกรรม ที่มีคุณค่าสำคัญโดดเด่นเป็นสากล เช่นเดียวกันกับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(2550, หน้า 83-84) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญ ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อันเป็นตัวแทนแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ด้านศิลปกรรม ความงดงาม และการสร้างสรรค์จากภูมิปัญญา รวมทั้งประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน มีมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่มีความสำคัญ มีคุณค่าทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ อาทิ โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ อาทิ ภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดมาแต่เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่

ทั้งนี้ ในการพัฒนาเนื้อหาการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารนั้นได้นำผลจากการศึกษาด้านความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมทั้งกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ มาวิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เนื้อหาการสื่อความหมายที่เหมาะสม ทั้งนี้ จากการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่พบความต้องการที่มีความสอดคล้องกัน คือ เนื้อหาที่ใช้ในการสื่อความหมายสามารถบอกเล่าถึงประวัติความเป็นมาของโบราณสถานภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร รวมถึงความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ทั้งทางด้านประเพณี ความเชื่อ ด้านสถาปัตยกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงศิลปท้องถิ่นที่มีความเก่าแก่ จากความต้องการดังกล่าวสามารถสะท้อนให้เห็นว่า คนในปัจจุบันยังคงตระหนักและเล็งเห็นถึงคุณค่าความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาความต้องการด้านเนื้อหาการสื่อความหมายของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือน พบความสอดคล้องกับแนวคิดพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ เลิศพร ภาระสกุล (2555 , หน้า 433 - 434) ที่ได้กล่าวว่า นักท่องเที่ยวที่มีจุดหมายมาท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (the purposeful cultural tourist) ได้มีวัฒนธรรมเป็นแรงจูงใจหลักในการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์แบบลึกซึ้งโดยให้ความสำคัญกับการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา

ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด ตลอดจนให้เวลากับการศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชนได้

ดังนั้น เนื้อหาในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก จึงได้พัฒนารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาให้ครอบคลุมสอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่และคนที่เดินทางเข้ามาเยือนโดยนำประเด็นด้านพุทธศิลป์ พุทธภูมิ และพุทธศรัทธา เป็นหัวข้อหลักในการนำเสนอเนื้อหา และเป็นไปได้ว่าเนื้อหาดังกล่าวจะสามารถสื่อความหมายให้ผู้เดินทางเข้ามาเยือนได้เกิดความซาบซึ้ง ความประทับใจ เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมของผู้อื่น ระบบนิเวศของพื้นที่ ตลอดจนการสร้างสัมพันธภาพร่วมกัน จนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันภายในชุมชน ตามแนวคิดคุณสมบัติของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 291)

2) การเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

สัญวิทยา คือ ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบสัญลักษณ์ ที่ปรากฏขึ้นในความคิดของมนุษย์ สัญลักษณ์อาจหมายถึง ภาษา รหัส สัญลักษณ์ เครื่องหมาย ฯลฯ ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อให้ความหมายในบริบทหนึ่ง ๆ รวมทั้ง ระบบสัญลักษณ์จะทำหน้าที่ควบคุมการสร้างความหมายให้ เป็นไปตามลักษณะของแต่ละวัฒนธรรมที่ต้องการสื่อสาร (Corner, 1983; Eagleton, 1983; E. T. Hall, 1980; S. Hall, 1990, 1997, 2005; S. Hall & Jefferson, 1976; S. Hall & others, 1990; Nöth, 1995; Panofsky, 1974; Peirce, 1955; Saussure, 1974, 1997) ซึ่งสอดคล้องกับการสื่อความหมายของแหล่งมรดกวัฒนธรรมตามที่ National Trust Australia และ Museums Australia (2007) ได้กล่าวถึงการสร้างรูปแบบ วิธีการ ที่สามารถเป็นเครื่องมือในการนำเรื่องราวและข้อความไปสู่ผู้รับสารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสร้างคู่มือการสื่อความหมาย ที่มีรูปแบบการใช้สัญลักษณ์ อาทิ ป้ายข้อมูล สื่อภาพ วิกิทัศน์อินเทอร์เน็ต สิ่งพิมพ์ เป็นต้น ถือเป็นกิจกรรมการสื่อความหมายจากการนำชมด้วยตนเอง เป็นกระบวนการสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น และหากมีการเลือกใช้อย่างเหมาะสมจะสามารถนำไปสู่การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างไม่จำกัด

จากแนวคิดดังกล่าว ได้สอดคล้องกับการออกแบบเพื่อเสนอเครื่องมือสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ที่ได้พิจารณาถึงผู้ใช้งานที่หลากหลาย เน้นใช้การออกแบบกราฟฟิก (เลขนศิลป์) เป็นลักษณะของภาพลายเส้นที่เข้าใจง่าย เข้าถึงคนทุกกลุ่ม มีการกำหนดกลุ่มสีหลักคือ สีเหลืองเข้ม แทนสีของผนัง และสีอื่นๆตามที่ปรากฏบนตัวผนัง ได้แก่ สีฟ้าเข้ม สีส้มแสด สีขาว สีดำ และสีใกล้เคียงตามความเหมาะสม ซึ่งสีดังกล่าวเป็นสีที่สะท้อนมาจากตัวผนังตะลุง โดยผนังตะลุง ก็ถือเอกลักษณ์ และเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ได้ จาก การกำหนดกลุ่มสีหลักดังกล่าว ได้นำมาออกแบบพัฒนาเครื่องมือการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่ เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ได้ให้ ความสำคัญต่อการสื่อสารทางเดียวโดยออกแบบเครื่องมือสื่อความหมายภายในพื้นที่ และเครื่องมือสื่อ ความหมายภายนอกพื้นที่เพื่อให้ข้อมูลสามารถเข้าถึงคนได้ทุกกลุ่ม ทั้งกลุ่มคนที่ใช้งานอยู่ในพื้นที่และกลุ่ม คนใช้งานนอกพื้นที่ ถึงแม้ว่าจะมีข้อจำกัดจากการสื่อสารทางเดียว แต่เมื่อพิจารณาถึงการใช้งาน พบความ หลากหลายของช่องทางการรับสื่อ ที่สามารถเลือกใช้เนื้อหาที่เหมาะสมกับสื่อแต่ละประเภทได้ ซึ่ง สอดคล้องกับ National Trust Australia และ Museums Australia (2007) ที่ได้กล่าวถึงข้อดีของการ สื่อสารทางเดียวไม่สิ้นเปลืองแรงคน และประหยัดงบประมาณในการฝึกอบรมให้ไปในทิศทางที่ตรงกันกับ เนื้อหา

นอกจากนี้ เมื่อได้พิจารณาถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเยือนวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช พบกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและ ชาวต่างชาติ พบกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และวัตถุประสงค์การเดินทางที่แตกต่าง กัน ทำให้การเลือกเครื่องมือในการสื่อความหมายอาจมีความแตกต่างกันตามไปด้วย ประกอบกับผล การศึกษาความต้องการด้านเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงให้เห็นถึงเหตุผลในการให้ความสำคัญกับการสื่อสารทางเดียว โดย พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีความต้องการเครื่องมือสื่อความหมายมากที่สุดสามอันดับแรก คือ เว็บ ไซต์แนะนำแหล่งท่องเที่ยว คู่มือนำเที่ยว ป้ายสื่อความหมายอธิบายข้อมูล สำหรับนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติพบความต้องการ เครื่องมือสื่อความหมายมากที่สุดสามอันดับแรก คือ คู่มือนำเที่ยว ป้ายแผน

ที่ วิทัศน์/ภาพเคลื่อนไหวและจากผลการศึกษาด้านความต้องการดังกล่าว ทำให้สามารถพัฒนา
ออกแบบเครื่องมือการสื่อความหมายในพื้นที่และนอกพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่ม
นักท่องเที่ยว อาทิ ป้ายแสดงพื้นที่และการเข้าถึง ป้ายบอกทาง ป้ายแสดงแผนที่ ป้ายกำหนดจุดสถานที่
ป้ายประชาสัมพันธ์ เส้นทางเดินและศึกษาด้วยตนเอง ศูนย์สื่อความหมาย รวมทั้ง กราฟฟิกภาพแบบ
เคลื่อนไหว การใช้สื่อดิจิทัล สื่อออนไลน์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การสื่อสารสองทางโดยใช้คนนั้น ถือเป็นเครื่องมือการสื่อความหมายที่มี
ความสำคัญเช่นเดียวกัน เหมาะสำหรับกลุ่มที่เดินทางโดยมีการติดต่อประสานงานกับผู้ดูแลพื้นที่ ก่อนการ
เดินทางล่วงหน้า เพื่อให้คนในพื้นที่ได้เตรียมความพร้อมของผู้นำเสนอข้อมูล นอกจากนี้ ยังพบว่าคนใน
พื้นที่มีความต้องการเครื่องมือการสื่อความหมายที่ใช้คน ในการนำเสนอข้อมูล อาจเพราะเล็งเห็นถึง
ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทั้งนี้ การสื่อความหมายโดยใช้คน สามารถนำเสนอข้อมูล
เป็นการพัฒนาเครื่องมือสื่อความหมายภายในพื้นที่ ที่ให้คนอยู่ประจำศูนย์ให้บริการข้อมูล เพื่อตอบ
คำถาม ข้อสงสัย ของนักท่องเที่ยวได้

3) การจัดทำแผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

แผนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัด
นครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ได้พัฒนาจากการศึกษาเนื้อหาในการสื่อ
ความหมายทางวัฒนธรรมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัด
นครศรีธรรมราช ที่มีหัวข้อหลัก พุทธศิลป์ พุทธภูมิ และพุทธศรัทธา และเครื่องมือการสื่อความหมายที่
เหมาะสมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้

ในการนำเสนอแผนการสื่อความหมาย สามารถนำสู่การปฏิบัติจริงได้ ตลอดจน การนำแผนการสื่อความหมายเป็นแนวทางในการพัฒนาการสื่อความหมาย เพื่อให้ผู้ที่เดินทางเข้ามาเยือน เกิดความรู้ ความเข้าใจ เรื่องราว ความสำคัญของวัฒนธรรมในพื้นที่จนก่อให้เกิดการซาบซึ้งในวัฒนธรรม และนำไปสู่การอนุรักษ์ในพื้นที่ต่อไป

ดังนั้น ในการอนุรักษ์พื้นที่เพื่อให้เป็นมรดกโลก จึงได้เล็งเห็นถึงสำคัญของการสื่อความหมายในพื้นที่ เพื่อให้ผู้มาเยือนได้ตระหนักถึงสำคัญของพื้นที่ ให้สามารถนำไปสู่การอนุรักษ์ในพื้นที่ได้ สอดคล้องกับ กษมอมันตกุล (2554, หน้า129-134) ที่ได้กล่าวถึงเมืองมรดกโลก “หลวงพระบาง” เมืองที่รับได้รับการอนุรักษ์ไว้อย่างดีที่สุดในเอเชียอาคเนย์ เป็นเมืองที่รวบรวมศิลปะสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น และค่อนข้างสมบูรณ์ ท่าเลที่แสดงถึงภูมิปัญญาในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ สามารถสะท้อนวัฒนธรรมซึ่งคงดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ ได้กล่าวถึงสำคัญในการออกแบบสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว โดยการตระหนักถึงการออกแบบที่คำนึงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม อันเป็นอัตลักษณ์ของเมืองมรดกโลก จะเห็นได้จากเครื่องหมายจราจรในเมืองหลวงพระบางที่แสดงถึงอัตลักษณ์ความเป็นวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวหลวงพระบางอาจกล่าวได้ว่า สถานที่ได้ยกระดับขึ้นเป็นมรดกโลก ได้คำนึงถึงสำคัญของการสื่อความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ Melanie K. Smith (2003, 83) ที่ได้กล่าวถึงการสื่อความหมายมรดกโลกว่าเป็นกิจกรรมการสื่อสารเพื่อให้ได้รับข้อมูล ข้อเท็จจริงในพื้นที่ เป็นการศึกษา เรียนรู้บนเครื่องมือที่มีความหลากหลาย ได้ถูกออกแบบเพื่อการสื่อสารเรื่องราว ประวัติศาสตร์ความสำคัญของสถานที่มรดกทางวัฒนธรรม ในลักษณะที่เหมาะสมกับผู้รับสาร เพื่อเกิดการเรียนรู้ และความสนุกสนาน จึงอาจกล่าวได้ว่าการสื่อความหมายเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยความสำเร็จของการท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรมเนื่องจากการสื่อความหมายมีบทบาทในการสร้างประสบการณ์ของผู้เข้าชม เป็นเครื่องมือให้เกิดการเรียนรู้ เพิ่มประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวผ่านช่องทางการสื่อความหมายที่หลากหลายบนพื้นฐานข้อมูลที่ถูกต้องก่อให้เกิดการอนุรักษ์ความดั้งเดิมของมรดกทางวัฒนธรรม และเกิดการท่องเที่ยวมรดกโลก ตามที่ Sustainable Tourism Cooperative Research Centre ได้กล่าวไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดให้มีหน่วยงาน หรือองค์กร โดยมีหน้าที่หลักในการดูแล บำรุง รักษาเครื่องมือสื่อความหมายที่อยู่ในพื้นที่ อาทิเช่น บ้ายสื่อความหมายต่าง ๆ ให้มีสภาพที่พร้อมใช้งานอยู่เสมอ แผ่นพับ คู่มือแนะนำเที่ยว มีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของผู้มาเยือนรวมทั้ง การตรวจสอบปัญหาการใช้งานของเครื่องมือสื่อความหมายนอกพื้นที่ เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลาตลอดจนการปรับปรุง เพิ่มเติมข้อมูลเนื้อหาการสื่อความหมายให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

2. ควรจัดให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรการสื่อความหมายโดยบุคคล แก่คนในพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้าใจด้านเนื้อหาการสื่อความหมายให้ตรงกัน ตลอดจนการฝึกอบรมทางด้านภาษาต่างประเทศ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้

3. ควรปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นหลัง ตระหนักถึงความสำคัญของสถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราวทางด้านประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน โดยให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมพิเศษ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้คุณค่าความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เป็นกิจกรรมที่สามารถกระตุ้นให้เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจ เกิดการหวงแหน เริ่มป้องกันรักษาวัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อมอย่างถูกวิธี

4. หน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือ องค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ ควรตระหนักถึงการปรับเปลี่ยนเครื่องมือการสื่อความหมายให้มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยี

5. ควรให้สถาบันการศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ สอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อชี้ให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรม มรดกทางวัฒนธรรม ให้เกิดความยั่งยืนและกลายเป็นมรดกของคนรุ่นหลังสืบต่อไป

6. ควรจัดให้มีการประชุมคณะทำงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทางด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อรับฟังปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานจริง ตลอดจนร่วมกันวางแผนแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และการวางแผนป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

7. ควรมีการวางแผนจัดสรรงบประมาณ การลงทุนสร้างเครื่องมือสื่อความหมาย โดยคำนึงถึงการใช้งานระยะยาวเพื่อให้เกิดประโยชน์และความคุ้มค่าต่อการใช้งาน

ข้อเสนอแนะวิจัยในครั้งต่อไป

1. ศึกษาศักยภาพความพร้อมของการสื่อความหมายโดยใช้คน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยศึกษาความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่นิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อให้คนในพื้นที่สามารถเตรียมความพร้อมด้านการสื่อความหมายโดยใช้คนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ศึกษาและพัฒนาเครื่องมือสื่อความหมายที่เหมาะสม สามารถรองรับนักท่องเที่ยวผู้พิการในแต่ละประเภทได้ เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้พิการ เป็นการเปิดโอกาสและการตระหนักถึงความสำคัญของการมีสิทธิ เท่าเทียมกันในสังคม
3. ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาเครื่องมือสื่อความหมายที่มีอยู่เดิมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
4. ศึกษาแนวทางพัฒนาศักยภาพ การเพิ่มประสิทธิภาพของเครื่องมือสื่อความหมายแต่ละประเภท ให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และการสร้างประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. การศึกษาเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์พระบรมธาตุเจดีย์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ในการสร้างพระพุทธศาสนาสถาปตยกรรมในคาบสมุทรไทย มลายู

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. 2501, ประชุมศิลาจารึกภาค 1 จารึก , งานฉาบปกฉิมพิมพ์ คุณหญิง สีน ภักดีนิติศาสตร์
วัดเทพศิรินทร์, กรุงเทพฯ.
- กษมอมันตกุล. (2554). การออกแบบสัญลักษณ์ในเมืองมรดกโลก “หลวงพระบาง” และอัตลักษณ์ที่
ยังคงอยู่. วารสารศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- นงคราญ ศรีชาย และวรวิทย์หัตถ์ภาค. 2543 , โบราณคดีศรีวิชัย มุมมองใหม่การศึกษาวิเคราะห์แหล่ง
โบราณคดีรอบอ่าวบ้านดอน ,สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 11
นครศรีธรรมราช สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, สำนักพิมพ์
เม็ดทราย, นครศรีธรรมราช, หน้า 3, 11, 24-25, 29-33, 44-45, 48-49, 52-58, 68-69,
71-72, 82, 165, 200.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร. ศูนย์วิชาการ
ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. พิมพ์ที่ บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Industry). ศูนย์การท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย. พิมพ์ที่ บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด. กรุงเทพมหานคร.
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์, 2546, ประวัติศาสตร์อารยธรรมภาคใต้ แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่
สำคัญในประเทศไทย, สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก: กรุงเทพฯ.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชและสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช , 2556, “เอกสาร
ประกอบการสัมมนา ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ 8 เรื่อง พระธาตุสุ่มรดกโลก ”,
สัมมนา ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ 8 เรื่อง พระธาตุสุ่มรดกโลก วันที่ 13-15
ธันวาคม 2556 ณ โรงแรมทวินโลตัส อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช โดย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครศรีธรรมราชและสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช , มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครศรีธรรมราช สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช และมูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส
อินทปัญญา จัดพิมพ์.
- เลิศพร ภาระสกุล. (2540). เอกสารประกอบการสอน วิชาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร:
คณะมนุษยศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เลิศพร ภาระสกุล. (2555). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ศุภลักษณ์ อัครางกูร. (2547). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. จังหวัดหนองคาย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
วิทยาเขตหนองคาย. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยขอนแก่น. พิมพ์ที่ หกจ.โรงพิมพ์คลังนานา
วิทยา จังหวัดขอนแก่น.

- สมเกียรติ ตั้งนะโม. (2549). มองหาเรื่อง: วัฒนธรรมทางสายตา. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559.
- สุดสันต์ สุทธิพิศาล. (2556). เอกสารประกอบการสอนวิชาการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: คณะการจัดการการท่องเที่ยว, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. (2546). อัตลักษณ์ การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2549). ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (กระบวนการทัศน์และบทบาทในประชาสังคม). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Agnew, N., Demas, M., Sullivan, S., & Altenburg, K. (2004). The Begetting of Charters: Genesis of the China Principles. *Historic Environment*, 18(1), 40-45.
- Australia ICOMOS. (1999). The Burra Charter.
- Barthes, R. (1967). *Elements of Semiology* (A. Lavers & C. Smith, Trans.). New York: Hill and Wang.
- Barthes, R. (2000). *Mythologies* (A. Lavers, Trans.). London: Vintage.
- China ICOMOS.(2002). *Principles for the Conservation of Heritage Sites in China*.
- Corner, J. (1983).Textuality, Communication and Power.In H. Davis & P. Walton (Eds.), *Language, Image, Media*. Oxford: Basil Blackwell
- Eagleton, T. (1983).*Litrary Theory: an Introduction*. Minneapolis, Minnesota: University of Minnesota Press.
- Hall, E. T. (1980). *The Silent Language*. Westport, Connecticut: Greenwood Press.
- Hall, S. (1990). Cultural Identity and Diaspora. In J. Rutherford (Ed.), *Identity: Community, Culture, Difference*. London: Lawrence & Wishart
- Hall, S. (1997). Introduction.In S. Hall (Ed.), *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: Sage
- Hall, S. (2005). Encoding, Decoding. In S. During (Ed.), *The Cultural Studies Reader* (pp. 508-517). London: Routledge
- Hall, S., & Jefferson, T. (Eds.). (1976). *Resistance through Rituals: Youth Subcultures in Post-War Britain*. London: Hutchison.

- Hall, S., & others (Eds.). (1990). *Culture, Media, Language: working papers in cultural studies, 1972-79*. London: Unwin Hyman.
- ICOMOS. (1994). *The Nara Document on Authenticity* Nara, Japan.
- ICOMOS. (1999). *Charter on the Built Vernacular Heritage*.
- ICOMOS. (2002). *International Tourism Charter: Managing Tourism at Places of Heritage Significance*.
- ICOMOS. (2005). *The Seoul Declaration on Tourism in Asia's Historic Towns and Areas*.
- ICOMOS. (2005). *Xi'an Declaration on the Conservation of the Setting of Heritage Structures, Sites and Areas*
- ICOMOS. (2007). *The ICOMOS Charter for the Interpretation and Presentation of Cultural Heritage Sites*.
- Jakobson, R., & Morris, H. (1956). *Principes de Phonologie Historique Fundamentals of Language*. The Hague: Mouton
- Jokilehto, J. (1998). *The Context of the Venice Charter (1964). Conservation and Management of Archaeological Sites*, 2, 229-233.
- Jokilehto, J. (1998). *International Trends in Historic Preservation: from Ancient Monuments to Living Cultures*. APT Bulletin, 29(3-4), 17-19.
- Levi-Strauss, C. (1963). *Structural Anthropology* (C. Jacobson & B. G. Schoepf, Trans.). Harmondsworth, Middlesex: Penguin Books.
- Logan, W., & O'Keefe, P. (2007). *The Venice Charter: Universal or European Solution? World Heritage*. Geelong: Deakin University
- Melanie K. Smith. (2003). *Issues in cultural Tourism studies*. Taylor and Francis Group. New York:
- Mirzoeff, N. (1998). *What is Visual Culture?* In N. Mirzoeff (Ed.), *The Visual Culture Reader*. London: Routledge
- Mirzoeff, N. (1999). *An Introduction to Visual Culture*. London: Routledge.
- Mitchell, D. (2005). *Cultural Geography: a Critical Introduction*. Oxford: Blackwell Publishi
- Nuanla-ong, Sippanan. 2010. *Srivijaya Influence and Hidden Heritage around Ban Don Bay: Cultural Landscape associated with Cultural Tourism*. Ph.D Program:

- Architectural Heritage Management and Tourism. Faculty of Architecture. Silpakorn University. Bangkok.
- Nöth, W. (1995). Handbook of Semiotics. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press.
- Panofsky, E. (1974). Meaning in the Visual Arts: Papers in and on Art History. New York: Overlook Press.
- Pedersen, A. (2002). Managing Tourism at World Heritage Sites: a Practical Manual for World Heritage Site Managers. Paris: UNESCO World Heritage.
- Peirce, C. S. (1955). Philosophical Writings of Peirce. In J. Buchler (Ed.). New York: Dover Publications
- Saussure, F. d. (1974). Course in General Linguistics. Glasgow: Fontana/Collins.
- Saussure, F. d. (1997). Course in General Linguistics (R. Harris, Trans.). Chicago and La Salle: Open Court.
- Suttipisan, S. (2007). Visual Culture: an Architectural Heritage Interpretation. Paper presented at the The 2nd ICOMOS Thailand General Assembly and International Symposium 2007, Bangkok.
- Suttipisan, S. (2008). Grassroots Efforts to Protect Thai Identity through Design. (Doctor of Philosophy in Architectural Heritage Management and Tourism), Silpakorn University, Bangkok.
- Sustainable Tourism Cooperative Research Centre (STCRC). culture and heritage tourism research snapshot. Gold Coast Campus. Griffith University. Australia.
- UNESCO. (1972). Convention Concerning the Protection of World Cultural and Natural Heritage.
- UNESCO. (2001, 2 November 2001). Universal Declaration on Cultural Diversity. Paper presented at the 31st Session of General Conference of UNESCO, Paris.
- UNESCO. (2003). UNESCO Declaration Concerning the Intentional Destruction of Cultural Heritage. Paper presented at the The General Conference of the UNESCO, Paris.
- UNESCO. (2009). Hoi An Protocols for Best Conservation Practice in Asia.
- UNESCO. (2011). Preparation World Heritage Nominations. Paris: UNESCO.
- United Nations. (2012). The Future We Want.

- World Heritage Centre. (2003). Linking Universal and Local Values: Managing a Sustainable Future for World Heritage. Amsterdam, The Netherlands.
- World Heritage Centre.(2005). Format for the Nomination of Properties for Inscription on the World Heritage List. Paris: UNESCO.
- World Heritage Centre.(2008). Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention.
- World Heritage Committee.(2012). World Heritage Tourism Programme.UNESCO.

ภาคผนวกที่ 1

ด้านประวัติความเป็นมา ความสัมพันธ์กับชุมชนและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง สถาปัตยกรรม และคุณค่า
ความสำคัญของพระบรมธาตุในด้านต่าง ๆ จนถึงปัจจุบัน
ตาราง แสดงประวัติความเป็นมา ความสัมพันธ์กับชุมชนและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง สถาปัตยกรรม และคุณค่า
ความสำคัญของพระบรมธาตุในด้านต่าง ๆ

ช่วงเวลา/ยุคสมัย	รายละเอียด
พ.ศ. 5900-1200	ยุคก่อตั้งของการพัฒนาคาบสมุทรภาคใต้ ยุคเริ่มพัฒนาการของเมืองนครศรีธรรมราช - พุทธศตวรรษที่ 5-6 เมื่อชนพื้นเมืองได้ติดต่อทำการค้ากับพ่อค้าชาวอินเดียและจีน จึงเกิดการรับความรู้ทางวิทยาการต่าง ๆ มากขึ้น และได้รับการถ่ายทอดแนวคิดทางด้านสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงจิตวิญญาณจากนักบวชพุทธ พราหมณ์และฮินดู ที่เดินทางมาด้วยกับเรือสินค้าต่าง ๆ - เมืองโบราณเวียงสระ ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำหลวง หรือ แม่น้ำตาปี นั้นเมืองนี้เคยเป็นเมืองสำคัญบนคาบสมุทรภาคใต้ ซึ่งเป็นชุมทางการคมนาคมทั้งทางบกและทางทะเล โดยตั้งอยู่กึ่งกลางเส้นทางข้ามสมุทร ซึ่งได้เชื่อมเมืองท่ารอบอ่าวบ้านดอนและเมืองนครศรีธรรมราช บริเวณชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยกับเมืองคลองท่อม เมืองอ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ด้านฝั่งทะเลอันดามันไว้ - ตำนานพื้นเมือง กล่าวถึง เมืองโบราณเวียงสระ ว่ามีพราหมณ์อินเดียชื่อ พราหมณ์มาลี (พี) กับ พราหมณ์มาลา (น้อง) มาพร้อมพระอาจารย์ 2 ท่าน คือ พระมหาพุทธคัมเพียร และ พระมหาพุทธสาคร อพยพไพร่พล 30,000 คน ขึ้นฝั่งที่ เมืองตะโกลา หรือ เมืองตะกั่วป่า ในจ.พังงา โดยเดินทางจาก เขาสก ลงมาตั้งบ้านเมืองที่บริเวณ ตำบลน้ำรอบ และได้สถาปนาให้ พราหมณ์มาลี (พี) ขึ้นครองราชย์พระนามว่า พระเจ้าศรีธรรมโคกราช ต่อมาเมื่อโรคระบาดจึงอพยพผู้คนเดินทางล่องตามลำแม่น้ำพุมดวงลงสู่แม่น้ำหลวงจนถึงคลองตาล จึงตั้งเมืองใหม่ขึ้นชื่อว่า

	เมืองเวียงสระ และยังมีตำนานเมืองอีกฉบับที่มีความคล้ายคลึงกันนี้กล่าวถึงพราหมณ์อินเดียทั้ง 2 ท่านว่ายกไพร่พลหนีกองทัพอิสลาม ที่ตีแตกอยู่มาบริเวณ ตำบลน้ำรอบ ด้วยความที่ไม่คุ้นชินกับภูมิอากาศ จึงเกิดป่วยเป็น โรคห่าขึ้น จึงย้ายเมืองไปตั้ง กรุงศรีธรรมโศก ขึ้นที่ หาดทรายแก้วนั่นเอง • พระเจ้าศรีธรรมโศกราช กับ พระมหาเถร จึงทำพิธีพระเวท ตรานะโม ขึ้นแล้วหว่านโปรยไปรอบเมืองโดยฝั่ตามประตูเมืองและกำแพงทั้ง 4 ทิศ เพื่อป้องกันโรคภัยไข้เจ็บจากนั้นโรคห่าก็หายไป • หลังจากพ่ายแพ้สงคราม พระเจ้าศรีธรรมโศกราชจันทรภาณุที่ 1 และพระอนุชาของพระองค์ได้หลบหนีกลับมาได้สร้าง พระมหาธาตุเจดีย์จนสำเร็จเพื่อถวาย พระราชกุศลแก่พระพนมทะเลศรี หรือ ท้าวอุทอง กษัตริย์ครองเมืองพริบพรี (หรือ นครรัฐเพชรบุรี) ต่อมาเมื่อพระเจ้าศรีธรรมโศกราชจันทรภาณุที่ 1 สวรรคต ดังนั้น พระพนมทะเลศรี หรือ ท้าวอุทอง จึงส่งเครื่องไทยทานมาสักการะพระศพ อย่างไรก็ตาม ต่อมาเมื่อ พระเจ้าศรีธรรมโศกราชจันทรภาณุที่ 2 (น้องชายของพระเจ้าศรีธรรมโศกราชจันทรภาณุที่ 1) ขึ้นครองราชที่กรุงศรีธรรมโศก ได้ 7 ปี ก็เกิดโรคระบาดร้ายแรงทำให้ กรุงศรีธรรมโศก และบ้านเมืองในคาบสมุทรภาคใต้ถูกทิ้งร้างกลางป่า ยุคกลางของเมืองนครศรีธรรมราช สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ซึ่งเป็นมหาราชผู้ยิ่งใหญ่องค์สุดท้ายของเขมร ได้ยกทัพโจมตีกรุงศรีธรรมโศก (หรือ ตามพรลิงค์) จนแตกพ่ายและกลายเป็นเมืองขึ้นของเขมร • สงครามที่เกิดการรวมชาติระหว่างอาณาจักรอิสระ 2 อาณาจักร คือ อาณาจักรสยาม และ อาณาจักรละโว้ เกิดขึ้นราวปลายพุทธศตวรรษที่ 17 ภายหลังจาก พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 มหาราชผู้ยิ่งใหญ่ของเขมรสวรรคต ดังนี้ - พระเจ้าจันทรภาณุ ทรงกอบกู้อิสรภาพ กลับคืนมา - ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งได้กล่าวถึงพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ทรงสร้าง กรุงศรีธรรมโศก และ มหาธาตุเจดีย์ ขึ้นบนสันทรายหรือที่เรียกว่า หาดทรายทะเลล้อม
--	---

	- ในสมัยเดียวกันนี้พระยาผาเมือง หรือ พระพนมศิริชัย ได้เสด็จลงมาสร้างพระนครพริบพรี หรือ เมืองสุคันธคีรีศรีเชียงใหม่ ขึ้นที่เมืองเพชรบุรีเป็นเมืองหลวงฝ่ายใต้ - พระยาผาเมือง หรือ พระพนมศิริชัย เสด็จขึ้นไปสร้างกรุงอโยธยาศรีรามเทพนคร ขึ้นเป็นเมืองหลวงใหม่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา - พระยาผาเมือง หรือ พระพนมศิริชัย ให้ลดฐานะเมืองเพชรบุรีลงเป็น เมืองลูกหลวง โดยโปรดให้พระราชโอรสองค์โต คือ พระพนมทะเลศรี ไปปกครองที่นี่
พ.ศ. 1700-1800	ยุครุ่งเรืองของคาบสมุทรภาคใต้ เมืองนครศรีธรรมราชยังเป็นอิสระอยู่ในสมัยสุโขทัย จนกระทั่งถึงสมัยพระเจ้าอู่ทองแห่งกรุงศรีอยุธยาสุโขทัยได้ขอให้เมืองนครศรีธรรมราช ให้ความอนุเคราะห์ส่งพระที่มีความรู้ทางด้านพุทธศาสนาและศิลปกรรมจากลังกามาเผยแผ่ในดินแดนทางภาคเหนืออยู่เสมอ • ตำนานพระพุทธรูปและหลวงปู่ครูในสมัยพระเจ้าอู่ทองแห่งกรุงศรีอยุธยา • พระเจ้าศรีธรรมโศกราชทำสงครามแบ่งปันเขตแดนกับพระเจ้าอู่ทอง แสดงว่าเมืองนครศรีธรรมราชยังเป็นอิสระอยู่ในตอนนั้น • ศูนย์กลางของศรีวิชัยย้ายจากเมืองไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไปอยู่ที่เมืองตามพรลิงค์ จังหวัดนครศรีธรรมราช • แคว้นตามพรลิงค์เข้มแข็งขึ้นก็จะพยายามตีได้ศรีวิชัย ดังการร่วมมือกับโจฬะโจมตีศรีวิชัย จนเป็นอิสระจากศรีวิชัยได้ในราวพุทธศตวรรษที่ 17-18 นั้นเอง • การตั้งเมือง 12 นักขัตร์ขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 17-18 โดยตามพรลิงค์ • การจัดกลุ่มร่องรอยหลักฐานประวัติศาสตร์ โบราณคดี ของภาคใต้ที่มีอายุตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 17-19 ขึ้นไปของกลุ่มเมืองนครศรีธรรมราชมีดังต่อไปนี้ (1) เมืองขนอม (ตำบลควนทอง อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช)

	(2) เมืองสีชล-ท่าศาลา (ตำบลสำเภา อำเภอสีชล ตำบลโมคคัลลาน อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช) (3) เมืองท่าเรือ-พระเวียง (ตำบลท่าเรือ ตำบลศาลามีชัย อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช) (4) เมืองคลองท่อม (ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่) (5) เมืองตรัง (ตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง)
พ.ศ. 1900-2300	ยุคคาบสมุทรภาคใต้เริ่มเสื่อมอำนาจลง • การล่มสลายของศรีวิชัย • ราวพุทธศตวรรษที่ 19 พระเจ้าศรีธรรมโศกราชทำสงครามแบ่งปันเขตแดนกับพระเจ้าอู่ทอง แสดงว่าเมืองนครศรีธรรมราชยังเป็นอิสระอยู่ในตอนนั้น
พัฒนาการของผังบริเวณวัดพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช	
ระยะที่ 1	ก่อสร้างองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ในปี พ.ศ. 1719 ซึ่งในการก่อสร้างนั้นอาจจะมีการสร้างเจดีย์ราย และวิหารหรือศาลาสำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนา อยู่คู่ด้วยแต่ไม่มีหลักฐานลายลักษณ์อักษร
ระยะที่ 2	พัฒนาการของผังบริเวณ อาจเป็นไปได้ 3 แนวทาง คือ แนวทางที่ 2.1 : ก่อสร้างวิหารธรรมศาลา และทับเกษตร ในปี พ.ศ. 1861 แนวทางที่ 2.2 : มีการก่อสร้างโพธิมณฑิยรก่อนหน้าการสร้างวิหารธรรมศาลาและทับเกษตร ในปี พ.ศ. 1861 แนวทางที่ 2.3 : มีการก่อสร้างโพธิมณฑิยรหลังการสร้างวิหารธรรมศาลาและทับเกษตร ในปี พ.ศ. 1861 แต่ต้องก่อนหน้าการสร้างวิหารเขียน ในปี พ.ศ. 1919
ระยะที่ 3	ก่อสร้างพระวิหารเขียน ในปี พ.ศ. 1919
ระยะที่ 4	ก่อสร้างระเบียงคดล้อมผังบริเวณเขตพุทธาวาส ในปี พ.ศ. 2036 และสันนิษฐานว่ามีการล้อมผนังวิหารธรรมศาลา และการก่อท่ายวิหารให้เป็นท่ายจรมัน และเชื่อมต่อกับระเบียงคด

ระยะที่ 5	การบูรณะปฏิสังขรณ์วัดพระบรมธาตุครั้งใหญ่ทั้งพระอาราม กล่าวคือ มีการบูรณปฏิสังขรณ์พระเจดีย์ที่ทลายลงมาถึงบัลลังก์ ซึ่งคงได้มีการซ่อมวิหารเขียน ทับเกษตร และวิหารพระม้ายั่ว รวมไปถึงมีการปลูกต้นศรีโพธิ์ที่นำมาจากลังกา และสร้างโพธิมณฑปขึ้นใหม่
ระยะที่ 6	ก่อสร้างวิหารที่ภายในประดิษฐานพระเจดีย์ และพระพุทธรูป เป็นวิหารที่เรือนยอดทรงมณฑป ในปี พ.ศ. 2171
ระยะที่ 7	การสร้างวิหารหลวงใหม่ลงตรงตำแหน่งวิหารยอดมณฑปเดิม ซึ่งการก่อสร้างวิหารหลวงใหม่นี้อยู่ในราวปี พ.ศ. 2354-2382
ระยะที่ 8	การก่อสร้างระเบียงคตทางด้านทิศเหนือเพิ่มเติม และการก่อสร้างซุ้มประตูยาวราช ในปี พ.ศ. 2452

จากการศึกษาด้านประวัติความเป็นมา ความสัมพันธ์กับชุมชนและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง สถาปัตยกรรม และคุณค่าความสำคัญของพระบรมธาตุในด้านต่าง ๆ พบความสอดคล้องด้านความต้องการของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่ให้ความสำคัญเนื้อหาในการสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์ โดยพบความต้องการอยู่ในอันดับที่ 2 (49 คะแนน) รวมทั้ง พบความสอดคล้องด้านความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่มีความต้องการความรู้ที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของโบราณสถาน ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยพบความต้องการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.44$)

ภาคผนวกที่ 2

ผังบริเวณวัดพระบรมธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช
ที่มา : มรดกพุทธศิลปะสถาปัตยกรรม วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

รายละเอียดผังบริเวณวัดพระบรมธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. พระบรมธาตุเจดีย์
2. พระระเบียงทับเกษตร
3. เจดีย์ราย
4. วิหารมหาภิเนษกรมณ / วิหารพระม้า
5. วิหารเขียน
6. วิหารโพธิ์ลังกา/โพธิมณฑิย
7. วิหารธรรมศาลา
8. พระวิหารหลวง
9. วิหารศรีธรรมโศกราช
10. วิหารพระกัจจายนะ
11. พระระเบียง

(1) องค์พระบรมธาตุเจดีย์

องค์พระบรมธาตุเจดีย์ มีขนาดใหญ่และสูงสง่ายิ่ง เป็นวัดเก่าดั้งเดิมของเมืองนครศรีธรรมราช มีพระมหาเจดีย์ที่สร้างขึ้นตามลัทธิความเชื่อศาสนาพุทธนิกายมหายาน ราว พ.ศ. 1300 ปี เมืองนครศรีธรรมราชเคยตกเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรศรีวิชัย ชาวศรีวิชัยจึงนำลัทธินี้มาสั่งสอนบรรดาเมืองที่เป็นประเทศราชด้วย ดังนั้นโบราณวัตถุในสมัยนั้น จึงเป็นแบบตามลัทธิมหายาน พุทธเจดีย์ในสมัยนั้นจึงมักทำเป็นมณฑปเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูป ยอดบนทำเป็นพระสถูปและสี่มุมบริวารจะเป็นเจดีย์ ดังเช่นพระมหาธาตุไชยา ที่เมืองไชยา จังหวัดราษฎร์ธานี องค์พระมหาธาตุของนครศรีธรรมราชก็เป็นเช่นนี้ แต่ปัจจุบันเป็นเจดีย์แบบทรงลังกา ซึ่งมีเรื่องราวปรากฏตามตำนานว่า ราว พ.ศ. 1700 พระพุทธศาสนาของลังกานั้นกำลังรุ่งเรือง พระภิกษุของไทยมีความเลื่อมใส จึงไปศึกษาพระธรรมวินัยตามแบบลังกาทวีป พระพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์ เข้ามาสู่ประเทศไทยในรัชสมัยของพระเจ้าจันทรภาณุศรี

ธรรมราช เมื่อพระภิกษุไทยที่กลับมาจากลังกามาอยู่ที่นครศรีธรรมราชและได้ชักชวนพระภิกษุของลังกา มาอยู่ด้วย ครั้นเมื่อพระมหาธาตุเจดีย์ทรุดโทรมลง พวกลังกาจึงซ่อมขึ้นใหม่ โดยก่อสร้างเป็นสถูป แบบ ลังกาห่อหุ้มพระมหาธาตุองค์เดิมไว้ ซึ่งเชื่อกันว่าเดิมเป็นเจดีย์แบบอิทธิพลศิลปะ ศรีวิชัย คือเป็นเจดีย์ทรง มณฑป มีหลังคาเป็น สถูปห้ายอดคล้ายพระบรมธาตุเจดีย์ที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี อายุราวพุทธ ศตวรรษที่ 13-15 ต่อมา พระสถูปแบบศรีวิชัยทรุดโทรมลง จึงได้มีการสร้างเจดีย์องค์ใหญ่ทรงลังกาซึ่งเป็น เจดีย์องค์ปัจจุบันครอบไว้ เชื่อกันว่าในขณะนั้นคือราวพุทธศตวรรษที่ 18 อิทธิพลพุทธศาสนาแบบลังกาใน ดินแดน นครศรีธรรมราช เข้มแข็งมาก นครศรีธรรมราชจึงได้รับอิทธิพลทั้งศาสนาและศิลปกรรมจากลังกา

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของ องค์พระมหาธาตุ เป็นเจดีย์ ทรงสถูป กลมได้รับอิทธิพลมาจาก พุทธศิลปะจากศรีลังกา หรือเรียกว่าทรงโอคว่ำ ฐานของพระบรมธาตุเป็นฐานบัวรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสท้องไม้ สูง แต่ละด้านของฐานมีซุ้มหั่วข้างยื่นออกมาด้านละ 6 ซุ้ม ยกเว้นด้านทิศเหนือมี 4 ซุ้ม มีปล้องไฉน 52 ปล้อง สูงจากฐานถึงยอด 37 วา 2 ศอก ยอดสุดของปล้องไฉนหุ้มทองคำเหลืองอร่าม สูง 6 วา 1 ศอก แผ่นเป็นแผ่นหนาเท่าใบลานหุ้มไว้ น้ำหนัก 800 ชั่ง (หรือ 960 กิโลกรัม) รอบพระมหาธาตุมีเจดีย์ 158 องค์ เพราะติดส่วนบันไดทางขึ้นสู่ลานทักษิณในวิหารพระม้า ถัดจากฐานชั้นนี้ขึ้นไปน่าจะมีฐานบัวสี่เหลี่ยม เตี้ยๆ รับอีกชั้นหนึ่งก่อนถึงลานประทักษิณ ฐานบัวชั้นนี้ส่วนบัวคว่ำถูกสันหลังคาทับเกษตรปิดอยู่ เห็น เฉพาะส่วนบัวหางและฐานหน้ากระดานบนที่มีเครื่องถ้วยประดับอยู่โดยรอบ ส่วนบนสุดของฐานบัวเป็น ลานทักษิณ ซึ่งพระเจ้าเทวานัมปิยาทิสสะ ทรงสร้างขึ้นเป็นอุโบสถเจดีย์องค์แรกในพุทธศาสนาที่เมืองอนูราธปุระ จึงเรียกศิลปะแบบนี้ว่า ศิลปะลังกา สมัยอนูราธปุระ ซึ่งเจริญรุ่งเรืองอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 4 - 16 พระมหาธาตุนครศรีธรรมราชก็มีลักษณะแบบเดียวกันกับเจดีย์อุบาาราม แห่งเมืองอนูราธปุระ ซึ่งก็ได้รับ อิทธิพลต่อมาจากอินเดียในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ตรงกับสมัยพุทธศตวรรษที่ 3

กำแพงแก้วมีฉัตรและบังสุรย์บนหลังกำแพงประดับด้วยใบเสมาดินเผา ด้าน 4 เจดีย์ทิศประดับ ตามมุมทั้งสี่ ลักษณะจำลองย่อส่วนจากพระบรมธาตุ ฐานรองรับก้านฉัตรตกแต่งด้วย กระเบื้องเคลือบและ บนสันหลังคาวิหารทับเกษตรมีรางระบายน้ำจากลานทักษิณ ปลายท่อทำเป็นรูป หัวสัตว์ปูนปั้นรวม ทั้งหมด ราง 10

มาลัยลูกแก้วปากระฆัง องค์กรฆัง และบัลลังก์ ที่มีเครื่องถ้วยประดับตกแต่งอยู่เป็นจำนวนมาก เหนือบัลลังก์เป็นก้านฉัตรมีเส้าทาน 8 เสา ประดับลวดลายปูนปั้นปิดทองเป็นรูปพระมหาสาวกยืนเวียน เป็นทักษิณาวรรตโดยรอบราวกับเคลื่อนไหวยู่ ใต้ปล้องไฉนตกแต่งด้วยลายลูกไม้หล่อโลหะรูปหงส์เดิน เรียงเป็นแถวประนมมือทั้งแปดองค์มีพระนามดังนี้

1. พระโกณฑัญญเถระ
2. พระมหากัสสปเถระ
3. พระสารีบุตรเถระ
4. พระอุบาลีเถระ
5. พระอานนท์เถระ
6. พระควัมปติเถระ
7. พระโมคคัลลานเถระ
8. พระราหุลเถระ

ชุดปล้องไฉน มีทั้งหมด 52 ปล้อง จนถึงบัวกาบปลีทองคำ (บัวคว่ำ - บัวหงาย) ต่อจากระดับกาบ ปลีทองคำจนถึงปลายยอดสุดของพุ่มเรือนรัศมี เป็นส่วนประกอบของปลียอด ซึ่งหุ้มด้วยทองคำทั้งหมด รวมบัวคว่ำบัวหงาย หน้าประมาณ 161 กิโลเมตรเศษ รอบชั้นของปลียอด ประดับตกแต่งด้วยพลอยหลาก สี ลูกแก้ว ลูกปัดสีต่าง ๆ รวมทั้งเครื่องทองประเภทแหวนร้อยรัดด้วยลวดทองคำ พระพุทธรูปห้อยแขวน อยู่รอบปลียอดเป็นจำนวนมาก

พุ่มเรือนรัศมี เป็นส่วนที่สูงที่สุดหรือเป็นส่วนปลายยอดสุดประดับตกแต่งด้วยลูกแก้วทำเป็นรูป สภาแทรก ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ ยอดบนสุดมีหม้อทองคำหรือบาตรทองคำ 1 ใบ ในหม้อมีปิ่นทองคำทำเป็นคัน ธงห้อยใบโพธิ์ทอง มีดอกไม้วัวทำด้วยกระดุมเพชรสี่ทิศ 4 ดอก ใต้หม้อทองคำมีกำไลหยกรองรับอยู่ ชั้นหนึ่ง ใต้รองแก้วทำเป็นพานสัมฤทธิ์รูปทองเกลี้ยง ๆ มีกลีบยื่นออกไปข้าง ๆ ทั้งสี่ทิศ 4 กลีบ กลางพาน ทะลุมีลวดทองแดง 4 อัน ยื่นขึ้นมาจากระหว่างพานที่ทะลุตัดให้ผายออกตามขอบพาน 4 อัน แล้วรวบ ปลายเป็นพุ่มบัว หรือพุ่มข้าวบิณฑ์ ซึ่งประกอบด้วยลูกแก้วร้อยไว้ตามซี่ของสภาแทรก รวม 64 ลูก อีกซี่ หนึ่งเป็นแกนกลางของสามดวงแก้ว 9 ลูก มีผู้ตีความหมายว่าหมายถึง มรรค 4 ผล 4 นิพพาน 1 ในพาน สัมฤทธิ์มีแก้วกลีต่างสีอีกหลายดวง ถักด้วยลวดทองคำผูกติดไว้กับแกนกลาง ระหว่างช่องซี่ทรงสภาแทรก 4 ช่องนั้นมีตะกุดและลูกประคำศิลาร้อยด้วยลวดทองคำผูกเป็นตาข่ายกันรอบ ถัดลงมาจากรองแก้วมี นาฬิกาเรือนทอง แหวน ต่างหูทองคำ ผูกด้วยลวดทองคำตรึงติดอยู่เป็นจำนวนมาก

(2) พระระเบียงทับเกษตร

พระระเบียงทับเกษตร หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พระระเบียงดินธาตุ เป็นระเบียงหรือวิหารที่อยู่โดยรอบฐานขององค์พระบรมธาตุเจดีย์ คำว่า “ทับเกษตร” ศัพท์ทางสถาปัตยกรรมหรือศัพท์ช่าง หมายถึงผิวพื้นบริเวณที่ใช้เป็นที่ตั้งพระพุทธรูปหรือนาคบนฐานพระ หรือเรือนซึ่งเป็นขอบเขต ซึ่งได้แก่ระเบียงคด ด้วยเหตุนี้วิหารทับเกษตรจึงได้ชื่อตามหน้าที่ดังเช่นวิหารคด ซึ่งเป็นวิหารแสดงขอบเขตของพระบรมธาตุเจดีย์

ฐานพระบรมธาตุเจดีย์ทำเป็นชั่มโดยรอบ มีหัวช้างยื่นออกมาจากฐานพระบรมธาตุเจดีย์ราวกับว่าเป็นชื่อกันรับพระบรมธาตุ การทำช้างล้อมองค์เจดีย์เป็นคติที่รับมาจากลังกาและยังส่งอิทธิพลทางศิลปะด้านความเชื่อเรื่องการจำลองเขาพระสุเมรุ ซึ่งเปรียบเสมือนศูนย์กลางจักรวาลตามความเชื่อของวัฒนธรรมอินเดียโบราณ โดยช้างเหล่านี้คอยแบกรับที่ฐานของเขาพระสุเมรุ

(3) เจดีย์ราย

การวางผังลักษณะเป็นมณฑล ตามแบบพุทธศาสนานิกายมหายาน เจดีย์บริวารเหล่านี้สร้างอย่างมีระเบียบเรียบร้อย เป็นศิลปะราวสมัยอยุธยาตอนปลายหรือรัตนโกสินทร์ตอนต้น จากการสำรวจทำให้ทราบว่าเจดีย์บริวารรอบ ๆ องค์พระบรมธาตุเจดีย์มีอยู่ทั้งสิ้นจำนวน 158 องค์ ส่วนใหญ่จะจำลองแบบมาจากพระบรมธาตุเจดีย์แทบทั้งสิ้น ปัจจุบันมีผู้ปฏิสังขรณ์แล้วนำอิฐของวงศ์ตระกูลไปบรรจุไว้ที่ฐานของเจดีย์เหล่านี้แทบทุกองค์ เจดีย์องค์เล็กที่รายล้อมรอบองค์พระธาตุมากมายเป็นสิ่งที่แปลกตาแก่นักท่องเที่ยว องค์เจดีย์บริวาร คือ เจดีย์ที่ถูกหลานบรรพบุรุษ ได้สร้างไว้สืบต่อกัน มาเรื่อย ๆ เพื่อบรรจุอิฐของญาติผู้ล่วงลับไปแล้วโดยอธิษฐานว่าขอให้ญาติของตนได้มาเกิด ในศาสนา ของพระพุทธองค์อีกครั้งในภพหน้าเจดีย์รายเป็นส่วนบ่งชี้สำคัญระหว่างองค์พระธาตุกับพุทธศาสนานิกายมหายาน โดยสร้างรายรอบเจดีย์ประธาน ในลักษณะ 3 แถวซ้อนกันเป็นผังสี่เหลี่ยม

การวางผังแผนผังของบุโรพุทโธ บุโรพุทโธ คือ สถาปัตยกรรมที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของศาสนาพุทธลัทธิมหายาน หมายถึง จักรวาล และอำนาจของ พระอาทิตย์เจ้า ซึ่งเป็นพระพุทธเจ้าผู้ทรงสร้างโลกในพุทธศาสนาลัทธิมหายาน ซึ่งในส่วนของพระเจดีย์องค์ใหญ่ที่อยู่บนยอดสูงสุดของบุโรพุทโธ นั้น กล่าวกันว่า เป็นสัญลักษณ์แทนองค์พระอาทิตย์ ที่ในคติความเชื่อพระพุทธศาสนานิกายมหายานเชื่อว่า พระองค์คือผู้สร้างสรรพสิ่งนั่นเอง

(4) วิหารมหาภิเนษกรมณ / วิหารพระม้า

วิหารพระม้า มีชื่อหลายชื่อ เช่น วิหารพระม้า หรือวิหารพระทรงม้า หรือวิหารพระมหาภิเนษกรมณ ภายในวิหาร มีรูปปูนปั้นนูนสูงเป็นภาพเกี่ยวกับเรื่องพุทธประวัติ ตอนพระพุทธองค์ทรงม้าออกบรรพชาอยู่ที่ผาผนังเชิงบันไดทางขึ้นพระบรมธาตุ จึงเรียกกันโดยทั่วไปว่า “วิหารพระทรงม้า” ลวดลายปูนปั้นแสดงอัจฉริยะภาพของช่างฝีมือ ซึ่งแสดงให้เห็นความเข้าใจถึงทฤษฎีของสัดส่วน ที่มีชีวิตชีวาสมจริง ราวกับเคลื่อนที่อยู่ และปั้นพระพุทธรูปยืนปางห้ามญาติ ปั้นพระสารีบุตร พระโมคคัลลาน ที่ผนังตรงข้ามบันได รวมทั้งปั้นรูปบุคคลในตำนานสองคนไว้ฝ่าทางขึ้นองค์พระบรมธาตุด้วย

รูปปูนปั้นแสดงถึงพุทธประวัติในตอนที่มีการเสด็จออกบวชของเจ้าชายสิทธัตถะหรือพระพุทธเจ้า โดยที่ “มหาภิเนษกรมณ” การเสด็จออกเพื่อคุณอันยิ่งใหญ่แก่มวลมนุษย์ เป็นการเสด็จออกบวชของเจ้าชายสิทธัตถะ ซึ่งเป็นความประสงค์ของเจ้าชายสิทธัตถะที่จะแสวงหา ทางหลุดพ้น จากความทุกข์ทั้งปวง เรียกว่า เรียกว่าโมกขธรรม ตรงกลางวิหารมีบันไดทอดเป็นทางขึ้นสู่ลานประทักษิณรอบ ๆ องค์พระบรมธาตุเจดีย์ ลานประทักษิณก็คือลานที่ใช้เดินรอบองค์เจดีย์ ที่ผนังทั้งสองข้างของบันไดมีปูนปั้นเป็นภาพเทวดาและสัตว์ในเทพนิยาย ฝีมือการแกะสลักประณีตสวยงามมาก ประติมากรรมและส่วนประดับต่าง ๆ ภายในวิหาร มีคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อของพุทธและพราหมณ์ ผนังทั้งสองด้านของบันไดมีปูนปั้นเป็นภาพเทวดาและสัตว์ในเทพนิยาย ทางด้านซ้ายตอนบนมีพระพุทธรูปบาทจำลอง ด้านขวาเป็นรูปพระหลักเมือง ที่ผนังตรงหัวบันไดมีรูปครุฑ 1 คู่ ที่เชิงบันไดมียักษ์และหัวนาครอย่างละ 1 คู่ สื่อความหมายว่าเป็นผู้พิทักษ์พระบรมธาตุ

(5) วิหารเขียน

วิหารเขียนก็เพราะว่าแต่เดิมนั้นเสาและผนังของวิหารนี้มีภาพเขียนลายเส้นอยู่เต็ม ผู้สร้างวิหารเขียนก็คือหลวงศรีวรวงศ์ เมื่อ พ.ศ. 1919 ในระยะที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เป็นเจ้าเมืองนคร ต่อมาบูรณปฏิสังขรณ์ใหม่ ได้สร้างผนังรายรอบและสันนิษฐานว่าเคยมีภาพจิตรกรรม ในปัจจุบันไม่ปรากฏ

แล้วและมีการทาสีขาวแทนวิหารเขียนที่ผนังด้านสกัดหลังวิหารพระม้า ประดิษฐานพระประธานปูนปั้นปางมารวิชัยแบบอุทอง หน้าพระประธานมีพระพุทธรูปทรงเครื่องปางห้ามญาติ 2 องค์ ทำด้วยทองลูกบวบ

ด้านหน้าของพระประธานยังมีเทวรูปพระนารายณ์ศิลา ซึ่งเป็นเทวรูปรุ่นเก่ากำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ 11 พบที่บริเวณใกล้วัดพระเพรง อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช พระนารายณ์หรือพระวิฆณุองค์นี้พระหัตถ์ขวาวางหน้าทรงถือดอกบัวตูม พระหัตถ์ซ้ายทรงถือสังข์อยู่ข้างพระโสณิ (ตะโพก) ส่วนพระหัตถ์หลังทั้งสองข้างหักหายไป ทรงสวมกิริฎมุกฎหรือหมวกทรงกระบอกที่เรียกว่าหมวกแขก และกุนทล ทรงพระภูษาคือผ้านุ่ง โจงยาวมีผ้าคาดพระโสณิซึ่งห้อยอยู่ด้านหน้าพระเพลาเป็นรูปครึ่งวงกลม ทั้งชายลงสองข้าง สันนิษฐานว่าที่ท่อนบนเปลี่ยนแต่เดิมคงสวมเครื่องประดับของจริงที่เป็นอัญมณีมีค่า การแต่งกายของเทวรูปน่าจะสะท้อนถึงการแต่งกายของผู้คนในสมัยนั้นที่ไม่นิยมสวมเสื้อ แต่จะนุ่งผ้าปกปิดเฉพาะท่อนล่าง

(6) วิหารโพธิ์ลังกา/ โพธิมณเฑียร

วิหารโพธิ์ลังกาอยู่ติดกับวิหารเขียน คืออยู่ด้านทิศเหนือของวิหารเขียนและพระมหาธาตุเจดีย์สร้างเป็นแบบวิหารครอบปูชนียสถานทั่ว ๆ ไป คือเป็นวิหารสี่เหลี่ยมจัตุรัส ตรงกลางของวิหารมีลานสำหรับปลูกต้นพระศรีมหาโพธิ์ต้นใหญ่ต้นหนึ่ง เชื่อกันว่าพระศรีมหาโพธิ์ต้นนี้ได้พันธุ์มาจากลังกา จึงเรียกชื่อว่า “โพธิ์ลังกา”

พิพิธภัณฑสถานของวัดสำหรับเก็บรักษาโบราณวัตถุ เช่น เครื่องปั้นดินเผา พระพุทธรูป ลับแลมุก พระพุทธรูปปางมารวิชัย ฝีมือสกุลช่างนครศรีธรรมราชที่อัญเชิญมาจากวัดบูรณาราม (วัดหัวรอ) และพระพุทธรูปทรงเครื่องปางห้ามญาติ บริเวณประตูทางเข้าของวิหารโพธิ์ลังกา ประดิษฐานพระพุทธรูปยืนทรงเครื่อง ปางประทานอภัยเรียกว่า พระพวย ที่เรียกอย่างนี้เนื่องจากที่ฐานบัวจะมีพวยสำหรับระบายน้ำจากการสรงน้ำพระเพื่อนำไปบูชา พระพุทธรูปองค์นี้ สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยอยุธยา เดิมพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ที่โบราณสถานโมคลาน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ครั้นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ายุคลฑิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ทรงเป็นอุปราชมณฑลปักษ์ใต้ ก็อัญเชิญพระพุทธรูปองค์นี้มาประดิษฐานที่วัดมหาธาตุ เชื่อกันว่าพระพุทธรูปองค์นี้สามารถบันดาลสิ่งดีที่พึงประสงค์ได้หลาย

อย่าง ภายในวิหารด้านทิศตะวันตกเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์องค์ใหญ่องค์หนึ่ง นิยมที่สุดคือ การขอให้มุนีบุตร ผู้ที่เคยมาขอบุตรแล้วได้สมความปรารถนาจะนำรูปถ่ายบุตรของตนมาวางไว้ที่ฐานพระ นอกจากนี้ยังเชื่อว่าสามารถลบบันดาลให้ของที่หายกลับได้คืนและบันดาลให้หายเจ็บไข้ได้ป่วย

(7) วิหารธรรมศาลา

วิหารธรรมศาลาเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนหลังคามุงกระเบื้องเคลือบสีมีช่อฟ้าใบระกา ทางหงส์ ตามแบบสถาปัตยกรรมไทย ส่วนท้ายของอาคารด้านทิศตะวันตกยื่นเข้าไปในระเบียงคด ผนังด้านหน้าและหลังวิหารหรือ มีพระพุทธรูปประทับยืนเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องอยู่ด้านละหนึ่งองค์ องค์ด้านทิศตะวันออกหรือด้านหน้าเรียกว่า “พระพุทธรูปพระพันธุกุมาร ” องค์ด้านทิศตะวันตกหรือด้านหลังเรียกว่า “พระพุทธรูปพระนางเหมชาลา ” ภายในห้องโถงวิหารธรรมศาลานอกจากพระธรรมศาลาที่เป็นพระประธานแล้ว ผนังด้านสกัดตรงข้ามกับพระธรรมศาลายังประดิษฐานพระเจดีย์องค์หนึ่งเรียกว่า “เจดีย์สวรรค์ ” กล่าวกันว่าพระยาแก้วเป็นผู้สร้าง เพื่อบรรจุอัฐิของพระยาราชท้ายน้ำ ผู้ครองเมืองนครศรีธรรมราช

(8) พระวิหารหลวง

พระวิหารหลวงเป็นอาคารที่มีความใหญ่โตและมีความงดงามมาก นับเป็นพระอุโบสถที่กว้างใหญ่ที่สุดในปักษ์ใต้ ลักษณะเด่นของอาคารสมัยอยุธยาตอนปลายชัดเจนคือรูปทรงวิหารจะโค้งแบบท้องสำเภา เปรียบเสมือนอาคารทั้งหลังเป็นสำเภานาวาลำใหญ่ที่จะล่องฝ่าห้วงมหรณพอันเชี่ยวชาญของโลหะ โทสะโมหะ ข้ามไปสู่ดินแดนสุขาวดี การอธิบายแบบนี้อาจจะมิกลื่นอายของพุทธศาสนิกายมหายานแบบจีนอยู่มาก พระวิหารหลังใหญ่วิหารนี้เป็นของกลางที่พระพุทธรูปศาสนิกชน ใช้ประกอบพิธีสักการบูชาพระบรมธาตุร่วมกัน พระประธานในวิหารนี้ชื่อว่า พระศรีศากยมุนีศรีธรรมราช เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ก่ออิฐถือปูนลงรักปิดทอง ศิลปะสมัยอยุธยา ต่อมาได้มีการดัดแปลงพระวิหารหลวงเป็นอุโบสถ แต่ผู้คนยังเรียกว่าพระวิหารหลวงอยู่เช่นเดิม พระวิหารหลวงใช้เป็นสถานที่ประกอบสังฆกรรมทั่วไป และยังใช้เป็นสถานที่ประกอบพระราชพิธีแต่งตั้งเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช พระราชพิธีศรีสังฆปทานกาลถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ประกอบพิธีสมโภชพระบรมธาตุประจำปีทุก ๆ ปี และใช้ประกอบพิธีทางศาสนาของเมืองนครมาแต่ครั้งโบราณอีกด้วย พระวิหารหลวงได้รับการบูรณะหลายครั้ง ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัวได้ทรงปฏิสังขรณ์พระวิหารหลวงครั้งใหญ่ และเมื่อ พ.ศ. 2517 พระบาทสมเด็จพระ

เจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรง ยกข้อฟ้าพระวิหารหลวง หลังจากนั้นกรมศิลปากรก็ดำเนินการปฏิสังขรณ์พระวิหารหลวงเรื่อยมา ครั้ง หลังสุดเมื่อ พ.ศ. 2551 ก็ได้มีการบูรณะพระวิหารหลวงอีกครั้งหนึ่ง

(9) วิหารศรีธรรมโศกราช/วิหารสามจอม

ผู้สร้างวิหารนี้เป็นผู้ชายชื่อ สามจอม (ตำแหน่งข้าราชการสมัยโบราณมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ กลปนาซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงอุทิศถวายให้แก่วัดต่างๆ) โดยสร้างพร้อมกันกับเจดีย์ใหญ่ เป็นเจดีย์บริวาร องค์หนึ่ง ซึ่งอยู่ด้านหลังของวิหาร ดังนั้น จึงเรียกชื่อวิหารตามชื่อของผู้สร้างว่า วิหารสามจอม ผนัง ด้านหน้าของวิหารเป็นรูปปั้นแม่พระธรณีกำลังบีบมวยผม ภายในวิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปูน ปั้น เรียกกันว่าพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นผู้สร้างพระบรมธาตุเจดีย์ เป็นพระพุทธรูปปาง มารวิชัย มีเครื่องทรงอย่างกษัตริย์โบราณประดับขลุ่ยยอดสูง เป็นฝีมือช่างสมัยอยุธยา จากชื่อของ พระพุทธรูปองค์นี้ บางครั้งชาวนครเรียกวิหารสามจอมนี้ว่า “วิหารพระเจ้าศรีธรรมโศก” ด้านหลังของวิหารเป็นซุ้มประตู 3 ช่อง บรรจุพระพุทธรูปปางมารวิชัยและเก็บอัฐิของเชื้อพระวงศ์ของ เจ้าพระยานครศรีธรรมราชและเจ้านายในเชื้อสายของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี และตรงซุ้มประตูมีภาพ ปั้นพระพุทธรูปประวัติตอนทรงตัดเมาฬีเพื่อออกบรรพชา

(10) วิหารพระกัจจายนะ/วิหารพระแอด

ชื่อเรียกของพระที่ประดิษฐานอยู่ภายในวิหารหลังนี้ คือ พระกัจจายะ หรือพระสังกัจจายน์ หรือ พระสุกฺกมฺติเถระ แต่คนโดยทั่วไปเรียกว่าพระแอด ดังนั้น วิหารที่ประดิษฐานพระพุทธรูปองค์นี้จึงได้ชื่อว่า “วิหารพระแอด” แต่เดิมนั้นวิหารพระแอดอยู่ภายนอกเขตพระระเบียง ใกล้กับวิหารธรรมศาลา ครั้นพระ รัตนธัมมณี เป็นเจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุ ก็ได้ดำเนินการบูรณะพระแอด และสร้างวิหารพระแอดขึ้นใหม่ โดยผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุ คือพระครูพุทธิสสารเจติยาภิวัฒน์ หรือพระพุทธิสารเถระ (ผุด สุวฑฒ โน) เป็นผู้อำนวยการ เมื่อสร้างก็อัญเชิญพระแอดขึ้นไปประดิษฐานที่วิหารหลังใหม่ ดังที่เห็นปัจจุบัน ด้านหน้าของวิหารนี้เป็นที่ตั้งของกระบอกป็นใหญ่ ซึ่งเป็นจารึกภาษายาวี และด้านหลังวิหาร เป็นที่ตั้งของ

จารึกภาษาอังกฤษบนกระบอกปืนใหญ่ ของบริษัทดัชต์อีสต์ อินเดีย ของประเทศเนเธอร์แลนด์ พระแอต เป็นที่เคารพสักการะและเชื่อถือของคนทั่วไปมาก เชื่อกันว่าผู้ใดปวดเอว ปวดหลัง หากได้นำไม้ไปค้ำยันให้ หลังของพระแอต อาการปวดก็จะหายดังประสงค์

(11) พระระเปียง

พระระเปียงนี้มีชื่อเรียกหลายชื่อ คือ “ระเปียงคด ” วิหารคด หรือพระด้าน ที่เรียกกันว่า “วิหารคด ” หรือพระระเปียง คงสืบเนื่องมาจากตำแหน่งของอาคารในผังคล้ายระเปียงคดใน สถาปัตยกรรมเขมร ซึ่งส่งผลให้การวางตำแหน่งสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ในวัด ดังจะเห็นได้จากแผนผังวัด ในสมัยอยุธยาตอนต้นที่นิยมสร้างระเปียงคดหรือวิหารคดล้อมรอบพระอุโบสถเจดีย์ประธานโดยมีส่วนท้าย ของวิหารยื่นเข้ามาในระเปียงคดด้านทิศตะวันออกเช่นที่วัดพระมหาธาตุ วัดราชบูรณะที่เมืองเก่าอยุธยา

วัดพระมหาธาตุนี้วิหารที่ยื่นเข้ามาในระเปียงคดก็คือ วิหารพระธรรมศาลานั่นเองในวิหารหรือ ระเปียงนี้ เติมไปด้วยพระพุทธรูปปูนปั้นเป็นพระพุทธรูปนั่งเป็นแถวยาวตลอดทุกด้านของระเปียง มี ทั้งหมด 173 องค์ พระพุทธรูปเป็นฝีมือช่างสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ การที่มีพระพุทธรูปอยู่รอบด้าน ของพระบรมธาตุเจดีย์นี้เอง ชาวบ้านเลยเรียกกันว่า “พระด้าน” ทุกด้านของวิหารนี้มีธรรมาสน์ตั้งอยู่เพื่อ ใช้เป็นที่แสดงธรรมในวันพระ วันโกน ก่อนแสดงธรรมมีชาวบ้านมาสวด (อ่าน) หนังสือเป็นประจำ จนเกิด เป็นประเพณีขึ้นมาเรียกว่า “สวดด้าน”

ภาคผนวกที่ 3

1) ด้านพัฒนาการด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมองค์เจดีย์แบบลังกาวงศ์ในพื้นที่ต่าง ๆ
ต้นแบบให้เกิดเจดีย์ในพื้นที่ต่างๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช และภาคใต้ที่ใกล้เคียง

ต้นแบบในการส่งต่อวัฒนธรรมพุทธศาสนานิกายเถรวาทแบบลังกาวงศ์ในคาบสมุทร ภาคใต้และขยายไปจนทั่วดินแดนในแถบอื่น ๆ ซึ่งได้รับอิทธิพลด้านสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมจากพุทธ ศาสนานิกายเถรวาทแบบลังกาวงศ์ ในอดีตนั้นนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่วัฒนธรรม ลัทธิเถรวาท (เป็นศูนย์กลางให้คนรู้จักลัทธิเถรวาท และทำให้คนมานับถือลัทธินี้มากขึ้นเกิดเป็นชุมชนราย รอบ) ชุมชนคาบสมุทร ต่อมาเกิดชุมชนใกล้เคียง พัฒนาการสถาปัตยกรรมของบ้านเรือนชุมชนที่เกิดขึ้นตั้งแต่ แรกสร้างพระธาตุจนถึงปัจจุบัน โดย “เมืองพระเวียง” ถือเป็นเมืองสำคัญสมัยตามพรลิงค์ ในอดีตต้องรู้

รบกับศรีวิชัยอยู่เสมอ จึงถูกสร้างเป็นเมืองขนาดใหญ่ เป็นเมืองที่มีประชากรอาศัยอยู่จำนวนมาก เพราะมีความมั่นคงแข็งแรงมาก หากขุดค้นไปจุดใดก็มักจะพบเศษกระเบื้องถ้วยชามอยู่เสมอ ซึ่งสัมพันธ์กับเมืองท่าเรือ ตำบลท่าเรือ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีคลองออกนอกทะเลอ่าวไทยที่อ่าวปากนคร ซึ่งเป็นลำน้ำสำคัญที่ใช้เดินเรือสำเภาในอดีต

พระบรมธาตุเจดีย์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นทั้งต้นแบบและแรงบันดาลใจในการสร้างพุทธศาสนสถาปัตยกรรมในคาบสมุทรไทย-มาลายู ได้แก่

เจดีย์ยักษ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เจดีย์สูงใหญ่เป็นอันดับ 2 รองจากเจดีย์พระบรมธาตุ ทรงเจดีย์เป็นแบบลังกา สันนิษฐานว่าชาวลังกาที่สร้างพระบรมธาตุเป็นผู้สร้าง ราวพ.ศ. 1800–1900 มีการซ่อมสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่ก่อนองค์เจดีย์ทรุดโทรมมากและยอดหัก กรมศิลปากรได้ซ่อมแซมในปี พ.ศ. 2518–2522 ด้านหน้าพระเจดีย์มีวิหารประดิษฐานพระพุทธรูปปั้นนั่งองค์ใหญ่ สมัยอยุธยา เรียกพระเงิน หรือหลวงพ่อเงิน เป็นพระนั่งองค์ใหญ่อยู่ในวิหาร เป็นฝีมือสมัยอยุธยา เชื่อกันว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีความศักดิ์สิทธิ์มาก

เรียกกันว่า พระเงินหรือ หลวงพ่อเงิน เคยเล่ากันว่า แต่โบราณนั้นมีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์มากอยู่หน้าพระเจดีย์ยักษ์ เมื่อถึงวันดีคืนดีจะมีเปิดทองคูลูหนึ่งว่ายนน้ำเล่นวนไปวนมาอยู่ในบ่อน้ำ ตามตำนานของพระเจดีย์ยักษ์กล่าวว่า ในสมัยที่พระเจ้าศรีธรรมโศกราชกำลังทรงสร้างพระบรมธาตุอยู่นั้น มียักษ์ตนหนึ่งมาทำแข่งชันกับพระเจ้าศรีธรรมโศกราชว่าจะลองแข่งชันการสร้างเจดีย์กันว่าของใครจะสูงกว่ากัน การก่อสร้างก็เสร็จสิ้นลงผลก็คือพระบรมธาตุสูงกว่าเจดีย์ของยักษ์ ทำให้ยักษ์โกรธมาก จึงถีบยอดเจดีย์ที่ตนสร้างจนยอดหัก เรียกว่า พุงสยาม ดังนั้นพระเจดีย์นี้ยอดจึงหักมาจนบัดนี้

ภาพเจดีย์ยักษ์ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช สันนิษฐานว่าสร้างราวปี พ.ศ. 1800 - 1900

ที่มา: สิปปนนท์ นวลละออง (2558)

เจดีย์วัดจะทิ้งพระ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

เดิมเรียกว่า “วัดสทิงพระ” แต่ปัจจุบันเรียก “วัดจะทิ้งพระ” สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1542 วัดมีโบราณสถานซึ่งเป็นศิลปะสมัยศรีวิชัย อาทิเช่น เจดีย์พระมหาธาตุ วิหารพระพุทธไสยาสน์ หอระฆัง

และภาพเขียนในวิหารพระนอนอายุกว่า 100 ปี องค์เจดีย์ลักษณะเป็นรูปโอคว่ำ ก่อด้วยอิฐดินเผาและอิฐปะการังสอดด้วยดิน องค์เจดีย์ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีเสาหลอกแบ่งเป็นช่องๆ หรือแบบลังกาอย่างพระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราช แต่ไม่มีรัตนบัลลังก์ เสามะหวดตั้งบนคอรระฆัง ระหว่างเสามีรูปสาวกปูนปั้นนูนต่ำจำนวน 16 องค์ ลักษณะปล้องไฉนและยอดเจดีย์องค์ระฆังของเจดีย์พระมหาธาตุมีลักษณะแปลก คือจะคอดเว้าตรงกลางเล็กน้อยเป็นศิลปะแบบปาละ สมัยศรีวิชัย อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 13 - 15 ต่อมาในสมัยอยุธยาตอนปลายมีการบูรณะเปลี่ยนฐานเป็นสี่เหลี่ยมย่อมุมไม้ยี่สิบ แต่ละด้านมีซุ้มพระหนึ่งซุ้ม มีลักษณะโค้งแหลมแบบสถาปัตยกรรมแบบกอธิก ซึ่งเข้ามามีอิทธิพลในสถาปัตยกรรมไทยตั้งแต่สมัยอยุธยา ในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ.2199-2231)

ภาพวัดจะทิ้งพระ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

ที่มา <http://www.sathingpra.go.th>

เจดีย์วัดพระธาตุน้อย อำเภอดงจังหวัดนครศรีธรรมราช

วัดแห่งนี้เกิดจากความตั้งใจของท่านพ่อคล้ายหรือพระครูพิศิษฐ์อรรถการ พบความเลื่อมใสในพระพุทธรูปศาสนา โดยก่อนหน้าที่จะสร้างวัดธาตุน้อยนี้ เคยเป็นเจ้าอาวาสวัดสวนขัน ตำบลละอาย อำเภอดง โดยในปี 2487 ‘ผู้ใหญ่กลับ งามพร้อม’ ได้ถวายที่ดินให้กับท่านพ่อคล้าย จำนวน 46 ไร่ ต่อมาในปี 2500 วัดจันดีหรือวัดทุ่งปอนได้มีการสร้างถนนผ่านกลางวัด วัดจึงถูกแยกเป็นสองส่วนชาวบ้าน และ พ.ศ. 2505 ท่านพ่อคล้ายจึงมีความตั้งใจที่จะสร้างวัดขึ้นมาใหม่ ซึ่งวัดแห่งนี้ก็คือ “วัดธาตุน้อย” ท่านพ่อคล้ายมีความประสงค์จะสร้างพระธาตุเจดีย์ธาตุน้อยให้เหมือนพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช โดยกล่าวไว้ว่า “ฉันจะสร้างเจดีย์องค์ใหญ่สักองค์ให้เหมือนพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช แต่ไม่ให้ใหญ่กว่า เพราะพระบรมธาตุนั้นเจ้าเค้าสร้าง ” ซึ่งพระธาตุเจดีย์ธาตุน้อยประกอบด้วยการสร้างพระธาตุเจดีย์ธาตุน้อย ได้นำเอาพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราชเป็นต้นแบบ พร้อมทั้งองค์ประกอบต่างๆที่สำคัญมาทั้งสิ้นคือ

1. พระธาตุเจดีย์ หมายถึง พระนิพพาน
2. พระพุทธรูปไสยาสน์ หมายถึง พระพุทธเจ้า
3. เจดีย์บริวาร (เจดีย์ราย) หมายถึง พระอรหันต์
4. พระदान (พระพุทธรูปรอบพระเจดีย์) หมายถึง พระอรหันต์ทั้ง 1,250 รูป

ภาพเจดีย์วัดพระธาตุน้อย อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา <http://www.welovetogo.co>

เจดีย์วัดเขียนบางแก้ว อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง

วัดเขียนบางแก้วน่าจะเป็นวัดที่สร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษ 15-18 แต่นักโบราณคดีกำหนดอายุจากรูปแบบสถาปัตยกรรมขององค์พระธาตุ เข้าใจว่าวัดเขียนบางแก้ว สร้างขึ้นในสมัยอยุธยา ได้พบโบราณวัตถุสำคัญได้แก่ ศิวลึงค์และฐานโยนิ เป็นอารยธรรมอินเดีย ในราวพุทธศตวรรษที่ 12-14 และเป็นที่ตั้งชุมชนโบราณสมัยอยุธยาตอนต้น วัดเขียนบางแก้วเป็นวัดที่มีความเจริญมาก สมัยอยุธยาตอนกลาง เมืองพัทลุงเกิดสงครามกับพวกโจรสลัดมลายู จนพวกโจรสลัดได้เผาผลาญบ้านเรือนราษฎร และวัดเสียหายมากวัดเขียนบางแก้วเคยเป็นวัดร้าง

- พุทธศตวรรษที่ 13 พ.ศ. 1482 สมัยศรีวิชัย เจ้าพระยากรุงทอง เจ้าเมืองพัทลุง ได้สร้างวัดเขียนบางแก้ว ประกอบด้วย กุฏิ วิหาร ศาลาการเปรียญ พระพุทธรูป พระมหาเจดีย์ สร้างเสร็จปี พ.ศ. 1493
- พ.ศ. 1493 เจ้าพระยาภูมราภิบาลนางเลียดขาว ได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ จากประเทศศรีลังกา มาบรรจุไว้ในพระมหาธาตุเจดีย์
- พ.ศ. 1486 วัดเขียนบางแก้วได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา
- ชาวพัทลุงได้บูรณะวัดเขียนบางแก้ว พ.ศ. 2109 - พ.ศ. 2111 สมัยอยุธยาตอนกลาง สมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ เจ้าอินบุตรปะขาวสน กับ นางเป้า ชาวบ้านสะทัง ตำบลห่านโพธิ์ อำเภอเขาชัยสน
- พ.ศ. 2242 สมัยพระเพทราชา พระครูอินทเมาสีศรีญาณุสาครบรรณนทราชจุฬามณีศรีอุปดิษเฏร คณะป่าแก้วหัวเมืองพัทลุง ได้บูรณะ
- พ.ศ. 2310 กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าครั้งที่ 2 วัดเขียนบางแก้วกลายเป็นวัดร้าง จนมีการบูรณะขึ้นใหม่ในสมัยปลายรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงมีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ภาพเจดีย์วัดเขียนบางแก้ว อำเภอลำดวน จังหวัดพัทลุง
ที่มา <http://www.pic.th.gplace.com>

เจดีย์ประธานวัดเจติยgangs อมเอรระโนด จังหวัดสงขลา

รูปทรงเป็นทรงกลมที่ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมก่อสร้างด้วยอิฐ การรับคตินิยานจากลังกาเข้ามาทำให้มีการสร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่ขึ้นเคารพบูชาเป็นแบบอย่างของท้องถิ่นโดยเฉพาะ พระพุทธรูปส่วนมากเป็นปางมารวิชัย พระพักตร์ดุ พระวรกายกระด้างตรง และพระหัตถ์ขวาหัก เป็นแบบอย่างของพระพุทธรูปในภาคใต้ที่สืบทอดมาจนทุกวันนี้ ในวัดพระเจดีย์งาม ก็มีพระพุทธรูป เป็น พระโพธิสัตว์องค์พระโพธิสัตว์ก่อสร้างด้วยหินปะการังห่ออิฐดินเผาไม่ถือปูนตามประวัติ ได้มีการบูรณะอย่างน้อย 2 ครั้ง ครั้งที่1 ในสมัยกรุงศรีอยุธยา รัชสมัยพระเจ้าเอกทัศ โดยพระมหาเถรเทพได้ทำการบูรณะพระวิหารกับพระโพธิสัตว์ ณ วัดพระเจดีย์งาม

นอกจากเจดีย์ ที่ปรากฏในวัดพระเจดีย์งามแล้ว ยังมีวัดบริเวณใกล้เคียง เช่น พระเจดีย์ที่วัดสี่หยัง พระเจดีย์เล็กในวัดสทิงพระ และพระเจดีย์วัดพังยาง พระเจดีย์เดิมวัดเขาน้อย เป็นต้น หรือพระเจดีย์ทิศที่มีพระและลวดลายปูนปั้นประดับ ณ พระเจดีย์บนเขาพระโคะ ฐานพระเจดีย์มีซุ้มและมีช้างอยู่ข้างใน ตามคติการมีช้างประดับฐานได้แบบอย่างมาจากลังกา แต่ว่าลักษณะของซุ้มเป็นแบบศิลปะศรีวิชัยซึ่งเป็นของในท้องถิ่นแต่เดิม

ภาพเจดีย์ประธานวัดเจดีย์งาม อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา

ที่มา <http://www.prawatprajdeeham.blogspot.com>

เจดีย์พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ศรีรัตนมหาธาตุ วัดพะโคะ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

พระชินเสนเป็นผู้สร้างราว พ.ศ. 500 ชื่อว่าวัดพระราชประดิษฐานฝังวิสุคามสีมา พ.ศ. 840 พระยาธรรมรงค์เจ้าเมืองพัทลุง (สทิงคามสีมา) เป็นศาสนูปถัมภ์สร้างถาวรวัตถุหลายอย่างเพราะเห็นความสำคัญของวัดเขาพระพุทธรูป หรือวัดพระราชประดิษฐานครั้นต่อมาระหว่าง พ.ศ. 2091-2111 พระยาดำรงกษัตริย์ (บางแห่งกล่าวว่าพระยาธรรมรงค์) ได้นิมนต์พระมหาอินทสืพระณโสมมุย และพระธรรมกาวาให้ไปเอากระบวนพระมหาธาตุเมืองลังกาและมาสร้างเจดีย์ศรีรัตนมหาธาตุสูงสิบห้าวา ทำพระวิหารธรรมศาลาทำอุโบสถ สร้างกำแพงสูงหกศอกระหว่างเขตสังฆาวาสที่พักรักษาอาศัยส่วนลดต่ำทางทิศตะวันตกของพื้นที่วัดส่วนที่ เป็นเนินสูงราบเป็นชั้น ๆ พื้นที่วัดทางทิศตะวันออกเป็นพุทธาวาสสถานที่ปลูกสร้างปูชนียวัตถุโบราณสถานเช่นพระวิหารพระพุทธไสยาสน์พระเจดีย์อุโบสถธรรมศาลาเป็น

ต้นและสร้างพระพุทธรูปไสยาสน์ เชื่อว่าพระพุทธรูปโคตรมะตามความนิยมของชาวบ้านเรียกชื่อวัดตามชื่อพระโคตรมะ ชื่อวัดพระราชประดิษฐาณเดิมไม่นิยมใช้เรียกกันครั้นต่อมาวัดพระโคตรมะ เรียกเพี้ยนเป็นวัดพะโคะ

งานด้านสถาปัตยกรรมที่เห็นเป็นสง่าในวัดนี้ก็คือ พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ศรีรัตนมหาธาตุ เป็นสถาปัตยกรรมภาคใต้แบบลังกาสมัยอยุธยา ซึ่งภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พระพุทธรูปไสยาสน์หรือพระโคตรมะ (พระโคะ) เป็นพระพุทธรูปปั้นสีทอง ปางปรินิพพานอายุอานามหลายร้อยปี ขนาดความยาว 18 เมตร สูง 2.5 เมตร ฝีมือช่างปั้นท้องถิ่น

ภาพเจดีย์พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ศรีรัตนมหาธาตุ วัดพะโคะ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ที่มา <http://www.songkhlaportal.com>

ภาคผนวกที่ 4

ประเพณีตลอดทั้ง 12 เดือนที่เกี่ยวข้องกับพระธาตุ

การสืบสานวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของชาวนครศรีธรรมราช มีความโดดเด่นเรื่องแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่มีอยู่อย่างครบครันทั้งภูเขาสูง ท้องทะเล และด้านขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอันเก่าแก่ที่มีครบทุกๆ เดือน ซึ่งชาวพุทธ พราหมณ์และศาสนิกอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แหล่งเดียวกันนี้ในคาบสมุทรมินโดจีน มีพุทธสถานตั้งดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงเช่นนี้ ทำให้วิถีชีวิตของผู้คนต่างเกี่ยวพันอยู่กับขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ อยู่ตลอดทั้งปี

ตารางแสดงประเพณีที่สัมพันธ์กับพระบรมธาตุ และนครศรีธรรมราชในรอบ 12 เดือน

เดือน	กิจกรรม	
เดือนอ้าย	แรม 1 ค่ำ ประเพณีแห่นาง	เป็นพิธีของพราหมณ์แห่งเมืองคอน หรือ “พิธีตรียัมปวาย” ตามความเชื่อของลัทธิพราหมณ์ จะมีการประกอบพิธี “ตรียัมปวาย-โล้

เดือน	กิจกรรม	
	दान	ชิงช้า” เพื่อต้อนรับพระอิศวรหรือพระศิวะ เป็นเทพสูงสุดของศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูที่เสด็จลงมาเยี่ยมโลกมนุษย์ เป็นการประสาทพรให้มนุษย์โลกมีความสุข และช่วยคุ้มครองโลกให้ปลอดภัย
เดือนยี่ (2)	ประเพณีให้ทานไฟ	ประเพณีดั้งเดิมที่ถือปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล เป็นการถวายความอบอุ่นด้วยการก่อกองไฟและปรุงอาหารร้อน ๆ เพื่อถวายแด่พระภิกษุในตอนเช้าที่มีอากาศหนาวเย็น และมีการทำขนมพื้นบ้านง่าย ๆ ที่ทำเสร็จภายในเวลาอันรวดเร็วถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ ได้แก่ ขนมเบี๋อง ขนมครก ขนมกรอก ขนมจู้จุน กล้วยแขก ข้าวเหนียวกวน ข้าวเกรียบปากหม้อ ขนมกรุป
เดือน 3	ขึ้น 15 ค่ำ ประเพณีมาฆบูชา แห่ผ้าขึ้นธาตุ	การแห่ผ้าขึ้นธาตุด้วยผ้าพระภฏนั้นจัดเป็นพุทธบูชา เนื่องจากผ้าพระภฏเป็นหนึ่งในเครื่องบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของชาวพุทธทั่วโลกมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล เมื่อชาวนครศรีธรรมราชรับเอาพระพุทธศาสนาจากอินเดียและลังกา ก็ได้รับเอาความเชื่อเรื่องผ้าพระภฏมาด้วย ผู้ศรัทธาในพระพุทธศาสนา จะแห่ผ้าพระภฏผืนยาวขึ้นห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ประเพณีจะเริ่มขึ้นตั้งแต่วันขึ้น 13 ค่ำ โดยพิธีกวนข้าวมธุปายาสเป็นอาหารทิพย์มงคลถวายแด่พระสงฆ์
เดือน 4	แรม 11 ค่ำ ประเพณีพิธีอาภานาหรือ พิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของเมืองนครศรีธรรมราช	พิธีการของทางบ้านเมืองด้วยการอัญเชิญน้ำศักดิ์สิทธิ์จากแหล่งต่าง ๆ ในครั้งโบราณนั้น มีแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ 6 แห่ง ที่ใช้ราชบุรุษไปปลีกรรมมาประกอบพิธี ได้แก่ ที่บ่อวัดหน้าพระลาน น้ำบ่อวัดเสมาเมือง น้ำบ่อวัดเสมาไชย น้ำบ่อวัดประตูขาว น้ำห้วยปากนาคราช น้ำห้วยเขามหาชัย พิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของเมืองนครศรีธรรมราช สถานที่ประกอบพิธี ที่พระวิหารหลวง วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อให้บรรดาข้าราชการถวายสัตย์นครศรีธรรมราชและดื่มน้ำพระพิพัฒน์สัตยาต่อหน้าเจ้าเมืองนครเพื่อแสดงถึงความจงรักภักดี ไม่คิดคดทรยศต่อบ้านเมือง
เดือน 5	ประเพณีบุญเดือน	ชาวเมืองนครศรีถือเอาเดือน 5 (เมษายน) เป็นเดือนแห่งการ

เดือน	กิจกรรม	
	5	ผลัดเปลี่ยนเทวดาผู้รักษาดวงชะตาเมือง โดยกำหนดวันเวลาเป็นวันที่ 13 เมษายน เป็นวันส่งเจ้าเมืองเก่า เชื่อกันว่าในวันนี้ เทวดาที่รักษาดวงชะตาเมืองจะละทิ้งบ้านเมืองเพื่อไปประชุมเทวสมาคมบนสวรรค์ ชาวนครศรีธรรมราชจะปิดกวาดบ้านเรือน ตกแต่งอย่างสวยงาม ตัดผมตัดเล็บ ลอยเคราะห์ (ลอยแพ) วันที่ 14 เมษายน เป็นวันว่างเทวดา ชาวบ้านจะไปทำบุญ สรงน้ำพระ รดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ มีการละเล่นต่าง ๆ และชนวัว และวันที่ 15 เมษายน เป็นวันเจ้าเมืองใหม่ หรือวันขึ้นปีใหม่ เป็นวันที่เทวดาอารักษ์องค์ใหม่ที่ถูกระงับอินทรีกำหนดหน้าที่ให้เดินทางมารับตำแหน่งใหม่
เดือน 6	ขึ้น 5 ค่ำ ประเพณีวิสาขบูชา แห่ผ้าขึ้นธาตุ	การทำบุญตามประเพณี ในอดีตชาวเมืองยังจัดแต่งบ้านเรือนด้วยเปรียง และ โคมไฟ ในตอนกลางคืนจะเปิดไฟสว่างไสว ในตอนบ่ายก็มีประเพณีการแห่ผ้าพระบฏขึ้นธาตุด้วย หรือ “วิสาขบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ” เพื่อเป็นพุทธบูชา เหมือนเช่นวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 หรือ “มาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ” ซึ่งจะมีประชาชนมาร่วมกันแห่ผ้าพระบฏมาห่มองค์พระธาตุ ทุกวัดวาอารามจะมีการเวียนเทียน และประดับประดาบ้านเรือนด้วยโคมเปรียงอย่างสวยงาม มีมหรสพพื้นบ้านแสดงละเล่นอีกด้วย
เดือน 7	แรม 7 ค่ำประเพณี การทำอัฐมีบูชา	พิธีถวายเป็นพุทธบูชาเพื่อรำลึกถึงการถวายพระเพลิงพระสรีระของพระพุทธเจ้า เรียกว่า “การทำอัฐมีบูชา” ในอดีตของเดือนนี้ชาวนครจึงไม่จัดให้มีงานรื่นเริงใด ๆ จะให้มีได้ก็แต่งานบุญ ฟังเทศน์ฟังธรรม ทั้งนี้เพื่อทำจิตสำรวมและรำลึกถึงพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ แต่ปัจจุบันประเพณีนี้ไม่มีให้เห็นกันอีกแล้ว
เดือน 8	แรม 8 ค่ำ	พิธีหล่อเทียน พิธีสมโภชเทียนพรรษาก่อนนำไปทอดถวายยังวัดต่าง

เดือน	กิจกรรม	
	ประเพณีการตัด บาตรรูปเทียนวัน อาสาฬหบูชา / วัน เข้าพรรษา	ๆ ในเขตเทศบาล ประเพณีตัดบาตรรูปเทียน เป็นประเพณีที่อยู่ ควบคู่กับวัดพระมหาธาตุฯ มาโดยตลอด ในวันเข้าพรรษาเวลาบ่าย ที่พระมหาธาตุฯ จะมีพระสงฆ์จากวัดต่าง ๆ ที่อยู่รายรอบวัด ต่างก็ มาพร้อมเพรียงกัน เพื่อรอรับบิณฑบาตรดอกไม้รูปเทียน โดยยื่นเรียง เป็นแถวยาวที่หน้าวิหารทักษิณ ส่วนฆราวาสก็ได้เตรียมดอกไม้ไว้ เป็นช่อๆ มัดใส่ถาดมาถวายพระสงฆ์แล้วใส่ลงไปในบาตร จึงเรียกว่า “การตัดบาตรรูปเทียน ” ชาวเมืองนครพร้อมใจกันไปจุดเทียนที่ พระพุทธรูปที่อยู่ในวัดพระมหาธาตุฯ และที่ฐานพระมหาธาตุเจดีย์ โดยการจุดไฟเทียนเป็นลักษณะแบบเดียวกันกับการจองเทียนในพิธี ของศาสนาพราหมณ์ แสงไฟจะสว่างวอมแวมไปทั่วทั้งบริเวณพระ วิหารและบริเวณวัดพระมหาธาตุฯ
เดือน 9	ประเพณีพิธีคั่ว ข้าวตอกใส่วัด	ประเพณีหนึ่งของชาวพุทธในเมืองนคร เป็นประเพณีเล็ก ๆ เป็นการ รับเอาธรรมเนียมมาจากพวกพราหมณ์ แต่ปัจจุบันไม่มีให้เห็นแล้ว เนื่องจากผู้นับถือศาสนาพราหมณ์และพวกพราหมณ์มีน้อยลง เชื่อกันว่า ส่วนหนึ่งของผู้ที่เคยนับถือพราหมณ์ก็หันมานับถือศาสนาพุทธ แทน การคั่วข้าวตอกจึงถูกนำมาปฏิบัติในวัดวาอารามด้วย
เดือน 10	แรม 15 ค่ำ ประเพณีบุญสารท เดือนสิบ งานบุญ สารทเดือนสิบและ งานแห่ “หมรับ ” หรือ “ประเพณีชิง เปรต”	ประเพณีบุญสารทเดือนสิบเป็นประเพณีที่ชาวนครให้ความสำคัญ มากที่สุด การเข้าร่วมประเพณีการทำบุญในเดือนนี้ และก็ยังมีการ ปฏิบัติกันอย่างแพร่หลายตามคติความเชื่อของศาสนาพุทธ งาน ประเพณีนี้จะเริ่มในวันแรม 9 ค่ำ ถึง 3 ค่ำเดือน 10 ของทุกปี มีความเชื่อว่า ผู้ที่มีบาปมาก ซึ่งตกนรกเมื่อตายลงไปและได้ กลายเป็น “เปรตชน” หรือ “เปรต” โดยในวันแรม 13 ค่ำเดือน 10 บรรดาเปรตชนหรือเปรตทั้งหลายจะได้รับอนุญาตปล่อยตัวจากนรก ภูมิเพื่อให้ขึ้นมาพบกับญาติๆ ของตนที่ในเมืองมนุษย์ และจะให้กลับ ลงไปนรกดังเดิมก่อนที่พระอาทิตย์จะตกขึ้นในวันแรม 15 ค่ำ ดังนั้น ช่วงเวลาดังกล่าวนี้นี้ ญาติ ๆ ของเปรตก็จะเตรียมหุงหาอาหาร จัดสำหรับต่างๆ ไปทำบุญเพื่ออุทิศส่วนบุญกุศลไปให้กันที่วัด เรียกว่า “การจัดหมรับ” คือ การจัดสำหรับอาหาร ซึ่งมีความแตกต่างจากพื้นที่

เดือน	กิจกรรม	
		อื่น ๆ โดยการจัดหมรับ มักจัดเป็นรูปทรงพระมหาธาตุเจดีย์จำลอง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการเคารพกราบไหว้หรือเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวนครศรีธรรมราช
เดือน 11	ขึ้น 15 ค่ำ ประเพณีวันออกพรรษา การประกอบพิธีลากพระ	ประเพณีวันออกพรรษาเป็นไปตามคตินิยมทางพุทธเถรวาทซึ่งเป็นวินัยสงฆ์โดยเมื่อพระสงฆ์ซึ่งหมดจากการจำพรรษาเป็นระยะเวลา 3 เดือนแล้ว การออกเผยแผ่พระธรรมคำสอนก็ไม่ได้ถูกจำกัดอยู่ในสถานที่ แต่มีเอกลักษณ์ของการทำบุญของชาวนครและชาวภาคใต้ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากประเพณีของลังกา เรียกว่า “การประกอบพิธีลากพระ” หรือทางใต้เรียกว่า “ชักพระ” (ชัก แปลว่า ลาก หรือจูง) การลากพระมีทั้งทางบกและทางน้ำ โดยก่อนหน้า 7 – 15 วันหรือมากกว่านั้นจะมีการตักลอง-รัวกรับ เรียกว่า “คุมพระ” ประชาชนก็จะออกมา ร่วมกันตกแต่งบุษบกสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปปางอุ้มบาตร (เรียกว่า พระลาก) และแห่ไปทั่วทั้งเมือง และตามต่างอำเภอที่มีวัด ส่วนในวัดพระมหาธาตุฯ ซึ่งเป็นจุดศูนย์รวมของเรือพระ ชาวนครจะร่วมกันชักลากเรือพระกันไปตามท้องถนนราชดำเนินเพื่อไปรวมกันทำพิธีทางศาสนาที่วัดพระมหาธาตุฯ ก่อนที่จะนำไปทอดถวายยังวัดต่าง ๆ ต่อไป
เดือน 12	ขึ้น 15 ค่ำ ประเพณีลอยเคราะห์ หรือประเพณีลอยกระทง	ประเพณีนี้เป็นที่รู้จักกันทั่วไป เช่นทางภาคกลางเรียกว่า “ประเพณีลอยเคราะห์” หรือ “ประเพณีลอยกระทง” การเผาเทียนเล่นไฟและการลอยกระทงต่างๆ เหล่านี้มีคตินิยมซึ่งเชื่อว่าเป็นการขอขมาพระแม่คงคา ซึ่งมีความหมายเดียวกันในประเพณีลอยเคราะห์ของชาวนครศรีธรรมราชที่เคยปฏิบัติสืบเนื่องกันมา แต่ปัจจุบันประเพณีลอยเคราะห์ได้ผันแปรกลายเป็นประเพณีการลอยกระทงไปตามกระแสของการไหลบ่าของวัฒนธรรมเดียวกันทั่วทั้งประเทศแล้ว